Lang.

PM
64
B4
1876X
Bible, N. T. Gospels, Eskimo
536
Smith
83102
47
SOA

TESTAMENTITAK

The New Testament

TAMÆDSA

behold

NALEGAPTA PIULIJIPTA

our Lord our savior

JÊSUSIB KRISTUSIB

Jesus Christ's

APOSTELINGITALO

and his apostles'

PINIARNINGIT AJOKERTUSINGILLO

their acts and their teachings

BUREAU OF
AMERICAN ETHNOLOGY.
9101
1899
LIBRARY

PRINTED FOR

The British and Foreign Bible Society in London,

FOR THE USE OF THE MORAVIAN MISSION IN LABRADOR.

STOLPEN:

GUSTAV WINTERIB NÊNERLAUKTANGIT.

Gustav Winter's his printings.

1876.

PM64
.B52
1876

AGLAIT INGMIGOLINGAJUT:

Mattêusib . . . . . *Pag.* 1

Markusib 63

Lukasib 102

Johannesib 168

Apostelit piniarningit 218

EVANGELISTIB

MATTÊUSIB AGLANGIT.

KAPITEL I.

Kristusib sivorlingita malliktigêngninginik. Singaigijauninganik attinganiglo.

AGLAIT Kristusib sivorlingita malliktigêngninginik: Tâmna Davidib erninga, tâmna Abrahab erninga.
2 Abrahab ernetârivâ Isaak. Isaab ernetârivâ Jâko. Jâkob ernetârivâ Jûda кattangutingillo.
3 Jûdab ernetârivâ Farez Zaralo Tâmaremit. Farezib ernetârivâ Hezron. Hezronib ernetârivâ Rame.
4 Ramib ernetârivâ Aminada. Aminadab ernetârivâ Nahasson. Nahassonib ernetârivâ Salma.
5 Salmab ernetârivâ Bôase Rahabemit. Bôasib ernetârivâ Obede Rutemit. Obedib ernetârivâ Jesse.
6 Jessib ernetârivâ attaneк Dâvide. Attanniub Dâvidib ernetârivâ Salomone, Urîab nulliarilauкtanganit.
7 Salomonib ernetârivâ Roboa. Roboab ernetârivâ Abîa. Abîab ernetârivâ Assa.
8 Assab ernetârivâ Jôsafat. Jôsafatib ernetârivâ Jôrame. Jôramib ernetârivâ Osia.
9 Osiab ernetârivâ Jôtame. Jôtamib ernetârivâ Ahas. Ahasib ernetârivâ Ezechia.
10 Ezechiab ernetârivâ Manasse. Manassib ernetârivâ Amon. Amonib ernetârivâ Josîa.
11 Josîab ernetârivâ Jechonia кattangutingillo taipsomane Jûdit Babilonemut aularutjaulauкtillugit.
12 Babilonemit utterningata kingorngagut Jechoniab ernetârivâ Sealtiêle. Sealtiêlib ernetârivâ Zorobabele.

13 Zorobabelib ernetârivâ Abiud. Abiudib ernetârivâ Eliakime. Eliakimib ernetârivâ Asore.
14 Asorib ernetârivâ Zadoк. Zadub ernetârivâ Achime. Achimib ernetârivâ Eliud.
15 Eliudib ernetârivâ Eleasar. Eleasarib ernetârivâ Mattan. Mattanib ernetârivâ Jâko.
16 Jâkob ernetârivâ Jôsefe, Marîab uiksanga. Tâpsoma erniarivâ Jêsuse, Kristusemik attilik.
17 Ernerêt illûnatik Abrahamit Dâvide tikkidlugo 14 ovut. Dâvidemillo, Jûdit Babilonemut aularutjauкârtinnagit, ernerêt 14 ogivut. Babilonemit utterningænnit Kristuse tikkidlugo ernerêt 14 ogivut.
*18 **Kristusible** erniangoninga imaipoк: Anânanga Marîa, Jôsefemut angersimalerame, katterкâratik, mallungnarsivoк, singailermat Anernermit ajunginermit.
19 Uiкsangatale Jôsefib, idluartôgame, kangusuktitsomangilâ, issumaкalerporle angigutjilune кemmagomavlugo.
20 Taimagle issumaкalermat, ahâk, Nâlekab Engelingata saкkervigivâ sinnektômanikut, oкarlune: Jôsefe, Dâvidib erninga, sivôranak, Marîa nulliaksat illingnut pilugo; singainga Anernermit ajunginermit pingmat.
21 Ernermik ernijomârpoк; tâmna Jêsusemik atseraræksarivat, inuкotine piulijomârmagit ajorninginit.
22 Tamædja tamât taimailerpoк, Nâlekab oкausingit nellautaijokut nellautserкovlugit, oкarmat:
23 Ahâk, uigasuk singaijomârpoк, ernermiglo ernijomârlune, Immanuêlemiglo atseraromârpât, (attingata tukkinga) imaipoк: Gûdib illagivâtigut.
24 Jôsefele sinningminit tuppakkame, taimailivoк perкojaunermitut Nâlekab Engelinganut, nulliaksane aivlugo.
25 Aktungilâle, erniarerкârtaminik ernerкârtinnago, atserarpâlo Jêsusemik.

KAPITEL II.

Illisimajut tuksiarveкariartorningænnik Jêsusemik. Kemmânermik Egiptenemut. Herôdesib inuarкojininganik sorrusiârsungnik. Jêsuse Nazaretemêdlune.

JÊSUSE erniangongmat Betleheme Jûdêamêtome, Herôdese attaniotillugo, ahâk, illisimajut unnangat (nellojut nunanginit) Jerusalemut pivut, oкarlutiglo:
2 Erniangoкammertoк Jûdit attaningat nanêkâ? Uvlorianga unane tækkogaptigo, tuksiarvigijartorpavut.

3 Attaniub Herôdesib tamanna tussaramiuk коаксârрок, Jerusalemiullo illûnatik;
4 Ajокertuijoкsuillo aglangniglo illisimajut tamaita katterкolerpait, kiglisiniaromavlugit, Kristuse nane inûlerniarnerartaungmangât?
5 Ipkoa окautivât: Betleheme Jûdêamêtome. Imak aglaksimangmat nellautaijomut:
6 Igvit Betlehem nuname Jûdêame, mingnerpângungilatit iglugasængnit assingnit Jûdêamêtunit; illingnit pijomârmat Nâlegaк inuкotiminut Israêlib kinguvânginut attaniojuksaк.
7 Tagva Herôdesib angigutjilune illisimajut каiкovait, apperiniarlugit uvloriamik кanga tækkotitomik?
8 Betlehemut aiкovait окarlunelo: Aileritse, nutarârsuk apperкutigijartorlugo; nennigupsiuglo, окautigisinga, uvangatauк tuksiarvigijartoromagivara.
9 Attaneк tussarêramitsuk, aularput. Ahâk, uvloriaк, unane tækkojatik sivorlerivât; nutarârsûblo inningata кollânut pigame, noккarpoк.
10 Uvloriaк tækkolermigamitsuk, кuviasuvaksoadlarput.
*11 **Iglomullo** itterlutik, nutarârsuglo anânangalo naipipakit, pâmakterlutiglo tuksiarvigivât, perкutitiglo saккerpait, pililâllo Goldemik, Wairauchemiglo Mirriniglo.
12 Gûdiblo sinektômanikut perкovait, Herôdesemut utterкonnagit. Apкotigilauкtamiglo assiagut nunamingnut angergarput.
*13 **Aularmattale,** ahâk, Nâlekab Engelingata Jôsefe saккervigivâ sinnektômanikut окarlunelo: Makkitit, nutarârsuglo anânangalo illingnut pikik, nunamullo Egiptenemut кemmâlerit, taikanêlutillo, uvamnut окautjaulerкârnak; Herôdesib nutarârsuk токконasuarmago.
14 Makkiporlo tagva, nutarârsuglo anânangalo ingminut pivak, Egiptenemullo кemâvoк,
15 Tagvanêlerdlunelo, Herôdese токкotsiarivlugo, Nâlekab окausingit nellautserкovlugit nellautaijokut окauserijangit: Ernera каiкolauкpara Egiptenemit.
*16 **Herôdese** кaujimalerame illisimajunut tappagijaugame, кanningajâdlalerpoк, nutarârsuillo illûnaita Betlehemêtut erкânêtullo, jâriggit maggungnik, nukardlingillo токкotaujartorкovait, illisimajut kiglisivigitsialauramigit (inûlervinganik).
17 Tagva nellautaijub Jeremîasib окausingit nellautsimalerput, окartub:
18 Каккane nippersoaк tussartauvoк, oguadlarnerlo, кeanerlo, kajumidlarnerlo; Rahelib кitorngane кeagivait mannigortaujomananelo; nungutaungmatta.
*19 **Herôdesele** токкungmat, ahâk, Nâlekab Engelingata Jôsefe saккervigivâ sinektomanikut Egipteneme,

20 Окarlunelo: Makkitit, nutarârsuglo anânangalo illingnut pikik, Israêliblo nunanganut uttilerit; токkungmatta nutarârsungmik токkotsijomalauкtut.
21 Makkiporlo tagva, nutarârsuglo anânangalo neksardlugik, Israêliblo nunanganut pivlune.
22 Tussaumagamiugle Archelause attaniolertoк Jûdêame, atâtane Herôdese innangerdlugo, tâvunga ainermik sivôralerpoк. Sinnektômanikut Gûdemut perкojauvlune nunamut Galilêamut ailerpoк.
23 Iglugasængnut Nazaretemik attelingnut pivlune, tamanna nunagilerpâ, nellautaijut окausingit nellautserкovlugit, окartut: Nazaremiomik atteкaromârpoк.

KAPITEL III.

Johannesib ajoкertuininganik baptitsininganiglo. Jêsusib baptitauninga Johannesemut.

TAIPSOMANE Johannese baptiterijoк tikkipoк, ajoкertuilerlune inuкangitome Judêamêtome.
2 Окarlunelo: Каkkialeritse (issumatâritse), nâlegauvik кilangmêtoк каnnitomut tikkisimangmat.
3 Taimnauvorle nellautaijub Jesaiasib окautigilauкtanga, окarame: Ajoкertuijub nippinganik inuкangitomêtoкarpoк: Nâlekab apкotiksanga âкiksorsiuk, apкosiningillo naggotisigik.
4 Tâmnale Johannese, annorâlik nergjutsûb Kamêlib merкunginik tapserutекalarmelo amivinermik; piglertaujârtulle igupsaujârtullo orкsungit nerкigivait.
5 Tagva Jerûsalemiut nellipsarpât, Jûdêamiullo, Jordanib erкânêtullo illûnatik,
6 Baptitaujomavlutik tâpsomunga Jordaneme kôngme, idluinitiglo kigligiksautigivlugit.
*7 **Farisêerillo** Saduzêerillo unnuktut tikkitine baptitsivingminut tækkogamigit, окautivait: Kuglugiangojârtose illipse, kia кemâкovâse ningautsemit pijomârtomît?
8 Attêle, kiglilingmik sâgiarluse, ablatsâmik issumaкaritse!
9 Issumaniarase, illupsigut окaromavluse: Abraha atâtagivavut. Окautivapse: ujarкanit makkonangat Gûdib Abraha кittorngititsungnarpâ.
10 Ullimaut napârtub mimmernanganêlerêrpoк. Tamanna pivlugo napârtut neliat ajungitunik paungaкangitoк kippijauniarpoк, egitauvlunelo ikkomamut.
11 Uvanga immermut baptipapse nutâmik issumaкarкovluse; kingunipkulle tikkituksaк pitsartunersauvoк uvamnit; nellopко-

tivungalo, tâpsoma ittigagutinginik tigumiarnermik; tâpsoma baptitsomârpâse Anernermut ajunginermut ikkomamullo.
12 Tâpsoma poagitine tigumiarpâ; кemmatullivingme nettinga sanneromârpâ, кaккôjaksatsiallo кematullivingminut kattitsomârpait; piungitulle ôtsomârpait ikkomamut кammisuitomut.
*13 **Taipsomane** Jêsuse Galilêamit Jordanemut Johannesemut pivoк, baptitaujomavlune tâpsomunga.
14 Johannesible кippilukpâ oкarlunelo: Baptitaujariaкaralloarpunga illingnut; igville tikkiparmâ?
15 Jêsusible kiovâ oкautivlugolo: Mânna taimailerle; taimak idluarnernik tamainik nâmaksijuksauvoguk. Johannesib perкovâ tâva.
16 Jêsuse baptitaugame, tuavidlune kôngmit кaккivoк; ahâglo, кilak кollâne angmalerpoк. Johannesiblo Gûdib Anerninga tækkovâ, (tingmiatut) taubetut aккartoк, Jêsusemullo pijoк.
17 Ahâglo, nippe кilangmit oкarpoк: Tagva ernera nagliktara, tâmna кuviagijara.

KAPITEL IV.

Kristusib nerritailininganik ôktorluktauninganiglo. Ajoкertuinine pigiarpâ Galilêame. Illinniartiminik кaiкojivoк. Kanimajunik pijungnaertitsivoк.

TAGVA Anernerub Jêsuse aitipâ inuкangitomut, ôktortauкovlugo Sâtanasemut.
2 Uvlunelo 40 ine unnuanelo 40 ine nerringiname, кâlerpoк.
3 Oktortublo Sâtanasib tikkipâ oкautivlugolo: Gûdib ernerikpattit, ujarкat ukкua oкautikit, кaккôjaulerкovlugit.
4 Kiovâlo oкarlune: Aglaksimavoк: Кaккôjatuinaк inûb inôtigingilâ; Gûdible oкausingit tamaita, кaninganit annijut, (inôtigivait).
5 Tagva Sâtanasib aularutivâ iglogaseksoarnut ivsornaitunut, âlâllo kattimaviksûb nuvugusinganut,
6 Oкautivlugolo: Gûdib ernerikpattit, kattagit; aglaksimangmat: Pivlutit Engeline perкojomârpait, erкisimiartauкovlutit saputijauvlutillo, ittikкatit aporкonnagit ujarкamut.
7 Tagva Jêsusib oкautivâ: Taimaktauк aglaksimagivoк: Gûdingnik Nâlegarnik ôktortuksaungilatit.
8 Ama Sâtanasib aularutivâ кaккaкsoarmut kingiktoкsoarmut, sillaкsûblo attaniovingit ânanauningillo кemmergojautipait tâpsomunga.
9 Oкautivlugolo: Makkoa tamaita illingnut tunnijomavakka, pâmaktervigijomagumga, tuksiarvigivlungalo.

10 Jêsusib tâva окautivâ: Sâtanase, uvamnit aularit, aglaksimangmat: Gûdingnut Nâlegarnut tuksiartuksauvotit kissianullo kivgartortuksauvotit.
11 Sâtanasib tâva кemmakpâ; ahâglo, Engelit tikkipât kivgartorlugolo.
*12 **Jêsusible** Johannese parngnanaersimavingmut pititaujoк tussaramiuk, Galilêamut aivoк.
13 Iglugasaillo Nazaretemik attiggit кemakpait, Kapernaumullo tesseкsûb sinnânêtomut pivoк, Zabuloniblo Naftaliblo erкângne, tagvanêlerdlunelo.
14 Nellautaijub Jesaiasib. окausingit nellautserкovlugit, окarmat:
15 Zabuloniblo Naftaliblo nunâgik, tesseкsoarmut sangmijuk, Jordanib akkiane, Galilêalo nellojoкtalik,
16 Inuit târmiut, кaumajorsoaк tækkovât, toккublo tachalininganêtunut кaumajoк nuimavoк.
*17 **Nelliutomit** tamattomangat Jêsuse ajoкertuilerpoк, окarlunelo: Каккialeritse, (ablatsâmik issumaкaritse), nâlegauvik кilangmêtoк кannitomut tikkisimangmat.
*18 **Jêsusele** Galilêab tessersoangata sinnâne pisukkame, angutik nukkarêk tækkovak, Simon, Pêtrusemik attipsâlik, nukkangalo Andrêase, nullutjamingnik ningititsijuk immânut mingeriarniarteogamik.
19 Tâpkungnungalo окarpoк: Malliktinga; inungnik aulasarteotitsomavaptik.
20 Tuavilutik nullutjatik кemmakpait, malliklugolo.
21 Tagvangallo sivumualerame, assîgik nukkarêk takkogivak, Jakôbuse, Zebedêusib erninga, nukkâlo Johannese, umiaкortômêtuk, atâtatik Zebedêuse illagællugo, nullutjamingnik kigdlaijaivlutik; кaiкovaglo.
22 Tuavilutigle umiaкortôк atâtatiglo кemakpakit, malliklugolo.
*23 **Jêsusiblo** nuna Galilêa illûnât ingergavigivâ, illinniarvinginelo ajoкertuivoк, окautsillo tussarnertut nâlegauvingmik окâlatigivait, кannimajullo atsuiliungitullo inungnêtut âкikpait.
24 Tussaumajaugivoкtauк nuname Sîriame illûnâne. Kannimajullo sunatuinait, atsuiliungitut kappiasuktullo, Sâtanasiggillo, illisimailingajullo, tumângajullo, illûnaita tâpsomunga âpait; illûnaitalo tâpsoma âкikpait.
25 Inugiartoкsuit mallikpât Galilêamit, iglugasaksoarnillo tellimaujortunit, Jerûsalemillo, Judêamillo, Jordanib akkianillo.

KAPITEL V.

Jêsusib окâlaninga каккame.

INUGIARTOKSUILLE takkogamigit, каккamut majorarpoк; ingimmallo, illinniartingita tikkipât.

2 Kanninelo angmardlugo ajoкertorpait окarlunelo:

3 Piloridlarput aklujut anernerme: nâlegauvik кilangmêtoк pigileramitsuk.

4 Piloridlarput kiksartut; mannigortaujomârmatta.

5 Piloridlarput кennuêtut; nuna pigileramitsuk.

6 Piloridlarput kâktut immeruktullo Gûdib idluarijanganik; illumertaujomârmatta.

7 Piloridlarput nâpkiniktut; nâpkigijaujomârmatta.

8 Piloridlarput ivjornaitunik ômatiggit; Gûde tækkojomâramitsuk.

9 Piloridlarput ullapirsaijut; Gûdib кittornganginik taijaujomârmatta.

10 Piloridlarput unangmijaudlartut idluarneк pitjutigællugo; nâlegauvik кilangmêtoк pigileramitsuk.

11 Piloridlarpose, inuit suadlarpasse uvanga pivlunga, unangmikpasselo, sunatuinarniglo окarnerlugvigikpasse, sæglovlutik.

12 Alliatitse, sivôraniaraselo, akkilertautsiaromârapse кilangme. Taimaktauk nellautaijut sivorlise unangmigingmattigik.

*13 **Nunab** sioraujarivâse. Sioraujaк tarriornitsungnaerpat, sumût tarriornititaunajarivâ? Attoræksaujungnaerpoк, egitæksauvlune inungnut tulleræksauvoк.

14 Sillaкsoarmiut каumanerivâse. Iglugasait каккab кânganêtut takkuksausuerungnangilat.

15 Nenneroaк ikkinginivât, кattaujab attânut illivlugo, nenneroarvingmulle pivoк, iglomêtut каumavait tagva.

16 Taimaktauк nenneroase каumatisiuk inungnut, ajungitullinipsingnik takkoкovlugit, Atâtase кilangmêtoк nakorijauкovlugo.

*17 **Pêjaijartorasuginiarasinga** perкojanik, nellautaijullônêt aglanginik. Pêjariartungilakka, nâmaksitilugille piniarpakka.

18 Ahamarik окautivapse: Kilaglo nunalo nungoкârtinnagik, perкojane (aglaksimajune) mingneк, tittârsuglônêt nunguniangilaк, tamakkua illûnaita nâmakserкârtinnagit.

19 Mânna perкojat ukkua illangænnik mingnermik nâlengitoк, inuit taimak ajoкertorlugit, tâmna mingnerpaunerartaujomârpoк nâlegauvingme кilangmêtome. Nâlektorle taimaglo ajoкertuijoк, tâmna angijônerartaujomârpoк nâlegauvingme кilangmêtome.

20 Окautivapsele: Idluarnise nâmanersaungipat aglangnik

illisimajut Farisêerillo idluarninginit, nâlegauvingmut кilangmêtomut piniatsangilase.

*21 **Tussalauкpose,** sivorlise oкautjaungmatta: Innuartuksaungilatit; innuartorle erкartuivingmut pijæksauvoк.

22 Uvangale oкautivapse: Kattangutiminut ningartoк, erкartuivingmut pijæksauvoк; кattangutiminulle Racha (unâluk) oкartoк, кaggimiovingmut pijæksauvoк; sillaitomigle oкartoк, egitæksauvoк кôrкomut ikkomalingmut.

23 Tamanna pivlugo, tunnergutit illijomagungne altâremut, tagvanelo erкaiguvit кattangutingnut passijaunernik;

24 Tunnergutit altârib sânganut кemaklugo, кattangutit saimarsariartorкâlauruk, kingorngagullo tunnergutit tunnijartoruk.

25 Illingnut akkerartortoк saimarsarsârniaruk, aiparêktillutik sulle apкome, akkerartortingnut unnertûtigijauкonnak kiglisiniartomut, kiglisiniartomullo pititauкonnak kivgaminut, egitauкonnaglo parngnanaersimavingmut.

26 Ahamarik, oкautivagit: Tagvangat annititauniangilatit, akkiliksarpît kingorlerpârârsungænnik akkilêrкârtinnak.

*27 **Tussalauкpose,** sivorlise oкautjaungmatta: Nulliarêngnermik asseruijuksaungilatit.

28 Uvangale oкautivapse; Arnamik tækkunârtub, ikligivlugo, tâpsoma ômammine nulliarêngnermik asseruекattigijarêrivâ.

29 Ijivît tallerpiub sinnaungatikpattit, pêruk egidlugolo. Ajunginersauvoк illingnut, timivît illanga asserorpat, timit illûnât egitauкonnago âniatitsivingmut.

30 Tallerpikpîllônêt sinnaungatikpattit, nakkakit egidlugillo. Ajunginersauvoк illingnut, avativît illangat asserorpat, timit illûnât egitauкonnago âniatitsivingmut.

31 Taimaktauк oкarsimagivoк: Nulliaminik avitsijub, tunnitjivigijaksarivâ aglangnik avitsitiminik.

32 Uvangale oкautivapse: Nulliaminik avitsijub, anguniarneк pivlugo pingipat, nulliarêngnermik asseruitipâ; avitamiglo nullianiktub nulliarêngneк asserorivâ.

*33 **Ama** tussarmijose, sivorlise oкautjaungmatta: Gûdib attinga okpernartitsijutiksatut taivlugo angernerluktuksaungilatit; Gûdemulle angileruvit, malligaksarivattit oкautsitit.

34 Uvangale oкautivapse; Angermariktuksautsangilase, кilaglônêt taiкassiutivlugo, Gûdib iksivautaringmago;

35 Nunalônêt taiкassiutivlugo, ittigangita ikkovraringmatsuk; Jerusalemelônêt taiкassiutivlugit, Attanersûb iglogasaksoaringmagit;

36 Niaкuittauк taiкassiutivlugo angermariktuksaungilatit, nujaк attauserlônêt кaккorsititsungnanginangne кernersititsungnanginangnelônêt.

37 Окausise imailerlit: Ahaila, ahaila, aukak, aukak; ununnersat idluitomit pivut.

*38 **Tussalauкpose** окalauкtomik: Ije ijemik, kigut kigummik (akkeкariaкarpoк).

39 Uvangale окautivapse: Idluitullivigikpasse, akkiviginiarasigik; ullutjakulle tallerpikut erкsârtauguvit, igluatauk mannileruk.

40 Akkerartoromajoкarpallo illingnut, ullit tigujomavlugo, tâmna ulliksoarniktauk peкarle.

41 Kinamut Mailemik attautsemik aipauкojauguvit, maggungnik aipariuk.

42 Illingnit sumik кennujoк tunnitjivigiuk; allarniarnagolo attartoromajoк illingnit.

*43 **Tussalauкpose** окalauкtomik: Inuкattingnik nagliktuksauvotit, ômigijillo ômigivlugo.

44 Uvangale окautivapse: Akkerartortise nagligisigik; illipsingnut окauserluktut saimartissigik; ômigijise ajungitulliviginiarsigik; illipsingnik kiksartitsijut unangmiklertullo tuksiarutisigik:

45 Kittorngaulerкovluse Atâtapsingnut кilangmêtomut. Tâpsoma seккinine nuerкongmago ajortunullo ajungitunullo, sillaloкojilarmelo idluartunullo idluangitunullo.

46 Illipsingnigle naglingniktut kissêta nagligigupsigik, sumik tagva akkilertauniksaкaromârkisê? Zoelnerit taimailiunginivât?

47 Kattangutise kissêta illanâtuarigupsigik sumik pijarialingmik pivisê? Zoelnerit taimailiunginivât?

48 Tamanna pivlugo nâmaksileritse, sorlo Atâtase кilangmêtoк nâmamaringmat.

KAPITEL VI.

Jêsuse окâlanerminik кaккame pigannerpoк.

KAMMAGINIARSIGIK tunnergutiksase, tamakkoninga tunnijerкonnase inuit sângænne, tautuktaujomavluse tâpkonunga; taimaipat, akkilertauniksaкangilase atâtapsingne кilangmêtome.

2 Taimak pivlugo tunnijiguvit tunnergutiksarnik, nipjausijarкojijuksaungilatit sivunnerne, takkormôrtut illusingititut illinniarvingne iglullo akkorngænne, nertortaujomavlutik inungnut. Ahamarik, окautivapse: Akkilertaujarêrput.

3 Tunnergutiksanik tunnijiguvit, saumît aggaktit nellolaulit tallerpikpît tunnergutânnik,

4 Tunnergutiksatit sagvartauкonnagit. Atâtavillo, sagvangitomik tautuktub, akkileromârpâtit sagvartome.

*5 **Tuksiaruvit,** takkormôrtutitun - ituksaungilatit. Taipkoa nangerdlutik tuksiarlutiglo pivut illinniarvingne, iglullo sângænne, tautuktaujomavlutik inungnut. Ahamarik, окautivapse: Akkilertaujarêrput.

6 Igville tuksiaromaguvit, iglungnut itterit, upkuangalo parngnanaerlugo, Atâtallo sagvangitome tuksiarvigiuk. Atâtavillo, sagvangitomik tautuktub, akkileromârpâtit sagvartome.

7 Tuksiarupselo, окausise amisuliniarasigik (unnuktôtiniarasigik) nellojutitut; taipkoa tussartaunasugivut, окausekarangamik unuktunik.

8 Tamanna pivlugo taipkotitunak-ituksaungilase: Atâtapse attoriakartase kaujimavait, tuksiarviokârane illipsingnut.

*9 **Taimak** pivlugo imâk tuksiaritse: Atâtavut кilangme! Attît nertortaule.

10 Nâlegaunît кailaule. Pijomajat piniartaule nuname sorlo кilangme.

11 Uvlome piksaptingnik tunnitjivigitigut.

12 Idluinivut issumagijungnaikit, sorlo uvagut idluitullivigijivut issumagijungnaervigigaptigik.

13 Oktortaulungnermut pitinnata. Piulitigulle ajortomit. Nâlegaunek, pitsartunerlo, ânanaunerlo pigigangne issokangitomut. Amen.

14 Inuit idluitullininginit issumagijungnaerupsigik, Atâtapsetauк issumagijungnaerniarivait idluitullinise.

15 Inuille idluitullininginit issumagijungnaingikupsigik, Atâtapsetauк issumagijungnaernianginivait idluitullinise.

*16 **Nerritailijarangapse,** annûtuksaungilase takkormôrtutitut; кênatik tautorlertimmatsuk nerritailijarangamik, inungnut tautuktaujomavlutik. Ahamarik, окautivapse: Akkilertaujarêrput.

17 Nerritailijarangaville, niaкuit mingoaruk, ermiklutillo.

18 Nerritailinernik takkojauterкonnak inungnut, Atâtangnulle sagvangitomêtomut. Atâtavîllo sagvangitomik tautuktub, akkileromârpâtit sagvartome.

*19 **Perкutinik** pikkuminartunik kattersoijuksaungilase nuname, кaurulillo mangertornerublo asserorniartanginik, tigliguillo pinasuarniartanginik, tiglingniartanginiglo.

20 Perкutinigle pikkuminartunik kattersoiniaritse кilangme, кaurulillônêt mangertornerublônêt asserorungnangitanginik, tigliguillo pinasuarungnangitanginik tigligungnangitanginik.

21 Perкutekarvipsingne, ômatise tagvanênivut.

22 Timib ije кaumanerivâ. Ijît idluarpat, timît illûnâne кaumaniarivoк.

23 Ijît nellangaikpat, timît illûnâne târniarpoк. Kaumajorle illungnêtoк tâкtôkpat, tâкtoк nangminek angidlarniarpoк ila!

*24 **Angajokângnut** maggungnut kivgartortokarungnangilak; aipâ ômigilârpâlônêt, aipâ nagligivlugo; ubvalo aipâ ungagi-

lârpâ, aipanga nachogivlugo. Gûdelo nunab pingillo attautsikut kivgartorlugit sapperpose.

25 Tamanna pivlugo окautivapse: Inôsise pivlugo siaklerniarase, nerкiksapsingniglônêt immiksapsingniglônêt, timipselônêt annorâksanginik. Inôsise annernarnersaungilat nerкemît? Timisselo annernarnersaungilat annorânît?

26 Tingmitjat кilaub attânêtut nautsertorsigik: karngasuingilat, perorsianiglo kattersingilat кematullivingnut; taimaigalloartillugit, Atâtapse кilangmêtub nerritipait. Taipkonangat annernarnersaungilasê?

27 Nellise ingminik uiguksarsijungnarкâ tallertut attautsitut takkitigijomik, siaklerutigigalloaruniûk?

28 Sôglo annorât siaklerutigivisigîk? Paunaujaujârtut naternamêtut, кanoк perortut takkunârsigik; sennangilat, pergaingilallônêt.

29 Oкautivapse: Salomonelônêt ânanaunermine illûnâne annorârsimalaungilaк taipkoa illangatitut.

30 Iviksukkat naternamêtut, uvlome perortut, кaukpallo kiæksaumut egitæksaujut Gûdib taimak pinnarnartinamigit, annorârtitsomanersaringilâsê? Okpernikitose tagva!

31 Taimak pivlugo issumanerluktuksaungilase oкarluse: Sumik nerriniarкitâ? sumiglo immerniarкitâ? sumiglônêt annorâksaкarniarpitâ?

32 Makkoa tamaita nellojut pinasuarpait; Atâtapse кilangmêtub кaujimavâse, tamakkoninga tamainik pijariaкarapse.

33 Gûdib nâlegauvinga idluarningalo pinasuarкârsigik, tâva tunitjivioniarpose tamakkoninga tamainik.

34 Taimaimat кauksaк issumaginasiuk, кauksaк piksaminik pinialermat. Nâmakpoк uvlut illûnatik ingmikut siaklerviokpatta.

KAPITEL VII.

Jêsusib oкâlanermine кaккame soraerninga.

ERкARTUINIARASE erкartortaulerкonnase.

2 Erкartuinipsingnut erкartortaujomârpose; ôktutipsingnullo ôktortaujomârivose.

3 Kattangutivit ijingata sukkiutâ sôg tækkoviûk, ikaк ijingnêtoк malluginnago?

4 Kanorlo кattangutit oкautsomaviûk: Ovatsiaro, sukkiut ijingnit pêromavara? Ahâglo, ikaк ijingnêpoк.

5 Takkormôrtotit, ikâк ijingnit pêrкâruk; kingorngagut кattangutivit sukkiutâ pêrasuaruk.

*6 **Ivsornaitoк** tunnijaksaringilase кingminut, sappangaselo

egitaksaringilase kuingênginut; ittikkamingnut tullerajarlugit, sangulutiglo alliktoriarluse perkonnagit.

*7 **Tuksiaritse,** tunnitjivioniarpose tagva; kenneritse, nennisiniarpose tagva; avilortaritse, upkuerutjauniarpose tagva.

8 Tuksiartok pilârmat, kennertorlo nennisilârmat, avilortartorlo upkuerutjaulârmat.

9 Inûb kia nelipse, erningata tuksiarvigikpago kakkôjamik, ujarkamik tunnitjiviginajarpaûk?

10 Mingeriamiglo tuksiarvigikpago, kuglugiangojârtomik tunnitjiviginajarpaûk?

11 Illipsele, piungitôgalloartose, kittorngase tunitjivigijungnarapsigik tunnergutinik ajungitunik, anginersamik ila Atâtapse kilangmêtub tuksiartine tunitjiviginiarpait ajungitunik.

12 Tamainik piniarviojomanipsingnik inungnut, tamakkoningatauk piniarvigisigik; tamædja perkojat nellautaijullo aglangit.

*13 **Ittervikitokut** itteritse. Ittervik perrotôngmat, apkosinerlo sillingmat, âniatitsivingmut sangmijok; unnuktorsuillo tamanna attorpât.

14 Itterviglo nerrokipok, apkosinerlo amipok, inôgumut sangmijok, ikkitullo nagvârpât.

*15 **Ulloreasugitse** nellautainerluktunik; taipkoa saukat aminginik annorâkardlutik tikkipâse; illumikkulle kêsuktorsôvut sorlo amerkut.

16 Sullianginit illitarijaksarivasse. Paunganik Dorninit pêjaijungnartokarkâ, Faiginiglônêt Distelinît?

17 Taimaktauk napârtut ajungitut illûnatik paungakarput ajungitunik, napârtorle piungitok paungakarpok piungitunik.

18 Napârtok ajungitok piungitunik paungakarungnangilak, napârtorlo piungitok paungakarungnanginivok ajungitunik.

19 Napârtut neliat, paungakangitok ajungitunik, kippijauniarpok, egitauniarlunelo ikkomamut.

20 Tamanna pivlugo sullianginit illitarijaksarivasse.

*21 **Illûnatiungitok** uvamnut okartut: Nâlegak, Nâlegak! nâlegauvingmut kilangmêtomut itterniarput, Atâtamale kilangmêtub perkojanginik nâlektut kissimik.

22 Uvloksame nelliutsomârtome unnuktut okautijomârpânga: Nâlegak, Nâlegak, atterne nellautsitiksanik okalaungitogût? Sâtanasit atternut annitilaungilavût? Unnuktuniglo tattamnartullilaungilagût atternût?

23 Tâva akkijomârpakka: Sulle illitarilaungimarikpapse; tamapse kemaksinga, ajortullijose!

*24 **Tamanna** pivlugo, okautsimnik makkoninga tussartok malliktorlo, tâmna adsiutipara angumut sillatujomut, igloliortomut kairtomut.

25 Sillaluksoalermat, kutjermallo, annorersuillo akkunadlar-

lutik iglo akkingmivigidlarmatsuk; ochungilaк, кairtomut tungagame.
26 Makkoningalo oкautsimnik tussartub mallingitublo adsigivâ angut sillaitoк igloliortoк siorкanut.
27 Sillaluksoalermat, kutjermallo, annorersuillo aккunadlarlutik iglo akkingmivigidlarmatsuk; ochovoк serкorpalludlarlunelo.
28 Jêsusiblo oкautsit tamakkoa nângmagit, inuit ajoкertûtingit tattaminiarivait.
29 Kiblingnadlartomik oкâlangmat, aglangnik illisimajutituungitorlo.

KAPITEL VIII.

Kristusib tattamnartullininginik. Jêsusemik mallingnerub illingajuksauninganik каnoк.

KAKKAMIT attersârmat, inugiartorsuit mallikpât.
2 Ahâglo, angut kallaktoк tikkitoк, tuksiarvigivlugo oкarpoк: Nâlegaк, pijomaguvit kallâgungnaititsungnaralloarparma.
3 Jêsusiblo aggane issakpait, aktorlâllo, oкarlune: Pijomavunga, kallagungnaerit. Tagvainarlo kallagungnaisârpoк.
4 Jêsusiblo oкautiva: Udjertulerit, assingnut tamattominga oкarniarnak; ainiarille ajoкertuijomullo tækkotilutit; tunnergutiksarlo, Môsesib tunnerкojanga tunnivlugo, nellojungnaerкovlugit kallagungnaernernik.
*5 **Jêsusele** Kapernaumut ittermat, sorsuktuksat angajoкângata tikkipâ, tuksiarvigivlugo,
6 Oкarlunelo: Nâlegaк, kivgara iglumne nellavoк, tumângajôvlunelo ânilakteradlarpoк.
7 Jêsusib oкautivâ: Aкijartoromavara.
8 Sorsuktuksat angajoкângat kiovoк oкarlunelo: Nâlegak, nellopкotivunga illingnik ittertitsinermik iglumnut; oкarille oкautsemik attautsemik, tagva kivgara pijungnaerniarpoк.
9 Uvangatauk inôvunga attanilik, kivgaкalarmalo sorsuktuksanik; illangænnullo oкaruma: Ailerit, aivoк tâva; assianullo: Kait, кaivoк tâva; kivgamnullo: Sennalauruk una, sennavâ tâva.
10 Jêsusible tamanna tussaramiuk, tattaminiarivâ, malliktinelo oкautivait: Ahamarik oкaupapse, taimak angitigijomik okpernermik nagvâlaungilanga Israêlitine.
11 Oкautivapsele: Unnugiartoкsuit unnangat pângallo tikkitsomârput, Abrahalo, Isaarlo Jâkolo iksivaкattigijomârlugit nâlegauvingme кilangmêtome.
12. Nâlegauvingme кittorngaujulle ajæktortaujomârput târ-

torsoarmut ungardlerpâmut, tagvane кeavaksoadlarneкaromârpoк aglerulârneкaromârlunelo.

13 Jêsusiblo sorsuktuksat angajoкângat oкautiva: Ailerit, okperijarnik pilârpotit. Kivgangalo Stundeme tâpsomane pijungnaerpoк.

*14 **Jêsuselo** Pêtrusib iglunganut pivoк; sakkingalo (arnaк) nellajoк, ôlingnartomut кannimavlune tækkovâ.

15 Aggangitigulle tigungmago, ôlingnartub кemakpâ. Makkidlunelo kivgartorpait.

*16 **Unnulermallo** unnuktunik Sâtanasilingnik pititsivut tâpsomunga. Anerniâluillo oкausênarnut annitipait, sunatuinarniglo кannimasiggit pijungnaertipait.

17 Nellautaijub Jesaiasib oкausingit nellautserкovlugit, oкarmat: Sangênivut ingminut pitidlugit, кannimasivullo nangmarpait.

*18 **Jêsusiblo** inugasæksuit illumajine tækkogamigit, tessersûb akkianut ikârкojivoк.

19 Aglangniglo illisimajoк tikkipoк Jêsusemut oкautivlugo: Ajoкertuijoк, malligomavagit, namullônêt aiguvit.

20 Jêsusib oкautivâ: Terriænniat sittекarput, tingmitjallo кilaub attânêtut uvloкarivut; Inûble Erninga peкangilarlônêt niaкorme innangaviksanganik.

21 Assiatalo, illinniartingita illangata, oкautivâ: Nâlegaк, aiкâlaulanga, atâtaga illuveriartorlugo.

22 Jêsusible oкautivâ: Mallinga, toккungajullo toккojiatik illuveriartorlitigik.

*23 **Umiaкortômut** ikkivoк, illinniartingitalo mallikpât.

24 Ahâglo, ullajujaкsoaкalerpoк tessersoarme, maggillo umiarкortôк îttibjuavlugo pivât, Jêsusele sinnikpoк.

25 Illinniartingitalo tikkipât, tupârdlugolo oкautivât: Nâlegaк piulitigut, sutailerapta.

26 Tagva oкautivait: Illipse okpernikitose, sôg nangiarкisê? Makkiporlo, annorelo immarlo inerterpak; ikkubliamarilerpoк tâva.

27 Inuille tattaminiarput, oкarlutiglo: Kina una angut, annoriblo imablo nâlektangak!

*28 **Tessersûblo** akkianut, Gergesênerit nunangænnut pivoк. Tagva Sâtanasilîк magguk, illuvernit annijuk Jêsusemik naipitsivuk; erкsinartorsôngmaniglo, apкut tamanna attordlugo sappernarpoк.

29 Ahâglo, nipliadlarlutiglo oкarpuk: Jêsuse, Gûdib erninga, suniarpitigît? nelliuterкârtinnago kappiasuktitsartorpitigûк?

30 Kanningitangænne kuingêngigasæksoaкarpoк nerrijunik.

31 Tagva Satanasit tuksiarvigivât oкarlutiglo: Annititsomaguptigut, kuingêngigasæksoarnut tâpkununga pullarкotigut.

32 Окarporlo: Aularitse! Annigamiglo, kuingêngigasæksoarnut pullavut. Ahâglo, kuingêngigasæksuit illûnatik pangaliklutik sivinganariktomit ingmingnik ijukkâdlarput tessersoarmut, ippivlutiglo immâne.

33 (Kuingênginik) mianersijullo кemmâvut, iglugasæksoarnullo aivlutik, tamannalo окautigijartorpât, Sâtanaselîglo illiortaunîgik.

34 Ahâglo, iglugasæksoarmiut illûnatik annivut, Jêsuse pachrearlugo. Tækkogamitsuglo, tuksiarvigivât, nunamingnit aularкovlugo.

KAPITEL IX.

Assinginik Kristusib tattamnartitanginik. Apostelib Mattêusib anerijaulerninganik.

TAGVA umiaкortômut ikkivoк, ama uttimut ikârdlune, iglogasæksoarminullo pivlune.

2 Ahâglo, tâpsomunga âtsivut tumângajomik, aumittine nellajomik. Jêsusib окperningit tækkogamigit, tumângajoк окautivâ: Ernera, кuviasugit, ajornitit issumagijaujungnaerput.

3 Ahâglo, aglangnik illisimajut illangit ilumikkut окarput: Una mittautекarpoк Gûdemik.

4 Jêsusible issumangit кaujimagamigit, окarpoк: Sôgle ômatipsingne issumalukisê?

5 Neliaк ajornanginersauvâ, окarlune: Ajornitit issumagijaujungnaerput; imâglônêt: Makkitit arvertarlutillo?

6 Nellojungnaerкovlusele, Inûb Erninga pitsartuneкarmat nuname ajortoerutjinermik, tumângajomut окarpoк: Makkitit, aumititit pikit, angerarlutillo.

7 Makkidlunelo tâva iglominut angerarpoк.

8 Inuit tamanna tækkogamitsuk, tattaminiarput, Gûdelo nakkoridlarpât, inuit tamaitunik pitsartunernik tunitjivigilaungmagit.

*9 **Jêsuselo** tagvangat aularame, inungmik tækkovoк, tunniorкaivingme iksivajomik, Mattêusemik attelingmik, окautivâlo: Mallinga! Nikkôviporlo malliklugo.

*10 **Iglomelo** nerrimârvingme iksivatillugo, ahâk, Zoellnerillo ajortullijullo unuktut tikkiput, Jêsuselo illinniartingillo ikterкattigivlugit nerrimârvingmut.

11 Farisêerit tamanna tækkogamitsuk, illinniartingit окautivait: Sôg ajoкertortipse Zoellnerillo ajortullijullo nerreкatigivagît?

12 Jêsusib tamanna tussaramiuk окautivait: Atsuilît inûlijeкariaкangilat, кanimajut kissimik.

13 Tamattomale tukkinga illinniariartorsiuk: Nâpkiningnek kuviagivara, tunnergutille pinnagit. Ajortuggit kaikojartorpakka, ablatsâmik issumakarkovlugit, idluartut pinnagit.

*14 **Taimak** okartillugo, Johannesib illinniartingita tikkipât okarlutiglo: Sôg uvagut Farisêerillo nerritailivakkitâ akkulaitomik, illinniartitille nerritailivangilât?

15 Jêsusib okautivait: Nullianiktomut tikkitut kanok kiksartuksauvât, uiksak illagigamitsuk? Nelliutsomarpôrle uiksamik aksârtauvingat; tagva nerritailivangniarput.

16 Annorâtokak illârpangilât nutâmik illâksamik; nutâb alliktorniarmago nutaungitok, alliktornerlo pivallianiarpok.

17 Wainelo nutâk immerkautinut nutaungitunut immertûtinginivât; Wainib nutâb alliktorniarmagit immerkautit, Wainelo kovituinarniarpok, immerkautillo asserorlugit. Wainele nutâk immerkautinut nutânut immertûtijæksauvok, tamarmik tâva asserojuikattigêkpuk.

*18 **Taimak** okautingmagit, ahâk, angajokât illangat tikkipok, pâmakterlunelo sânganut okarpok: Nâlegak, panniga mânna tokkovok; aggangnulle aktoriartoruk, inûniarpok tagva.

19 Jêsuselo nikkovipok, malliklugolo, illiniartine illagivlugit.

*20 **Ahâglo**, arnat illangata jârinik 12 nik aukatsainartub, annorângata sinnâgut aktoriartorpâ tunnuanit.

21 Illumigut okarame; Annorângalônêt aktorupko, pijungnainiarpunga.

22 Jêsusib keviarame, tækkovâ, okarlunelo: Panniga, kuviasugit, okpernivît pijungnaertipâtit. Arnarle Stundeme tâpsomane pijungnaerpok.

23 Jêsuselo angajokâb iglunganut itterame, nipjausijartullo inuillo aulajâdlartut tækkogamigit,

24 Okautivait: Aularitse, niviarsiak una tokkungimat, sinnikporle. Ijoridlarpâllo.

25 Inuille annititaungmatta, itterpok, aggangitigullo tiguvâ; niviarsiak tâva makkipok.

26 Tamannalo tussaumajaulerpok nuname tâpsomane illûnâne.

*27 **Jêsuselo** tagvangat aularmat, tautungituk mallikpuk tâpsominga, nipperkortovlutik okartuk: Igvit, Davidib Erninga nâpkigitiguk!

28 Iglomullo ittermat, tautungituk tikkipâk. Jêsusiblo okautivak: Okperpitîk, taimaitomik piniarvigijungnaraptîk? Tagva okautivât: Ahaila Nâlegak.

29 Ijikikullo aktorpak, okautivlugiglo: Okperaptik taimaileritik!

30 Tautulerpuglo. Jêsusiblo unipkârkongilak tamattominga, okarlunelo: Udsertuleritik, tamanna inungnut kaujijaukonnago.

31 Tâpkuale unipkâriartorpuk nunamut tâpsomunga illûnânut.

*32 **Tâpkua** anningmanik, ahâk inungmik Sâtanaselingmik окarungnangitomik tâpsomunga âtsivut.

33 Sâtanaselo annititaungmat, окarungnangitoк окalerpoк. Inuillo tattaminialerput окarlutiglo: Taimaitomik tækkolaungimarikpogut Israêlitine.

34 Farisêerille окarput: Sâtanasit annitipait Sâtanasit attaningætigut.

35 Jêsuselo arvertarpoк iglugasaksoatigut iglugasaktigullo illûnaitigut, ajoкertuivlune illinniarvingine, окautsillo tussarnertut nâlegauvingmik окautigivlugit, inungnelo atsuiliungitut, кanimajullo sunatuinait âкikpait.

*36 **Inugasæksuillo** tækkogamigit naiperкotigivait; perlilermatta siamangavlutiglo saukatitut mianerijeкangitutitut.

37 Tagva illinniartine окautivait: Kattersivik angijôvoк, sennajuksalle ikkidlarput.

38 Tamanna pivlugo kattitæksat inuat tuksiarvigisiuk, sennajuksanik tilliklerкovlugo kattersivingminut.

KAPITEL X.

Apostelit tillijaulerningœnnik tattamnartullijartorкovlugit.

ILLINNIARTINELO 12 it ingminut кaiкovait, pitsartuneкartilaitalo anernernut maккojungnartunut, annititserкovlugit tamakkoninga; кanimajuniglo sunatuinarnik atsuiliungituniglo sunatuinarnik pijungnaertitserкovlugit.

2 Apostelit 12 it attingit tamadja: Sivorleк Simon, Pêtrusemik taijaк; nukkâlo Andrêase; Jakôbuse, Zebedêusib erninga, nukkâlo Johannese.

3 Filippuse, Bartolomêuselo; Tômase, Mattêuselo Zoelneriojoк; Jakôbuselo Alfêusib erninga, Lebbêuselo, Taddêusemik attipsâlik;

4 Simon Kanamioк, Jûdaselo Issariot, Jêsusib pititigijomârtanga.

5 Tâpkoa 12 it Jêsusib tillivait, perкolaitalo окautîvait: Nellojut apкosininginut ainiarase, Samâriamiullo iglugasæksoanginut itterniarase!

6 Aititsele saukanut tammarsimajunut, Israêlib iglunganit pijunut.

7 Ajoкertuijartorlusele окaritse: Nâlegauvik кilangmêtoк кannitomut tikkisimavoк.

8 Kanimajut âкidlarsigik, kalladlartut kallagungnaertisigik,

tokungajut ômartisigik, sâtanasit annitisigik! Akkekangitomik pigapsiuk, akkekangitomik tunnisiuk!

9 Goldemiglônêt Silberemiglônêt kanujamiglônêt tapserumiutekartuksaungilase.

10 Takkoakautekarniaraselo ingergaluse, annorâlijarniarasetauk maggûngnik, ittigagutipsâlijarniaraselo, ajaupialijarniaraselo. Sennajok nerkiksanganik tunitjiviojariakarpok.

11 Iglogasæksoarnut iglugasangnullônêt itterupse, kiglisiniaritse, tagvane ittervigijaujariakartokarmangât, tâpsomanêtsainaritselo aularkârase.

12 Iglomulle itterupse, iglub tamattoma inungit salutisigik.

13 Tamattomalo iglub inungit taimailioræksaukpatta, ullapirsautise tâpkonunga piniarpok. Taimailioræksaungippattale, ullapirsautipse utterviginiarpâse.

14 Illangitalo illalioromangippasse, okausiselo tussaromanagit: annititse tagvangat iglomit iglugasæksoarnillônêt; ittikkapselo sanningit katterarsigik.

15 Ahamarik okautivapse: Sodomamiut Gomorramiullo nunâgik pitlartaunikinersaujomârpuk uvluksame erkartuivingme, iglugasæksoarnit ukkonangat.

*16 **Ahâk,** saukatitut tillivapse amarkut akkorngænnut; tamanna pivlugo sillatutsiaritse kuglugiangojârtutitut, nellangainaselo taubititut.

17 Inungnigle illimasugitse; kiglisiniarvingmingnut âtsomârmasse, issakavluselo illinniarvingmingne.

18 Attanernullo attanersoarnullo âtsomârpâse pivlunga, taipkoa nellojullo nellojungnaerutiksangænnut.

19 Atsomârpassele, sivôraniarase, kanok sumiglônêt okausiksakarniarmangâpse; stundeme tâpsomane tunitjivioniarapse kigusiksapsingnik.

20 Illipsingnit okanginapse, Atâtapsele Anerningata okartipâse.

21 Kattangutible kattangutine tokkomut pititsomârpâ, atâtablo ernine, kittorngallo angajokâtik illeratsautijomârpait, tokkokovlugillo.

22 Illûnatiglo ômigijomârpâse, attera pivlugo. Sokkosijuitorle naggatiksamut piulijaujomârpok.

23 Iglugâsæksuille illangine unangmikpasse, assinginut kemâtitse. Ahamarik, okautivapse: Israêlitit iglugasæksoangit ingergajarêrviginiangilase, Inûb Erninga tikkerkârtinnago.

24 Illinniartok illinniartitsijiminit anginersaungilak, kivgarlônêt nâlekaminit anginersaunginivok.

25 Illinniartok illinniartitsijimitun-ikune, kivgarlo nâlekamitun-ikune, nâmaksivok. Iglub inua Beelzebumik taigamitsuk; anginersamik iglomiokattingit taimak tainajangilagît?

26 Tamanna pivlugo erksiginiarasigik. Sagvangitokangilak

saĸĸertitauniangitomik, angigutjuteĸangilarlo ĸaujijauniangitomik.

27 Târtome uvamnit tussartasse oĸautigisigik ĸaumajome. Issibjutaujut tussartase, oĸautigisigik iglut kângine.

28 Erĸsiginiarasigiglo timinik toĸĸotsijut, tarninigle toĸĸotsijungnangitut. Anginersamigle taimna erĸsigisiuk, timiniglo tarniniglo asserortitsijungnartoĸ ânianartovingme.

29 Kutsertak magguk kênaujârsungmik attautsemik akkeĸarpangilâk? Ukkoa illangallônêt nunamut kattangniangilaĸ, Atâtapse perĸungippago.

30 Niaĸupse nujangille kittitaumavut.

31 Tamanna pivlugo erĸsiniarase; kutsertavaksoarnit ajunginersaugapse.

32 Tamanna pivlugo, uvamnik oĸausilik inungnut, oĸautigijomavara Atâtamnut ĸilangmêtomut.

33 Uvamniglo missiutilik inungnut, missiutigijomavaratauk Atâtamnut ĸilangmêtomut.

34 Ullapirsaijartorasuginiarasinga nunamut. Ullapirsaijartungilanga, saviksoarmigle pititsivunga.

35 Tikkinama, erneĸ akkerartortidlugo atâtaminut, panniglo anânaminut, ukkuarlo sakkiminut.

36 Inûblo iglomioĸattine ômigijigijomârpait.

37 Atâtaminik anânaminiglônêt uvamnit naglingnersaĸ, illaĸarniangilaĸ uvamnik. Ernerminiglo panningminiglo uvamnit naglingnersaĸ, illaĸarniangilaĸ uvamnik.

38 Senningajoliksaminiglo (kappiasutiksaminiglônêt) tigusijomangitoĸ uvamniglo malligomangitoĸ illaĸarniangilaĸ uvamnik.

39 Inôserminik ivlersijub assiojijomârpâ, inôserminiglo assiojijub uvanga pivlunga nagvâromârpâ.

*40 **Illipsingnik** illaliortub, illaliorivânga; uvamniglo illaliortub, tilliklertoĸ uvamnik illaliorivâ.

41 Nellautaijomik illaliortoĸ, nellautaijôngmat, nellautaijotut akkilertaujomârpoĸ. Idluartomiglo illaliortoĸ, idluartôngmat, idluartotut akkilertaujomârpoĸ.

42 Ukkoarârsuillo illangænnik imertitsijoĸ immermik niglinartomik, ermgusiârsub immanganik, illiniartiongmat, ahamarik, oĸautivapse, akkêngaivioniangilaĸ.

KAPITEL XI.

Johannesib illinniartingita tillijauningænnik Kristusemut. Kristusib kigligiudjininganik Johannese pivlugo. Iglugasait Galilêamêtut suarutigivait. Atâta nertorpâ. Ingminut ĸaiĸojivoĸ.

JÊSUSIBLO perĸojane tamakkoa illinniartiminut 12 inut nâ-

gamigit, tagvangat aularpoк, ajoкertuivlunelo oкâlajartorpoк iglugasæksoangine.

2 Johannesele Kristusib piniarninginik tussarame parngnanaersimavingmêdlune, illinniartiminit maggungnik tilliklerpoк,

3 Aperijauкovlugo: Tâmnauvêt tikkituksaк, assingniglônêt nerriugijaksaкarpitâ?

4 Jêsusib kiovak, oкautivlugiglo: Johannese ama oкautijartortikko tækkojaptingnik tussartaptingniglo:

5 Tautungitut tautulerput, tussiaktullo pissulerput, kalladlartut kallagungnaerput, tussângitut tussalerput, toккungajut ômarput, aklujullo oкautjauvut oкautsinik tussarnertunik.

6 Piloridlarporlo sinnaungajuteкalungitoк uvamnik.

*7 **Uttermanik,** Jêsuse oкalerpoк inungnut Johannesemik: Inuкangitomut suna tækkojartorpisiûk? Iviksoaк annorib aulatanga sunatuinarmût?

8 Sunalônêt tækkojârtorpisiûk? Inuk annorâtsiariktoк tækkojomavisiûk? Ahâk, annorâtsiariktut, attanersuit iglunginêtsôngovut.

9 Sunalônêt tækkojartorpisiûk? Nellautaijoк tækkojomavisiûk? Illa, oкautivapse, nellautaijomit anginersaujoк.

10 Tâmnaungmat aglait oкautigijangat: Ahâk, Engeliga sivunnernut tillivara, apкutiksarnik sivunnerne âкiksoijuksaк.

11 Ahâk, oкautivapse: Arnanit erniangojoкangilaк Johannesemit baptiterijomit anginersaujomik; mingnerle Gûdib nâlegauviane anginersauvoк tâpsomangat.

12 Johannesible baptiterijub uvlungita kingorngatigut, sulle tagvunga, nâlegauvik кilangmêtoк aкsorôtjauvoк; tâpsomingalo aksorôtjijut, amualerpât ingmingnut.

13 Perкojat nellautaijullo illûnatik nellautsilaungmatta Johannese tikkidlugo.

14 Tamannalo okperijomagupsiuk: tagva Eliase tikkituksaк.

15 Tussâjungnik siutelik tussarle.

*16 **Inuille** ukkua kimut adsiutitaksarivakkâ? Sorrutsit adsigivait, iglut akkorngænne iksivajut nipliutjeкattartullo pingoarкattimingnut,

17 Oкarlutiglo: Nipjausijarvigilauкtapse, oкigêseromangitoselo; kiksanartomiglo oкautilauкpapse, кeajomangitoselo.

18 Johannese tikkitoк, nerrinanelo immingilaк; tagva oкarput: Sâtanaseкarpoк.

19 Inûb Erninga tikkisimavoк, nerrilarmelo immilarmelo; tagva oкarput: Ahâk, inuk una nerritojoкsoaк, Wainemiglo immertojoкsoaк, Zoelnerillo ajortullijullo illanârijingat! Gûdible illisimaninga idluarijaujariaкarpoк кittorngaminut.

*20 **Tagva** iglugasæksuit inungit suadlalerpait, tattamnartulliviginerpârilauкtane, âкilaungimattalo.

21 Kappianamêk, Korazin! Kappianamêk Betsaida! Tiru-

semelo Sidonemelo taimaitunik tattamnartunik pijoкalauкpat, sorlo illipsingne; itsaк pôksaijatuinarnik annorâкardlutik argjamêdlutiglo кaккialerajalauкput.

22 Oкautivapsele: Tiruselo Sidonelo pitlartaunikinersaujomârput illipsingnit uvluksame erкartuivingme.

23 Igvillo Kapernaum, кangattarsimajotit кilak tikkidlugo, kappianartovingmut kannunga ajæktortaujomarpotit. Sodomame taimak angitigijunik tattamnartoкalauкpat, sorlo illipsingne, sulle uvlome asserortautailinajalauкput.

24 Oкautivapsele: Sodomamiut nunangat pitlartaunikinersaujomârpoк illingnit uvluksame erкartuivingme.

*25 **Taipsomane** Jêsuse oкalerpoк: Atâtak, кilaublo nunablo nâlegangak, nakkorivagit, illisimajunut sillatujunullo tamanna angigutjutigigangne, nutaккatitun-itunullo nellojungnaertijutigigangne.

26 Illa, Atâtak, taimak sângne idluarкolaurangne.

27 Tamaita Atâtab tunilauкpait uvamnut. Ernermiglo illitarsijoкangilaк, Atâtab kissime illitarivâ; Atâtamiglo illitarsijoкanginivoк, Ernerub kissime, Ernerublo nellojungnaertitsomajangita illitarivât.

*28 **Kaititse** uvamnut tamapse, ajulertose kappiasuktoselo, nakoкsititsomavapse.

29 Nangmautara illipsingnut pisiuk, illinniarvigivlungalo; кenuênama piojorijuilarmalo ômatimne; tagva merngoerserviksarsiniarpose tarnipsingnut.

30 Nangmautara idluarmat, nangmagaralo oкipoк.

KAPITEL XII.

Jêsusib sernârninganik illinniartiminik. Aggait toккungajut âкikpait Sabbateme. Kigusingit ajoкertâsingillo.

TAIPSOMANE Jêsusib perortut кaккôjaksat apкotigivait Sabbateme; illinniartingillo kâleramik, sullugainernik nussuksivut nerrivlutiglo.

2 Farisêerit tamanna tækkogamitsuk, oкautivât: Ahâk illinniartitit Sabbateme pijaksaungitomik piniarput.

3 Oкautivaille: Attuarsilaungilasê Davidib illiorninganik, kâlerame, illangillô?

4 Gûdib iglunganut itterame, кaккôjallo tækkojaksat nerrivait; nerrivlugit perкojaungigalloarame, illangillônêt, ajoкertuijut kissimik?

5 Perкojanelônêt attuarsilaungilasê, ajoкertuijut Sabbateogalloartillugo kattimaviksoarme Sabbatemik sujukserкôrningænnik, passidlartaunatiglô?

6 Окaupapsele; tamânêtoкarpoк kattimaviksoarmit anginersaujomik.
7 Tamannale кaujimagupsiuk sunaumangât: nâpkiningneк кuvigivara, tunnergutit pinnagit, passijæksaungitut passidlarajalaungilasse.
8 Inûb Erninga Sabbatemuttauk Nâlegauvoк.
9 Tagvangallo sivumuarame, illinniarvingænnut itterpoк.
*10 **Ahâglo,** inuкarpoк tagvane aggalingmik iglunginik toккungajunik. Appersorpâllo oкarlutik: Sabbateotillugo inûlikleriaк idluarкâ? Passitiksarsiorlutik tâpsomunga.
11 Окautivaille: Nelipse, saugatuamik piggub, ittersamut kattakpat Sabbateme, tigunago кagvertinasuangipaûk?
12 Kanoк angitigijomik tagva inuk saukamit ivlernarnersaungilâк? Tamanna pivlugo ajungitulliaк Sabbateme idluingilaк.
13 Tagva inuk tâmna окautivâ: Aggaktit issakit. Issakpaillo; âкiktaulerpullo iglungititut illivlutik.
*14 **Tagva** Farisêerit annivut окarкattigêlerdlutik illioriaкarnermingnik inuaromavlugo.
15 Jêsusible tamanna tukkisigamiuk, tagvangat aularpoк. Inugasæksuillo mallingmatsuk, illûnaita âкikpait,
16 Innerterpaillo, окautaujomanane inungnut.
17 Nellautsilerкovlugit nellautaijub Jesaiasib окausingit, окarmat:
18 Ahâk, tagva kivgara, annerilauktara nagligijaralo, tâmna tarnima кuviagijanga: Anernimnik illijivigijomavara, nellojullo окâlaviginiarpait idluarnermik.
19 Aivajomananelo кaggudlarniangilaк, nippingalo tussartauniangilaк iglut akkorngænne.
20 Iviksoaк suvlolik naviksimajoк serкomimaringniangilâ, mannerlo aumalik кamminianginivâ, idluarneк ajuкangitilerкârnago.
21 Attingalo nellojut nerriuginiarpât.
*22 **Tagva** Sâtanaselingmik tautungitomik окarungnangitomiglo tâpsomunga âtsivut; pijungnaertilugolo, tautungitoк окarungnangitorlo окalertipâ tautulertilugolo.
23 Inuillo illûnatik tattaminiarput, окarlutiglo: Tâmna Davidib Erneringilâ?
24 Farisêerille, tamanna tussaramitsuk, окarput: Sâtanasit annitipait, Beelzebub, Sâtanasit attaningata, pitsartuninganut kissianut.
25 Jêsusible issumangit кaujimagamigit, окautivait: Attaniovît nelît ingmingnut illagêgungnaertut nunguniarput; iglugasaillo iglullônêt nelît ingmingnut illagêgungnaertut, sôngojungnaerput.

26 Sâtanasib Sâtanaseokattine annitikuniuk, ingminut akkerartorpok; kanorle attaniovinga sokkosinginajarkâ?
27 Uvangale tagva Sâtanasit annitikupkit Beelzebubekut, kinakut kittorngapse annitipattigîk? Tamanna pivlugo taipkoa erkartortigijomârpasse.
28 Sâtanasille Gûdib Anerningagut annitikupkit, Gûdib nâlegauviata tagva tikkisimavâse.
29 Kanorlônêt sangijorsûb iglunganut inuk itterajarkâ, perkutinginiglo aksârdlugo; sangijoksoak kellaksorkâruniuk kissiane, kingorngagut tâva iglungata perkutitangit aksârnigarilugît?
30 Uvamnik illakaromangitub akkerartorpânga, kattersoekattigingitaralo siamartitsivok.
*31 **Tamanna** pivlugo okaupapse: Inuit ajorningit mittautekarningillo tamaita issumagijaujungnaeromârput; Anernermigle inuit mittautekarningit issumagijaujungnaerniatsangilat.
32 Inûblo Erninganik okautekaluktok issumagijaujungnaerniarpok. Annernermigle ajunginermik okautekalûtilik issumagijaujungnaerniangilak, nunamelônêt tamattomane, sillamelônêt pijomârtome.
33 Napârtomik ajungitomik illijigupse, ajungitunik paungakarniarpok; napârtomigle piungitomik illijigupse, piungitunik paungakarniarpok. Paunganginit napârtok illitarijauvok.
34 Illipse kuglugiangojârtut ivajangit, kanok ajungitunik okarungnarkisê, piungitôgapse? Omatib tættæjutinginik kannek okasôngovok.
35 Inuk ajungitok ajungitunik sakkertitsivok ômattime tættætjutinginit ajungitunit; inuglo piungitok piungitunik sakkertitsivok ômattime tættætjutinginit piungitunit.
36 Okaupapsele, uvluksak erkartuivik nelliutikpat, inuit kiojuksaujomârmatta okautsitik piungitut illûnaita pivlugit.
37 Okautsitit malliklugit idluarnerartaujomârpotit, okautsitillo malliklugit erkartortaujomârpotit.
*38 **Tagva** aglangnik illisimajut Farisêerillo illangit kiovut okarlutiglo: Ajokertuijok, nellunaikutamik tækkojomadlarpogut illingnit.
39 Kiovaille okautivlugillo: Ukkuarâluit assiniartut nellunaikutamik tækkojomavut; tunnitjivioniangilalle nellautaijub Jônasib nellunaikutangata assianik.
40 Sorlo Jônase uvlune pingasune unnuanelo pingasune arviub nânganelaungmat; taimaktauk Inûb Erninga uvlune pingasune unnuanelo pingasune nunab illuanêtsomârpok.
41 Ninivemiut uvluksame erkartuivingme kinguvângokattigêt ukkua illagivlugit sakkeromârput, erkartorlugillo; Jônasib okâlaningit malliklugit kakkialeramik; ahâglo, tamânêtokarpok Jônasemit anginersaujomik.
42 Uvluksame erkartuivingme kinguvângokattigêt ukkua

illagivlugit attaniub nullianga ângat pijoк saккeromârpoк eгkartorlugillo; nunamit ungasiktomêtomit pigame, Salomonib sillatuninga tussariartorlugo; ahâglo, tamânêtoкarpoк Salomonemit anginersaujomik.

43 Anernek idluitoк inungmit annigame, ingergavoк sunaкangitokut, merngoerserviksarsiorlune, nagvâranelo.

44 Oкarpoк tagva: Iglumnut кemmalauкtamnut utteromavunga. Tikkinamiuglo pêjaiviomajoк sannersimajorlo pinnarnarsimajorlo tikkipâ.

45 Tagva ailerpoк, anernermik assiminik 7 nik, ingminit ajornersaujunik illaksarsivlune; itteramiglo tagvanêtualerput; kingorngagut inuk tâmna ajulualerpoк sivorlermit. Taimaktauk kinguvângoкattigêt kassêtoкsuit ukkua itsomarivut.

*46 **Sulle** taimak inungnut oкâlatillugo, ahâk anânangalo кattangutingillo angutit sillatânêput, oкarкattigijomavlugo.

47 Tagva illangata oкautivâ: Ahâk, anânat кattangutitillo angutit sillatânêput, oкarкattigijomavlutillo.

48 Tamattomingale oкautjine kiovâ: Kina anânagâ? kikkullo кattangutikkâ?

49 Agganelo issaklugit illinniartiminut, oкarpoк: Ahâk tagga anânagâ кattangutikkalo.

50 Atâtama кilangmêtub pijomanganik malliktoк, tâmna nukkarivara, najagivaralo, anânagivaralo.

KAPITEL XIII.

Adsiujunik sunatuinarnik Gûdib nâlegauvia pivlugo.

UVLORME tâpsomane Jêsuse iglomit annigame, tessersûb kiglinganut ingitsartorpoк.

2 Inugasæksuillo nellipsarmatsuk, umiaкortômut ikkivoк ingilarmelo, inugasæksuit illûnatik tessersûb kiglinganêtillugit.

3 Sunatuinarniglo oкarvigivait adsiujutigut, oкarlunelo: Ahâk, karngasuijoк karngasuijartorpoк.

4 Karngasuitillugolo, illangit apкosinermut kattakpût, tingmitjallo pukkumalukpait.

5 Illangillo кairtomut ivjokitomut kattakput; perortersârpullo, ivjokinamik.

6 Seккinerle nuingmat, kunnulersârput, amâкanginamiglo pannilerput.

7 Illangit kattakput orpît kakkilautiggit akkorngænnut; orpîllo kakkilautiggit, peroramik, toккopait.

8 Illangillo kattakput nunamut ivjoriktomut, perorsiaksaкalerpullo sullugainermingne: illangit 100 nik, illangit 60 nik, illangit 30 nik.

9 Tussâjungnik siutelik tussarle.

*10 **Illinniartingitalo** tikkipât окarlutiglo: Sôg adsiujutigut окarvigivigît?

11 Kiovait окautivlugillo: Illipse Gûdib nâlegauvingata nellonarninganik кaujititauvose; taipkoale tamattominga tunitjiviongilat.

12 Peкartoк tunitjivioniarpoк peкaluarкovlugo; peкangitorle aкsârtauniarpoк pinganik.

13 Tamanna pivlugo adsiujutigut окarvigivakka. Ijinut uitajunut tautungimatta, siutinullo angmajunut tussangimata; tukkisingimatsuk.

14 Taipkonungalo Jesaiasib nellautainingit nellautsimalerput, imaitut: Siutipsingnut tussaromârpasse, tukkisinagolo; ijipsingnullo tækkojomârpasse illitarinagolo.

15 Inuit ukkua ômattingit mangaidlarmata, siutimingnullo tussânerludlarput sikkungilarmiglo; ijimingnut tækkoкonnagit, siutimingnullo tussarкonnagit sâgiarкonnagillo ikajortauvlutik uvamnut.

16 Piloridlarpulle ijise, tautukkamik, siutiselo, tussâgamik.

17 Ahamarik, окaupapse: Nellautaijut idluartullo unnuktut tækkojase tækkojomadlalauкpât, tækkolaungnagolo; tussâjaselo tussaromadlalauкpât, tussalaungnagolo.

*18 **Mânna** adsiujoк tussarsiuk karngasuijomik:

19 Tussartoкarpat окautsinik nâlegauvingmik, tukkisinagillo, tâva Sâtanasib окautsit pêjariartorpait ômattânut karngautigimajut; tâmnauvoк, apкosiniub sennianut karngautigimajoк.

20 Karngautigimajoк кairtomut ivjokitomut, tâmnauvoк, окautsinik tussartoк, кuviasuklunelo tamakkoninga illaliorsârtoк.

21 Amâкanginamele illumine, nakkimarnivoк; kappianartoкalerangat unangmiklertoкalerangallônêt окausек pivlugo sinaungasarailerpoк.

22 Orpîlle kakkilautiggit akkorngænnut karngautigimajoк, tâmnauvoк, окautsinik tussartoк, sillaкsûblo mattoma pinginik siaklernerub, akluitsomanerublo uivêrinarningata окautsit ippitipait, sullugainertâranelo perorsiaksatalingnik.

23 Ivjoriktomulle karngautigimajoк, tâmnauvoк, окautsinik tussartoк tukkisivlunelo, sullugainertârlunelo perorsiaksatalingnik; illangat 100 ilingnik, illangalle 60 ilingnik, illangat 30 ilingnik.

*24 **Adsiujub** tâpsoma assianik окarvigivait окarlunelo: Gûdib nâlegauvia inuktun-ipoк, perorsiaksamaringnik karngasuijotut perorsêvingminut.

25 Inuille siniktillugit, akkerartorte perornerluktuksanik karngasuijartorpoк perorsiaksamarît akkorngænnut, aulalarmelo.

26 Perorsiaksamarît perormatta singaileкalilarmiglo; perornerluktokulluittauk nuilerput.

27 Kivgat tagva angajoкâmingnut tikkiput, oкarlutiglo: Nâlegaк, karngasuilaungilatît perorsiaksamaringnik perorsêvingnût? nakit perornerluktuksaкarnerкâ?
28 Kiovait: Akkerartortib âsit tamanna pivâ. Kivgangita oкautivât: Uvaptingnulle tamakkoa nutsugiartorкovigît?
29 Kiovait: Aukak, perorsiaksamarît nutsuкassiutiniarasigik, perornerluktokulluit nutsulerupsigik.
30 Tammarmik perorкattigêkilit, kattersivik nelliuterкârtinnago: kattersivigle nelliutilerpat, kibluijut oкautigomavakka: Perornerluktokulluit katterкârsigik, кeppidlugillo ikkoalaklugit; perornitsiariktulle kattersorsigik кemmatullivimnut.
*31 **Adsiujomik** assianik oкarvigivait, oкarlunelo: Gûdib nâlegauvia Senfib karngasûtiksatangatut-ipoк; inuk tâpsominga tigusivoк illivlugolo perorsêvingminut.
32 Unârsuk mingnerovoк perorsiaksanit tamainit; perorangamele anginerovoк assiminit perorsianit makpatâvangnit, napârtôlerlunelo, tingmitjallo кilaub attânêtut innекariartorput akkerungita attænne.
*33 **Adsiujomik** assianik oкarvigivait: Gûdib nâlegauvia каককôjat sêrnarsautingatitut-ipoк; arnaк tâpsominga tigusivoк akkudlugolo senaugarmut, ôktut pingasuertorlugo, sêrnartipâlo illûnât.
34 Tamakkoninga tamainik Jêsus oкarpoк inungnut adsiujutigut, adsiujulle attornagit oкarvigingilait.
35 Nellautaijub oкausingit nellautsilerкovlugit, oкarmat: Adsiujunik oкaromavunga, sillab pigiarninganit nellonalauкtut unipkautigivlugit.
36 Tagva Jêsusib inuit aularкovait, angergarlunelo. Illiniartingitalo tikkipât, oкarlutiglo: Adsiujomik mattominga nellojungnaertittigut, perornerluktokulluit perorsêvingmêtut pivlugit.
37 Kiovait oкautivlugillo: Perornitsiariktuksanik karngasoijoк tagva Inûb Erninga.
38 Perorsêvik tagva sillaкsoaк. Perornitsiariktut tagva Nâlegauvingme кittorngaujut. Perornerluktut tagva ajortub кittorngangit.
39 Akkerartorte ukkuninga karngasoijoк tagva Sâtanase. Kattersivik tagva sillaкsûb mattoma naggatiksanga. Kibluijut tagva Engelit.
40 Sorlo inuit nutsujôngungmagit perornerluktut, ikkomamullo ikkoalaklugit, taimaitsomârivoк sillab mattoma naggatiksangane.
41 Inûb Erningata Engeline tillijomârpait; taipkoalo sinnaungajut tamaita idluitullijullo kattitsomârpait.
42 Kiæksaumullo ikkomalingmut egitsomârpait; tagvane кeavaksoadlarneкaromârpoк aglerulârneкaromârlunelo.

43 Idluartulle sekkinertut kaumatigijomârput Atâtamik nâlegauviane. Tussâjungnik siutelik tussarle.

*44 **Ama** Gûdib nâlegauvia perkutemariktut ivlernartotut, perorsêvingme ijersimajotun - ipok. Inûb tâmna nagvâleramiuk ijerpâ; kuviasungnermullo perkutine tamaita niorvgutigivait, perorsêviglo tâmna pissiarivlugo.

45 **Ama** Gudib nâlegauvia niuverniartotut, ajungitunik sappangarsiortotun - ipok.

46 Sappangarlo pivianartok nagvâramiuk, perkutine tamaita niorvgutigivait, tâmna pissiarivlugo.

*47 **Ama** Gûdib nâlegauvia nullutjatitut, immânut ningititaumajutitun - ipok, sunatuinarnik nulluartitsivaktutitut.

48 Tættætarangatale, sikjamut kakkitipait, ikterdlutiglo ajungitunik kattilerpait kattaujamut, piungitulle egipait.

49 Taimaitsomârivok sillarsûb naggatiksangane. Engelit avititsartoromârpait idluitut idluartunit,

50 Egidlugillo kiæksaumut ikkomalingmut; tagvane keavaksoadlarnekaromarpok aglerulârnekaromârlunelo.

51 Jêsusiblo apperivait: Tamakkoa tamaita tussâvisigîk? Kiovât: Ahaila, Nâlegak.

52 Tagva okautivait: Tamanna pivlugo aglangnik illisimajut neliat, nâlegauvingmik kilangmêtomik illisimajok, angajokâtut, perkutekarvingminit nutâniglo nutaungituniglo sakkertitsijotun-ipok.

*53 **Jêsusiblo** adsiujut tamakkoa nâgamigit, tagvangat aularpok.

54 Inugorvingminut pivlune, illinniarvingine ajokertorpait; tattaminialerpullo okarlutiglo: Oma sillatunine tattamnartullininelo nakit pivagît?

55 Igloliortib erneringilâ? Anânanga Marîamik attekangilâk? Kattangutingillo Jâko, Jôseselo, Simonelo, Jûdaselo;

56 Najangillo, illûnatik uvaptingnêngilât? Nakime tamadja illûnât pivaûk?

57 Sinnaungajutigivâllo. Jêsusible okautivait: Nellautaijok nunakattingita iglomiokattingitalo kammaginginersarivât assinginit tamainit.

58 Tagvanelo unuktunik tattamnartullingilak okpinginingat pivlugo.

1899 LIBRARY

KAPITEL XIV.

Johannesib baptiterijub niakoertauninganik. 5000 it nerrititauningœnnik. Imiub kângagut Jêsusib pissungninganik.

TAIPSOMANE Herôdese, nunab illainangane attanek tussaumalerpok Jêsusemik.

2 Kivganelo окautivait: Tagva Johannese baptiterijок! токkungajunit makkisimagame, taimaitunik tattamnartullivок.
*3 **Herôdesib** Johannese tigulaungmago, кellaksorlugolo, ittertilugolo parngnanaersimavingmut, Herôdiase, nukkame Filippusib nullianga pivlugo.
4 Johannesib окautilaungmago: Idluangilaк nulliarigangne.
5 Токkotsomagalloarpâlo, inuille erкsigivait, nellautaijônasugingmatsuk.
6 Herôdese inûlervingminik uvloкsiormat, Herôdiasib panninga окigêserpок tâpkoa sângænne. Tamanna Herôdesib кuviagivâ.
7 Tamanna pivlugo окautimariklugo окarpок, tunnitjivigijomavlugo pijomajanganik.
8 Anânaminulle ajoкertortaulauкârdlune окarpок: Kaitsilerit uvamnut Johannesib baptiterijub niaкoanik, pôgutamut illimajomik.
9 Attanerlo kiksalerpок; окarmaringninele pivlugo nerreкattinelo pivlugit, tâpsominga tunnitjivioкovâ.
10 Johanneselo parngnanaersimavingmêtок niaкoêrtaujartorкovâ.
11 Niaкoalo pôgutamut illimajок кaitaulerpок, tunnijaularmelo niviarsiamut; tâpsomalo âpâ anânaminut.
12 Tagva illinniartingit tikkiput, timingalo tiguvât, illuveriartorlugo; tamannalo окautigijartorpât Jêsusemut.
*13 **Jêsusib** tamanna tussaramiuk, aularpок tagvangat umiarкortôкut inuкangitomut, inutôjomavlune. Inuille tamanna tussaramitsuk, кutterordlutik mallikpât iglugasæksoarnit.
14 Jêsuselo niugame, inugasæksuillo tækkogamigit, illapsugidlarpait, кannimajiangillo âкikpait.
*15 **Uvluklilermalle,** illinniartingita tikkipât, окautivlugolo: Tamâne sunataкangimat, uvluklilermallo; inuit makkoa aularlit, niuvervingnut nerкiksarsiniariartorкovlugit nangminek.
16 Jêsusible окautivait: Aijariaкangilat; illipse nerкiksanginik tunnitjivigisigik.
17 Kiovât: Каkkôjaкarpogut tellimainarnik, mingeriângniglo maggûngnik.
18 Окautivaillo: Kaisigik uvamnut.
19 Iviksukkanullo inuit ikterкovait, каkkôjallo taipkoa tellimat mingeriâglo magguk tiguvait, кilangmullo ârlorpок кujalivlune, каkkôjallo avgorpait, illinniartiminullo tunnivlugit; illinniartingitalo inungnut tunnivait.
20 Illûnatiglo nerrivut, kâgungnaerlutiglo, amiakullo kattersorpait, amârgaujat 12 it tættælugit.
21 Nerrilauкtulle angutainait 5000 iovut, arnallo sorutsillo kittinnagit.
*22 **Jêsusiblo** illinniartine erinesâlerdlugit umiarкortômut

ikkiorkakolerpait, sivorlerijomagamigit akkianut, inuit aularterkârnagit.

23 Inuillo aulartinamigit, inutôvlune kakkamut majorarpok, tuksiariartorlune. Unnulermallo, tagvane kissimeovok.

24 Umiarkortûllo tessersûb kerkanêlerêrput, malliksoarnullo nangialerdlutik, annore aggormatsuk.

25 Pigârvingitale sittamangænne Jêsusib tikkilerpait immab kângagut pissuklune.

26 Immablo kângagut pissuktok illinniartingita tækkogamitsuk, kakkilâdlarput okarlutiglo: Ijoro-una! erksinermullo niplialerput.

27 Tuavidlunele Jêsusib okarvigivait niplerlunelo: Maksualeritse, uvangauvunga, erksinase.

28 Pêtrusible kiovâ okarlunelo: Nâlegak, igvioguvit, kaikolunga illingnut immab kângagut.

29 Okarporlo: Kailerit! Pêtruselo umiarkortômit niovok, immâgullo pissuklune, Jêsuse tikkitsomavlugo.

30 Akkunaksoarle tækkogamiuk, koaksârpok kivililarmelo niplialerpok, okarlunelo: Nâlegak ikajunga!

31 Jêsusible tuavidlune aggane issakpait, tigulâlo okautivâ: Okpernikitotit, sôg innertuivêt?

32 Umiarkortômullo ikkingmanik, kassûmivok tâva.

33 Umiarkortômêtulle pâmaktervigijartorpât, okarlutiglo: Ahamarik, Gûdib ernerivâtit.

*34 **Ikâramiglo,** Genêzaretemiut nunangænnut pivut.

35 Nunablo tâpsoma inungita illitarigamitsuk; nunamut illûnânut tilliklerput; kannimajullo sunatuinait âpait tâpsomunga.

36 Tuksiarvigivlugolo, annorângata sinnâ aktortaukovlugo taipkonunga. Illûnatiglo, tâpsominga aktuijut, pijungnailerput.

KAPITEL XV.

Inuit Gûdiblo perkojanginik. Arnamik Kanaanemiomik. 4000 it nerrititauningænnik.

TAGVA aglangnik illisimajut Farisêerillo Jerusalemiut tikkipât, okarlutiglo:

2 Sôg illinniartivît angajokâpta illusingit mallilungilagît? Aggatik ubvangilait, kakkôjaktorniarangamik.

3 Kiovaille okautivlugillo: Sôg illipse Gûdib perkojangit nâlengipisigîk, illusekulluse pivlugît?

4 Gûde perkojijok: Atâtangnik anânangniglo nâlektuksauvotit; atâtaminulle anânaminullo okarnerluktok, tokkotæksauvok.

5 Ajoкertuivosele: Atâtaminut anânaminullônêt oкartoк: „Nâmanersauvoк illingnut, tunnigupko tunnerguservingmut,“ tâmna ajungitullivoк.

6 Tamattomunga atâtaminik anânaminiglônêt nâlektailitipasse; taimaglo Gûdib perкojangit attortaujungnaertipasse, illusekulluit pivlugit.

7. Takkormôrtose, Jesaiase illipsingnik nellautailauralloarpoк, oкarlunelo:

8 Inuit ukkua кannermingnut tikkipânga кangasinâmingnullo nertorpânga, ômatingitale ungasikpânga.

9 Sullinatigle kivgartorpânga, inuit ajoкertûsetuinangit ajoкertuitigigamigit.

*10 **Inugasæksuillo** кaiкovait, oкautivlugillo: Nâlagitse tukkisilugolo.

11 Kannikut ittertub inuk sujuktingilâ; кannikulle annijub inuk sujuktipâ.

12 Tagva illinniartingita tikkipât oкaudlugolo: Kaujimaviûк, oкausek tamanna Farisêerit tussaramitsuk, sinnaungajutigingmatsûк?

13 Kiovaille oкarlunelo: Perortut illûnatik, Atâtama кilangmiub illilaungitangit, nutsuktaujomârput.

14 Allarsigik! tautungitôvut, tautungitullo tâpkoa tessiortigivait; tautungitub tautungiкattine tessioruniuк, tammarmik tâva ittersamut katakpuк.

15 Tagva Pêtrusib kiovâ oкautivlugolo: Adsiujub mattoma tukkinganik nellojungnaertittigut.

16 Jêsusiblo oкautivait: Illipsetauк sulle sillatuneкangilasê?

17 Sulle tamanna nellovisiûк, inûb кanningagut ittertut illûnatik, natjângnut pingmatta, illuserivaktamiktullo annititaulermingmatta?

18 Kanikulle annijut, ômamit pivut, tamakkoalo inuk sujuktipât.

19 Omamit erкarsautikulluit pingmatta, inuarnerlo, nulliarêngnermik asserorsainerlo, assiniarnerlo, tiglingnerlo, sæglutekarnerlo, mittautekarnerlo.

20 Tamakkoa inuk sujuktipât. Aggangnulle ubvarsimangitunut inuk nerrigallorpat, mattoma sujuktingilâ.

*21 **Jêsuse** tâva tagvangat aularpoк, Tirusiblo Sidoniblo erкângnut pivoк.

22 Ahâglo, arnaк Kanaanemioк, tagvangat pijoк, oкarpoк nipliutidlarlugolo: Nâlegaк, Dâvidib erninga, nâpkiginga! Sâtanasib panniga âniatidlarpâ.

23 Kiungimarikpâle oкautsemut atautsemullônêt. Tagva illinniartingita tikkipât, кenuvigivlugo oкarlutik: Ikajorunguna, nipliojormattigut.

24 Kiovaille окarlunelo: Tillijaumatuinartunga saukanut tammarsimajunut, Israêlib iglunganit pijunut.
25 Taipsomale pâmaktervigijartorpâ окarlunelo: Nâlegaк, ikajunga!
26 Kiovâle окarlunelo: Idluangilaк, кittorngaujut кaккô-janginik aкsârlugit, кingminullo egidlugit.
27 Arnaк окarpoк: Ahaila Nâlegaк, taimaikalloarpoк; кingmiârsuille nerrivut karnganerlukunik inuata nerrimârvi-nganit kattaktunik.
28 Tagva Jêsusib kiovâ окautivlugolo: Arnaк, okpernît angijôvoк! pijomajarnik pilârpotit.
*29 **Jêsuselo** tagvangat aularlune, Galilêab tessersoanganut tikkipoк, majorarlunelo кaккamut, tagvungalo ingipoк.
30 Inugasæksuillo nellipsarpât, tussiaktunik, tautungitu-niglo, окarungnangituniglo, illakungortuniglo, assinginiglo un-nuktunik illaggit, illivaillo Jêsusib ittigangita sângænnut; tâp-somalo âкikpait.
31 Inuillo tamanna pivîugo tattaminiarput, tækkogamik, окarungnangitut окalermatta, illakungortullo pijungnaermatta, tussiaktullo pissulermatta, tautungitullo tautulermatta; Israê-liblo Gûdinga nakkoridlarpât.
*32 **Jêsusible** illinniartine кaiкovait, окautivlugillo: Inuit ukkua illapsugidlarpakka, nerкiksaкaratik uvlunik pingasunik uvamnêngmatta; nerritinagillo aularкojomangilakka uvamnit, perlerкonnagit apkome.
33 Tagva illinniartingita окautivât: Nakit taimak unuktigi-junik кaккôjaкsiniarpita tamâne inuкangitome, inugasæksuit ukkua kâgungnærutiksanginîk?
34 Jêsusible apperivait: Kapsinik кaккôjaкarкisê? Kiovât: 7 nik, mingeritjaniglo ikkitunik.
35 Inugasæksuillo ikterкovait nunamut.
36 Кaккôjallo ukkua 7 it, mingeritjallo tiguvait, кujalivlu-nelo avgorpait, illinniartiminullo tunnivlugit; illinniartingitalo tunnivait inungnut.
37 Illûnatiglo nerrivut, kâgungnaerlutiglo, amiakullo katter-sorpait, amârgaujat 7 it tættædlugit.
38 Nerrilauktullo 4000 iovut angutainait, arnat sorutsillo kittinagit.
39 Inuillo aulartinamigit umiarкortômut ikkivoк, Magdalab erкânut pivlune,

KAPITEL XVI.

Jônasib nellunaikutanganik. Pêtrusib kigligiutjininganik, angervioninganiglo. Kristusib ânîajomârninganik. Kappiasutiksanik mallingnerme Jêsusemik.

TAGVA Farisêerit Saduzêerillo tikkipât; tâpkoa ôktorpât, tækkotitserkojomavlugo nellunaikutamik kilangmit.

2 Kiovaille okautivlugit: Unnugangat okarpakpose: Kaukpat sillakilârpok, kilak aupallulermat.

3 Kaujarangalle okarpakpose: Akkunaliomidlarniarpok, kilak aupallulilarmelo nuvujalermat. Illipse takkormôrtose, kilaub kanoelijarianga kaujimavasse, sôgle nelliutub tamattoma nellunaikutangit kaujimanginivisigîk?

4 Ukkua uivêtut assiniartut nellunaikutamik tækkojomavut; nellunaikutamigle assianik tunnitjivioniangilat, nellautaijub Jônasib nellunaikutanganik kissianik. Tâva kemakpait aularlunelo.

5 Illinniartingillo akkianut ikâramik, kakkôjanik neksangilat, puigulauramik.

*6 **Jêsusible** okautivait: Nâlagitse, udjertorluselo Farisêerit Saduzêerillo kakkôjangita sêrnarsautingænik.

7 Tagva issumertorpât ingmingnullo okarlutik: Taimak pivâtigut, kakkôjamik neksalaunginapta.

8 Jêsusib tamanna tukkisigamiuk, okautivait: Okpernikitose, sôg siaklerutigivisiûk kakkôjamik neksanginisê?

9 Sulle tukkisingilasê? Erkaumangilase kakkôjanik tellimanik ipkoninga, 5000 inût? Amârgaujat kapsit tættælaukpissigîk torkorlugillô?

10 Kakkôjaniktauk ipkoninga 7 nîk? Amârgaujat kapsit tættælaukpisigîk torkorlugillô?

11 Sôgle tukkisingilasê, kakkôjamik okautinginapse, okarama: Udjertoritse Farisêerit Saduzêerillo kakkôjangita sêrnarsautingænnik?

12 Tagva tukkisilerput, okangimat, udjertoriakarmatta kakkôjat sêrnarsautingænnik, Farisêerille Saduzêerillo ajokertûtinginik.

*13 **Jêsuselo** Zesarêab, Filippusib iglugasæksoangita erkânut pivok, illinniartinelo apperivait, okarlunelo: Inuit kanok okarkât, Inûb Erninga kinaunasugivatsûk?

14 Okarput: Illangita Johanneseonasugivâtit baptiterijok; assingita Eliaseonasugivâtit; illangita Jeremiaseonasugivâtit, nellautaijullônêt illangat.

15 Apperivait: Illipsele kinaunasugivisingâ?

16 Tagva Simonib Pêtrusib kiovâ okarlunelo: Kristuseovotit, Gûdib ômajub erninga.

17 Jêsusiblo kiovâ oкautivlugolo: Pilorikpotit, Simon, Jônasib erninga; uvingub aublônêt mattominga nellojungnaertingilâtit, Atâtamale кilangmêtub.
18 Oкaupagillotauk: Pêtruseovotit кairtomullo mattomunga illagêktoкottikka tungatitsomavakka, târtoкsûblo pitsartuningata sâlaginiangilait.
19 Tunnitjivigijomavagittauк nâlegauviub кilangmêtub pêruтânik. Nuname кellaksorniartatit illûnatik, кellaksorsimajomârivut кilangme; кellarutjârniartatillo nuname illûnatik, кellarutjârsimajomârivut кilangme.
20 Tagva illinniartine innerterpait, oкarкonnagit kimullônêt Kristuseonerminik.
*21 **Mattoma** kingorngagut Jêsusib illinniartine oкautivait Jerusalemut aijariaкarnerminik, angajoкânullo, ajoкertuijoкsoarnullo, aglangnik illisimajunullo âniatitaujariaкarnerminik angijomik, toккotaujariaкarnerminiglo, makkitjariaкarnerminiglo uvluk pingaguangne.
22 Pêtrusiblo ingminut pitipâ innerterlugolo oкautivâ: Nâlegaк, annajagilerit, taimailiorvioniarnak!
23 Keviardlunelo Pêtruse oкautivâ: Tunnumnut pît, Sâtanase! sinnaungasaramga; Gûdib pingit issumaginginangne, inuit pingit kissêta.
*24 **Tagva** Jêsusib illinniartine oкautivait: Uvamnik malligomajoкarpat, issumaminik piniarane, senningajoliksaminik (kappiasutiksaminiglônêt) nangmagle, malliklungalo!
25 Inôserminik ivlersijomajub assiojijomârmago; inôserminiglo assiojijub pivlunga, nagvâromârpâ.
26 Inûb suksarivaûk, sillaкsoaк illûnât piksarsiarigalloaruniuk, tarninga asserorpat? Ubvalo, sumîk inuk tunijijungnarкâ tarnime sattûtiksanganîk?
27 Inûb Erninga tikkitsomârmat Atâtame ânanauningane Engeleкottine illagivlugit; tagvalo illûnaita akkiniarvigijomârpait piniarningit malliklugit.
28 Ahamarik oкautivapse: Nangertut ovane illangita toкko ôngniangilât, Inûb Erninga nâlegaunermine aggertoк tækkokârnago.

KAPITEL XVII.

Kristusib ânanausijauninganik. Issumaersimajomik pijungnaertitsininganik. Aniaminik oкautекarninganik. Zinsemik tunnijininganik.

UVLULLO pingasujortut kingorngatigut Jêsusib Pêtruse,

Jakôbuselo, nukkâlo Johannese ingminut pitipait, majorarkattikumavlugit kakkamut kingiktomut.

2 Ananausijauvorlo sângænne, kênangalo sekkinertut kaumatigilerpok, annorângillo kakkorsidlarput kaumanertut.

3 Ahâglo, Môsesiblo Eliasiblo sakkervigivait, okâlavlutik tâpsomunga.

4 Pêtrusele Jêsusemut okarpok: Tamâne-itsainarominarpok; pijomaguvit, tamâne pingasunik iglolioromavogut, illingnut attautsemik, Mosesemullo attautsemik, Eliasemullo attautsemik.

5 Sulle taimak okartillugo, ahâk nuvujab kaumajub ullikpait. Ahâglo, nippe nuvujamit okarpok: Tagga ernera nagliktara, kuviagijara, tâmna nâleksiuk!

6 Tamanna illinniartingita tussaramitsuk, pâmakterput koaksârlutiglo.

7 Jêsusible tikkipait, aktorlugillo okautivait: Makkititse, erksinaselo!

8 Uitaleramigle, inuksingilat, Jêsuse kissiat tækkovât.

9 Kakkamillo attersâramik, Jêsusib innerterpait okarlunelo: Tækkojase taimna okautiginiarasiuk inungnut, Inûb Erninga tokkungajunit makkerkârtinnago.

10 Illinniartingitale apperivât okarlutiglo: Sôg aglangnik illisimajut okarkât Eliasemik sivorliovlune tikkitsomârtomîk?

11 Jêsusib kiovait okautivlugillo: Illa, Eliase sivorliojuksauvok, tamaitalo idluarsitilugit.

12 Okaupapsele: Eliase tikkitsarêrpok; illitaringilâllo, issumamingnulle piniarvigilaukpât. Taimak Inûb Erninga âniatitaujomârivok tâpkonunga.

13 Tâva illinniartingita tukkisivât, Johannesemik baptiterijomik okautingmagit.

*14 **Tikkingmattalo** innugasæksoarnut, inuk Jêsusemut tikkipok, ittigganginullo pâmakterpok,

15 Okarlunelo: Nâlegak, ernera nâpkigiuk, illisimailingajok âniadlarlune; ikkomamut imermullo ochokattarame.

16 Illinniartingnullo âlaukpara, âkigungnangilâlle.

17 Jêsusible kiovâ okarlunelo: Tata ukkua okpingitut mumiksimajut kinguvângokattigêt, kanok sivitutigijomik najoriakarpapsê? Kanok sivitutigijomik kenuêvigijariakarpapsê? Kaisiuk uvamnut.

18 Jêsusiblo Sâtanase innerterpâ, anivorlo tâva tâpsomangat, nukkapiarlo Stundeme tâpsomane pijungnaerpok.

19 Tagva illinniartingita kissimiovlutik tikkipât okarlutiglo: Sog uvagut annititsungnangilavût?

20 Jêsusible kiovait okautivlugillo: Okpinginise pivlugo. Ahamarik okautivapse: Senfib karngasûtiksatangatut okperne-

karupse, каккamut ômunga окatuinariaкarpose: Tagvangat nûtit taikunga, nûniarpoк tâva, ajugaкarniaraselo.

21 Taimaitulle (Sâtanasit) anniniangilat, kissiane tuksiarnermullo nerritailinermullo.

*22 **Galilêamele** piniarveкartillugit, Jêsusib окautivait: Inûb Erninga pititaujomârpoк inuit agganginut.

23 Tâpkoalo toккotsomârpât, uvluglo pingajuângne makkitsomârpoк. Kiksadlalerpullo.

*24 **Kapernaumulle** pingmatta, kênaujanik Zinsinik kattersijut Pêtruse tikkipât окarlutiglo: Ajoкertortipse kênaujaк Zinse tunnivangilâ?

25 Окarpoк: Aukak. Iglomullo ittermat, Jêsusib ingiarpâ окarlunelo: Kanoк issumavêt, Simon? Kikkunît attanît nunamêtut Zollit Zinsillônêt pivakpattigîk? Kittorngamingnit tækkorngartanillônêt?

26 Tagva Pêtrusib окautivâ: Tækkorngartanit. Jêsusib окautivâ: Kittorngat tâva tunnijijariaкangilat.

27 Ningaijauкonnagille uvaptingnut, tessersûb sinnânut ainiarit, кargjuksarniglo ningitsilutit; sivorlerlo mingeriaк каkitat tiguguk. Kaningalo aitartikungne, Stateremik nagvâlârpotit; tâmna tiguguk, tunnijivlutillo pivlunga pivlutillo.

KAPITEL XVIII.

Kristusib ajoкertuininganik. Adsiujomik kivgamik kênaujanik 10,000 nik akkiliksaкartomik.

TAIPSOMANE illinniartut Jêsusemut pivut, окarlutiglo: Kina anginerovâ nâlegauvingme кilangmêtomê?

2 Jêsuselo nutaккamik каiкojivoк ingminut, akkorngænnullo pitipâ.

3 Окarlunelo: Ahamarik, окautivapse: Utteromangikupse, nutaккatitun-ingikupse nâlegauvingmut кilangmêtomut pijomângilase.

4 Ingminik tagva nutaккatut ôtunaк miklilertoк, anginerovoк nâlegauvingme кilangmêtome.

5 Nutaккamik taimaitomik illaliortub attimne illaliorivânga.

6 Uvamnulle okpertut ukkuarârsuit illangænnik sinnaungatitsijomut idluarnersauvoк, serкallitsiviub ujaraktanganik кongasingagut nivingaiviogune, ippititauvlunelo immarbingmut ittinersamut.

*7 **Kappianamêk** sillaкsoarmiut, sinnaungatitsinerit pivlugit! Sinnaungatitsijoкatsainartuksaugalloarpoк; kappianamêgle inuk taimna sinnaungatitsijoк.

8 Aggakpîlle ittikkavîllo sinnaungatikpattit, nakkakit egi-

dlugillo. Illingnut ajunginersauvoк, tussiaklutit, illakungorlutillônêt inôtsemut itteruvit, igluktut aggaкarnernit, ittiggaкarnernillônêt igluktut, ikkomamullo кammitsuitomut egitaunernit.

9 Ijivîttauk sinnaungatikpattit, pêruk egidlugolo. Illingnut ajunginersauvoк, igluinarmik ijeкarlutit inôtsemut itteruvit, maggûngnik ijeкarnernit, ikkomamullo кamitsuitomut egitaunernit.

10 Kammatsialeritse, makkoarârsuit illangat nachoginasiuk! Oкaupapsele: Engelingita кilangmêtut Atâtama кilangmiub kênanga tækkotsainarpât.

11 Inûb Erningata piulijartormagit tammarsimajut.

12 Kanoк issumavisê? Inuk 100 nik saugaкutteкarune, tâpkoalo illangat tammarpat, 99 it кemmagajangilait кaккanut, tammartoк кenneriartorlugô?

13 Nenniguniuglo, ahamarik, oкautivapse, tâmna кuviasutigiluarpâ assinginit 99 nit, tammarsimangitunit.

14 Taimaktauk Atâtapse кilangmiub assioкojomanginivâ ukkuarârsuit illangat.

*15 **Kattangutiville** idluitullivigikpattit, tagva nellipsaruk innerterlugolo kissipteolutik. Nâlekunitit кattangutit âкigêrpoк tâva.

16 Tussangippattille, attautsemik maggûngniglônêt illaкalerit, oкausise okpernarкovlugit, maggôvlutik pingasôvluselônêt oкalerupse.

17 Tussangippasse, tamanna illagêktunut oкautigiuk. Illagêktullo nâlengippagit, nellojotut Zoelneretullônêt-illinganasugileruk.

18 Ahamarik oкautivapse: Nuname кellaкsorniartase кellaкsorsimajomârivut кilangme; кellerutjârniartaselo nuname, кellarutjârsimajomârivut кilangme.

19 Ama oкautivapse: Magguk nuname illagêkunik, sumiglônêt tuksiaromavlutik, pijomajatik pilârpâk Atâtamnit кilangmêtomit.

20 Maggugle pingasullônêt kattimajarangata attimne, akkorngænnêtsomavunga.

*21 **Tagva** Pêtrusib apperijartorpâ, oкarlunelo: Nâlegaк, кattangutiga idluitullijoк uvamnut, кapsertorlunga issumaкarvigijungnaeraksarivigô? 7 ertorlunga nâmakkâ?

22 Jêsusib oкautivâ: 7 ertotuinarnernik oкautingilagit, 70 ille 7 ertorlugit.

*23 **Tamanna** pivlugo Gûdib nâlegauvia attanertun-ipoк, kiglisiniaromajotut kivgaminik.

24 Kiglisinialermagillo, illangat saккerpoк, akkiliksalik attanerminut kênaujanik 10,000 inik.

25 Akkiksaкangimalle, attaningata tâmna, nulliangalo кittorngangillo, perкutingillo tamaita pissiniutauкovait, akkilertaujomavlune.

26 Tagva kivgab tâpsoma pâmakterdlune tuksiarvigivâ, okarlunelo: Attanek, kenuêvigilaunga! tamaita akkileromavakka illingnut.
27 Tagva attaniub kivgak tâmna nâpkigilerpâ, aularkolugolo akkilêkojungnaerivâ akkiliksanik.
28 Tagva kivgak tâmna annilerpok, naipitsivlunelo kivgaukattime illangænnik, akkiliksakarvigijiminik kênaujanik 100 inik; tiguvâ tagva, torkojaksivlugolo okautivâ: Akkiliksatit uvamnut akkilikit!
29 Tagva kivgaukattingata pâmakterdlune tuksiarvigivâ okarlunelo: Kenuêvigilaunga, tamaita akkileromavakka illingnut.
30 Pijomangilarle, parngnanaersimavingmulle ittertitsartorpâ, akkiliksangit tamaita akkilertaukârtinnagit.
31 Kivgaukattingitale tamanna tækkogamitsuk, kiksadlalerput, tamaitalo tækkojatik okautigijartorpait attanermingnut.
32 Tagva attaningata kaikovâ, okautivlugolo: Kivgakullôjotit, akkiliksatit uvamnut tamaita issumagijungnaerpakka, tuksiarvigigamga.
33 Kivgaukattille nâpkigijaksaringiniviûk, sorlo nâpkigilaurapkît?
34 Attaningalo kanningaumajalerpok, pitilugolo âniatitsijunut, akkiliksangit tamaita akkilertaukârtinnagit.
35 Taimaktauk Atâtama kilangmiub pijomârivâse, ômatipsingne kattangutipse tammarningit issumagijungnaerniangikupsigik.

KAPITEL XIX.

Nulliarêngnermik avitsinermik. Sorusiârsuit saimartauningænnik. Akluinerub agviarungnarninganik.

JÊSUSIB okautsit ukkua nâgamigit, Galilêamit aularpok, Judêab erkânut pivlune, Jordanib akkianut.
2 Inugiartoksuillo mallikpât, âkikpaillo tagvane.
*3 **Tagva** Farisêerit tikkipât, oktorlugolo okautivât: Angutib nulliane, piutsit nellît pivlugit, avidlugo idluarkâ?
4 Kiovaille okautivlugillo: Attuarsilaungilasê? Inungnik pingortitsijub kiglinganit pingortipak angut attausênak, arnarlo attausênak (illagêkovlugik).
5 Okarlunelo: Tamanna pivlugo angutib atâtane anânanelo kemmangniarpak, nulliane ungagivlugo, tâpkoalo magguk uvinioniarpuk attautsemik.
6 Tamanna pivlugo maggôjungnaerlutik, uviniovuk attautsemik. Gûdib kattititâgik inub avititæksaringilak.

7 Tagva окautivât: Suna pivlugo Môsesib tunnijerкovâtigût aglangnik avitsitiksanik, arnaк aviniardlugo?

8 Окautivait: Môsesib agvialaungilâse, nulliase, avidlugit, ômatise mangaidlarmatta; kiglinganille taimailaungilaк.

9 Окaupapsele: Nulliaminik avitsijub (angunialaungipat) assianiglo nullianiklune, nulliarêngneк asserorpâ. Avitamiglo nullianiktub nulliarêngneк asserorivâ.

*10 **Tagva** illinniartingita окautivât: Angut nulliaminut taimailikpat, nulliarêgiaк idluangilaк.

11 Окautivaille: Окausек tamanna illûnatiungitoк tukkisivât, taipkoale tunitjiviojut kissimik.

12 Aipaitoкarporle illanginik, anânamik timinganit taimaidlutik erniangomajunik; aipaitoкarivorlo illanginik, inungnut aipaitôкojaujunik; aipaitoкarivorlo illanginik, pijarællutik aipaitsomajunik, Gûdib nâlegauvia pivlugo. Tukkisijungnartub tukkisiliuk una!

*13 **Taipsomane** nutaкkanik âtsivut tâpsomunga, agganginut pattingmijauкovlugit, tuksiutjauкovlugillo; illinniartingitale suadlalerpait.

14 Jêsusele окarpoк: Nutaкkat uvamnut pilit, innerterasigiglo, tâpkoa, Gûdib nâlegauvinga pigingmatsuk.

15 Aggangminullo pattingmivait tagvangallo aularpoк.

*16 **Ahâglo**, inuit illangata tikkipâ окarlunelo: Ajungitotit ajoкertuijoк, sumîk ajungitomik piniartuksauvîk inôtsemik nungusuitomik pilerкovlungâ?

17 Окautivâle: Sôg ajunginerarpingâ? Ajungitoкangilaк, Gûde kissime ajungilaк. Inôtsemulle itteromaguvit, perкojat mallingniakit!

18 Tâpsoma окautivâ: sunât? Jêsusible окautivâ: Inuartuksaungilatit. Nulliarêngnermik asseroijuksaungilatit. Tigliktuksaungilatit. Inuкattitit sæglotigilugit окartuksaungilatit.

19 Atâtangnik anânangniglo nâlektuksauvotit. Inuкattingniglo illiktut nagliktuksauvotit.

20 Tagva inôsuktub окautivâ: Tamakkoa tamaita mallilauкpakka sorusionimnit; suna sulle pingipigô?

21 Jêsusib окautivâ: Idluartôjomaguvit, perкutitit tamaita niorvgotigijartokit, aklujunullo pilliutigivlugit, tagva perкuteкarniarpotit кilangme; кailerillo mallinga!

22 Inôsuktub окausек tamanna tussaramiuk, kiksarlune кemmakpâ; akluiname.

*23 **Jêsusible** illinniartine окautivait: Ahamarik окaupapse, akluitoк nâlegauvingmut кilangmêtomut pilune sappernakasakpoк.

24 Ama окautivapse: Ajornanginersauvoк (nergutsoaк) kamêle merкutib ijingagut pilune, akluitub itterniarninganit Gûdib nâlegauvianut.

25 Illinniartingita tamanna tussaramitsuk, angijomik kakkilârutigivât, окarlutiglo: Kiname tagva piulijaujungnarniarкâ?
26 Jêsusible tækkusarlugit окautivait: Inungnut ajornarpoк, Gûdemulle tamaita ajornangilat.
*27 **Tagva** Pêtrusib kiovâ окautivlugolo: Ahâk, tamaita кemmalauкpavut, mallilarpillo; sumîk akkiksaкalârpitâ?
28 Jêsusible окautivait: Ahamarik окaupapse, mânna mallikkapsinga, illûnatik nutaujomârpatta, Inûblo Erninga iksivajomârpat iksivautamine ânanaunersoalingme, illipsetauк iksivajomârivose iksivautane 12 ine, erкartorlugillo Israêlib kinguvângit кittorngarêt 12 it.
29 Inub iglune кemmakuniuk, кattangutinelônêt, atâtanelônêt, anânanelônêt, nullianelônêt, кittornganelônêt, perorsêvinelônêt, attera pivlugo; 100 ertorlugit pijomârivait, kingormgujivlunelo inôtsemik nungusuitomik.
30 Unuktulle sivorlît kingorliojomârput, kingorlîllo sivorliojomârput.

KAPITEL XX.

Adsiujomik stundine sunatuinarne sennaкojaujunik perorsêvingme Wainiliksatalingme. Nellautainermik Kristusib ânianginik. Zebedêusib ernikita anânangata кennuninganik. Tautungituk magguk âкiktaunigik.

GÛDIB nâlegauvingata adsigivâ iglub inua, uvlarortoк sennajuksarsioriarlune perorsêvingminut Wainiliksatalingmut.
2 Sennajuksallo angerкattigijarêramigit, kênaujamik attautsemik akkileromavlugit, uvloк nâvlugo sennaкovlugit, tillivait perorsêvingminut Wainiliksatalingmut.
3 Stundik pingajuangne annigame, assingit tækkovait niuvervingmêtut suliaksaкangitut,
4 Oкautivlugillo: Illipsetauк aileritse perorsêvingmut Wainiliksatalingmut; nâmaktomik akkileromavapse.
5 Aivut tâva. Ama annigivoк stundit 6 ingæne 9 ingænnelo, taimailiormivlune.
6 Stundille 11 ingæne ama annigivoк, assingittauк suliaksaкangitut tikkinivait, окautivlugillo: Sôg uvloк nâvlugo suliaksaкarase tagvanêkisê?
7 Oкautivât: Tillijeкanginapta. Oкautivait: Illipsetauк aileritse perorsêvingmut Wainiliksatalingmut; nâmaktomiglo akkilerniarpapse.
8 Unnulermalle, perorsêviub Wainiliksataliub inuata pimmaklertoкotine окautivâ: Sennajut каiкolugillo akkilikit, pigialerillo kingorlermit sivorleк tikkidlugo.

9 Tagva stundit 11 ingæne sennaкojaujut saккerput, illûnatiglo adsigênik kênaujanik attautsinik pivut.
10 Sivorlît tikkinamik, unnunnersanik piniarasugivut; tâpkoataиk illûnatik adsigênik kênaujanik attautsinik pigivut.
11 Attautsemiglo pigamik, perorsêviub inua oкarnerlôtilerpât.
12 Oкarlutiglo; Kingorlît makkoa, stundeme attausênarme sennalauиktut, uvaptingnut adsiutipattit, uvlub oкumainarninganik kiangoninganiglo tukkisilauralloarapta.
13 Kiovaille, illangallo oкautivlugo: Illanâra, akkilênerlugvigingilagit. Angerкattigêlaungilagûk kênaujamik attautsemîk?
14 Kênaujat piuk, aularlutillo! Kingorlerle tâmna illiktut akkileromavara.
15 Perкutimniglônet issumamnik pininartuksaungilangâ? kattalungavêt pitsiarnera pivlugô?
16 Taimak kingorlît sivorliojomârput, sivorlîllo kingorliojomârput. Kaiкojaujut unnudlarmatta, annerimajulle ikkidlarput.
17 **Jerusalemullo** majorarpoк; ingergavlutiglo illinniartine 12 it ingmigolivlugit ingminut pitipait, oкautivlugillo:
18 Ahâk, Jerusalemut majorarpogut, Inûblo Erninga pititaulârpoк ajoкertuijoкsoarnut, aglangniglo illisimajunut, taipkoalo toккotaksautilârpât.
19 Nellojunullo pitilârpât; taipkoalo mittautigilârpât, issaкavlugolo kikkiaktulârpât; uvluglo pingajuangne makkilârivoк.
*20 **Taipsomane** Zebedêusib кittorngangita anânangata ernîngne illagivlugik tikkipâ, pâmaktervigivlugolo sumik tuksiarvigivâ.
21 (Jêsusiblo) oкautivâ: Sumîk pijomavêt? Oкautivâ: Ernîkka ukkua iksivaкokik nâlegauvingne, aipâ tallerpikpît tungâne, aipangalo saumikpît tungâne.
22 Jêsusible kiovâ oкarlunelo: Tuksiararijase nellovasse. Ermgusiârsub (immanga) immigaksara immerungnarpittikô baptitauniksaralo baptitauniksarijungnaralloarpittikô? Kiovâk: Ahaila, ajungikalloarpavuk.
23 Oкautivaglo: Ermgusiârsub (immanga) immigaksara immerniaralloarpattik, baptitauniksamnullo baptitaujuksaugalloarpotik, tallerpingmale tungâne, saumingmalônêt tungâne iksivajomârneк, uvamnut perкojaksaungilaк (illîptingnut), Atâtamale iksivaкojangit, taipkoa iksivajomârput.
24 Illinniartut 10 it tamanna tussaramitsuk, annûjutigilerpakit nukkarêk ukkua.
25 Jêsusible кaiкovait ingminut, oкautivlugillo: Kaujimavose, nunab attaningit attaniotingmatta, attannivîllo pitsartuneкarmatta.

26 Illipsele taimaituksaungitose, anginerojomajorle akkunapsingne, kivgaulerle illipsingnut.
27 Angajokaujomajorlo kivgaulerle illipsingnut:
28 Sorlo Inûb Erninga tikkingimat, kivgartortaujomavlune, kivgartoriartorlunele, inôserminiglo tunnijivlune unuktut piulijaujutiksangænnik.
29 Jerichomillo aularmatta, inugiartoksuit mallikpât.
*30 **Ahâglo**, tautungituk magguk apkosinerme iksivavuk; Jêsuselo kângiutiniartok tussaramikko, niplialerpuk okarlutiglo: Nâlegak, Davidib Erninga, nâpkigitiguk!
31 Inuille innerterpakit, nippangerkovlugik. Niplialualerpugle, okarlutiglo. Nâlegak, Davidib Erninga, nâpkigitiguk!
32 Jêsusele nokkalerpok, kaikovlugiglo apperivak: Sumîk uvamnit pijomavitîk?
33 Kiovâk: Nâlegak, ijivuk uititaukovlugik.
34 Jêsusiblo nâpkigilerpak, ijîkikullo aktorpak; tagvainarlo ijîgik tautugungnalerpuk; mallikpâglo.

KAPITEL XXI.

Kristuse aivok Jerusalemut. Tempelemîk ivjornaititsivok. Napârtok Faigeliksak ômінarnerartauvok. Adsiujok perorsêvilerijunik Wainiliksatalingmik.

JERUSALEMULLE kaglileramik, Betfagemut tikkilutik, kakkamut orksoktalingmut, Jêsuse maggungnik illinniartiminit tilliklerpok,
2 Okaudlugiglo: Aileritik iglugasængnut nelliptingnêtunut, siuterkortojorlo pittuksimajok nennilârpattik nocharlo senniane; pittûdjârlugiglo, uvamnut kaitikik.
3 Okarvioniaruptiglo sumik, kiogitik: Nâlekab attoromangmagik; tâva neksartaukolârpak illiptingnut.
4 Tamakkoale illûnatik taimailingavut, nellautserkovlugit okautigijaumajut nellautaijokut, okarmat:
5 Zionib pannia okautissiuk: Ahâk, attanît kaivok illingnut sinaungaidlune, siuterkortojome iksivavlune, siuterkortojublo nangmakpaktub nochangata kânganêdlune.
6 Illinniartuk ailerpuk, pinniarlutiglo perkojaunermiktut Jêsusemut.
7 Siuterkortojorlo nocharlo kaipakik, annorâtiglo kemerdloanut illivlugit, kânganullo (Jêsuse) ingitipât.
8 Inugasæksuillo annorâtik issivilerpait apkotânut, assingitalo napârtut kessertutingit kippivlugit, apkotânut katterarpait.
9 Inugasæksuille, sivorlîllo malliktingillo, kaggudlarlutik

окarput: Hosianna, Davidib Erninga! nertortaule, Nâlekab attingane tikkitoк! Hosianna кotsingnerme!

10 Jerusalemullo ittermat, iglugasæksuit inungit illûnatik nippalijâdlarput, окarlutiglo: Kina unâ?

11 Inuille окarput: Jêsuse una, nellautaijoк Nâzaretemit Galilêamêtomit.

*12 **Jêsuselo** Gûdib iglunganut kattimaviksoarmut (Tempelemut) itterpoк; pisiniartullo niuverniartullo kattimavingmêtut annitilerpait, kênaujaniglo tauкsêjut sângit, tingmitjaniglo taubinik niorvgotiggit iksivautangit ochotidlarpait.

13 Окautivlugillo: Aglaksimavoк, igluga taijæksauvoк tuksiarvingmik; illipsele inuarviotilauкpasse.

14 Kattimavingme tautungitullo tussiaktullo tikkipât, pijungnaertipaillo.

15 Ajoкertuijoкsuille aglangniglo illisimajut tattamnartitangit tækkogamigit, sorutsillo kattimavingme кaggudlartut tussaramigit, окartut: Hosianna, Davidib Erninga! ningaumajarutigivait tagva,

16 Окautivlugolo: Tussarpigille, ukkua окautigijangit? Jêsusib окautivait? Ahaila. Attuarsilaungilasê: Sorusiârsuit amâmaktullo кanningitigut nertordlerneк illingnik âкikpat?

*17 **Tavâ** кemmakpait, iglugasæksoarnillo annivoк ailunelo Betâniamut, tagvanêlerdlunelo.

18 Uvluble aipangane uvlâkut, ama iglugasæk soarnut aigame, kâlerpoк;

19 Napârtomiglo Faigeliksamik apкosiniub senniane tækkogame, nellipsarpâ; merкutuinalik tækkogamiuk, окautivâ: Mattoma kingorngane illingne perortoкarniarungnaermarigle paunganik. Napârtorlo Faigiliksaк pannersârpoк tagvainaк.

20 Illinniartingitalo tamanna tækkogamitsuk, tattaminiarlutiglo окarput: Napârtoк una Faigiliksaк кanoк illingavâ pannersâdlartovinêк?

21 Jêsusible kiovlunelo окautivait: Ahamarik, окautivapse, okperneкarupse, кollaraselo, napârtoк Faigiliksaк kissiat taimailiutuinarajangilasse; кaккamulle ômunga окarupse: Kangattarit, immarbingmullo kattagit, tâva taimailiorniarpoк.

22 Kennuarijaselo tamaita tuksiarnipsingne, okperupse, pilârpasse tâva.

*23 **Kattimavingmullo** ittermat, ajoкertuitillugo, ajoкertuijoкsuit inuillo angajoкângita tikkipât окautivlugolo: Kimut perкojauvêt taimailiorlutît? Kialônêt pitsartunermik mattominga tunitjivigivâtît?

24 Jêsusible kiovlune окautivait: Apperijomavapsetauк окautsemut attautsemut; mattominga окautigupsinga, окautijomagivapse, kimit pitsartuneкarnimnik taimailiorlunga.

25 Johannesib baptijutinga nakit pivâ? Kilangmillônêt,

inungnillônêt? Tagva issumertuivut ingmingne окarlutiglo: Kilangmit pijoк окautigiguptigo, окautiniarpâtigut: Sôg okperilaungipisiûk?

26 Inungnille pijoк окautigiguptigo, inuit ersigijariaкarpavut; inuit illûnatik Johannese nellautaijônasugingmatsuk.

27 Jêsuselo kiovât, окarlutik: Nakit pingmangât nellovavut. Tagva окautivait: Taimaimat окautijomangilapsetauк kimit pitsartuneкarnimnik taimailiorlunga.

*28 **Kanorle** issumavisê? Angutеkalauкpoк maggûngnik ernelingmik, sivorlermullo tikkipoк, окautivlugo: Ernik, uvlome sennajartulaurit perorsêvimnut Waineliksaкtalingmut.

29 Tâpsomale kiovlune окautivâ: Aijomangilanga. Kingorngagullo кaкkialerame, ailerpoк.

30 Aipânullo tikkinivoк, taimaktauк окautivlugo. Tâpsomale kiovlune окautivâ: Ahaila, Nâlegaк! ainanelo.

31 Tâpkoa magguk nelliakita atâtame perкojanga mallilauкpaûk? Kiovât: Sivorliub. Jêsusib окautivait: Ahamarik окautivapse: Zoelnerit anguniarpaktullo Gûdib nâlegauvinganut itterкârnersauniarput illipsingnit.

32 Johannesib tikkilauкpâse ajoкertorluselo apкotiksamik idluartomik, illipselo okperingilasse; Zoelnerille anguniarpaktullo okperivât. Tamanna tækkolauralloarapsiuk, кaкkialingilase, кingorngagut tâmna okperingmilugo.

*33 **Adsiujomik** assianik tussaritse: Angajoкãкalauкpoк perorsêviliortomik, Waineliksanik illijivlune, avatâlo avaluliudlarlugo; paungallo iptêjartauviksangænik sennalaurivoк, nuvugusеksoaliorivorlo; perorsêvilerijunullo pimajauкogamiuk, nuname assianut aularpoк.

34 Paungalle innilerviat nelliutilermat, kivgane tillivait perorsêvilerijunut, paunganginik pilerкovlugit.

35 Tagva perorsêvilerijut kivgangit tigudlarlugit, illangat issaкavât, illangat toккopât, illangat ujarкanut millorpât.

36 Ama kivgat assingit tilligivait, ununnersat sivorlinginit; tâpkoatauк taimailiorivait.

37 Kingorliotilerdlugo ernine tilligivâ taipkonnnga окarlunelo: Ernera illeraginiarpât.

38 Perorsêvilerijulle erninga tækkogamitsuk, ingmingnut окalerput: Tagga kingormgujijuksaк; attê, toккoniarlavut, kingormgutijæksangillo uvagut pigilerlugit.

39 Tiguvât tâva, perorsêvingmillo pingujarlugo toккopât.

40 Perorsêviuble inuata, tikkikune, perorsêvilerijut ukkoa кanoк piniarpagît?

41 Kiovât: Ajortullijoкsuit ukkua toккoniarpait, perorsêvinelo perorsêvilerijut assinginut, paunganik кaitsiniartunut, innerviat nelliutikpat, pimajauкojomârpâ.

42 Jêsusib окautivait: Attuarsilaungilasê aglangne: Ujarak,

igloliortut nachogijangat, tâmna iglub terreкoa ujaraulernerpôк? Tagva Nâlekab piniarninga, tattamnadlarporlo ijiptingnut.

43 Tamanna pivlugo oкautivapse: Gûdib nâlegauvia aкsârnigaujomârpoк illipsingnit, tunnijauvlunelo nellojunut paungaпginik кaitsijunut.

44 Ujarкamullo ômunga kattaktoк, serкominiarpoк; kattagvigijanele ujarкab serкalliniarpâ.

45 Ajoкertuijoкsuillo Farisêerillo tâpsoma adsiutitsiningit tussaramigit, mallugivât, oкautigingmagit.

46 Tigunasuaralloarpâllo; inuille erкsigivait, nellautaijônasugingmatsuk.

KAPITEL XXII.

Attanersûb erningata nullianilerninganik. Apertsûtinik Zinsiksaк pivlugo. Makkitsomârnermik. Perкojamik angnerpâmik. Jêsusib кinausinganik.

JÊSUSIB ama oкarvigilerpait adsiutigut, oкarlunelo:

2 Gûdib nâlegauvia attanersoatun-ipoк, ernerminik nullianerкojijotut;

3 Kivganelo tillivait, nulliarêngnialertungnut nerrimârкattaujuksat кaiкojauкovlugit; кaijomalungilallo.

4 Ama kivgat assingit tilligivait, oкarlunelo: Nerrijartortuksat oкautsartorsigik: Ahâk, nerrimâræksavut pijarêrpakka, tuktuvaкotikkalo кoinijut toккopakka, illûnatiglo pijarêrput; кaileritse, nulliarêngnialertuk nerreкattigilaulavut.

5 Nachogivâlle tamanna, aularlutiglo, illangat perorsêvingminut, illangat sullivingminut.

6 Illangitale kivgangit tiguvait, mittautigivlugillo toккopait.

7 Attanersûb tamanna tussaramiuk, ningaumajadlalerpoк, sorsuktuksaкutsoanelo aiкovait, inuartut taipкoa nungutsartortauкovait, iglugasæksoangillo ikkidlugit.

8 Tagva kivgane oкautivait: Nerrimâræksat pijarêrsimagalloarput, кaiкojaulauktulle pijuksaulaungilat.

9 Tamanna pivlugo apкosiniâlungnut aileritse, illûnaitalo naipiniartase nulliarêngnialertungnut nerreкattaujartorкolersigik.

10 Kivgallo taipкoa apкosiniâlungnut aivut, naipitatiglo illûnaita kattitipait, ajortullo ajungitullo. Nulliarêngnialertuglo iglungak nerrimârкattauniartunut nimniolerpoк.

*11 **Attanersûblo** кaiкojaujut tækkojartoramigit, inuk tækkovâ tagvane annorârsimangitoк nerrimârкattaujuksatut.

12 Oкautivâlo: Illanâк, кanoк ovunga itternerкêt, annorârsimangitotit nerrimârкattaujuksatût? Tâmnale niplingilaк.

13 Tagva attanersûb kivgane окautivait: Aggangillo ittiggangillo кellaкsorsigik, egidlugolo târtoкsoarmut ungardlerpâmut, tagvane, кeavaкsoadlarneкaromârpoк aglerulârneкaromârlunelo;
14 Kaiкojaumajut unnudlarmatta, annerimajulle ikkiput.
*15 **Tagva** Farisêerit кaggimiojartolerput, окausinginut кanoк pijauveкarmangât.
16 Illinniartitigle tâpsomunga tillivait, Herôdesiblo kigvangit illautilugit, окarlutiglo: Ajoкertuijoк, окpernartôjotit кaujimavaptigit, Gûdemullo apкotiksamik ajoкertuitsiartotit, inuillo sivôragingilattit, tâpkoa kinauningit кamaginginangne.
17 Tamanna pivlugo окautitigut, кanoк issumavêt? Idluarкâ, attaniviksoaк Zinsinik tunnitjivigivlugo, idluangilarlônêt?
18 Jêsusible pingitsertorningit tukkisileramigit, окautivait: Takkormôrtose, sôg ôktorpisingâ?
19 Tækkolago kênaujaк Zinsiksaк. Kênaujarlo tâpsomunga saккerpât.
20 Appersorpaillo: Kia adsinga, kialo aglangit кollânê?
21 Kiovât: Attaniviksûb. Tagva окautivait: Taimaimat attaniviksoarmut tunnisiuk attaniviksûb pinga, Gûdemullo Gûdib pinga.
22 Tamanna tussaramitsuk, tattaminiarput, кemmaklugolo aularput.
*23 **Uvlorme** taipsomane Saduzêerit tikkipât, makkiviksaкangitomik окartut; apperivâllo,
24 Окarlutik: Ajoкertuijoк, Môsese окarpoк. Toккojoкarpat кittorngaкangitomik, nukkangata (angajugilauкtame) nullianga nulliarijaksarivâ, angajune kinguvâksarsivlugo.
25 Uvaptingnele nukkarêкalauкpoк 7 nik. Angajuklек nullianerкâlauкtoк, toккovoк; кittorngininanelo, nulliane nukkaminut кemakpâ.
26 Taimaktauк tuglia, pingajuaglo, 7 ingat tikkidlugo.
27 Illûnatik kingorngatigut arnaк toккogivoк.
28 Makkivingmele, taipkoa 7 it neliata nulliarijomârpaûk? Illûnatik nulliarilaungmatsuk.
29 Jêsusible kiovait окautivlugillo: Tammarpose, aglait nellogapsigik, Gûdib ajugaкanginingalônêt.
30 Toккungajunit makkitsomârtut nullianingniangilallônêt, uiningniangilallônêt; Gûdible Engelingititun-itsomârput кilangme.
31 Toккungajunik makkitsomârtunik attuarsilaungilasê, Gûdib окautilaungmase, окarame:
32 Abrahab Gûdigivânga, Isaablo Gûdigivânga, Jâkoblo Gûdigivânga? Toккungajulle Gûde Gûdigingilât, inôjulle (kissimik).
33 Inuille tamanna tussaramitsuk, ajoкertûtinga tattaminiarivât.

*34 **Farisêerille** tussaramik, Saduzêerit окausiksaerutingmagit, attautsemut kattilerput.
35 Illangatalo, aglangnik illisimajub ôktorpa, окarlunelo:
36 Ajокertuijок, perкojanit tamainit neliat anginerovâ?
37 Jêsusible kiovâ: Gûdingnik Nâlegarnik nagliktuksauvotit ômattingnut tamânut, tarningnullo tamânut, issumangnullo tamainut.
38 Tamanna pijariaкarnerojок angnerlo perкojaк.
39 Aipangale tâpsotunaк-ipок: Inuкattingnik illiktut nagliktuksauvotit.
40 Perкojângnut ukkungnunga maggûngnut perкojat illûnatik illagêkput, nellautaijullo aglangit.
*41 **Farisêerille** kattimangmatta, Jêsusib apperivait,
42 Окarlunelo: Kanок issumavisê Kristuse pivlugô? kia ernerivaûk? Kiovât: Dâvidib.
43 Окautivait: Sôg Dâvidib anernermigut Nâlekaminik taivaûk? окarame:
44 Nâlegaк Nâlekamnut окalauкрок: Tallerpingma tungânut ingitit, ômigijingnik illijerкârtinnanga ittikkavît ikkovrangænnut.
45 Nâlekaminigle Dâvidib taingmago, кanок ernerivaûk?
46 Illûnatiglo kiovlugo sappilerpât, illûnatiglo uvlub tâpsoma kingorngagut apperivlugo sapperivât.

KAPITEL XXIII.

Farisêerit takkormôrningita saккertitauninginik. Jerusalemiut sillugvioningænnik.

TAGVA Jêsusib inuillo illinniartinelo окarvigivait,
2 Окarlunelo: Môsesib iksivautangane aglangnik illisimajut Farisêerillo iksivavut.
3 Taipkoa attorкojangit illiрsingnut, tamaita nâleklugillo mallingniarsigik; piniarningille mallingniarasigik; окaralloartut pinniaratiglo.
4 Erкsugæksanigle окumaitunik erкsuktaujungnangitunik кellaksivut, inuillo tuinginut illivlugit; nangminerle aktoromangilait aggangmut attautsemullônêt.
5 Sulliaksatigle tamaita pivait, inungnut tautuktaujomavlutik. Erкaijutiksaкotitik silliksivait, annorâmiglo sinningit angijorortilugit.
6 Nerrimârvingme illinniarvingnelo issukliolutik iksivajomavut.
7 Niuvervingmelo salutitaujomavut, inungnut taijaujomavlutik Rabbimik (ajокertuijomik).

8 Illipsele taijaujomajuksaungilase Rabbimik: attautsemik ajoкertorteкarapse Kristusemik; illipsele illûnase кattangutigêkpose.
9 Kinamiglo atâtamik taisijuksaungilase nuname: attauseк atâtagigapsiuk, кilangmêtoк.
10 Ajoкertuijuniglo taijaujomajuksaungilase: attauseкajoкertortigigapsiuk Kristuse.
11 Illase anginerojoк kivgaksauvoк illipsingnut.
12 Ingminik angijorortitoк, miklilertitauniarmat; ingminiglo miklilertitoк, angijorortitauniarpoк.
*13 **Kappianamêk** illipse, aglangnik illisimajut Farisêerillo, takkormôrtose! Nâlegauvik кilangmêtoк parngnanaerapsiuk, inuit itterкonnagit! Illipse ittertuksaunase, itteromajulle itterкongilasse.
14 Kappianamêk illipse, aglangnik illisimajut Farisêerillo, takkormôrtose! Uigarnerit pingit nungunapsigik, takkijunik tuksiarutinik tuksiarutsomavlugit oкartose! Taimak pivlugo pitlartaunersaujomârpose.
15 Kappianamêk illipse aglangnik illisimajut Farisêerillo, takkormôrtose. Nunakullo immakullo ingergagapse, illaksarsiorluse Judioкattiksapsingnik! illagigupsiuglo, târtomut кittorngautipasse, magguertorlugo illipsingnit.
16 Kappianamêk illipse, tautungitose tessiornikteojose, oкarapse: Gudib iglunga taiкassiutivlugo angertoкârpat, tamanna erкanangilaк; Gûdible iglungata Goldinga taivlugo angertoк, tâmna pitlaraksauvoк,
17 Sillaitose tautungitoselo! neliaк anginersauvâ? Golde, Gûdib iglungalônêt, ivlernartitsijoк Goldemîk?
18 Altâre taivlugo angertoкarpat, tamanna erкanangilaк; tunergulle кânganêtoк tailugo angertoк tâmna pillaraksauvoк.
19 Sillaitose tautungitoselo! neliaк anginersauvâ? Tunnergut, altârelônêt, ivlernartitsijoк tunnergummîk?
20 Tamanna pivlugo, altâre tailugo angertoк, tâmna tailugo angerpoк, illûnaitalo кânganêtut illaliudlugit.
21 Gûdiblo iglunga tailugo angertoк, tâmna tailugo angerpoк, taкamanêtorlo illaliudlugo.
22 Kilaglo tailugo angertoк, Gûdib iksivautanga tailugo angerpoк, iksivajorlo кângane illaliudlugo.
23 Kappianamêk illipse, aglangnik illisimajut Farisêerillo, takkormôrtose! Minziblo, Tilliblo, Kimeliblo tellimaujunginik tunnijigapse; perкojanêtullo pijariarкortonerpângit tunnupasse, imaitut: idluarnerlo, nâpkiningnerlo, okpernerlo! Makkoa piniaraksarivasse, ipkoalo ipperarnagit.
24 Tautungitose tessiorniktiojose! millugiarârsuit kammagivasse, Kamêlinigle êsivose.
25 Kappianamêk illipse, aglangnik illisimajut Farisêerillo

takkormôrtose! Ermgusiârsuillo pôgutallo sillatingitigut кeblariksarapsigik, illungille tættæput arкtainermik nerritunermiglo.
26 Farisêere tautungitotit, ermgusiârsûblo pôgutablo illûgik sallumarsarкâkik sillatîgiglo кeblaridlarкovlugik.
27 Kappianamêk illipse, aglangnik illisimajut Farisêerillo, takkormôrtose! Illuvertitut mingoarsimajutitun-inapse; sillatingit ânanaujârput, illungille tættæput toккungajut sauninginik mamaitoâlungniglo.
28 Taimainivosetauк! кallinipsigut idluartôjârpose inuit tækkoænne; illupsigulle takkormôrnermiglo idluiluktomiglo tættæpose.
29 Kappianamêk illipse, aglangnik illisimajut Farisêerillo takkormôrtose! Nellautaijut illuvingit sennagapsigik, idluartullo illuvingit ânanausigapsigik.
30 Oкarluselo: Atâtagilauкtavut inôкattigilauruptigik, taipкoa illagijomanajalaungilavut nellautaijut aunginik кovisilauкtut.
31 Taimak nangmineк кigligiutjivose, nellautaijunik toккotsijut кittorngaringmasse.
32 Attê, illipsetauк sivorlipse ôktûtigilauкtangat tættæniarsiuк.
33 Kuglugiangojârtose, кuglugiarâlôjârtose, кanoк illivluse erкartortaumaneк kappianartolik кemmajomavisiûк?
*34 **Taimaimat,** ahâк, tillivakka illipsingnut nellautaijullo, sillatujullo, aglangniglo illisimajut; taipкoalo illangit toккotsomârpasse, кejungmut senningajolingmut кikкiaktorlugit, illangillo illinniarvipsingne issaкadlaromârpasse, unangmivlugillo iglugasæksoarnit iglugasaksoarnut.
35 Tikкitauкovluse idluartut aunginut illûnainut, nunamut кovijaujunut, idluartub Abelib aunganit, Zacharîasib, Barachîasib erningata aunga tikкidlugo, toккolauкtapse кattimaviub altâriblo akкorngangne.
36 Ahamarik, oкaupapse, tamaккoa tamaita pivlugit кinguvângauкattigêt ukкua akкiniartaujomârput.
37 Jerusalem, Jerusalem, nellautaijunik toккotsijotit, illingnullo tillijaniк ujarкanut millorniktotit! кittorngatit кattititsomaкattalauralloarpaккa, sorlo arnaungub piarкane кattitingmagit esarкominut; pijomalaungitosele.
38 Ahâк, igluse (кattimavise) inuêrutjaujomârpoк.
39 Oкaupapsele, mattoma кingorngagut tækкojungnaerpapsinga, oкarкârtinnase: Nakкoridlartaule Nâlekab attingane tikкitoк.

KAPITEL XXIV.

Kattimaviksûb serкomitaujomârningata sivorngagut oкautauninganik. Nâlekab tikkitsomârninganik.

JÊSUSELO kattimaviksoarmit anningmat, illinniartingita tikkipât, kattimaviksûb sennamatsiarninganik кemmergotiniardlugo.

2 Jêsusible oкautivait: Tamakkoa tamaita tækkogalloarpisigîk? Ahamarik, oкaupapse: Ujarкat ukkua serкomitaujomârput, кallerêktoкarungnaerlutik.

*3 **Каккamelo** orкsoкtalingme iksivalermat, illinniartingita kissimiovlutik tikkipât oкarlutik: Oкautitigut: кaкugo pijuksat tamakkoa pijomârкât? Sunalo nellunaikutaksaujomârкâ tikkiviksarnut, sillarsûblo naggatiksanganût?

4 Jêsusible kiovlune oкautivait: Kammatitse uivêrijauкonnase.

5 Unuktut tikkitsomârmatta attera atterivlugo, oкarlutik: Kristuseovunga; unuktullo tammartiniarpait.

6 Tussaromârposele unatartunik, unatartullo unipkautauninginik; kammatitse erкsiniaraselo. Taimaitoкartuksaungmat sivorngagut; sillaкsûble naggatiksanga nelliutingilaк sulle.

7 Inuкattigêt inuкattigênut assimingnut sorsugomârmatta, attaniovingmiullo, attaniovingmiunut assimingnut; kângnartoкsoarmiglo кanimalualungnartomiglo pijoкaromârpoк, nunallo sunatuinarne sajukpilugomârput.

8 Taimædja kappianartub pigiarninga.

9 Taimaipat, kappianartomut pititsomârpâse, toккodluselo. Inuкattigêllo illûnatik ômigidlaromârpâse, attera pivlugo.

10 Inuillo unuktut sinnaungajuteкaromârput, illatiglo kiggortigivlugit, ingmingnullo ômisûtijomârput.

11 Nellautainerluktullo unuktut saккeromârput, unuktut tammartiniardlugit.

12 Idluitullinerlo pivalliangmat, unuktut naglingningit niglileromârput.

13 Issuanulle soккosijuitoк, (okperlune) piulijaujomârpoк.

14 Oкautsillo tussarnertut nâlegauvingmik oкautaujomârput sillaksoarme illûnâne, inuкattigêt illûnatik nellojungnaerutiksangænnut; tâva sillaкsûb naggatiksanga nelliutijomârpoк.

15 Nungutsiviub маккojungnarninga tækkoniarupsiuk, oкautigijaumajoк nellautaijomut Daniêlemut, ivjornaitovingmut pingmat (tamakkoninga attuarsijub kamagilerligit):

16 Taimaipat, Jûdit nunangænnêtut каккanut кemmâlerlit.

17 Iglublo кânganêtoк aккarniarane, sumik iglominit aikleromavlune.

18 Perorsêvingmêtorlo utterniarane, annorâne pijartorlugit.

19 Kappianamêgle singaijut amâmaktitsijullo, tamanna nelliutikpat.

20 Tuksialeritsele, кemmâviksase okkiome sabbatemelônêt pilerкonnago.

21 Uvlunele taipkonane kappiasugviksaкaromârpoк nelleкangitomik, sillaкsûb pigiarninganit tamanna tikkidlugo taimaitoкalaungilaк, kingornganelo taimaitoкarnianginivoк.

22 Uvlullo taipkoa ikkiglijauniangipatta, inuk attauserlônêt piulijaunajangilaк; annerimajulle pivlugit uvlut taipkoa ikkiglijaujomârput.

23 Tagva oкautjaugupse: Ahâk Kristuse ovanêpoк ikkanelônêt, tamanna okperiniarasiuk.

24 Kristuseonerartunik sæglojunik nellautainerluktuniglo saккertoкaromârmat, nellunaikutaksoarnik tattamnadlartuniglo piniarlutik, tammartitaulerкovlugit tammarnartomut annerimajuttauk, ajornangipatta.

25 Ahâk, makkoninga oкautilauкpapse sivorngagut.

26 Tamanna pivlugo, oкautikpasse: Ahâk, inuкajuitomêpoк, ainiarase; Ahâk, iglomêpoк, okperiniarasigik.

27 Sorlo кaumalak anningmat (seккerngub) nuivianit, кaumaingmallo nippivianut, taimaitsomârpoкtauк Inûb Erningata tikkiviksanga.

28 Nane кigdloкartome nektoraggit kattivut.

*29 **Uvlulle** taipkoa kappianartut kingorngatigut seккinerlo taккerlo кaumajungnaeromârpuk, uvloritjallo kattagomârput кilangmit, кilaublo pitsartuningit aulataujomârput.

30 Inûblo Erningata nellunaikutanga tâva tækkuksaujomârpoк кilangme. Kinguvângoкattigello nunamêtut illûnatik кeadlaromârput, Inûblo Erninga tækkojomarpât кilaub nuvujangitigut aккartoк, pitsartudlarlune ânanaudlartoк.

31 Engelinelo tillijomârpait tiptulautilijartut nipperкortojunik; annerijangillo kattitilugit annorenit sittamanit, кilaub issuanit issuanut.

32 Adsiujomik illinniaritse napârtoк Faigiliksaк pivlugo. Akkerungit iptекalerangata siggilerangatalo, кaujimavose aujajaraklilermat.

33 Taimaktauк illipse, makkoa tamaita tækkogupsigik, кaujimaleritse, кaglilermat.

34 Ahamarik oкaupapse: Kinguvângoкattigêt ukkua nunguniangilat, makkoa illûnatik nâmakserкârtinnagit.

35 Kilaglo nunalo nungujomârpuk, oкausikkale nungujomângilat.

*36 **Uvlormigle** stundemiglônêt taipsominga кaujimajoкangilaк; Engelillônêt кilangmêtut кaujimanginivât, Atâtama kissime кaujimavâ.

37 Sorlo Nôa inôtillugo ilaungmat, taimaktauк itsomârivoк Inub Erningata tikkiviksanga.
38 Sorlo uvlune taipkonane, ullitornivaksûb sivorngagut ilaungmat: nerrivut, immilarmiglo, nullianikpullo, uinikpullo, uvloк tâmna tikkidlugo, Nôab ittervia umiaкsoarmut.
39 Kammagingilâllo, ullitornivaksoaк tikkerкârtinnago tamaita nungudlugit: taimaitsomârpoкtauк Inûb Erningata tikkiviksanga.
40 Tamanna nelliutikpat, magguk perorsêvingmêtsomârpuk; aipanga illaliortaujomârpoк, aipangalo кemmaktaujomârpoк.
41 Arnâk magguk kaivititseкattigêgomârpuk; aipanga illaliortaujomârpoк, aipangalo кemmaktaujomârpoк.
*42 **Taimak** pivlugo pigâritse; Nâlegapse tikkiviksangata stundinga nellogapsiuk.
43 Tamannale nellojungnaeræksarivasse: Iglub inuata кaujimaguniuk tigliktub tigligiartorvia, pigârajarpoк, iglominut ittertoкarкonnago.
44 Tamanna pivlugo illipsetauк oppalungaersimatsainaritse; Inûb Erninga tikkitsomârmat Stundeme nerriugvigingitapsingne.
45 Nelialle nertornartôvlune sillatovlunelo kivgauvâ, kivgaкotinginut angajoкautitaumajoк attanerminut, nerкiksanginik tunnijerкovlugo tâpkonunga, nelliutijarangat?
46 Kivgaк tâmna piloridlarpoк, taimailiortoк, attaningata tikkippago.
47 Ahamarik, oкaupapse: Pimajingortiniarpâ perкutiminik tamainik.
48 Kivgakullugle, tâpsoma assia, oкarpat: Attannerijara sulle tikkiniangilaк;
49 Kivgaukattinelo annaugialerpagit nerrivlunelo immilarmelo tallatut illagivlugit,
50 Tâva kivgab taipsoma attannerijanga tikkiniarpoк uvlorme nerriugvigingitangane, stundemelo nerriugvigingitangane.
51 Asserortiniarpâ tagva, akkiviginialâllo takkormôrtut illagivlugit. Tagvane кeavaksoadlarneкaromârpoк aglerulârneкaromârlunelo.

KAPITEL XXV.

Adsiujûngnik uigasungnik tellimaujortunik, Talentiniglo pimaklerutauкojaujunik. Erкartuiviksoarmik kingorlerpâmik.

TAMANNA nelliutikpat, Gûdib nâlegauvia uigasuktitut tellimaujortutitut itsomârpoк, кollermingnik tigusijutitut, annijutitullo, uiksaк pagrearlugo.
2 Tâpkoale tellimat sillaitut, tellimallo sillatujut.

3 Sillaitut кollitik neksarpait, orкsuksamingnigle neksaratik.
4 Sillatojulle illulerкutimingne orкsumiglo, кollermingniglo neksarput.
5 Uiksarle mulludlarmat, illûnatik uerngalerput sinnisilutiglo.
6 Unnuarle кetterarmat, nippersoaкalerpoк: Ahâk, uiksaк кaivoк; annititse, pachreariartorlugo!
7 Tagva uigasuit taipkoa illûnatik makkiput, кollitik âкiklugit.
8 Silaitulle oкarput sillatojunut: Orкsupsingnit tunitjivigitigut; кollivut кammilermatta.
9 Tagva sillatujut kiovlutik oкautivait; Aukagle; amigarкonnago uvaptingnullo illipsingnullo. Niuvertunulle pisiniariartoritse nangminiksapsingnik.
10 Pisiniariartortillugillo, uiksaк tikkipoк: opallungaersimajullo itterкattigivât nerrimârкattiginiardlugo; upkuarlo parngnanaertauvoк tâva.
11 Kingorngatigut uigasuit aipangit tikkinivut, oкarlutiglo: Nâlegaк, Nâlegaк upkuêrutitigut.
12 Tâpsomale kiovait oкarlunelo: Ahamarik, oкaupapse, illitaringilapse.
13 Tamanna pivlugo pigâritse; uvlorlônêt stundelônêt nellogapsigik, Inûb Erningata tikkitsomârvinga.
*14 (**Imaitsomârpoк:**) Sorlo angutitut, nuname assianut aularomajotut, kivgaminik кaiкojijotut perкutiminiglo pimaklerкojijotut tâpкonunga.
15 Illangallo tunnitjivigivâ talentinik (kênaujanik) tellimanik, aipâ maggungnik, pingajuak attautsemik, attunit pijungnartanganik, tunitjivigivait; aularsârporlo.
16 Tagva tellimanik talentinik pijub, niorvgotigijartoramigit, assinginik talentinik tellimanik illavait.
17 Taimaktauк talentingnik maggungnik pijub; assigingniktauк maggungnik illagivak.
18 Attautsemigle pijub nuna ittersallijartorpâ, attanerijame kênaujanga ijerdlugo.
19 Mullulauкârdlune akkunit kivgat ukkua attaningat tikkipoк, kiglisiniarlugillo.
20 Tagva saккerpoк, talentinik tellimanik pijoк, assinginik talentinik tellimanik neksarlune, oкarlunelo; Attaneк, talentinik tellimanit tunnitjivigilauramga; ahâk, tagga assinginik talentinik tellimanik illavakka.
21 Tagva attaningata oкautivâ; Nâmagivagit, issumagiktotit nertornartotillo kivgaк, ikkitunik nertornardlutit attulauravit; pimajingortitsomavagit unuktunik: Nâlekavît кuvianarninganut itterit!
22 Saккerivoкtauк talentingnik maggungnik pijoк, oкarlunelo:

Attaneк, talentingnik maggungnik tunnitjivigilauramga; ahâk tagga, assigingnik maggungnik illavakka.

23 Attaningata oкautivâ; Nâmagivagit, issumagiktotit nertornartotillo kivgaк, ikkitunik nertornardlutit attulauravit; pimajingortitsomavagit unuktunik: Nâlekavît кuvianarninganut itterit!

24 Saккerivoкtauк talentemik attautsemik pijoк, oкarlunelo: Attaneк, illitarigapkit, sivôranartotit angutausertotit; sabvijartotit karngasulaungitarnik, kattersijotillo illilaungitarnik.

25 Sivôragamalo, talentit nunamut ijeriartulauкtara; ahâk tagga, pît piuk!

26 Attaningatale kiovâ, oкautivlugolo: Ajortotit erкeasuktotillo kivgaк! illitarigamga, sabvijartunga karngasulaungitamnik, kattersijungalo illilaungitamnik;

27 Tamanna pivlugo kênaujaкotimnik tunijijuksaulauкpotit kênaujanik tauкsêjunut, tikkikumalo, perкutiga tigunajalauкtara illaкartillugo.

28 Tamanna pivlugo talentemik aкsârsiuk, tunilugolo talentinik tellimaujortunik pilingmut.

29 Peкartoк tunnitjivioniarmat, peкaluarкovlugo; peкangitorle aкsârtauniarpoк pinganik.

30 Kivgarlo piungitoк egisiuk târtoкsoarmut ungardlerpâmut: tagvane кeavaksoadlarneкaromârpoк aglerulârneкaromârlunelo.

*31 **Inûble** Erninga ânanaunermine tikkikune, Engelit ajungitut tamaita illagilugit, iksivajomârpoк iksivautamine ânanaunersoalingme.

32 Inuкattigêllo illûnamatsiatik kattititaujomârput sânganut. Avitsomârpaillo, sorlo mianersijub saugaкottine arnat avingmagit angutinit.

33 Okpertullo tallerpingme tungânut pititsomârpait, okpingitulle saumingme tungânut.

34 Tagva Nâlekab tallerpingme tungânêtut oкautijomârpait: Kaititse, Atâtama nagliktangit, nâlegauvik kingormgutilersiuk, illipsingnut pijarêrsimajoк sillaкsûb pigiarninganit.

35 Kâktillunga nerritilaurapsinga. Immeruktillunga immertilaurapsinga. Tujormitillunga itterкolaurapsinga.

36 Annoraersimatillunga annorârtilaurapsinga. Kannimatillunga tækkojartulaurapsinga. Parngnanaersimavingmêtillunga pullâlaurapsinga.

37 Tagva idluartut kioniarpât oкarlutiglo; Nâlegaк, кanga kâktillutit tækkolauкpitigît, nerritilauкpitigîllo? imeruktillutillônêt, imertilauкpitigîllo?

38 Kangalo tujormitillutit tækkolauкpitigît, itterкolauкpitigîllo? annoraersimatillutillônêt, annorârtilauкpitigîllo?

39 Kangalo tækkolauкpitigît кanimatillutit, parngnanaersimavingmêtillutillônêt, pullâlauкpitigîllo?

40 Nâlekablo kioniarpait окautivlugillo: Ahamarik окaupapse: Ukkua кattangutima mikkinerojut illangat sumik pitinapsiuk, tamattominga uvanga pilauкpapsinga.
41 Saumingmêtunullo окarniarivок; Idluitoâlôjose, uvamnit aularitse, ikkomamut кamitsuitomut pijarêrsimajomut Sâtanasemut Engelinginullo.
42 Kâktillunga nerritilaunginapsinga. Immeruktillunga immertilaunginapsinga.
43 Tujormitillunga itterкolaunginapsinga. Annoraersimatillunga annorârtilaunginapsinga. Кannimatillungalo parngnanaersimavingmêtillunga pullâlaunginapsinga.
44 Taipкoataик kioniarivât окarlutiglo: Nâlegaк, кanga tækkolauкpitigît, kâktillutit, immeruktillutillônêt, tujormitillutillônêt, annoraersimatillutillônêt, кannimatillutillônêt, parngnanaersimavingmêtillutillônêt, kivgartulaungipitigîllo?
45 Tagva kioniarivait окarlunelo: Ahamarik окaupapse: Ukkua mikkinerojut illangat sumik pitinginapsiuk, tamattominga uvanga pilaunginivapsinga.
46 Tâva taipкua ânianartoкsoarmut nungusuitomut pijomârpuт; idluartulle inônermut nâksaungitomut.

KAPITEL XXVI.

Jêsusib mingoartauninganik Betâniame. Illijininganik Komunionimik. Tuksiarninganik Getsêmaneme Pijauninganik. Tokкotæksaunerartauninganik. Missiarutigijauninganik Pêtrusemut.

JÊSUSIBLO окautsine tamakkoa nâgamigit, illinniartine окautivait.
2. Nellungilase, uvluk magguk nâkpannik aularviksiorviolârmat; Inûblo Erninga pititaulârmat, kikkiaktortauкovlugo кejungmut senningajolingmut.
3 Taipsomane ajoкertuijoкsuit, aglangniglo illisimajut, inuillo angajoкângit kattilerput, ajoкertuijoкsûb Kaifasemik attigub igloкsoanganut.
4 Kaggimiovlutiglo, кanoк Jêsuse pingitsertorlutik tigulugo toккodlugolo.
5 Окarpulle: Aularviksiorvingme pinnago, inuit pikkablâdlarкonnagit.
*6 **Jêsusele** Betaniamêtillugo, Simonib kallaкadlolauкtub iglungane;
7 Arnaк tâpsomunga tikkipoк, publaujatsialijarlune pivianartovaksoarmik immalingmik, niaкoanullo kovivâ, nerrimârvingme iksivatillugo.

8 Illinniartingita tamanna tækkogamitsuk, idluaringilât okarlutiglo: Tâmna sôg kovijauvâ?
9 Mingoarut tâmna pissiangonajalaurune, akkekarajarpok unuktunik, aklujunut tunnijaksanik.
10 Jêsusib tamanna tussaramiuk, okautivait: Arnak una sôg kiksartipisiûk? Ajungitomik pivânga.
11 Aklujunik illakatsainarpose; uvangale najortigitsainangilapsinga.
12 Mingoarut tâmna timimnut kovigamiuk, piniarutigivâ illuvertauniksara pivlugo.
13 Ahamarik akaupapse: Nane okautsit tussarnertut ukkua okautigijaukpatta sillaksoarme illûnâne, okartokarniarivok tâpsoma piniarninganik uvamnut, erkaumajaujutiksanganik.
*14 **Tagva** 12 it illangat, Judasemik Issariotemik attilik, aivok ajokertuijoksoarnut,
15 Okarlunelo: Sumîk tunnitjivigijomavisingâ? Illipsingnut pitítsomavara. Kênaujaniglo 30 nik tunnitjivigijomavlugo okarput.
16 Tamattomangat pitjutiksarsiorpok pitítsomavlugo.
*17 **Sêrnarsautekangitunigle** kakkôjaktorviub uvlungita sivorlingænne illinniartut Jêsuse tikkipât, okautilâllo: Nane âkiksoijartorkovitigût (saugârsungmik) aularviksiorutiksamik nerriniartarnîk?
18 Okautivait: Iglugasæksoarnut aileritse, angut tagvanêtok okautisiuk: Ajokertuijub okautjaukovâtit: Piviksara nelliutingmat, aularviksioromavunga illingne illinniartikka illagivlugit.
19 Illinniartingillo piniarput perkojaunermiktut Jêsusemut, saugârsuglo aularviksiorutiksak âkiksorpât.
20 Unnulermallo 12 it illagivlugit nerrimârvingmut ingipok.
21 Nerrivlutiglo okarpok: Ahamarik, okaupapse, illapse pitilârpânga.
22 Angijomiglo kiksalerput apperivâllo nellekârdlutik: Nâlegak, uvangauniarpîk?
23 Kiovait, okarlunelo: Aggangminut pôgutamut missukskattima pitilârpânga.
24 Inûb Erninga ainiaralloarpok, sorlo tâpsominga aglaksimajokarmat; inugle tâmna kappianamêk, Inûb Erninganik pitítsiniartok! Inungmut tâpsomunga idluarnersaunajarpok, erniangongikune.
25 Tagva Judasib, pitítiginiartangata, apperivâ okarlunelo: Rabbi, uvangauniarpîk? Okautivâ: Okartotit!
*26 **Nerrivlutigle,** Jêsusib kakkôjak tiguvâ, kujalivlunelo avgorpâ, illinniartiminullo tunnivâ, okarlunelo: Tigulugo nerrisiuk, tagva timiga.
27 Ermgusiârsuk tigugivâ, kujalivlunelo tunnivâ tâpkununga okarlunelo: Illûnase tagvangat immeritse;

28 Tagva auga, Testamentitâb (aunga), kovijauniartoк unuktut pivlugit, ajornerit issumagijaujungnaerutiksanginut.
29 Oкaupapse: Mattoma kingorngagut immerniarungnaerpunga ôminga napârtub Waineliksab iptinganik, uvloк tâmna nelliuterкârtinnago, nutâmik immileromârupko illagivluse Atâtama nâlegauviane.
*30 **Tuksiarutsillo** nertordlerutiksat nâgamigit, annivut кaккamut orкsoкtalingmut.
31 Tagva Jêsusib oкautivait: Unnuame tamattomane tamapse sinnaungajutigilârpapsinga. Aglaksimangmat: Mianersijoк unatadlarniarpara, saukallo siamartidlarniarput.
32 Makkikumale (toккungajunit), sivunapsingne Galilêamut aijomavunga.
33 Pêtrusible kiovâ, oкautivlugolo: Illûnamatsiatik sinaungajutigigalloarpattit, uvanga sinaungajuteкarniatsangilanga.
34 Jêsûsib oкautivâ: Ahamarik, oкaupagit; Unnuarme tamattomane, angutaunек niplerкârtinnago missiarutigilârparma pingasuertorlutit.
35 Pêtrusib oкautivâ: Toккoкattigijæksarigupkillônêt, missiarutigijomangilagit. Taimaktauк illinniartut illûnatik oкarivut.
*36 **Tagva** Jêsuse illinniartine illagivlugit igloкsoarmut avaluliorsimajomut tikkipoк, Getsêmanemik attilingmut, illinniartinelo oкautivait; Tamaunga ingititse, taikunga tuksiariartortillunga.
37 Pêtruselo Zebedêusiblo ernîgik illagivait, kiksalerlunelo kappiaktoadlalerpoк.
38 Tagva Jêsusib oкautivait: Tarniga kiksarpoк toккo tikkidlugo; tagvanêtitse pigârкattigilunga.
39 Kannitomullo aivoк, pâmakterlunelo tuksiarpoк, oкarlunelo: Atâtak, ajornangipat, ermgusiârsuk una pêrle uvamnit; pijomajaraungitorle, pijomajat pile.
40 Illinniartullo sinniktut tikkipait, Pêtruselo oкautivâ: Stundemik attautsemik pigârкattigijungnangilapsingâ?
41 Pigârluselo tuksiaritse, ôktortaulungnermut perкonnase. Anernек pijomagalloarpoк, uvinigle sangêpoк.
42 Aipanganik ama tuksiariartorpoк, oкarlunelo: Atâtak, ajornarpat, ermgusiârsuk pêrlugo uvamnit, immingikupko, tagva pijomajat pile.
43 Amalo sinniktut tikkinivait, ijingillo uerngarnermut oкumaiput.
44 Tagvungalo кemmakpait, pingajuangniglo ama tuksiariartorpoк, oкautsit taipkoatsainait attorlugit.
45 Tagva illinniartine tikkipait oкautivlugillo: Mânna sinnikluselo merngoerseromavisê? Ahâk, stunde nelliusimavoк, Inûb Erningata pititaulervinga ajortullijut agganginut.
46 Makkititse, aularta; ahâk, tamânêpoк uvamnik pititsijoк.

*47 **Sullelo** taimak окartillugo, ahâk, Jûdase 12 it illangat tikkilerpoк, inugiartoкsuit illagællugit, saviksoalijarlutik ajaupialijarlarmiglo, ajoкertuijoкsoarnit inuillo angajoкânginit pijut.

48 Pititsiniartublo nellunaikutaksamik (illitarsijutiksangænnik) окautilauкpait, окarlunelo: Kunnilârtara, taimnauvoк; tigusiuk!

49 Tagvainarlo Jêsuse aivigivâ, окarlunelo: Rabbi, salutitaulerit! kunniklâlo.

50 Jêsusible окautivâ; Illanâra, sôg tamaungarкêt? Tagva tikkipât, Jêsuselo aktorpât aggangmingnut, tigulugolo.

51 Ahâglo, illagijangita illangata aggane issakpait, saviksoane amuvlugo, ajoкertuijoкsûblo kivganga ullimavlugo, siutâ nakkappâ.

52 Tagva Jêsusib окautivâ: Saviksuit kênailitanganut pôleruk; saviksoarmik attortoк, saviksoarmut nungutæksaungmat.

53 Issumavîllônêt, Atâtaga tuksiarvigijungnanginapko, uvamnut tilliklerкovlugo Engelinik Legioninit 12 nit unnunnersanîк?

54 Aglaille кanoк nellautsinajarкât? taimaituksauvoк

55 Stundeme tâpsomane Jêsusib inugiartoкsuit окautivait: Sorlo inuartomut annivose, saviksoalijarluse ajaupialijarluselo, tigujomavlunga. Uvlut tamaita iksivaкattigilauralloarpapse, ajoкertuivlungalo кattimaviksoarme, tigulaungilapsingalo.

56 Tamakkoale illûnatik taimailivut, nellautaijut aglangit nellautserкovlugit. Tâva illinniartingita illûnatik кemakpât, кemâvlutiglo.

*57 **Jêsusemigle** tigusijut ajoкertuijorsoarmut Kaifasemut âpât, aglangnik illissimajut angajoкâllo tagvane kattimangmatta.

58 Pêtrusible allivasiklune mallikpâ ajoкertuijorsûb iglunganut; itterlunelo, kivgat senniænnut ingipoк, tækkunâromavlune кanoк illiortauniarmangât.

59 Ajoкertuijoкsuille angajoкâllo кaggimiojullo illûnatik sæglutiksarsiorput Jêsuse pivlugo, toккotsomavlugo.

60 Nagvângilalle. Unuktullo passiklertut saкkeralloarmatta, sullinginivut. Kingorliovlutik magguk sæglovlutik passiklertuk saкkerpuk.

61 Окarlutiglo: Una окalauкpoк: Gûdib iglunga asserortitsungnartara, uvlunelo pingasune ama sennavlugo.

62 Tagva ajoкertuijoкsûb nikkovidlunelo окautivâ: Kiungilatît tamakkonunga, ukkua passiklerninginût?

63 Jêsusele niplingilaк. Ajoкertuijoksûblo kiovlugolo окautivâ: Gûdib ômajub kênangata sângane apperivagit, окautitigut, Kristuseomangârpit, Gûdib Erninga.

64 Jêsusib окautivâ: Nellâgut окarpotit. Окautivapsele, mânnamit Inûb Erninga tækkojomârpasse iksivajoк pitsartunerub tallerpiata tungâne, кilaublo nuvujangitigut aкkartoк.

65 Tagva ajoкertuijorsûb annorâne allikpait, oкarlunelo: Gûde oкarnerlûtigivâ; kigligiutjutekariaкarungnaerpogut! Ahâk, mânna Gûdemik oкarnerlujininga tussarpasse.

66 Kanoк issumavisê? Kiovut oкarlutiglo: Toккotæksauvoк.

67 Tagva kênanga кetserarpât, tiglukluglo. Illangitale kênangagut tiglukpât,

68 Oкarlutiglo: Nellautalertigut, Kristuse, tigluktit kinauvâ?

*69 **Pêtrusele** avalut illuænne iksivavoк. Kivgallo arnat illangata tikkipâ oкarlunelo: Igvittauк Jêsuse Galilêamioк illagilauкpat.

70 Missiarporle illûnatik tussartillugit, oкarlunelo: Oкautsitit nellovakka.

71 Upkuakulle anningmat, assiata (arnab) tækkogivâ, tagvanêtullo oкautivait: Tâpsoma Jêsuse Nazarêmioк illagilaurivâ.

72 Missiarivorlo ama, Gûde taivlugo oкauserluklune: Inuk tâmna illitaringilara.

73 Killamiojungnaermallo tikkiput, tagvane nangertut, Pêtrusemullo oкarput: Ahamarik, igvittauк tâpkua illagivâtit; oкautsivît nellunailingmattit.

74 Tagva ingminik oкarnerlulerdlune Gûdelo taivlugo oкarpoк: Inuk tâmna illitaringilara; tagvainarlo angutaunek niplerpoк.

75 Tagva Pêtrusib Jêsusib oкausingit erкarpait, oкautilaungmago: Angutaunek niplerкârtinnago, missiarutigilârparma pingasuertorlutit. Annivoк tagva кeavlunelo kiksadlarlune.

KAPITEL XXVII.

Kristusib pititauninganik Pilatusemut. Jûdasib ingminik inuarninganik. Jêsusib kiglisiniartauninganik Pilatusemut Herôdesemullo. Toккotæksaunerartauninganik. Kikkiaktortauninganik illuvertauninganiglo.

KAULERMALLE ajoкertuijoкsuit inuillo angajoкângit кaggimiolerput Jêsuse pivlugo toккotsomavlugo.

2 Kellaкsorlugolo aularutivât, attannerusermullo Pontiuse Pilatusemut unnertujutigivât.

*3 **Jûdasib** pititingata tamanna tækkogamiuk, toккomut perкungmatsuk: кaккialerpoк, kênaujallo ipkoa 30 it uttertipait ajoкertuijoкsoarnut angajoкânullo.

4 Oкarlunelo: Ajortullilauкpunga, auk passijæksaungitoк pitinapko.

5 Oкarput: Tamanna pingilavut, igvit pivat. Kênaujallo ipkoa Gûdib iglunganut egipait, aularporlo кimitsartorlune.

6 Ajoкertuijoкsuille kênaujat tiguvait, oкarlutiglo: Idluangilaк, ukkua illivlugit Gûdib iklervinganut, aungmik akkeкalaungmatta.
7 Kaggimiolerpulle, machaliortublo perorsêvinganik pisivut kênaujanut tâpkonunga, tujormitjat illuverviksangænnik.
8 Tamanna pivlugo perorsêvik tâmna taijauvoк perorsêvingmik auktalingmik, uvlome tikkidlugo.
9 Tagva nellautaijub Jeremîasib oкausingit nellautsivut, oкarmat: Kênaujat 30 it tigulauкpait, pissiangojub akkinga, Israêlib кittorngangnit pissiarilauкtangata;
10 Akkiliutigivlugillo machaliortub perorsêvinganut, sorlo Nâlekab oкarкongmanga.
*11 **Jêsusele** attanerusiub sângane nangerpoк. Attanerusiublo apperivâ oкautivlugolo: Jûdit attanerivâtît? Jêsusible kiovâ: Oкartotit.
12 Ajoкertuijoкsuillo angajoкâllo passidlarmatsuk, kiungilaк sumiglônêt.
13 Tagva Pilatusib oкautivâ: Tussangilatît, angijomik passidlarmattît?
14 Kiungilâle oкautsemut attautsemullônêt, attaneruserlotauк tattaminiadlarpoк.
15 Aularviksiorangatale, attaneruseк illuseкarpoк, parngnanaersimavingmêtut illangat, inuit pijomajangat, aularкolugo.
16 Taipsomanele assinginit uivêluartomik parngnanaersimavingmêtoкarpoк, Barrabasemik attilingmik.
17 Kattimangmattalo, Pilatusib oкautivait: Kina uvamnut aulartitauкovisiûк? Barrabaselônêt Jêsuselônêt, Kristusemik taijaк?
18 Nellunginamigit, idluigosungnermut tagvunga pitilaungmatsuk.
*19 **Kiglisiniarviublo** iksivautangane iksivalertillugo, nulliangata oкautjaujartorкovâ: Idluartoк una allaruk; unnuaк sinnektômavlunga tâmna pivlugo angijomik ikpigilauкpunga.
20 Ajoкertuijoкsuille angajoкâllo tilliorpait, Barrabasemik кennungârкovlugit, Jêsusele toккotauкovlugo.
21 Tagva attanerusiub kiovlunelo oкautivait: Ukkua magguk neliangnik aulartitserкovisingâ? Oкarput: Barrabasemik.
22 Pilatusib oкautivait: Kanoк Jêsuse pijæksarivigô, Kristusemik taijaк? Illûnatik oкarput: Kikkiaktortaule senningajolingmut.
23 Attanneruserle oкarpoк: Sumîgle idluitullilauкâ? Niplialualerpulle oкarlutiglo: Kikkiaktortaule!
*24 **Pilatusele** tækkogame sulinginerminik, uivêlivalliatuinarmattale, immermik tigusivoк, agganelo ubvarpait inuit tækkoænne, oкarlunelo: Passijæksaungilanga idluartub tâpsoma aunganut; illipse pijase.

25 Tagva inugasæksuit illûnatik kiovât oкarlutiglo: Aunga uvaptingnut pilerle кittorngaptingnullo.

*26 **Barrabase** tagva aulartipâ tâpkonunga; Jêsusele aklunânut issaкajauкovâ, unnertujutigilâllo, kikkiaktortauкovlugo.

27 Tagva attanerusiub sorsuktuksangita Jêsuse âpât iglomut kiglisiniarvingmut, sorsuktuksallo illûnaita tagvunga attautsemut кaiкovait.

28 Annoraertipâllo, ulliksoarmiglo aupaluktamik kappitipât.

*29 **Niaкôtiksamiglo** nubvutsiariktunik kakkilautilingmik pergaivut, niaкoanullo illivlugo, suvlulingmiglo ajaupiserpât aggangitigut tallerpingitigut, sêrкortorvigivlugolo mittautigivât oкarlutiglo: Salutitaulerit, Jûdit attaningat!

30 Ketserarpâllo, ajaupiarlo suvlulik tiguvât, tâpsomungalo niaкoa annaulerpât.

31 Mittautigijarêramitsuglo, ulliksoaк tâpsomangat pêrpât, annorânginik nangmininginik attitidlugo, aularutivâllo, kikkiaktorniardlugo.

32 Annileramiglo, inuk naipipât Zirênemioк, Simonemik attilik; tâmna aksorôtivât, kikkiaktortauviksanganik erкsuktidlugo.

33 Tagvungalo, Golgatamik (imaipoк: niaкovinertalingmik) attilingmut, tikkinamik,

*34 **Kassilinartomik,** sungarmik akkusimajomik, immertinasuarpât; tamannalo ôkamiuk, immeromangilâ.

35 Kikkiaktorêramitsugle, annorângit avikpait, immerautigivlugillo; aglait nellautsilerкovlugit, oкautaumajut nellautaijomut: Annorâkka ingmingnut avikpait, ulliksoaralo immerautigivât.

36 Tagvanelo iksivalerdlutik udsertorpât.

37 Niaкungatalo кollânut toккungata pitjutânik aglaksimajomik nippititsivut, imaitunik: Tâmna Jêsuseovoк, Jûdit attaningat.

38 Illagivlugolo inuartuk kikkiaktorpakit, aipanga tallerpiata tungânut, aipâle saumiata tungânut.

*39 **Tagvûnale** arvertartut mittautigivât illeкettamârlutiglo.

40 Oкarlutiglo: Gûdib iglunganik asseroijotit, ama sennavlugo uvlune pingasune, illingnik piulidlarit! Gûdib ernerikpattit, senningajolingmit aккarit!

41 Taimaktauк ajoкertuijoкsuit, aglangniglo illisimajut, angajoкâllo mittautigivât, oкarlutiglo:

42 Assiminik ikkajulauкpoк, ingminigle ikkajorungnangilaк. Israêlitit attanerikpatsuk, senningajolingmit mânna aккarle, tagva okperijomavavut.

43 Gûde tættigingmago, tâpsoma piuliliuk mânna, кuviagiguniuk. Oкalaungmat: Gûdib Ernerivânga.

44 Inuartuktauк kikkiaktortaumaкattikita taimak mittautigivâk.

*45 **Stundillo** 6 inganit nuname illûnâne târtoкsôlerpoк, Stundit 9 ingat tikkidlugo.

46 Stundillo 9 ingænne Jêsuse nipperкortovlune oкarpoк: Eli, Eli lama asabtani! imaipoк: Gûdiga, Gûdiga, sôg кemakpingâ?

47 Illangitale, tagvane nangertut, tamanna tussaramitsuk, oкarput: Elîase кaiкovâ.

48 Erinesuklunelo taipkoa illangat aкpangerpoк, nipperкummiglo tigusivoк; кassilinartomullo missuklugo, ajaupiamut kappomitarpâ, immertilâllo.

49 Assingille oкarput: Ovatsiaro, tækkunârta, Elîasib piulijartormangâgo!

*50 **Jêsusele** ama nipperкortovlune pivoк, anernangerdlunelo.

51 Ahâglo, tagva kattimaviksûb upkorsoanga allikpoк maggolivlune, pikkangat ununga tikkidlune.

52 Nunalo sajukpilâdlarpoк, кairtullo кopludlarput, illuvîllo angmarterput, unuktullo sinniktut (toккungajut) timingit makkiput.

53 Illuvernillo annivut (Jêsusib) makkiningata kingorngagut, iglugasæksoarnullo ivjornaitunut pivut, saккerlutiglo unuktunut.

54 Sorsuktuksalle angajoкângata illangitalo, Jêsusemik udjertortut, nuna sajukpilâdlartoк tækkogamitsuk, tattamnartullo assingit, kakkilângadlalerput, oкarlutiglo: Ahamarik, Gûdib tâmna Ernerivâ!

55 Tagvanelo arnaкarivoк unuktunik, Jêsusemik malliksimajunik Galilêamit, kivgartulauкtunik tâpsominga, allivasiktomit tækkunârtunik.

56 Tâpkoa illangat tagva Marîa Magdalena, Marîalo, Jâkob Josesiblo anânangak, Zebedeûsiblo ernîkita anânangak.

*57 **Unnulermalle** angut akluitoк tikkipoк Arimatîamit, Jôsefemik attilik; tâmnatauк Jêsusib illinniartigivâ.

58 Tâpsoma Pilatusemut aivlune, Jêsusib timinganik tuksiarvigivâ. Tagva Pilatusib tunijauкova tâpsomunga.

59 Jôsefiblo Jêsusib timinga tiguvâ, uvineruksaijamik sutjôngitomik imuserdlugo.

60 Illuverкottiminullo nutamut illivâ, кairtomut sennajaukolauкtaminut; ujaraksoarmiglo aksakârtitsilune illuviub pânganut, aularpoк.

61 Marîale Magdalêna, Marîalo tâpsoma assia tagvanetuk, illuveк sângavlugo iksiavuk.

*62 **Uvluble** opallungaijarviub tugliane ajoкertuijoкsuit Farisêerillo illûnatik Pilatusemut tikkiput,

63 Oкarlutiglo: Attaneк, eгкaivogut, uivêtoк imna oкalaungmat sulle inôvlune: Uvluk pingajuangne makkilârpunga.

64 Tamanna pivlugo illuvinga udjertortauĸoleruk, uvluk pingajuak tikkidlugo, illinniartiminut tigliktauĸonnago, oĸarĸonagillo inungnut toĸĸungajunit makkisimajomik; uivêriklerneĸ kingorlerpâĸ ajornersauĸonnago sivorlermit.

65 Pilatusib oĸautivait: Udjertortuksaĸarpose tagva; ainiaritse, issumapsingnik udjertortauĸolersiuk.

66 Ailerput, illuverlo udjertortauĸovât udjertortunut, ujaraksoarlo nellunaiĸuserdlugo.

KAPITEL XXVIII.

Kristusib makkiningânik. Oĸâlaninginiglo kingorlerpânik.

WOCHIBLO uvlungita sivorlerpângæne uvlarârsukut Marîa Magdalêna, Marîalo tâpsoma assia, illuvermut pivuk tækkojartorlugo.

2 Ahâglo, nuna sajukpilâdlarpoĸ. Nâlekab Engelingata ĸilangmit aĸĸarlune ujaraksoaĸ illuviub pânganit aksakârtitsartormago, ingidlunelo ĸânganut.

3 Tâpsoma tautua ĸaumalaktun-ipoĸ, annorângalo aputitut ĸaĸĸortigivoĸ.

4 Udsertortulle erĸsinermut ĸoaĸsâdlalerput, toĸĸungajutitun-illivlutik.

5 Engelele arnângnut oĸarpoĸ: Erĸsiniaratik, nellungilaptik, Jêsuse Nazarêmioĸ ĸenneraptikko.

6 Tamânêngilaĸ, makkisimavoĸ, sorlo oĸalaurame. Kaileritik, Nâlekab innigilauĸtanga tækkojartortikko.

7 Illinniartingillo toĸĸungajunit makkisimajomik tuavilutik oĸautijartortikik. Ahâglo sivôrlerilârpasse, Galilêamut, tâvane tækkolârpasse, Ahâk, oĸauterĸauvaptik.

8 Illuvermillo annisâlerpuk, erĸsivlutiĸ ĸuviasuvaksoadlarlutiglo; aĸpangerpuglo, tamattominga illinniartingit oĸautijartorlugit.

*9 **Illiniartinginullo** tamattominga oĸariartortillugik, ahâk, Jêsusib pârpak, oĸaudlugiglo: Salutitauleritik! Tâpkoalo tikkipâk, ittigangillo aktorpait, pâmakterlutiglo sânganut.

10 Tagva Jêsusib oĸautivak: Erksiniaratik; mattominga ĸattangutikka oĸautijartortikik, Galilêamut aiĸolugit; tâvane tækkolârpânga.

*11 **Ainiartillugigle,** ahâk, udsertortut illangit iglugasæksoarnut tikkiput illusiolauktullo tamaita oĸautigivait ajoĸertuijoĸsoarnut.

12 Tâpkoalo angajoĸât illagivlugit ĸaggimiolerput, tunnijivlutiglo sorsuktuksanut kênaujavaksoarnik,

13 Окarlutiglo: Окaritse: Illinniartingita tigligiartorpât unnuame, sinniktilluta.
14 Attannerusiublo tussaumalerpago, nâmaksititsomavavut, pitlartauкonnase tâpsomunga.
15 Tâpkoalo kênaujat tiguvait, piniarlutiglo ajoкertortaunermiktut. Tamannalo Jûdit unipkauserivakpât uvlome tikkidlugo.
*16 **Illinniartulle** 11 it Galilêamut aivut кaккamut, aiкojauvingmingnut Jêsusemut.
17 Tækkogamitsuglo, sânganut pâmakterput; illangille кollarput.
18 Jêsusible tikkipait окautivlugit окarlunelo: Tunnitjiviovunga pitsartunernik tamainik кilangmelo nunamelo.
*19 **Tamanna** pivlugo aileritse, inuкattigêksuillo tamaita ajoкertorsigik, baptilugillo Atâtab, Ernerublo, Anernerublo ajunginerub attinganut;
20 Ajoкertorsigiglo mallerкovlugit tamainik perкojamnik illipsingnut, Ahâglo, uvlut tamaita najutsainarniarpapse, sillaкsûb naggatânut.

EVANGELISTIB MARKUSIB AGLANGIT.

KAPITEL I.

Jôhannesib окâlaninganik baptitsininganiglo. Jêsusib baptitauninga Jôhannesemut. Jêsusib ôktorluktauninganik. Окâlaninganik. Illiniartiksaminik кaiкojininganik. Pijungnaertitsininganik кannimajunik Sâtanaseкartuniglo. Aкêninganik Pêtrusib sakkinganik. Galilêamuarninganik.

TAMÆDJA окautsit tussarnertut pigiarningat Jêsuse Kristusemik, Gûdib Erninganik.
2 Sorlo nellautaijut aglangine aglaksimangmat: Ahâk, Engeliga tillivara sivunnernut, apкotiksarnik âкiksoije sivunangne.

3 Ajoкertuijub nippinga inuкangitome imâk pivoк: Nâlekab apкotiksanga âкiksorsiuk, apкosiningit naggotissigik.
4 Inuкajuitome Jôhannese baptitsivoк ajoкertuivlunelo baptijummik кaккialerкojijomik, ajortunit pêjautiksamik.
5 Jûdêamiullo illûnatik, Jerusalemiullo nellipsarpât, illûnatik baptitaujomavlutik, tâpsomunga, Jordaneme kôngme, sagvarlugillo ajornitik.
6 Johannesele annorâlik nergutsûb kamêlib merкunginik, tapserutекalarmelo amivinermik; piglertaujârtullo igupsaujârtullo orкsungit nerкigivait.
7 Ajoкertuivlunelo oкarpoк: Kingunipkut tikkituksaк pitsartunersauvoк uvamnit, nellopкotivungalo, tapsoma sângane okkolunga, ittiggagutîgik singêjarlugik.
8 Immermut baptipapse; tâpsomale baptitsomârpâse anernermut ajunginermut.
*9 **Nelliutome** taipsomane Jêsuse Galilêamit Nazaretemit pivoк, baptitaujomavlune Jôhannesemut Jordaneme.
10 Tuavidlunelo кaккingmat, кilak angmartoк tækkovâ, annernerlo ajunginек (tingmiatut) taubetut aккartoк, Jêsusemullo pijoк.
11 Tagvalo nippe кilangmit pijoк oкarpoк: Ernerivagit nagliktagit, кuviagijagit.
*12 **Errinesârdlugolo** Gûdib Annerningata inuкangitomut aitipâ.
13 Tagvalo inuкangitomêpoк uvlunik 40 nik, Sâtanasemullo ôktortaulerpoк, nergjutillo illagivait, Engelillo kivgartorpât.
*14 **Jôhannesele** parngnanaersimavingmut pititaulaungmat, Jêsuse Galilêamut pivoк; ajoкertuilerlunelo oкautsinik tussarnertunik Gûdib nâlegauvinganik.
15 Oкarlunelo: Nelliutoк nelliusimavoк, Gûdiblo nâlegauvia кannitomut tikkisimavoк; кaккialeritse (ablapsâmik issumaкaritse), oкautsillo tussarnertut okperisigik.
16 Galilêable tessersoangata sikjangane pissukkame, Simon tækkovâ, nukkâlo Andrêase, nulluamingnik ningititsijuk immânut, mingeriarniartiogamik.
17 Jêsusib oкautivak: Malliktinga, inungnik aulasartiotitsomavaptik.
18 Tuavilutiglo nulluatik кemmaklugit mallikpâk.
19 Tagvangallo sivumualerame, Jakôbuse tækkovâ, Zebedêusib erninga, nukkâlo Jôhannese, umiaкortômetuk, nulluamingnik kigdlaijaijuk; tuavilo кaiкovak.
20 Atâtatiglo Zebedêuse umiaкortômut кemakpâk kivgat illagivlugit, (Jêsuselo) mallikkivâk.
*21 **Kapernaumullo** pivut; errinesulerdlunelo sabbatine illinniarvingmut itterpoк, ajoкertuivlunelo.

22 Ajoкertûtingillo tattaminiarivait; kiblingnadlartomik oкâlangmat, aglangnik illisimajutituungitorlo.
23 Illinniarvingmêtoкarporlo inungmik; anernermik maккojungnartomik illumiktomik; tâmna nipliadlarlune oкarpoк:
24 Adjai! suliniarpita illingnut, Jêsuse Nazaremiôк? asseroriartorpaptigut; kinaujotit кaujimagapkit, Gûdib ivsornaitoкotigingmattit.
25 Jêsusible innerterpâ oкarlune: Oкajuêrit, inungmit ômangat annît!
26 Anernerublo maккojungnartub aulajârtidlarpâ, nipliadlarlunelo, annivorlo tâpsomangat.
27 Illunamatsiatik tattaminialerput appersortigêlerlutiglo, oкarlutiglo; Suna unâ? suna una ajoкertûsertâк? Anernerit maккojungnartut pitsartudlarlune perкovait, nâlekpâllo.
28 Tagvainaк piniarningit tussaumajaulerput Galilêab erкâne illûnâne.
*29 **Errinesulerdlutiglo** illinniarvingmit anivut, Simonib Andrêasiblo iglungangnut pivlutik, Jakôbuse Jôhanneselo illagællugik.
30 Simoniblo sakkia (arnaк) nellavoк ôlingnartomut кannimavlune; tâpsominga oкautisârpât.
31 Tikkipâlo, aggangitigullo tiguvâ makkitilâllo; tagvainarlo ôlingnartub кemmakpâ, kivgartorpaillo.
32 Unnulermallo, seккineк nippimalermat, кanimajut sunatuinait sâtanasiggillo pitipait tâpsomunga.
33 Iglugasæksoarmiullo illûnatik upkuab sillatânut kattilerput.
34 Kannimajullo unnuktut pijungnaertipait, sunatuinarnik кannimasiggit; Sâtanasillo unuktut annitipait, Sâtanasillo oкarкongilait, illitarigamitsuk.
35 Kaulermallo, sulle târtillugo, makkipoк annivlunelo. Jêsuselo inuкangitomut aularpoк tuksiarlunelo tagvane.
36 Pêtrusiblo najortingitalo katsungaidlutik mallikpât.
37 Nennigamitsuglo oкautivât: Illûnatik кennerpâtit.
38 Oкautivaillo: Iglugasængnut кanninerpânut ailerta, tagvanetauк ajoкertuijomavlunga; taimak pivlugo tikkisimagama.
39 Galilêamelo illûnâne illinniarvingine ajoкertuivoк, Sâtanasillo annitipait.
*40 **Kallaktullo** illangata tikkipâ, sêrкortorvigivlugolo tuksiarvigivâ oкautivlugolo: Pijomaguvit, kallagungnaertitsungnaralloarparma.
41 Jêsusiblo nâpkoarivâ, agganelo issakpait, aktorlâlo, oкarlune: Pijomavunga, kallagungnaerit.
42 Taimaglo oкarmat, tagvainaк kallagungnaersârpoк tâva.
43 Jêsusiblo innerterpâ aulartisârlâllo,
44 Oкautivlugolo: Udsertulerit, assingnut sunamik oкarni-

arnak; ajoкertuijomulle ainiarit, tækkotilutillo taipsomunga, tunergutiksarlo Môsesib tunnerкojanga tunnivlugo, kallagungnaernernik nellojungnaerкovlugit.

45 Tâmnale annigame pigialerpoк oкautigiluarlugo, taimailijauninelo кaujijautipâ; taimaimat, (Jêsuse) kingorngagut sappilerpoк iglogasæksoarnut itternermik tækkuksauvlune; sillatânnêporle inuкangitune, tagvungalo tikkipât illûnainit.

KAPITEL II.

Tumângajub âкiktauninganik. Mattêusib кaiкojauninganik. Illinniartit nerкiksarsiorningit Sabbateme.

UVLULLO ikkitut kingorngatigut Kapernaumut aigivoк: iglomêtorlo tussaramitsuk,

2 Inugasæksuit kattisâlerput, inniksaerutjivlutik, pângane aglât; ajoкertorpaillo.

3 Illangitalo tikkipât, âtsivlutik tumângajomik, sittamanut akkigartaujomik.

4 Tikkitsungnanginamitsuglo inungnut, iglo кângagut killerpât; angmaramitsuglo, aumit tumângajub nellavia ningitipât.

5 Jêsusible okperingat tækkogamiuk, tumângajoк oкautivâ: Ernera, ajornitit issumagijaujungnaerput.

6 Aglangnigle illisimajut illangit tagvane iksivajut issumalerput ômatimingne:

7 Una кanoetunik oкauseкarкâ akkerartortunik Gûdemût? Kia, Gûdib assiata, ajornerit issumagijungnaerungnarкagît?

8 Jêsusiblo anernermine issumangit tagvainaк кaujileramigit, apperivait: Sôg ômatipsingne taimak issumavisê?

9 Nelliak oкinersauvâ oкarlune tumângajomut: Ajornitit issumagijaujungnaerput; ubvalo: Makkitit, aumititit pikit, arvertarlutillo?

10 Nellojungnaerкovlusele, Inûb Erninga pitsartuneкarmat nuname ajortoêrutjinermik, tumângajomut oкarpoк:

11 Oкaupagit, makkitit, aumititit pikit, angerarlutillo.

12 Tautuktillugillo makkisârpoк, aumitinelo neksarlugit annivoк; illûnatiglo tattamminiarput, Gûdelo nakkoridlarpât, oкarlutiglo; Taimaitomik mattoma sivorngagut tækkolaungimarikpogut.

*13 **Ama** annigivoк aivlunelo tessersûb sinnânut, inuillo illûnatik tikkipât, ajoкertorpaillo.

14 Jêsusiblo кângiutilerame, Lêvi tækkovâ, Alfêusib erninga, tunnioгкaivingme iksivajoк, oкautivlugolo: Mallinga! Nikkovidlunelo mallikpâ.

15 Iglunganelo nerrimârvingme iksivatillugo, Zoelnerillo idluitullijullo unuktut Jêsuse illinniartingillo ikterkattigivait nerrimârvingmut. Tâpsominga malliktut unnungmatta.

16 Aglangnik illisimajut Farisêerillo tækkogamitsuk, Zoelnerit idluitullijullo nerrekattigingmagit, illinniartinginut okarput: Sôg Zoelnerit idluitullijullo nerrekattigivlugolo immerkattigivagît?

17 Jêsusib tamanna tussaramiuk, okautivait: Atsuilît inûlijekariakangilat, kannimajut kissimik. Ajortuggit kaikojartorpakka, ablatsâmik issumakarkovlugit, idluartut pinnagit.

*18 **Jôhannesiblo** Farisêerillo illiniartingit nerritailivakput akkulaitomik. Illangitalo tikkipât, okarlutik: Sôg Jôhannesiblo Farisêerillo illinniartingit nerritailivakkât akkulaitomik, illinniartitille nerritailivangilât.

19 Jêsusiblo kiovait: Nullianiktomut tikkitut kanok nerritailinajarkât, uiksak illagigamitsuk? uiksak taipkonunga illautillugo, nerritailijungnangilat.

20 Nelliutsomârporle uiksamik aksârtauvingat, tagva nerritailivangniarput.

21 Annorâtokak illârpangilât nutâmik illâksamik; nutâb alliktorniarmago nutaungitok, alliktornerlo pivallianiarpok.

22 Wainelo nutâk immerkautinut nutaungitunut immertûtinginivât; Wainib nutâb alliktorniarmagit imerkautit, Wainelo kovituinarpok, immerkautillo asserorlugit. Wainele nutâk immerkautinut nutânut immertûtijaksauvok.

*23 **Taipsomane** perortut kakkôjaksat apkotigingmagit sabbateme, illiniartingita ingergavlutik sullugainingit nutsulerpait.

24 Farisêerillo okautivât: Ahâk, illinniartitit sabbateme pijæksaungitomik pivut.

25 Okautivaillo: Attuarsilaungilassê, Dâvidib illiorninganik, ajorsalerame kâleramelo, najortingillo?

26 Gûdib iglunganut itterame, Abjatar ajokertuinerotillugo; kakkôjat tækkojaksat nerrivait, ajokertuijut assinginut kimullônêt nerrijaukojaungitut, tunnivlugillo illangit najortiminut.

27 Okautivaillo: Inuk pivlugo sabbate pingortisimavok, sabbatele pivlugo inuk pingortitaungilak, Inûb Erninga sabbatemuttauk Nâlegauvok.

KAPITEL III.

Aggangnik tokkungajunik Jêsusib âkêninganik Sabbateme. Apostelit 12 it annerijaulerningœnnik. Jêsusib Sâtanasekarnerartauninganik aglangnik illisimajunut. Anânanganik kattangutinginiglo.

ILLINNIARVINGMULLO ama itterivok. Ahâglo, inukarpok tagvane aggalingmik iglunginik tokkungajunik.

2 Udjertorpâllo, sabbateme âкingniarmangâgo, passitiksakaromavlutik tâpsomunga.
3 Inungmullo tokkungajunik aggalingmut окarpok: Tamaunga pît!
4 Apperivaillo: Sabbateme ajungitullijuksauvitâ, ajortullijuksauvitalônêt? inuk piulivlugolônêt asserorlugolônêt? Tâpkoale niplingilat.
5 Ningarlunelo illumajine tækkunârpait, kiksautigivlugillo, ômatingit mangaidlarmatta, inuglo tâmna окautivâ: Aggaktit issakit! Issakpaillo; âкiktaulerpullo iglungititut illivlutik.
6 Farisêerillo annivut, окarкattigêlerlutiglo Herôdesib kivgangit illagællugit illioriaкarnermingnik inuaromavlugo.
*7 **Jêsusele** illinniartine illagællugit tessersûb sinnânut aivok: inugiartorsuillo mallikpât Galilêamit Jûdêamillo.
8 Jerusalemillo, Idumêamillo, Jordaniblo akkianit, Tirusiblo Sidoniblo erkângnêtut, inugiartorsuit, tattamnartitanginik tussartut, tikkipât.
9 Illinniartinelo окautivait, umiarâmik peкalerкovlugit, inungnut nimniutitaujomanane.
10 Unuktut âкingmagit; taimaimat kappiasuktitaujut illûnatik arliartipât, aktoromavlugo.
11 Anernerillo maкkojungnartut tækkojarangamitsuk pâmagvigivât, niplerlutiglo окarput; Gûdib Ernerivâtit.
12 Angijomigle innerterpait, nellonaertaujomanane.
*13 **Каkkamullo** majorarpok, каiкojivlunelo pijomajaminik; каiкojangitalo tikkipât.
14 12 illo annerivait, najortigênaromavlugit окâlajartortitsomavlugillo,
15 Pitsartutitsomavlugillo каnnimanartunik pêjaiкovlugit, Sâtanasiniglo annititserкovlugit.
16 Simonelo Pêtrusemik atserarpâ.
17 Jakôbuselo, Zebedêusib erninga, nukkâlo Jôhannese, tâpkoa magguk atserarpak Boanergesingnik, imaipok: kallub кittorngagingnik.
18 Andrêaselo, Filippuselo, Bartolomêuselo, Mattêuselo, Tômaselo, Jakôbuselo Alfêusib erninga, Taddêuselo, Simonelo Каnamiok.
19 Jûdaselo Issariot, Jêsusib pititigojomârtanga.
*20 **Iglomullo** angergarput; inugasæksuillo kattilermingmata iniksaerutivlutik, nerrinermik ajulerput aglât.
21 Najortingitalo tamanna tussaramitsuk, annivigivât innerteromavlugo; окaramik: Issumaerutinerpok.
22 Aglangnigle illisimajut Jerusalemit attârsimajut окarput: Beelzebubeкarpok, Sâtanasillo angajokângatigut Sâtanasit annitipait.

23 Attautsemullo каikovait, adsiujutigut окautivlugit: Kanок Sâtanasib Sâtanaseокattine annititsungnarpaûk?
24 Attanioviub inungit ingmingnut illagêgungnaerunik, nunguniarput.
25 Iglublo inungit ingmingnut illagêgungnaerunik, nunguniarput.
26 Sâtanasetauк ingminut akkerartorune, ingminut illagêgungnaerune, sullijungnangilaк, nungulerporle.
27 Sangijoкsûb iglunganut ittertoкarungnangilaк, perкutinginik aкsârlugo; kissiane sangijorsoaк кellaкsorкâruniuk, kingorngagut iglungata perкutitangit aкsârnigarivlugit.
28 Ahamarik окaupapse: Inuit idluitullininginit tamainit issumagijaujungnaeromârput, Gûdemut mittautiksaкarninginillo aglât.
29 Anernermigle ajunginermik окarnerlûtilik issumagijaujungnaerniangilaк issoкangitomut, pititæksauvorle erкartuivingmut nâksaungitomut.
30 Maккojungnartomik anerneкartoк окautigingmatsuk.
*31 **Anânangalo** кattangutingillo angutit tikkiput, sillatâne nangerdlutik, tilliklerpullo каikovlugo.
32 Inuille iksivajut illumangmatsuk, окautivât: Ahâk, anânavît кattangutivîllo sillatânêtut apperкotigivâtit.
33 Kiovaillo окarlunelo: Kina anânaga, kikkullo кattangutikkâ?
34 Avatimine iksivajut illinniartine tækkunârpait окarlunelo: Ahâk, tagva anânaga кattangutikkalo.
35 Gûdible perкojanganik malliktoк nukkarivara, najagivaralo, anânagivaralo.

KAPITEL IV.

Adsiujunik sunatuinarnik. Tessersûb ikkubliartitauninganik.

TESSERSÛBLO kiglingane ama ajoкertuilerpoк; inugasæksuillo kattilermatta tâpsomunga, umiaкortômut tessersoarmêtomut ikkijariaкalerpoк ingidlunelo; inugasaksuillo illûnatik tessersûb kiglinganêput.
2 Akkunillo ajoкertorpait adsiujutigut, ajoкertuivlunelo окautivait:
3 Nâlagitse, ahâk karngasoijoк karngasoijartorpoк.
4 Karngasoitillugolo illangit apкosinermut kattakput; tagva tingmitjat кilaub attânêtut pukkumalukpait.
5 Illangillo каirtomut ivjokitomut kattakput; perortersârpullo, ivjokinamik.
6 Seккinerlo nuingmat, kunnulersârput, amâкanginamiglo pannilerput.

7 Illangit kattakput orpît kakkilautiggit akkorngænnut; orpîllo kakkilautiggit peroramik, токкopait, sullugaineкartailitilugillo.

8 Illangillo kattakput nunamut ivjoriktomut, nuilerlutiglo perolarmiglo perorsiaksaкalerput sullugainermingne: illangit 30 nik, illangillo 60 nik, illangillo 100 nik.

9 Oкautivaillo: Tussâjungnik siutilik tussarle!

*10 **Kissimeolermallo,** najortingita 12 it illagivlugit apperivât adsiujub tamattoma tukkinganik.

11 Kiovait oкautivlugillo: Illipse Gûdib nâlegauvingata nellonarninganik кaujititauvose; taipkoale uvaptingnêngitut adsiujunik oкautjaulerput;

12 Ijinut uitajunut tautuklutik illitarserкonnagit, siutinullo angmajunut tussâvlutik tukkiserкonnagit, sâgiarкonnagillo, ajorningillo issumagijaujungnaerкonnagit.

13 Oкautivaillo: Adsiujut tamakkoa tukkisingikupsigik, кanoк assingit tamaita tukkisinajarpisigîk?

14 Karngasoijub oкausek karngasoriartorpâ.

15 Apкosiniub sennianut karngautigimajut, tâpkoangovut, (Gûdib) oкausinginik tussartut; tussarpagille, Sâtanasib tâva oкautsinik pêjariartorpait, ômatinginut karngautigimajut.

16 Taimaktauк кairtomut ivjokitomut karngautigimajut, tâpkoangovut, oкautsinik tussartut, kuviasuklutiglo tamakkoninga illaliorsârtut.

17 Amâкanginamigle illumingne, sangusaraidlarput; kappianartoкalerangat unangmiklertoкalerangallônêt oкausek pivlugo, sinnaungasarailerput.

18 Orpîlle kakkilautiggit akkorngænnut karngautigimajut, tâpkoangovut, oкautsinik tussartut;

19 Sillaкsûblo mattoma pinginik siaklernerub, akluitsomanerublo uivêrinarningata, assingitalo ikligunerit unnuktut, oкautsit ippitipait, sullugainertâratiglo perorsiaksatalingnik.

20 Ivjoriktomullo karngautigimajut, tâpkoangovut, oкautsinik tussartut illaliortullo, sullugainertârlutiglo perorsiaksatalingnik; illangat 100 ilingnik, illangalle 60 ilingnik, illangallo 30 ilingnik.

*21 **Oкautivaillo:** Nenneroaк ikkitaunajarкâ, кattaujab sâblônêt attânut illivlugô? aukagle, nenneroarvingmulle illivât.

22 Ijersimajoкangilaк saккijâromângitomik angiarijaujoкanginivoк tussaumajaujomângitomik.

23 Tussâjungnik siutilik tussarle!

24 Oкautivaillo: Tussartasse nâleksigik; ôktûtipsingnut ôktortaujomârivose; tappeкaromârluselo illipse tamattominga tussartose.

25 Peкartoк tunnitjivioniarpoк; peкangitorlo aкsârtauniarpoк pinganik.

*26 **Окarporlo:** Gûdib nâlegauvia imaipoк, sorlo inuk karngasûtinik karngasoijotut nunamut;
27 Sinniklunelo unnugangat, makkilarmelo кaulerangat; karngasûtillo nuilerlutik perorput, tâmna nellotillugo кanoк.
28 Nunab ingminik iviksukkat perorterкârpait, kingorngagut sullugainingit, kingorngagullo sullugainerit кaккôjaksaujunik perorsiaksataкalerput.
29 Sullugainermarîlle innerangatta, inuata kibloriartorsârpait, kattersivik nelliutingmat.
*30 **Окarporlo:** Sumut Gûdib nâlegauvinga adsiutitæksarivitigô? adsiujullônêt neliatigut nellonarungnaertitæksarivitigô?
31 Senfib karngasûtiksatangatut-ipoк; tâmna karngasortaugame nunamut, mingnerovoк assiminit karngasûtinit tamainit nuname.
32 Karngasortaugamelo perorpoк, anginersauvlunelo perorsianit makpatâvangnit tamainit; akkeroкalilarmelo angijunik, tingmitjallo кilaub attânêtut inneкarungnarput tachaliningane.
33 Taimaitutigut adsiujutigut unuktutigut oкautsinik oкarvigivait, tukkisijungnarnikiningat malliklugo.
34 Adsiujôngitutigullo oкarvigingilait; illatuarigunigille, illinniartiminut tamakkoa tamaita tukkeкartipait.
*35 **Uvlormelo** taipsomane unnuktome oкautivait: Akkianut ikârta!
36 Inuillo aulartinamigit, umiaкortômut ikkitipât; assingitalo umiat illagigivait.
37 Ullajutjeradlalermallo, maggit umiaкortôк ittibjuavlugo pivât tættædlugolo.
38 Umiaкortôblo aккoanêpoк siniklunelo akkitime, tupârdlugolo oкautivât: Ajoкertuijoк, issumagingilat sutaerniarnivût?
39 Makkidlunelo annore innerterpâ immarlo oкautivâ: Nippangerit nippalârungnaerlutillo. Annoreкarungnaerpoк tâva, ikkublialidlalarmelo.
40 Oкautivaillo: Sôg taimak nangiarкisê? suna pivlugo okperneкangilasê?
41 Erкsidlarpullo, oкarlutiglo ingmingnut: Kina unâ? annoriblo imablo nâlengmakko.

KAPITEL V.

Legiônit Sâtanasit annititauningœnnik. Arnamik auкatsainartomik. Jaîrusib panninganik.

TESSERSÛBLO akkianut pivut, Gadarênerit nunangœnnut.
2 Umiaкortômillo niungmat, inûb illangata anernermik

makkojungnartomik illumiktub pagrearsârpâ illuvernit annivlune.

3 Illuverne innekarame. Kellaksoijungnartokangilarlônêt tâpsominga, kellaumgujanullônêt.

4 Unuktunik kellaksortaulauralloarangame parngnanaersûtinut kellaumgujanullo, tapsoma kellaumgujat kiktorâvait, parngnanaersûtillo ulluktordlugit asserortipait, nujuititaujungnangilarlônêt.

5 Uvlunelo unnuanelo kakkanêtsainarpok illuvernêtsainalarmelo, kaggudlarlunelo ujarkanut ingminik tiglûjarpok.

6 Jêsusele tækkogamiuk kanningitomit, akpangerdlune pagrearpâ, pâmaktervigivlugolo nipliadlarlunelo okarpok:

7 Suniarpagît, Jêsuse, Gûdib kotsingnerub Erninga? tuksiarvigilutit Gûdib sângane okaupagit: kappiasuktitserkonnak uvamnik.

8 Okautivâle: Annît anerniojotit makkojungnartotit inungmit ômangat.

9 Jêsusiblo appersorpâ; Kinauvêt? Kiovâlo: Legiônemik attekarpunga, unnudlarapta.

10 Tuksiarvigivâlo angijomik, aulartitaujomanatik mattoma erkânit.

11 Mattomalo erkâne kuingêngigasæksoakarpok kakkame nerrijunik.

12 Sâtanasillo illûnatik tuksiarvigivât, okarlutiglo: Kuingêngigasæksoarnut tâpkonunga pullarkotigut!

13 Jêsusîblo tuavilune perkovait. Anernerit makkojungnartut tâva annivut, kuingênginut pullavlutik; kuingêngigasæksuillo pangaliklutik sivinganariktomit ingmingnik ijukkâdlarput tessersoarmut, (tâpkoale 2,000 iokasait) ippivlutiglo immâne.

14 Kuingênginiglo mianersijut kemmâvut, iglugasæksoarmiunullo iglugasangmiunullo tamanna okautigijartorpât. Taipkoalo annivut illuserilauktangat tamanna tækkojartorlugo.

15 Jêsuselo tikkipât, Sâtanaseliolauktorlo annorâtsiartok, sillatôvlunelo iksivajok tækkovât; erksivlutiglo.

16 Tamakkoningalo tautulauktut okautivait Sâtanasiggub kuingêngillo illiortauninginik.

17 Tuksialerpâllo, nunamingnit aularkovlugo.

18 Umiakortômullo ikkingmat, sâtanaseliolauktub tuksiarvigivâ, najoromavlugo okarlune:

19 Jêsusible perkungilâ, okautivlugole: Angergarit iglungnut illangnullo okautivlugillo pitsiarvionernik Nâlekamut, nâpkigijaunerniglo tâpsomunga.

20 Aularporlo, iglugasæksoarnelo tellimaujortune okâlalerpok pitsiarvionerminik angijomik Jêsusemut. Tamattomingalo tussartut illûnatik tattaminiadlarput.

*21 **Jêsuselo** umiaкortôkut ikârdlune uttermingmat, inugasæksuit kattisâlerdlutik tikkipât tessersûb sinnânêtoк.
22 Ahâglo illiniarviub angajoкângita illangat, Jaîrusemik attilik tikkipoк, tækkogamiuglo itigganginut pâmakterpoкt.
23 Angijomiglo, кennuvigivlugo oкarpoк: Panniga toккokasakpoк; aggangnut aktoriartulauruk inûlijauvlunelo inôкovlugo.
24 Jêsusiblo tâva aiparilerpâ; inugasæksuillo mallikpât nimniortidlugolo.
25 Arnarlo tagvanênivoк; tâmna Jârinik 12 inik auкatsainartoк.
26 Kappiasudlarlunelo perкutine tamaita nungulauкpait âniasiortinut: soккoseranele sugaluluatuinartoк.
27 Tâmna Jêsusemik tussalerame, inuit akkorngatigut annorânga aktoriartorpâ tunnuanit.
28 Oкarame: Annorângalônêt aktorungnarupko, pijungnaerajarpunga.
29 Tagvainarlo aunga kôktoк kigikpoк; timiminelo missigilerpoк, pijungnaerame kappiagijaminit.
30 Jêsuselo mânnakut ingminik missigivoк, pitsartuneк ingminit anningmat, inungnullo кeviardlune oкarpoк: Kia annorâkka aktorpagît?
31 Illinniartingitalo oкautivât: Tækkovotit, inuit nimniutidlarmattit, oкarpotillo: Kia aktorpângâ?
32 Keviarporlo aktortiminut, кennerdlugo.
33 Arnarle erкsilune sajukpoк, piniarvionerminik кanoк кaujimagame, pâmaktervigijartorpâlo, kiglilingmiglo oкautivâ.
34 Jêsusible oкautivâ: Panniga, okpernivît pijungnaertipâtit; ullapirsauteкarlutit aularit, kappiagijarnillo âkiktaulerit.
35 Sulle taimak oкartillugo, illiniarviub angajoкângata kivgangita illangit tikkiput oкarlutiglo: Pannît toккovoк, sôg ajoкertuijoк sulle pagvisârpiûk?
36 Jêsusible oкausingit tamakkoa tussarsârpait, illinniarviublo angajoкânganut oкarpoк: Erкsiniarnak, okperille!
37 Illauкojingilarlônêt Pêtrusib, Jakôbusiblo, Johannesiblo, Jakôbusib nukkangata, assinginik.
38 Illinniarviublo angajoкângata iglunganut itterame, aulajâludlartut tækkovait, кeadlartullo, nipliadlartullo.
39 Itterlunelo oкautivait: Sôg aulajâludlarluse кeadlarкisê? Niviarsiaк una toккungilaк, sinnikporle. Ijoridlarpâllo.
40 Illûnaitalo annitipait, niviarsiablo atâtanga; anânangalo illagivlugik itterpoк niviarsiab nellavianut.
41 Niviarsiarlo aggangitigut tiguvâ oкautivlugolo: Talita kumi, imaipoк: Niviarsiaк oкaupagit makkitit.
42 Tagvainarlo niviarsiaк makkisârpoк arvertalilarmelo. Jâreкarporle 12 nik. Illûnatiglo tattaminiadlarput angijomik.

43 Innerterpaillo angijomik, каujijoкalerкonnago tamattominga, niviarsiarlo nerrititauкovâ.

KAPITEL VI.

Jêsusib nachogijauninganik Nazareteme. Tilliklerninganik Apostelinik. Jôhannesib baptiterijub niaкoertauninganik. 5000 it nerrititauningœnnik. Immiub кângagut. Jêsusib pissungninganik.

TAGVANGALLO aularpoк, inugorvingminut pivlune; illinniartingitalo mallikpât.

2 Sabbatelo nelliutingmat, illinniarvingme ajoкertuilerpoк. Unuktullo tussartut tamattominga, ajoкertûtingit tattaminiarivait, oкarlutiglo: Nakit ôma tamakkoa pivagît? кanorlo sillatunermik taimaitomik tunitjivionerкâ? tattamnartuniglo taimaitunik aggangitigut pijunîk?

3 Igloliorteungitôк? Marîab Erninga, Jakôbusiblo, Jôsesiblo, Jûdasiblo, Simoniblo кattangutigingilât? Najangillo, illûnatik uvaptingnêngilât? Illûnatiglo sinaungajutigivât.

4 Jêsusible oкautivait: Nellautaijoк кamagijaunginersauvakpoк nunaкattiminut illaminullo, assinginit tamainit.

5 Tagvane tattamnartullijungnangilaк attautsemiglônêt; кanimajut illainangit aggangminut aktorpait pijungnaertilugillo.

6 Okpingininginillo tattaminiarivait. Arvertarporlo iglugasæksoarnut avatiminêtunut, ajoкertuivlunelo.

*7 **12 illo** кaiкovait, maggoivlivlugillo aularкolerpait, ajugautipaillo anernernut maккojungnartunut,

8 Perкolugillo, sumik neksarкonnagit ingergarlutik, ajaupiatuinarmik kissiane; ikpiârsulijaratiglo, кaккôjalijaratiglo, кênaujalijaratiglo tapserutimingne;

9 Ittiggagusersimaкovlugille, anorângniglo maggûngnik attorкonnagit.

10 Oкautivaillo: Iglomut itterupse, tâpsomanêtsainaritse, aularкârase tâpsomangat.

11 Illangitalo illalioromangippasse, oкausise tussaromanagillônêt; annititse tagvangat, ittikkapselo sanningit katterarsigik nellojungnaerutiksanginut (erкartortaujutiksanginullo). Ahamarik oкautivapse: Sodomablo Gomorrablo inugilauкtangit pitlartaunikinersaujomârput uvluksame erкartuivingme iglugasæksoarnit ukkunangat.

12 Ailerpullo ajoкertuijartorlutiglo кaккialeriaкarnermik.

13 Sâtanasiniglo unuktunik annititsivoк, кannimajuniglo unuktunik pijungnaertitsivoк, mingoarummut mingoarlugit.

*14 **Attanerlo** Herôdese tamattominga tussaumalerame, (Jê-

susib attinga illitarijaulermat,) окарроk: Jôhannese baptiterijoк тоkkungajunit makkisimavoк; tamanna pivlugo taimaitomik tattamnartullivoк.

15 Illangille окarput: Elîaseovoк; illangille: nellautaijôvoк, nellautaijullônêt illangatitut.

16 Herôdesele tamattominga tussarame, окarpok: Jôhanneseovoк niaкoêrtautilauкtara; тоkkungajunit makkisimavoк.

*17 **Herôdesele** tilliklilauкpoк, Jôhannesemik tigujautitsilune, pititsilunelo parngnanaersimavingmut, Herôdiase, nukkame Filippusib nullianga pivlugo; tâmna nullianikkamiuk.

18 Jôhannesib Herôdese окautilaungmago: Idluangilaк, nukkavît nullianga pigigangne.

19 Herôdiasible Jôhannese тоkkonasuaromagalloarlugo ajorpâle.

20 Herôdesible Jôhannese illeragivâ, nellunginamiuk idluartôvlune issumagiktoкsôngmat; tamanna pivlugo sapputivâ каkutikullo nâlekpâ, tussarnerilâllo.

21 Uvloкalermallo pitjutivingmik Herôdesib inûlerviane, tâpsoma attanigasait, sorsuktuksallo angajoкângit, Galilêamêtullo angajoкaunersat nerrimârtimmagit,

22 Tagva Herôdiasib pannia itterpoк, tânselarmelo, Herôdesiblo nerreкattingitalo tamanna кuviagivât. Tagva attaniub Herôdesib niviarsiaк окautivâ: Issumangnik tuksiarviginga, pijomajarnik pillitsomavagit.

23 Окautimariklugolo окarpoк: Sumik tuksiarvigigumga, illa pillitsomavagit, attaniovingma коppanganiglônêt.

24 Annivlunelo anânane appersoriartorpâ: Sumîk tuksiartuksauvêk? Kiovâ: Jôhannesib baptiterijub niaкoanik.

25 Ittersârivorlo attanermut, кennuvlune окarpoк: Tagvaînaк tunnitjiviojomavunga Jôhannesib baptiterijub niaкoanik, pôgutamut illimajomik.

26 Attaneк kiksalerpoк; окautsinele окarmaringnine pivlugo, nerreкattinelo pivlugit, sullinane tuksiarкojomalungilâ.

27 Attaniublo niaкoêrsije tillisârpâ, niaкoalo aijauкovâ. Tâpsoma parngnanaersimavingmut niaкoêriartorpâ,

28 Niaкoalo pôgutamut illimajoк tikkiupâ, tunnilugolo niviarsiamut, niviarsiable anânaminut tunnivâ.

29 Tamannalo illinniartingita tussaramitsuk, tikkilerput timingalo illuvermut illijartorpât.

*30 **Apostelillo** Jêsusemut kattilerput, окautivlugolo tamakkoninga tamainik, piniarnermingniglo ajoкertuinermingniglo.

31 Окautivaillo: Kissipta inuкangitomut ailauкta, merngoêrserluselo. Tikkitut uttertullo unnungmatta; nerrijungnangilallônêt, agviartaugamik.

32 Umiaкortôkullo aularput inuкangitomut.

33 Inuillo tækkovait allivaktut, unuktullo illitarivât, aкpa-

ngerlutiglo кutterorlutik mallikpât illagêklutik iglugasæksoarnit tamainit, ingiarlugolo tikkipât.

34 Jêsuselo niovoк; inugasæksuillo tækkogamigit, illapsugidlarpait; saukatitut mianerijeкangitutitut-ingmatta. Unnuktuniglo oкalugvigilerpait.

35 Uvluklilermallo, illinniartingita tikkipât, oкautivlugolo: Tamâne sunataкangimat, uvluklilermallo;

36 Aularlit, mattoma erкât iglugasanginut niuvervinginullo, каkkôjarsiniariartorкovlugit; nerкiksaкanginamik.

37 Jêsusible kiovait, oкautivlugillo: Illipse nerкiksanginik tunnitjivigisigik. Oкautivâllo: Каkkôjarsiniariartortuksauvitâ, kênaujat 200 it akkinginut, ukkua nerкiksanginîk?

38 Oкautivaille: Kapsinik каkkôjaкarкisê? ullernaersijartoritse. Ullernaeramigillo, oкarput: Tellimanik, mingeriângniglo maggûngnik.

39 Ikterкolerpaillo nerrimârtutitut iviksukkanut кunnulingaitunut.

40 Tunulerêktidlutik tâva ikterput ingmigolivlutik 100 illo 100 illo 50 illo 50 illo.

41 Ukkualo каkkôjat tellimat, mingeriâglo magguk tiguvait, кillangmullo ârlorpoк, кujalivlunelo каkkôjat avgorpait, tunnivlugillo illinniartiminut, mannijerкovlugit tâpkonunga, mingeriaglo magguk avikpak illûnainut.

42 Illûnatik tâva nerrivut, kâgungnaerlutiglo.

43 Amiakungillo kattilerpait, amârgaujat 12 it tættædlugit, mingeriaglo illanginik.

44 Nerrilauкtullo angutainait 5000 iovut.

45 Illinniartinnelo errinesâlerdlugit umiarкortômut ikkiorкaкolerpait, sivorlerijomagamigit Betsaidamut, inuit aularterкârnagit.

46 Inuillo aulartinamigit, каkkamut majorarpoк tuksiariartorlune.

*47 **Unnulermallo** umiaкortût tessersûb кerкanêput, Jêsuselo kissime nunamêpoк.

48 Tækkovorlo, epunermik sappikasalermatta, annore aggormatsuk. Pigârvingitale sittamangænne unnuame tikkilerpait, immab kângagut pisuklune,

49 Kângerniarкôrdlugit. Immarlo pissugvigingmago tækkogamitsuk, ijorônasugivât, nipliadlarlutiglo.

50 Illûnatik tækkogamitsuk, kakkilârput. Tuavile oкarкattigilerpait, oкautivlugit: Manigoleritse, uvangauvunga, erкsinase!

51 Umiaкortômullo ikkivoк tâpkununga, кassûmivoк tâva kakkilârlutiglo tattaminiadlarput angijomik.

52 Каkkôjat pitjutigællugit sillatusinersaulaungilat, ômatingit mangaidlarmatta.

*53 **Ikâlauramiglo**, Genêzaremiut nunangænnut pivut nunalidlutiglo.
54 Umiaкortômillo niungmatta, inuit illitarijarêrpât.
55 Aкpangilerlutiglo nunanut mattoma erкânêtunut tamainut; кannimajullo aumittimingne nellajut âlerpait najugânut tussaumajamingnut.
56 Niuvervingnut, iglugasæksoarnullônêt iglugasangnullônêt itterangat, кannimajiatik illivait iglut akkorugænut, tuksiarvigivlugolo, annorângata sinnâ aktortauкovlugo taipkonunga. Tâpsomingalo aktuijut illûnatik pijungnaerput.

KAPITEL VII.

Inuit Gûdiblo perкojanginik. Arnamik Kanaanemiomik. Tussajuitôvlunelo oкajuitomik.

FARISÊERILLO, aglangniglo illissimajut illangit, Jerusalemit pijut, tikkipât.
2 Illiniartingitalo illangit tækkogamigit кaккôjartortut, ubvarкârnagit aggatik, idluaringilait.
3 Farisêerit Jûdillo illûnatik nerringimata, aggatik ubvarкârnagit, angajoкâmik illûsingit attorlugit.
4 Niuvervingmillo tikkitarangamik, nerringilat ubvarкâratik. Assingillo unuktut taimaitut illuserivait, ermgutsillo, immertautillo, machaillo, pôgutallo sâllo ubvarpaklugit.
5 Farisêerillo aglangniglo illisimajut appersorpât: Sôg illiniartivît mallingilagît angajoкâpta illusingit, sôg ubvarsimangitunik aggaкarlutik кaккôjaкtorкât?
6 Kiovaille oкautivlugit: Illipse takkormôrtose, Jesaiasib oкautigitsiaralloarpâse, sorlo aglaksimangmat: Inuit ukkua кangasinâmingnut nertorpânga, ômatingitale ungasikpânga.
7 Sulinatigle kivgartorpânga, inuit ajoкertûsituinangit ajoкertuitigigamigit.
8 Gûdib perкojangit кemakpasse, inuit illusekullungit malliklugit pivasse, кattallo ermgusiârsuillo кeblariksivlugit; unuktullo taimaitut attorpasse.
9 Oкautivaillo: Gûdib perкojangit attorungnaitsiartipasse, illusekulluse malligomavlugit.
10 Môsese oкarmat: Atâtangniglo anânangniglo nâlektuksauvotit; atâtaminulle anânaminullo oкarnerluktoк toккotæksauvoк.
11 Ajoкertuivosele: Atâtaminut anânaminullo oкartoк: Korban, imaipoк: tunnergutautigupko, nâmanersauvoк illingnut, tâmna ajungitullivoк.

12 Kingorngagut atâtaminut anânaminullo ajungitullitailitipasse.
13 Taimak Gûdib окausingit attortaujungnaertipasse illusekulluse pivlugit, taimailiutsainarposelo unuktunik.
*14 **Inuillo** tamaita ingminut кaiкovait, окautivlugit: Tamapse nâleksinga ômamigisiuglo.
15 Sunallônêt inûb sillatânit illuanut pijut, sujuktingilât; tâpsomangalle annijut inuk sujuktipât.
16 Tussâjungnik siutilik tussarle.
17 Inuille кemaklugit iglomut pingmat, illiniartingita apersorpât mattominga adsiujomik.
18 Окautivaillo: Illipsetauк sillatuneкangilasê? Nellovise, illûnatik sillatânit inungmut pijut sujuktingimatsûk?
19 Omatânut pinginamik natjangnulle pivut, illuserivaktamiktullo annititaulerivut, nerкititut illûnaititut.
20 Окarporlo: Inungmit annijub inuk sujuktipâ.
21 Kamangat, inuit ômatinginit erкarsautikulluit pivut, nulliarêngnermik asserorsainerlo, assiniarnerlo inuarnerlo,
22 Tiglingnerlo, pijomatudlarnerlo, nellangainerlo, pingitsertornerlo, ikligunerlo, piungitomik ijeкarnerlo, Gûdemik mittautiksaкarnerlo, piojorinerlo, sillainerlo;
23 Tamakkoa illûnatik illuanit pivut, inuglo sujuktipât.
*24 **Nikkovidlunelo** tâva tagvangat aularpoк, Tirusiblo Sidoniblo erкângnut pivoк; iglomullo itterlune inuit angigutijomagalloarpait, ijersimajungnangilarle.
25 Arnat illangata panneкartub maккojungnartomik anernelingmik tussaumagamiuk, tikkilugolo itigganginut pâmaktervigivâ.
26 (Arnaк tâmna tagva Grîchit arnangita illangat, Sirofenizemioк.) Tuksiarvigivâlo, Sâtanase annititauкovlugo panningminit.
27 Jêsusible окautivâ: Kittorngaujut kâgungnaerкârlit; idluangilaк кittorngaujut каkkôjanginik aкsârlugit, кingminullo egidlugit.
28 Kiovlunele окautivâ: Ahaila Nâlegaк, taimaikalloarpoк, кingmiârsuille nerriviub attânêtut nerrivut кittorngaujut karnganerlukunginik.
29 Окautivâlo: Окautsitit tamakkoa pivlugit aularit; Sâtanase panningnit annisimavoк.
30 Iglominullo pigame, Sâtanase annisimajoк kingorarpâ, panninelo aumittimine nellajoк naipipâ.
*31 **Tirusiblo** Sidoniblo erкângnit aularmigame, Galilêab tessersoangata sennianut pivoк, iglugasæksuit tellimaujortut erкânnut.
32 Atsivullo tussajuitomik окarungnangitomik tâpsomunga, кenuvigivâllo, aggangminut aktuerкovlugo tâpsominga.

33 Inuillo akkorngænnit ingminut pitipâ, agganelo siutigingnut illivait, кesselarmelo, oкangalo aktorpâ.
34 Kilangmullo ârlorpoк, anersaumilarmelo oкautivâ: Hefata, imaipoк, angmalerit!
35 Siutîgiglo tagvainaк angmarpuk, oкangatalo кellarutinga pêrpoк, oкatsialilarmelo.
36 Innerterpaillo, tamanna oкautauкonnago inungnut. Tagva innerteralloarmagit angijomik, anginersamigle aкpautigivât.
37 Tattaminiarlutiglo oкarput: Tamaita idluartipait: tussangitut tussartilugit, oкarungnangitullo oкartipait.

KAPITEL VIII.

4000 it tattamnartomik nerrititauningœnnik. Farisêerit nellunaiкutamik tawtugomaningœnnik. Farisêerit sêrnarsautingœnnik. Tautungitub aкiktauninganik. Kigligiutjinermik Kristusemik.

UVLUNE tamakkonane inuit nerкiksaкangitut unnuktut tagvanêngmatta, Jêsusib illinniartine ingminut кaiкovait, oкautivlugit:
2 Inuit ukkua illapsugidlarpakka nerкiksaкaratik uvlunik pingasunik uvamnêngmatta;
3 Nerritinnagit aulartikupkit, perlidlarajarmata angergarlutik apкome. Illangit кanningitomit pingmatta.
4 Illinniartingita kiovât: Nakit кaккôjaкsiniarpita tamâne inuкangitome, ukkua kâgungnaerutiksanginîk?
5 Appersorpaillo: Kapsinik кaккôjaкarкisê? Kiovât: 7 nik.
6 Inugasæksuillo ikterкovait nunamut. Kaккôjallo ukkua 7 it tiguvait, кujalivlunelo avgorpait, illiniartiminut tunnivlugit, inungnut ukkoninga mannijerкovlugit; inungnullo tâva mannivait.
7 Mingeritjaniktauк ikkitunik peкarivut; tâpkoa pivlugit кujaligivoк, manijauкogivlugillo.
8 Nerrivut tâva, kâgungnaerlutiglo, amiakullo kattilerpait, amârgaujat 7 it tættædlugit.
9 Nerrilauкtullo 4000 iovut; aularкolerpaillo tâva.
*10 **Tuavidlunelo** illinniartine illagællugit umiarкortômut ikkivoк, Dalmanutablo erкânut pivlune.
11 Farisêerillo annilutik appersûteкattigigiarlugolo ôktorlugolo, tækkotitserкojomavâllo nellunaikutamik кilangmit.
12 Anernermigullo annersaumivlune oкarpoк: Kinguvângoкattigêt ukkua sôg nellunaikutamik takkojomavât? Ahamarik oкautivapse: Kinguvângoкattigêt ukkua nellunaikutamik tunitjivioniatsangilat.

13 Tâva кemakpait, umiaкortômullo ama ikkivoк, ikârdlunelo uttimut.

*14 **Каккôjamiglo** neksarlutik puigulauкput, umiaкortômelo attausênarmik каккôjaкarput.

15 Perкovaillo oкarlune: Nâlagitse, udsertorluselo Farisêerit sêrnarsautingænnik, Herôdesiblo sêrnarsautinganik.

16 Issumertorpâllo, ingmingnut oкarlutik: Taimak pivâtigut, каккôjamik neksalaunginapta.

17 Jêsusiblo tamanna tukkisigamiuk, oкautivait: Sôg каккôjaкanginise siaklerutigivisiûk? sulle tukkisingilase sillatusinaselô? sullelo mangaitunik ômateкarкisê?

18 Ijeкarluse tækkolungilasê, siuteкarluse tussangilasê, erкainaselônêt ipsomingâ?

19 Каккôjat tellimat avgorapkit inugasæksoarnut 5000 inut, amârgaujat кapsit amiakovinernik tættælauкpisigîk torкorlugillo? Kiovât: 12 it.

20 Каккôgallo 7 it avgorapkit inugasæksoarnut 4000 inut, amârgaujat кapsit amiakovinernik tættælauкpisigîk torкorlugillo? Kiovât: 7 it.

21 Tagva oкautivait: Sôg tukkisingilasê?

*22 **Betsaidamullo** pivoк. Atsivullo tautungitomik tâpsomunga, aktortauкovlugolo tuksiarvigivât.

23 Tautungitorlo aggangitigut tiguvâ, tessiorlugolo iglugasait sillatânnut, ijîgiglo кetserarlugik, aggangminullo aktorlugo apperivâ: Sumîk takkovêt?

24 Uidlunelo oкarpoк: Inuit pissuktut tækkovakka sorlo napârtut.

25 Ijîgiglo ama aktorivak aggangminut, amalo tækkoкomilugo; âкiktaulerporlo tâva, tamaita tautugungnalerdlugit.

26 Angerarкovâlo oкarlune: Iglugasangnut itterniarnak, iglugasangmiuniglônêt taimak oкautjiniarnak.

*27 **Jêsuselo** aularpoк illinniartingillo, iglugasangnut Zesarêab Filippusib iglugasæksoangita erкanêtunut. Ingergarlutiglo illinniartine apperivait oкarlune: Inuit kinaunasugivângâ?

28 Kiovât: Illangita Johaneonasugivâtit baptiterijoк; illangitale Eliaseonasugivâtit; ama illangita nellautaijullônêt illangat.

29 Oкautivaillo: Illipsele kinaunasugivisingâ? Pêtrusib kiovâ oкarlune: Kristuseovotit.

30 Innerterpaillo unipkângojomanane inungnut.

31 Ajoкertulerpaillo: Inûb Erninga âniatitaujariaкarpoк angijomik, ajæktortaujariaкarlunelo angajoкânut ajoкertuijoksoarnullo, aglangniglo illisimajunut, toккotaulunelo, uvluglo pingajuangne makkitsomârivoк.

32 Angigunnagillo tamattominga oкarpoк. Pêtrusiblo ingminut pitipâ, innerterlugo taimailerкonnago.

33 Keviardlunele illinniartine takkunârpait, Pêtruselo innerterpâ окarlune: Tunnumnut pît, Sâtanase; Gûdib pingit issumaginginangne, inuit pingit kissêta.
34 Inuillo illinniartinnelo каikovait ingminut, окautivlugit: Uvamnik malligomajoк issumaminik pinniarane, senningajoliksaminik (kappiasutiksaminiglônêt) nangmagle malliklungalo.
35 Inôserminik ivlersijub assiojijomârpâ; inôserminigle assiojijub pivlunga окautsillo tussarnertut pivlugit assiojiniangilâ.
36 Inûb suksarivaûk, sillaкsoaк illûnât piksarsiarigalloaruniuk, tarninga asserorpat?
37 Ubvalo sumîk inuk tunnijijungnarкâ tarnime sattûtiksanganîk?
38 Uvamnigle окautsimniglo kangusuktoк kinguvângoкattigêne tâpkonane assiniartune ajortullijunelo, tâmna Inûb Erningatatauк kangugijomârpâ, tikkikune atâtame ânanauningane, Engelit hailigit illagællugit.

KAPITEL IX.

Kristusib ânanausijauninganik. Illisimailingajub âкiktauninganik. Aniaminik makkinerminiglo Jêsusib nellautaininganik. Oкâlaninganik piojorijuinermik sinnaungajutiksaujuniglo.

OKAUTIVAILLO: Ahamarik, окautivapse, nangertut ovane illangita tokko ôngniangilât, Gûdib nâlegauvinganik pitsartovlune tikkitomik tækkokâratik.
*2 **Uvlut** pingasujortut kingorngatigut Jêsusib Pêtruselo, Jakôbuselo, Jôhanneselo ingminut pitipait, ingmigolivlugillo каkkamut kingiktomut majorarкattautipait, ânanausivlunelo sângænne.
3 Annorângillo каumaridlarlutik каkkorsidlarput apputitut (каkkorsaijut nunamêtut taimak каkkortigijomik piniarlutik sapperput).
4 Elîaselo Môseselo saкkerpuk tâpkonunga, Jêsuselo окarкattigivâk.
5 Petruselo Jesusemut окarpoк: Rabbi (ajoкertuijoк), tamâne-itsainarominarpoк; pingasunik igloliolerta, illingnut attautsemik, Môsesemullo attautsemik Elîasemullo attautsemik.
6 Окautsinele каujimangilait, коaкsâramik.
7 Nuvujarlo каivoк ulliklugillo. Nippelo nuvujamit tussartaujoк, окarlune: Tagva Ernera nagliktara, tâmna nâlegaksarivasse.
8 Tagvainarlo, avatimingnut tækkosaramik, inuksingilat, Jêsuse kissiat tækkovât.
9 Каkkamille attersâramik, Jêsusib innerterpait, tækkoja-

mingnik окautjerкonnagit kimullônêt, Inûb Erninga toкkungajunit makkerкârtinnago.

10 Окausek tamanna illumigivât ingmingnullo appersûtivlutik: Kanok tagva toкkungajunit makkinêк?

11 Appersulerpâllo окarlutik: Sôg aglangnik illissimajut окarкât: Elîase tikkerкârtuksauvok?

12 Kiovaillo окautivlugit: Ahaila, Elîase tikkerкârtuksaugalloarpok, tamaitalo idluarsitilugit; taimaktauк Inûb Erninga angijomik kappiasuktitaujariaкarpok nachogijauvlunelo, sorlo aglaksimangmat.

13 Окaupapsele: Elîase tikkitsarêrpok, issumamingnullo piniarvigilauкpât, sorlo taimna pivlugo aglaksimangmat.

*14 **Illinniartinelo** tikkinamigit, inugasæksuit tækkovait, aglangniglo illisimajut illumavait appersorniktut taipkoninga.

15 Tagvainarlo inuit illûnatik tækkogamitsuk, kakkilâdlarput, aivigivlugolo salutipât.

16 Aglangniglo illisimajut apperivait: Kanok tâpkoninga appersornikisê?

17 Inugasæksuit illangata kiovlune окautivâ: Ajokertuijok, ernera tamaunga âpara illingnut, anernekartok окajuitomik.

18 Tâpsoma tigulerangamiuk aulajârtidlarpâ, каppoalidlalerporlo, nêrкolâlarmelo tijilerpok. Illinniartitit окarкattigilauкpakka annititauкovlugo, ajorpâlle.

19 Kiovâle окarlune: Tata! ukkua okpingitut kinguvângoкattigêt, каnok sivitutigijomik najoriaкarpapsê? каnorlo sivitutigijomik кenuevigijariaкarpapsê? Kaisiuk uvamnut.

20 Apâllo tâpsomunga. Tagvainarlo anernerub окajuitub tækkogamiuk, aulajârtidlarpâ, nunamullo ochovok aksakâlarmelo каppoalidlalilarmelo.

21 Jêsusiblo atâtanga apperivâ: Kanga taimailerкâ? Окarpok: Nutaraunerminit.

22 Unnuktuniglo ochotipâ ikkomamullo immermullo toкkonasuarlugo. Sappingikuville, nâpkigilertigut ikajorlutalo.

23 Jêsusible окautivâ; Okperungnaruvit; okpertomut ajornartoкangilaк sumik.

24 Tagvainaк sorrutsib atâtanga niplialerpok кugviordlune окarlunelo: Okperpunga, nagliktok Nâlegaк, okpinginimnit piulinga.

25 Jêsusele tækkogame, inuit каijalermatta, anernek ivjornartok innerterpâ, окautivlugo: Окajuitok tussângitorlo anernek perкovagit, annît ômangat, kingorngaпelo itterungnaerlutit ômunga.

26 Niplialerpok tâva, aulajârtidlarmilâllo annivok. Inuglo tâmna toкkojotun-ipok, unnuktullo toкkojok окautigivât.

27 Jêsusible aggangitigut tiguvâ, makkitilâllo: makkiporlo tâva.

28 Iglomullo pingmat, illinniartingita ingmikôrlutik appersorpât: Sôg uvagut annititsungnangilavût?

29 Kiovorlo: (Anernerit) taimaitut annititaujungnangilat, kissiane tuksiarnermut nerritailinermullo.

*30 **Tagvangallo** aularamik, Galilêa apкotigivât, tamattomingale inuit кaujimaкojomangilait.

31 Illinniartine ajoкertorlugit oкautivait: Inûb Erninga pititaujomârpoк inuit agganginut, toккotsomârpâllo; toккotaukpalle, uvluk pingajuangne makkitsomârivoк.

32 Oкautsille ukkua tukkisingilait, appersorlugolo illeragivât.

*33 **Kapernaumullo** pigivoк. Iglomêdlunelo apperivait: Sumik apкome oкarкattigêlauкisê?

34 Niplingilalle. Ingergarlutik ingmingnut oкalauramik, nellitik anginerongmangât?

35 Ingidlunelo 12 it кaiкovait, oкautivlugit: Illase sivorliojomajoк kingorliojomârpoк, illûnatiglo kivgarijomârpât.

36 Nutaккamik tâva tigusivoк, akkorngænnullo pitipâ erкilugolo, oкautivaillo:

37 Taimaitomik nutaккamik illaliortub attimne illaliorivânga, uvamniglo illaliortub, kissima illaliungilânga, uvamnigle tilliklertoк illaliorivâ.

*38 **Jôhannesible** oкautivâ oкarlune: Ajoкertuijoк, angutemik tækkolauкpogut atterne Sâtanasinik annititsijomik malligatalo; mallingimattigullo, tamanna pivlugo innertilauкpavut.

39 Jêsusele oкarpoк: Innerteræksaringilase. Tattamnartitsijoкangilaк attimne, oкarnerlûtigisarailungalo pijomik.

40 Uvaptingnik akkerartungitub illagivâtigut.

41 Illipsingnigle immertitsijoк immermik, ermgusiârsub immanganik, attimne, Kristusib pigingmasse, ahamarik, oкautivapse, akkêngaivioniangilaк.

42 Uvamnullo okpertut ukkuarârsuit illangænnik sinnaungatitsijomut idluarnersauvoк, serкallitsiviub ujaraktanganik кungasingagut nivingaiviogune, egitauvlunelo immarbingmut.

43 Aggakpille sinnaungatikpattit, nakkakit. Illingnut ajunginersauvoк, illakungorlutit inôtsemut itteruvit, maggûngnik aggaкarnernit, âniatitsivingmullo ikkomamut кammitsuitomut egitaunernit;

44 Taingane кuglugiangat toккoniangilaк, ikkomangallo кamminiangilaк.

45 Ittikkavîllo sinaungatikpattit, nakkakit. Illingnut ajunginersauvoк, tussiaklutit inôtsemut itteruvit, iglugêngnik ittiggaкarnernit, âniatitsivingmullo ikkomamut кammitsuitomut egitaunernit.

46 Taingane кuglugiangat toккoniangilaк, ikkomangallo кamminiangilaк.

47 Ijivîllo sinnaungatikpattit, pêruk egidlugolo. Illingnut ajunginersauvoк, igluinarmik ijeкarlutit Gûdib nâlegauvinganut itteruvit, maggûngnik ijeкarnernit, âniatitsiviublo ikkomanganut egitaunernit.

48 Taingane кuglugiangat toккoniangilaк, ikkomangallo кamminianginivoк.

49 Illûnatik ikkomamut tarrêrtitaujariaкarput, tunnergutiksallo illûnatik sioraujamut tarrêrtitauvut.

50 Sioraujaк ajungidlarpoк; sioraujarle tarriornitsungnaerpat, sumût tarriornitinajarpisiûk? Illipsingne sioraujaкaleritse, ullapirsauteкarкattigêkluselo illipsingnut.

KAPITEL X.

Nulliarêngniub avitauninganik. Sorutsit saimartauninginik. Akluinerub agviarungnarninganik. Jêsusib nellautaininganik âniaminik Illinniartit nertortaujomaninginik. Bartimêusib âкiktauninganik.

TAGVANGAT ama aularivoк, Jûdêab erкânut pivlune, Jordanib akkianut. Inuillo ama inugiartorsôvlutik tikkipât, illuserivaktamitullo ajoкertorivait.

*2 **Farisêerillo** tikkipât appersorlugo: angutib nulliane avidlugo idluarmangât? tamattomungalo ôktorpât.

3 Kiovlunele oкautivait: Môsesib каnoк perкovâsê?

4 Oкautivât: Môsesib agvialaungilâtigut, aglangnik avitsitiksanik aglakluta, avilugolo (arnaк).

5 Jêsusib кiovait oкautivlugillo: Omatipse mangainingit pivlugit perкojamik taimaitomik aglalauкpoк illipsingnut.

6 Pingortitalle pigiarningænnit Gûdib angut attauseк arnarlo attauseк pingortipak.

7 Tamanna pivlugo angutib atâtane anânanelo кemmangniarpak, nulliane ungagivlugo.

8 Tâpkoalo magguk uvinioniarpuk attautsemik. Tamanna pivlugo maggôjungnaerlutik, uviniovuk attautsemik.

9 Gûdib kattititâgik inub avitittæksaringilak.

10 Iglome illinniartingita amalo mattominga apperingmatsuk,

11 Oкautivait: Nulliaminik avitsijub, assianiglo nullianiklune, nulliarêngneк asserorpâ tâpsomunga.

12 Nulliablo uine кemakkuniuk assianiglo uiniklune, nulliarêngneк asserorivâ.

*13 **Nutaккaniglo** âtsivut tâpsomunga, pattingmijauкovlugit. Illinniartingitale nutaккanik âtsijut suadlarpait.

14 Jêsusible tamanna tækkogamiuk, idluaringilâ, oкautivlu-

gillo: Nutaкkat uvamnut pilit, innerterasigiglo; tâpkoa Gûdib nâlegauvinga pigingmatsuk.

15 Ahamarik oкaupapse: Nutaкkatut Gûdib nâlegauvinganik pingitoк, itterniangilaк.

16 Erкilugillo aggangminut pattingmivait, saimartilugillo.

*17 **Annilaungmallo** apкosinermut, inuit illangata ingiarsijub sêrкortorvigœllugo apperivâ: Ajungitotit ajoкertuijoк, sumik piniartuksauvîk, inôtsemik nâksaungitomik kingormgujerкovlunga?

18 Jêsusible kiovâ: Sôg ajunginerarpingâ? Ajungitoкangilaк, Gûde kissime ajungilaк.

19 Perкojat каujimagalloarpattit: Nulliarêngnermik asseroijuksaungilatit. Inuartuksaungilatit. Tigliktuksaungilatit. Kigliluktomik oкautigijaкartuksaungilatit. Akkilênerluktuksaungilatit. Atâtallo anânallo nâlekik.

20 Kiovâle oкautivlugolo: Ajoкertuijoк, tamaita tamakkoa mallilauкpakka sorrusionimnit.

21 Jêsusiblo tækkusarpâ, nagligilugolo oкautivâ: Attauseк sulle pigingilat. Perкutitit tamaita niorvgotigijartokit, aklujunullo pilliutigilugit, tagva perкuteкatsiarniarpotit кilangme; каilerillo malliklunga, oкumaitiksarniglo illingnut pît.

22 Tamannale oкauseк tussaramiuk annûlerpoк kiksalarmelo кemmakpâ; perкuteкarame unnuktunik.

23 Jêsusible кeviarlune illinniartine oкautivait: Akluitut nâlegauvingmut кilangmêtomut pilutik sappernakasakpoк.

24 Illinniartingitale oкausingit tamakkoa каkkilârutigivait. Jêsusible ama kiovait oкautivlugillo: Nagliktakka кittorngakka, Gûdib nâlegauvinganut itteriaк ajornarpoк perкutimingnik tætteкartunut.

25 Ajornanginersauvoк, (nergjutsoaк) каmêle merкutib ijingagut pilune, akluitub itterniarninganit Gûdib nâlegauvianut.

26 Каkkilârnersaugivut ama, oкarlutiglo ingmingnut: Kiname tagva piulijaujungnarniarкâ?

27 Jêsusible tækkusarlugit oкautivait: Inungnut ajornarpoк, Gûdemulle ajornangilaк; Gûdemut tamaita ajornangilat.

*28 **Tagva** Pêtrusib oкautivâ: Ahâk tamaita кemmalauкpavut mallilarpillo.

29 Jêsuse kiovoк oкarlunelo: Ahamarik oкaupapse: Inûb iglune кemmakkuniuk, кattangutinelônêt, atâtanelônêt, anânanelônêt, nullianelônêt, кittorngaпelônêt, perorsêvinelônêt, uvanga pivlunga, oкautsillo tussarnertut pivlugit;

30 Mattomanêdlune 100 ertortunik piniarivoк iglunik, кattangutiniglo, anânaniglo, кittornganiglo, perorsêvingniglo, mâne ômigijaunermine, sillaкsoarmelo pijomârtome inôgumik nungusuitomik.

31 Unuktulle sivorlît kingorliojomârput, unuktullo kingorlît sivorliojomârput.

*32 **Apkomêpulle,** Jerusalemut majorariardlutik; Jêsuselo sivorlerivât, kakkilâdlarpulle, erksivlutiglo mallikpât. Jêsusiblo ama tâpkua 12 it ingminut pitipait, okautivlugillo pijauniarnerminik.

33 Ahâk, takpaunga Jerusalemut aivogut, Inûblo Erninga pititaulârpok ajokertuijoksoarnut aglangniglo illissimajunut; taipkoa tokkotæksautilârpât, nellojunullo unertujutigilârpât.

34 Taipkoalo mittautigilârpât, issakavlugolo ketserarlugolo tokkolârpât, uvluglo pingajuangne makkilârivok.

*35 **Jakôbusiblo** Jôhannesiblo, Zebedêusib ernikita tikkipâk, okarlutik: Ajokertuijok, illingnut piniarviojomavoguk kennuarijaptingnik.

36 Apperivak: Sumîk uvamnut piniarviojomavitîk?

37 Kiovâk: Perkogitiguk, attausek tallerpikpît tungâne, aipangalo saumikpît tungâne iksivakolunuk nâlegauvingne.

38 Jêsusible okautivak: Tuksiararijatik nellovattik. Ermgusiârsub immanga immigaksarâ immerungnarpittikô, baptitauniksaralo baptitauniksarijungnaralloarpittikô?

39 Kiovâk: Ahaila ajungikalloarpoguk. Jêsusible okautivak. Ermgusiârsub immanga immigaksara immerniaralloarpattik baptitauniksamnullo baptitaujuksaugalloarpotik;

40 Tallerpingmale tungâne, saumingmalônêt tungâne iksivajomârnek uvamnut perkojæksaungilak illiptingnut; iksivakojaujulle kissimik iksivajomârput.

41 Illinniartut 10 it tamanna tussaramitsuk, annûjutigilerpakit Jakôbuse Jôhanneselo.

42 Jêsusible kaikovait okautivlugillo: Kaujimavose, nunab attaningit attaniotingmatta, attanersuillo pitsartunekarmatta.

43 Illipsele taimailerniarase; angnerojomajorle kivgaksauvok illipsingnut.

44 Illaselo attaniotijomajok kivgaksauvok illûnapsingnut.

45 Inûb Erningatauk tikkingilak, kivgartortaujomavlune, kivgartoriartorporle, tunnivlunelo inôtsiminik unnuktut akkiliksaerutiksangænnik.

*46 **Jerichomullo** pivut. Jêrichomillo aularmat, nangminek illinniartingillo inugiartoksuillo, tautungitok apkotâne iksivavok, kennuvlunelo, Bartimêusemik attilik, Timêusib erninga.

47 Jêsuseojok Nazaremiok tussaramiuk, niplialerpok okarlunelo: Jêsuse, Dâvidib erninga nâpkiginga!

48 Unnuktullo innerterpât nippangerkovlugo. Niplilualerporle: Dâvidib erninga, nâpkiginga!

49 Jêsusiblo nokkardlune kaikojaukovâ. Tâva tautungitok kaikovât okautivlugolo: Nikkovidlutit mannigolerit, kaikungmattit.

50 Annorânelo egipâ, nikkovilarmelo Jêsusemut pivoк.
51 Jêsusiblo apperivâ: Sumîk uvamnit pijomavêt? Tautungitub kiovâ: Rabbi (ajoкertuijoк), tautuleromavlunga.
52 Jêsusib oкautivâ: Aularit, okpernivît ikajorpâtit. Tagvainarlo tautulerpoк, mallikpâlo apkome.

KAPITEL XI.

Kristusib siuterкortojub кânganêdlune Jerusalemut aininganik. Napârtub Faigeliksab ômînarnerartauninganik. Tempelib sujungaititauninganik. Jêsusib kigusinganik nakit pitsartuneкarnine pitjutigœllugo.

JERUSALEMULLO кaglileramik, Betfagemut Betâniamullo кaккab orкsoкtaliub sennianut, Jêsuse maggungnik illinniartiminit tilliklerpoк,
2 Oкaudlugiglo: Aileritik iglugasangnut nelliptingnêtunut; ittituaruptik, nochaк pittuksimajoк nennilârpattik; кânganut sulle inungmik ingitoкalaungitoк. Pittûdjârlugolo tamaunga кaitikko.
3 Imâglo apperijauguptik: Sog taimailivitikko? imâk kiogitik: Nâlekab attoromangmago. Tâva tamaunga perкolârpâ.
4 Aularpuk, nocharlo nennivâk pittuksimajoк itterviub senniane, sillatâne, apкosiniub maggôliviane. Pittûdjârpâglo.
5 Tagvanêtullo illangita oкautivakit: Sôg nochaк pittudjârpittkkô?
6 Oкautivaillo Jêsusemut perкojaunermingnik; innertingilakillo tâva.
7 Nocharlo tâmna âpâк Jêsusemut, annorâtiglo кemmerdloanut illivlugit. Кânganut tâva ingipoк.
8 Unuktulle annorâtik issivilerpait apкotiginiartanganut. Illangillo кessertutinik napârtunit kippitsivlutik apкotiginiartanganut katteraivut.
9 Sivorlîllo malliktingillo кaggudlarlutik oкarput: Hosianna! Nâlekab attingane tikkitoк nertortaule!
10 Atâtapta Dâvidib nâlegauvia, Nâlekab attingane tikkitoк, nertortaule! Hosianna кotsingnerme!
11 Nâlegarlo Jerusalemut itterpoк кattimaviksoarmullo; tamaitalo кemergolerpait; unnulermallo aularpoк Betâniamut 12 it illagivlugit.
*12 **Uvlub** aipangane, Betaniamit aularamik, кâlerpoк.
13 Napârtomiglo Faigeliksamik merкolingmik tækkogame allivasiktomit, nellipsarpâ, paungaкangimangât. Tikkinamiugle, merкutuinarnik tækkovoк, paungaкalervinga sulle nelliutingimat.

14 Jêsusiblo окautivâ: Mattoma kingorngane illingnit paungartortoкarniarungnaerle issoкangitomut. Illinniartingitalo tamanna tussarpât.

*15 **Jerusalemullo** pigamik, kattimaviksoarmut itterpoк, pissiniartullo, niuverniartullo kattimaviksoarmêtut annitilerpait; kênaujaniglo tauкsêjut sângit, tingmitjaniglo taubinik niorvgutiggit iksivautangit ochotidlarpait.

16 Kattimmavikullo perкutinik akkigartoкarкojingilaк.

17 Ajoкertuivlunelo окautivait: Aglaksimangilâк: Igluga taijæksauvoк tuksiarvingmik inungnut illûnainût? illipsele inuarviotilauкpasse.

18 Aglangniglo illisimajut ajoкertuijoкsuillo tamanna tussaumaleramitsuk; issumajâlerput toккotsomavlugo. Erкsigilâlle, inuit illûnatik ajoкertûtingit tattaminiaringmattigik.

19 Unungmallo iglugasæksoarnit aularpoк.

*20 **Kaungmallo** napârtoк imna Faigeliksaк sennerкoleramitsuk, pannertoк tækkovât, amânganut aglât.

21 Pêtrusiblo erкaumagamiuk Jêsusib окausinga, окautivâ: Rabbi (ajoкertuijoк), ahâk, napârtoк Faigeliksaк окautilulauкtat, pannersârnerpoк.

22 Jêsusib kiovlune окautivâit: Gûdemut окpernекaritse.

23 Ahamarik окautivapse, каккamut ômunga окartoкarpat: Kangattarit, immânullo kattagit! ômattiminelo кollarane окperlunele окautsime nellautsiniarninganik, tagva окautsine malliklugit tunnitjivioniarpoк.

24 Taimak pivlugo окautivapse: Tamainik tuksiarnipsingne кennuarijapsingnik, окpituinaritse, tunitjivioniarapse tamakkoninga, pilârpasse tagva.

25 Nangerluselo tuksiarupse, assipsingnut patsitiksase issumagijungnaersigik, Atâtase кillangmêtoк issumagijungnaernerкovlugo tammarnipsingniktauк.

26 Assipsele tammarningit issumagijungnaingikupsigik, Atâtapsetauк кillangmêtub issumagijungnaernianginivait tammarnise.

*27 **Jerusalemullo** ama utterivut. Kattimavingmullo tikkingmat, ajoкertuijorsuit, aglangniglo illisimajut, inuillo angajoкângita tikkipât;

28 Appersulâllo: Kimut perкojauvêt taimailiorliorlutît? Kialônêt pitsartunermik tunnitjivigivâtît, taimailiorкovlutit?

29 Jêsusible kiovlune окautivait: Apperijomavapsetauк окautsemut attautsemut; kiogissinga, tagva окautijomavapsetauк kimit pitsartuneкarnimnik taimailiorlunga.

30 Jôhannesib baptijutinga кilangmit pivâ, inungnillônêt? kiogissinga.

31 Issumertuivullo ingmingne окarlutiglo: Kilangmit pijoк окautigiguptigo, окautinajarpâtigut: Sôg окperilaungipisiûк?

32 Inungnille pijoк oкautigiguptigo, inuit erкsigivavut. Inuit illûnatik Johannese nellautaijônaşugingmatsuk.
33 Jêsuselo kiovât oкarlutik: Nakit pingmangât nellovavut. Jêsusiblo kiovlune oкautivait: Tamanna pivlugo oкautingilapsetauк kimit pitsartuneкarnimnik taimailiorlunga.

KAPITEL XII.

Adsiujomik perorsêvilerijunik Wainiliksatalingmik. Zinsiksamik. Makkitsomârnermik. Perкojamik anginerpaujomik. Kristusib kinausinganik. Udsertorкojaunermik Farisêerinit. Uigarniub tunnergutiksârsuanik.

ADSIUJUNIGLO oкarvigilerpait: Anguteкalauкpoк perorsêviliortomik, Wainiliksanik illijivlune, avatâlo avaluliudlarlugo; paungallo iptêjartauviksangænnik sennalaurivoк, nuvugaseкsoaliorivorlo; perorsêvilerijunullo pimmajauкogamiuk, nuname assianut aularpoк.
2 Paungallo innilerviat nelliutingmat, kivgame illangat tillivâ perorsêvilerijunut, perorsêviub paunganginik pijartorкolugo.
3 Tâpkoale tiguvât, annaudlarlugolo neksartinnagolo aulartipât.
4 Ama kivgamik assianik tilliklerpoк taipkonunga; tâmna ujarкanut millorpât, niaкoa killidlarlugo, mittautigivlugolo aulartipât.
5 Ama kivgamik assianik tilliklerpoк; tâmnale toккopât: assingillo unnuktut, illangit issaкavait, illangillo toккodlugit.
6 Sulle ernetuaкarpoк nagligijaminik; tâmna kingorliotilerdlugo tilligiva taipkonunga, oкarlune: Ernera illeraginiarpât.
7 Perorsêvilerijulle ingmingnut oкarput: Tagva kingormujijuksaк; attê, toккoniarlavut, kingormgutijæksangillo uvagut pigilerdlugit.
8 Tigulugolo toккopât, egidlugolo perorsêviub sillatânut.
9 Perorsêviub inua, каnoк tagva pijomârкâ? tikkitsomârpoк, perorsêvilerijut ukkua toккodlugit, perorsêviglo assinginut pimajauкojomârpâ.
10 Aglait ukkua attualaungilasê: Ujarak, igloliortut egitangat, tâmna iglub terreкoa ujaraulernerpôк?
11 Tagva Nâlekab piniarninga, tattamnadlarporlo ijiptingnut.
12 Tigunasuaralloarpâllo, (inuille erкsigivait,) mallugigamitsuk, adsiujomut mattomunga oкautigingmagit; кemaklugolo tâva aularput.
*13 **Tillivaillo** tâpsomunga Farisêerit Herôdesiblo kivgangita illangit, oкausinginut apportinasuarlugo.

14 Tâpkoa tikkinamitsuk, apperivât: Ajoкertuijoк, okpernartôjotit кaujimavaptigit, inuillo sivôragingilattit, tâpkoa kinauningit kammaginingangne; Gûdemullo apкotiksamik ajoкertuitsiarpotit. Attaniviksoaк Zinsinik tunitjivigilugo idluarкâ, idluangilarlônêt? tunnijijuksauvitâ, tunnijijuksaungipitalônêt?

15 Takkormôrningille tukkisivait oкautivaillo: Sôg ôktorpisingâ? kênaujaк кaisiuk, tækkolago.

16 Kênaujarlo кaipât. Apersorpaillo: Kia adsinga, kialo aglangit кollânê? Kiovât: Attaniviksûb.

17 Jêsusib tâva oкautivait: Attaniviksoarmut tunnisiuk attaniviksûb pinga, Gûdemullo Gûdib pinga. Tattaminiarivâllo tagva.

*18 **Saduzêerillo** tikkipât, makkiviksaкangitomik oкartut; apperivâllo oкarlutik:

19 Ajoкertuijoк, Môsesib aglagvigivâtigut: Angutib angajua toккokpat, nulliane кittorngaкangitoк кemmakpago, nukkangata tagva (angajugilauкtame) nullianga nulliarijæksarivâ, angajune kinguvâksarsilugo.

20 Tagva nukkarêкalauкpoк 7 nik. Angajuklек nullianilauкpoк; кittorngininanelo toккovoк.

21 Tugliata nulliarilermigamiuk, tâmnatauк toккogivoк кittorngingminane. Taimaktauк pingajuata pigivâ.

22 Tâpkoa 7 it illûnatik nulliarivât (kingorlerêklutik), кittorngineкaratik. Illûnatik kingorngatigut arnaкtauк toккogivoк.

23 Makkivingmele, makkikunik, taipkoa 7 it neliata nulliarijomârpaûk? illûnatik nulliarilaungmatsuk.

24 Jêsusiblo kiovlune oкautivait: Imaingilâк? Tammarpose, aglait nellogapsigik, Gûdib ajugaкangininingalônêt.

25 Toккungajunit makkitsomârunik, nullianingniangilat, uiningniangilallo, Engelititulle кilangmêtutitut itsomârput.

26 Toккungajunik makkitsomârtunik Môsesib aglanginik attuarsilaungilasê? napârtut senniane Gûdib oкautilaungmago: Abrahab Gûdigivânga, Isaab Gûdigivânga, Jâkoblo Gûdigivânga.

27 Toккungajulle Gûde Gûdigingilât, inôjulle Gûdigivât. Taimak pivlugo tammarpose angijomik.

*28 **Aglangniglo** illisimajut illangata tikkipâ, ingmingnut appersûtilaungmatta, tussaramigit: idluartomiglo (Jêsusib) kiongmagit, tussaramiuk, appersorpâ: Peroкojanit tamainit neliat anginerovâ?

29 Jêsusib kiova: Peroкojanit tamainit anginerojoк imaipoк: Ahâk, Israêle, Nâlegaк Gûdivut Gûdetôvoк.

30 Gûdingnik Nâlegarnik nagliktuksauvotit ômatingnut tamânut, tarningnullo tamânut, issumangnullo tamainut, pitsartunernullo tamainut. Tâmna pijariaкarnerojoк peroкojanit tamainit.

31 Aipangalo tâpsotunaк-ipoк: Inuкattingnik illiktut nagliktuksauvotit. Assianik tâpkonangat anginersamik perкojaкangilaк.

32 Aglangniglo illisimajub oкautiva: Ajoкertuijoк, ahamarik, miksekârtomik oкarpotit, Gûde attausiongmat, tâpsomalo assianik Gûdeкangilaк.

33 Tâmna nagligilugo ômamut tamânut, issumanullo tamainut, tarnimullo tamânut, pitsartunernullo tamainut, inuкattine ingmitut nagligilugo, tagva ajunginersauvoк tunergutiksanit ôtaksanit tamainit.

34 Sillatujomiglo kiolaungmat, Jêsusib tussaramiuk, oкautiva: Gûdib nâlegauvinganut кannilerpotit. Kingorngagullo apperilugo sapperpât.

*35 **Jêsuselo** кattimaviksoarme ajoкertuivlune, kiovlugillo oкarpoк: Sôg aglangnik illisimajut Kristuse oкautigivatsûk, Dâvidib erneringmago?

36 Dâvide nangmineк oкarmat Anernikut ajungikut: Nâlegaк Nâlekamnut oкarpoк: Tallerpingma tungânut ingitit, ômigijingnik illijerкârtinnanga ittikkavît ikkovrangænnut.

37 Nâlekaminik Dâvidib taigamiuk; кanoк ernerivaûk? Inugasæksuillo tussarneridlarpât.

*38 **Ajoкertorpaillo** oкautivlugit: Aglangnik illisimajunik udjertoritse! annorânik angijortanik attoromavut, niuvervingmelo salutitaujomavut.

39 Illinniarvingmelo nerrimârvingmelo issukliovlutik iksivajomavut.

40 Uigarnerit pingit nungupait, takkijuniglo tuksiarutinik tuksiarutsomavlugit oкarput. Tamanna pivlugo taipkoa pitlartaunersaujomârput.

*41 **Jêsuselo** ingipoк Gûdib iklervingata nellânut, inuit tækkunârlugit, kênaujanik illijijut Gûdib iklervinganut. Unnuktullo akluitut unuktunik illijivut.

42 Uigarnerlo aklujoк tikkipoкtauк, kênaujârsungnik maggungnik illijingmijoк; tâpkoa helleretut-ipuк.

43 Illinniartinelo кaiкovlugit oкautivait: Ahamarik oкaupapse, uigarneк una aklujoк Gûdib iklervinganut unnunnersanik illijivoк, illijijunit tamainit.

44 Tamakkoa illûnatik pimingnik attorniangitamingnik illijivut; unale aklujoк perкutituaminik illijivoк, inôgutiksaminik tamainik.

KAPITEL XIII.

Jêsusib nellautaininganik Jerusalemib asserortauninga erкartuiviglo kingorlerpâк pivlugik.

JÊSUSELO kattimaviksoarmit anningmat, illinniartingita illangata oкautivâ: Ajoкertuijoк, tækkulaurit, igloкsoaк una, ujarкallo makkoa каnoк senamajût?

2 Jêsusiblo kiovlune oкautivâ: Tamakkoa tamaita sennamajoкsuit tækkogalloarpigît? ujarкat ukkua illûnatik serкomitaujomârput, кallerêktoкarungnaerlutiglo.

3 Каккamelo orкsoкtalingme iksivangmat kattimaviub akkiane, Pêtrusib, Jakôbusiblo, Johannesiblo, Andrêasiblo kissimeovlutik appersorpât:

4 Oкautitigut, каkujo pijuksat tamakkoa tamaita pijomârкât? Sunalo nellunaikutaksaujomârкâ, tamakkoa tamaita nellautsilerpatta?

5 Jêsusib kiovait oкarlune: Kammatitse, uivêrijauкonnase.

6 Unnuktut tikkitsomârmatta attera atterivlugo oкarlutik: Kristuseovunga, unnuktullo tammartiniarpait.

7 Unnatartunigle, unnatartullo unipkautauninginik tussaromârupse, erкsiniarase, taimailiortoкartuksaungmat. Naggatiksarle nelliutingilaк sulle.

8 Inuкattigêt inuкattigênut assimingnut sorsugomârput, attaniovingmiullo attaniovingmiunut assimingnut. Nunat sunatuinarne sajukpilugomârput, kângnartorsoarmiglo erкsinartomiglo pijoкaromârpoк. Tamadja kappianartub pigiarninga.

*9 **Illipsele** nangminipsingnik udjertoritse. Erкartuivingmut illinniarvingmingnullo pititsomârpâse; issaкajaujariaкarpose, attaniojunullo attanivaksoarnullo âtaujariaкarpose, uvanga pivlunga, nellojungnaerutiksangænnut.

10 Sivorngagullo oкautsit tussarnertut oкautaujuksauvut inuкattigênut tamainut.

11 Aularutikpassele unertojutigiluselo, sivôraniarase, sumik oкausiksaкarniarmangâpse, issumaкarsimaniaraselo sivorngagut, stundeme mattomane tunnergusiase oкauserisigik. Illipse oкanginapse. Anernerle ajunginek.

12 Kattangutible кattangutine toккomut pititsomârpâ, atâtablo ernine кittorngallo angajoкâtik akkerartoromârpait toккokovlugillo.

13 Illûnatiglo ômigijomârpâse attera pivlugo. Issuanulle soккosijuitoк piulijaujomârpoк.

*14 **Nungutsiviuble** маккojungnarninga tækkogupsiuk, oкautigijaumajoк nellautaijomut Daniêlemut, innigijæksaringitaminêtoк, (tamattominga attuarsijub kamagilerligit!) taimaipat, Jûdêamêtoк кemmâlerle каккanut.

15 Iglublo кânganêtoк aккarniarane iglomut, itterniaranelo, sumik iglominit aikleromavlune.
16 Perorsêvingmêtorlo utterniarane, annorâne pijartorlugit.
17 Kappianamêgle singaijut amâmaktitsijullo, tamanna nelliutikpat.
18 Tuksiaritsele, кemmâviksase okkiome pilerкonnago.
19 Uvlune taipkonane кappianartoкaromârmat nelleкangitomik; sillab pigiarninganit, taimangat Gûdib inuit pingortilaungmagit, tamanna tikkidlugo taimaitoкalaungilaк, кingorngane lo taimak angitigijomik кappianartoкarnianginivoк.
20 Nâlekablo uvlut taipkoa ikkigliniangippagit, inuk attauserlônêt piulijaunajangilaк, anerimajulle tâpsoma annerilauкtangit pivlugit uvlut taipkoa ikkiglijaujomârput.
21 Uvlut taipkoa nelliutikpatta, oкautjaugupse: Ahâk Kristuse tagvanêpoк ikkanelônêt, tamanna okperiniarasiuk.
22 Kristuseovlutik oкartut, nellautainerluktut sæglojut saккeromârput, nellunaiкutaкsoarniglo tattamnartunik pilutik, annerimajut aglât tammartinasuarlugit, ajornangipatta.
23 Illipsele kamatsiaritse. Ahâk, makkoninga tamainik oкautivapse nelliuterкârtinnagit.
*24 **Uvlut** taipkoa кappianartut кingorngatigut, seккineк taккerlo кaumajungnaeromârpuk.
25 Uvloritjallo кattagomârput кilangmit, кilaublo pitsartuningit aulataujomârput.
26 Inûblo Erninga tâva tækkojomârpât кilaub nuvujangitigut aккartoк, pitsartudlarlune ânanaudlartoк.
27 Engelinelo tillijomârpait, кattitilugillo annerijane annorenit sittamanit, nunab issuanit кilaub issuanut.
28 Napârtomit Faigeliksamit adsiujomik illinniaritse. Akkerungit iptекalerangata, siggilerangatalo, кaujimavose aujajaraklilermat.
29 Taimaktauк illipse, makkoa tamaita tækkogupsigik, кaujimaleritse, кaglilermat.
30 Ahamarik oкaupapse: Кinguvângu кattigêt ukkua nunguniangilat, makkoa illûnatik nâmakserкârtinnagit.
31 Кilaglo nunalo nungujomârpuk, oкausikkale nungujomangilat.
32 Uvlormigle stundemiglônêt taipsominga кaujimajoкangilaк; Engelillônêt кilangmêtut, Ernerublônêt кaujimanginivât, Atâtable кissime кaujimavâ.
33 Кammatitse, pigâritse tuksiarluselo; кaкugo nelliutinajarmangât nellogapsiuk.
34 Sorlo angutitut iglominik кemaijotut nunab assianut aulardlune, кivganelo angajoкângortidlugit, illûnaita tunnitjivigingmagit suliaksanginik, itterviublo adjertortinga perкungmago, pigârкovlugo.

35 Taimak pivlugo pigâritse, iglub inuata tikkilervia nellogapsiuk, unnukullônêt, unnuaк кetterarpallônêt, angutaunek niplerpallônêt, uvlâkullônêt.

36 Tuavitomut tikkitauкonnase, sinniktilluse opingartauкonnaselo.

37 Illipsingnulle oкauserijamnik tamainut oкarpunga: Pigâritse!

KAPITEL XIV.

Ajoкertuijoкsuit 'Jêsusib toккotauninganik kajusilerput. Mingoartauninganik Betâniame. Jûdasib angerninganik pititsomavlugo. Jêsusib nerrininganik saugârsungmik aularviksiorutiksamik, illijininganiglo Kommunionemik. Tuksiarninganik Getsêmaneme. Pititauninganik pijauninganiglo. Pêtrusib missiutjininganik.

UVLUK magguk kingorngangne aularviksiorvik, sêrnarsautekangituniglo кaккôjartorvik nelliutilerpoк. Ajoкertuijoкsuillo aglangniglo illisimajut pingitsertorlutik tigunasuarpât toккotsomavlugo.

2 Oкarpulle: Aularviksiorvingme pinnago, inuit pikkablâdlarкonnagit.

*3 **Betâniamêngmallo** Simonib kallaкadlalauкtub iglungane, nerrimârvingme iksivatillugo, tagva arnaк tikkipoк, publaujatsialijardlune tippitsiariksaumik pivianartoкsoarmik immalingmik, publaujarlo serкomipâ, immangalo niaкoanut kovivâ.

4 Tagvanêtulle illangit annûlerput oкarlutik: Mingoarut tâmna sôg kovijauvâ?

5 Immeк tâmna pissiangonajalaurune, akkeкarajarpoк unnunnersamik kênaujanit 300 init, aklujunut tunnijæksanik. Oкarnerlûtigivâllo.

6 Jêsusele oкarpoк: Arnaк una ullapinasiuk; sôg kiksartipisiûk? ajungitomik pivânga.

7 Aklujunik illaкatsainarpose; ajungitullivigijomagupsigiglo pituinariaкarpose; uvangale najortigitsainarniangilapsinga.

8 Ajugaringitaminik pivoк; sivorngagut timiga mingoarpâ illijartortauviksara pivlugo.

9 Ahamarik, oкautivapse: Nane oкautsit tussarnertut ukкua oкautigijaukpatta sillaкsoarme illûnâne, oкartoкarniarivoк tâpsoma piniarninganik uvamnut, erкaumajaujutiksanganik.

*10 **Jûdaselo** Issariot, 12 it illangat, ajoкertuijoкsoarnut aivoк, tâpkonunga pititsomavlugo.

11 Tamanna tussaramitsuk, кuviasulerput, kênaujaniglo tunnitjivigijomavlugo oкarput. Taipkonungalo pitinasualerpâ.

12 **Sêrnarsautekangitunigle** kakkôjartorviub uvlungita sivorlingænne, saugârsub aularviksiorutiksab tokkotaujuksauviane, illinniartingita apperivât: Nane âkiksoijartorkovitigût saugârsungmik aularviksiorutiksamik nerriniartarnîk?

13 Maggungniglo illinniartiminit tilliklerpok okautivlugiglo: Iglugasæksoarnut aileritik, inungmiglo pârsilârpotik, immertartomik, tamna malliktikko.

14 Ittervigilârtangatalo iglub inuanut okaritik: Ajokertuijub okautjaukovâtit: Iglo nauk, nerriviksara saugârsungmik aularviksiorutiksamik illinniartikka illagællugît?

15 Iglomiglo angijomik tulleraratsiaktalingmik idluarsarsimajomik unertûtilârpâtik; tagvane piksaptingnik âkiksoigitik.

16 Illinniartuglo aivuk, pilutiglo iglugasæksoarnut, sorlolo okautilaungmagik, naipipâk, saugârsuglo aularviksiorutiksak âkiksorpâk.

17 Unnulermallo 12 it illagilugit tikkipok.

18 Nerrimârvingme iksivagamik nerrilutiglo, Jêsuse okarpok: Illapse illangata nerrekattima pitilârpânga.

19 Kiksalerdlutiglo apperivât nellekârdlutik: Uvangauniarpêk? assialo: Uvangauniarpêk?

20 Kiovaille okarlune: 12 it illangata missukseкattima.

21 Inûb Erninga ainiaralloarpok, sorlo tapsominga aglaksimangmat; inugle tâmna kappianamêk, Inûb Erninganik pititsijok. Inungmut tâpsomunga idluarnersaunajarpok, erniangongikune.

*22 **Nerrivlutiglo** Jêsusib kakkôjak tiguvâ, kujalivlunelo avgorpâ, tâpkonungalo tunnivâ okarlunelo: Tigulugo nerrisiuk, tagva timiga.

23 Ermgusiârsuglo tigugivâ, kujalivlunelo tâpkonunga tâmna tunnivâ; illûnatiglo tâpsomangat immerput.

24 Okautivaillo: Tagva auga, Testamentitâb (aunga) kovijauniartok unuktut pivlugit.

25 Ahamarik okaupapse, mattoma kingorngagut immerniarungnaerpunga napârtub Wainiliksab iptinganik, uvlok taimna nelliuterkârtinago, nutautillugo immileromârupko Gûdib nâlegauvingane.

*26 **Tuksiarutsillo** nertordlerutiksat nâgamigit, annivut kakkamut orksoktalingmut.

27 Jêsusiblo okautivait: Unnuarme tamattomane tamapse sinaungajutigilârpapsinga. Aglaksimangmat: Mianersijok unnatadlarniarpara, saukkallo siamartidlarniarput.

28 Makkikumale (tokkungajunit), sivunapsingne Galilêamut aijomavunga.

29 Pêtrusible okautivâ: Illûnamatsiatik sinnaungajutigigalloarpattit, uvanga sinnaungajutekarniatsangilanga.

30 Jêsusiblo okautivâ: Ahamarik, okaupagit: Unnuarme

tamattomane, angutaunek niplerkârtinnago maggoertorlune, missiarutigilârparma pingasuertorlutit.

31 Okarivorle ama: Illa, tokkokattigijæksarigupkillônêt, missiarutigijomangilagit. Taimaktauk illûnatik okarivut.

*32 **Igloksoarmullo** avaluliorsimajomut pivut, Getsêmanemik attilingmut. Illinniartinelo okautivait: Tamaunga ingititse, tuksiariartortillunga.

33 Pêtruselo, Jakôbuselo, Johanneselo illagivait, sajudlalerlunelo kappiaktoadlalerpok,

34 Okautivaillo: Tarniga kiksarpok tokko tikkidlugo; tagvanêtitse pigârluse.

35 Averngoalerdlune nunamut pâmakterpok tuksialarmelo, ajornangipat, nelliutok tamanna kângerkovlugo.

36 Okarlunelo: Abba, Atâtak, ajugakanginavit, ermgusiârsuk una pêruk uvamnit; pijomajaraungitorle, pijomajat pile.

37 Sinniktulle tikkinamigit, Pêtruse okautivâ: Simon, sinnikpît? stundemik attautsemiglônêt pigârkattigijungnangilarmâ?

38 Pigârluselo tuksiaritse, ôktortaulungnermut perkonnase. Anernek pijomagalloarpok, uvinigle sangêpok.

39 Ama tuksiariartorpok, okautsit taipkoatsainait attormilugit.

40 Ama uttermigame, sinniktut tikkinivait; ijingit okumaimatta uerngarnermut, kigusitiglo tâpsomunga nellovait.

41 Pingajuaniglo tikkinamigit, okautivait: Mânna sinnikluselo merngoêrsoromavisê? Nâmaksivok tagva, stunde tikkisimavok. Ahak Inûb Erninga pititauniarpok ajortullijut aggaginut.

42 Makkititse aularta; ahâk, uvamnik pititsiniartok kaglivok.

*43 **Sullelo** taimak okartillugo, Jûdase, 12 it illangat, tikkilerpok inugiartoksuit illagællugit, saviksoalijardlutik ajaupialijarlarmiglo, ajokertuijoksoarnit aglangniglo illisimajunit inuillo angajokânginit pijut.

44 Pititsiniartublo nellunaikutaksamik (illitarsijutiksangænnik) okautilaukpait, okarlunelo: Kunnilârtara, taimnauvok! tigusiuk, aulartailitilugolo.

45 Tikkiname, kannilersârpâ okarlune: Rabbi, Rabbi, kunniklugolo.

46 Aktulerpâlle tâva, tigulâllo.

47 Sennianêtulle illangata saviksoane amuvâ, ajokertuijoksûblo kivganga ullimavlugo siutaerpâ.

48 Jêsusiblo kiovlune okautivait: Sorlo inuartomut annivose, saviksoalijarluse ajaupialijalapselo, tigujomavlunga.

49 Uvlut tamaita najortigilaukpapse kattimavingme ajokertuivlungalo, aktulaungilapsingalo; nellautaijulle aglangit nellautserkovlugit.

50 Illinniartingitalo illûnatik кemmakpât кemmavlutiglo.
51 Inôsuktullo illangata mallikpâ, sâtomik annorâmik uvineruggub; inôsuktullo tâmna tiguvât.
52 Uvinerunele ipperarpâ, annoraerdlunelo кemâvoк taipkonangat.
*53 **Jêsuselo** ajoкertuijoкsoarmut pitipât; tagvunga ajoкertuijoкsuit, angajoкâllo, aglangniglo illisimajut illûnatik kattimavut.
54 Petrusible kinguvasiklune mallikpâ ajoкertuijoкsûb igloкsoanganut pilune; tagvanelo kivgat iksivaкattigivait, ikkomamut kitjaкejârlune.
55 Ajoкertuijoкsuille кaggimiojullo illûnatik passitiksarsiorput Jêsuse pivlugo, toккotsomavlugo, nagvângilallo.
56 Unnuktut oкautigiludlarpât sæglovlutik, oкausingille adsigêngilat.
57 Illangillo sæglovlutik passiklertut saккerput, oкarlutik:
58 Tussalauкpavut, oкarmat: Tempele aggangnut sennamajoк asseroromavara, uvlunelo pingasune assianik sennalunga aggangnut sennamangitomik.
59 Sullele oкausingit adsigêngilat.
60 Ajoкertuijoкsoarlo akkorngænnit nikkovipoк Jêsuselo apperivâ oкarlune: Kiungilatît tamakkonunga ukkua passiklerninginût?
61 Nipleranele kiungilaк. Ajoкertuijorsûb ama apperivâ, oкautivlugo: Kristuseovêt, nakorinadlartub erningâ?
62 Jêsusele oкarpoк: Tâmnauvunga. Inûblo Erninga tækkojomârpasse iksivajoк (Gûdib) pitsartujub tallerpiata tungâne, кilaublo nuvujangitigut aккartoк.
63 Tâva ajoкertuijoкsûb annorâne allikpait, oкarlunelo: Kigligiutsijeкariaкarungnaerpogut.
64 Gûdemik oкarnerlûteкarninga tussarpasse; кanoк issumavisê? Tâpkoale illûnatik erкartorpât, toккotæksaujoк oкautigællugo.
65 Tagva illangita кetseralerpât, кênangalo mattuvlugo erкsârpât, oкautivlugo: Nellautalertigut. Kivgallo кênanga tiglukpât.
*66 **Pêtruselo** igloкsûb illuata pârdlerкamêtillugo, ajoкertuijorsûb kivangita arnat illangata ittertub,
67 Pêtruse kitjaкejârtoк tækkogamiuk, tækkunâlerpâ oкarlune: Igvittauк Jêsuse Nazaremioк illagivat.
68 Missiarporle oкarlune: Illitaringilara, oкautsitillo nellogivakka. Pâmullo anningmat, angutaunek niplerpoк.
69 Arnablo ama tækkogamiuk, sennianêtunut oкalerivoк: Tâmna taipkoa illangat.
70 Missiarivoк ama. Killamiojungnaermallo, tagvanêtut

Pêtruse ama окautivât: Ahamarik taipkoa illagivâtit; Galilêa-miogavit, окautsivît nellunailivâtit.

71 Ingminulle окarnerlulerdlune (Gûde taivlugo) окarpoк: Inuk tâmna окautigijase illitaringilara.

72 Angutaunerlo aipânik niplerpoк. Tagva Pêtrusib erкarpait. Jêsusib окausingit, окautilaungmago: Angutaunek maggoertorlune niplerкârtinnago, missiarutigilârparma pingasuertorlutit. Tâva кeasilerpoк.

KAPITEL XV.

Jêsusib kiglisiniartauninganik Pilatusemut. Toккotæksaunerartauninganik mittautigijauninganiglo. Kikkiaktortauninganik illuvertauninganiglo.

KAULERMALLO errinesuklutik ajoкertuijoкsuit, angajoкâllo, aglangniglo illisimajut, kiglisiniarpaktullo illûnatik кaggimiolerput, Jêsuselo кellaкsorlugo aularutivât, Pilatusemullo unnertujutigivât.

2 Pilatusiblo apperivâ: Jûdinut attaniovêt? Kiovâle окautivlugo: (Nellâgut) окarpotit.

3 Ajoкertuijoкsuillo angijomik passidlarpât.

4 Pilatusib ama apperivlugo окautivâ: Ahâk, angijomik passidlarmattit, kiungilatît?

5 Jêsusele kiojungnaermat, Pilatusetauк tamattominga tattaminiarpoк.

*6 **Aularviksiorangattale** Pilatuse illuseкarpoк, parngnanaersimavingmêtut illangat, inuit pijomajangat, aularкolugo.

7 Parngnanaersimadjaujoкarporle Barrabasemik attilingmik, kippalijoкsuit illagivlugit tigujaujomik, kippalijoкsôvlutiк inung mik toккotsigamik.

8 Inugasæksuillo кaggudlarlutik tuksiarvigivât, illuserminik attorкovlugo.

9 Pilatusible окautivait: Jûdit attaningat uvamnut aularкojauкovisiûк?

10 Nellunginamigit, ajoкertuijoкsuit idluigosungnermut tagvunga pitilaungmatsuk.

11 Ajoкertuijoкsuille inuit kajungertipait, Barrabasemik кennungârкovlugit, aularкojauкovlugo.

12 Pilatusib ama kiovait окautivlugit: Jûdit attaningænnik taijase кanoк uvamnut illiortauкovisiûк?

13 Kaggudlarivut ama окarlutik: Kikkiaktoruk!

14 Pilatusible ama appersorpait: Sumîk idluitomik pinialauкâ? Nipliluarivut: Kikkiaktoruk!

15 Pilatusible tâva inuit sattômaкojomavlugit, Barrabase

aularкovâ tâpkonunga, Jêsusele aklunânut issaкajauкovâ, unnertutigilâllo kikkiaktortauкovlugo senningajolingmut.

*16 **Sorsuktuksallo** Jêsuse âpât igloкsoarmut kiglisiniarvingmut, sorsuktuksallo illûnaita attautsemut кaiкovait.

17 Ulliksoarmiglo aupaluktamik kappitipât, niaкôtiksamiglo kakkilautilingmik pergaivut, illivlugolo niaкoanut;

18 Salutilerdlugolo oкarput: Salutitauvotit, Jûdit attaningat!

19 Niaкoagullo annaudlarpât ajaupiamut suvlulingmut, кetserarlugo, sêrкortorvigælugolo tuksiarvigivât.

*20 **Mittautigijarêramitsuglo,** ulliksoaк aupalluktaк pêrpât, annorânginik naugmininginik attitidlugo, aularutivâllo kikkiaktorniardlugo.

21 Inuglo sennerкotoк aksorôtivât, Simonemik attilik Zirenemioк, perorsêvingmit pijoк, Aleksandriblo Ruffiblo atâtangak; tâpsomunga erкsuktautipât kikkiaktortauviksanga.

22 Apâllo кaккamut Golgatamut, imaipoк: niaкovinertalingmut.

23 Wainemiglo mirralingmik (кassilinartomik) imertinasuarpât; pijomangilâle.

24 Kikkiaktorêramitsuglo, annorângit avikpait, immerautigivlugillo, kia piksariniarmangâgit.

25 Stundîgle pingajuangne kikkiaktorpât.

26 Kollânelo aglaksimavoк, кanoк passijauninga: Jûdit attaningat.

27 Inuartuglo magguk kikkiaktortauкattigællugo pivakit, aipâ tallerpiata tungânut, aipâlo saumiata tungânut.

28 Oкautsit aglaksimajut nellautsivut tagva, imailijut: Ajortullijut akkorngænnut pititauvoк.

29 Tagvûnalo arvertartut mittautigivât, illeкettamârlutiglo oкarput: Kuinangnâlukpotit kattimavingmik asseroijotit, ama senalugo uvlune pingasune.

30 Illingnik piulidlarit, senningajolingmit mânna aккarit.

31 Taimaktauк ajoкertuijoкsuit mittautigivât ingmingnut oкarlutik, aglangnik illisimajut illagællugit: Assine ikkajulauкpait, ingminigle ikajornermik sapperpoк.

32 Kristuseogune, Israêlitillo attanerikpatsuk, senningajolingmit mânna aккarle, tautorкovluta okperкovlutalo.

*33 **Stundillo** 6 ingata kingorngagut nuname illûnâne târtoкsôlerpoк stundit 9 ingat tikkilugo.

34 Stundillo 9 ingænne Jêsuse nipperкortovlune oкarpoк: Eli, Eli, lama asabtani? imaipoк: Gûdiga, Gûdiga, sôg кemakpingâ?

35 Tagvanêtullo illangita tamanna tussaramitsuk, oкarput: Ahâk, Eliase кaiкovâ.

36 Tagva illangat aкpangerpoк, nipperкumiglo sêrnartota-

lingmut missuksivoк, ajaupiamullo kappomitârlugo, immertipâ oкarlunelo: Ovatsiaro, tækkunârta, Elîasib aкkartitsartorniarmangâgo?

37 Jêsusele nipperкortovlune anernangêrpoк.

38 Kattimaviksûblo upkoкsoanga allikpoк maggôlivlune, pikkangat unnunga tikkidlune.

39 Sorsuktuksalle angajoкângata nellâne nangertub, tækkogamiuk anernangêrtoк taimaitomut nippersoarmut, oкarpoк: Ahamarik, Gûdib angut tâmna ernerivâ.

40 Tagvanelo arnaкarivoк, allivasiktomit tamakkoninga tækkunârtunik; tâpkoa illangit tagva Marîa Magdalêna, Marîalo, Jakôbusib mikkinersab Jôsesiblo anânangak, Salomelo,

41 Malliktigilauкtangit Galilêamêtillugo kivgartulauкtullo; assingillo unnuktut Jerusalemut majorarкattigilauкtangit.

*42 **Unnulermallo,** uvloк oppalungaijaiviongmat sabbatib tuglia,

43 Josefe Arimatîamioк tikkipoк, kiglisiniarpaktut illangat, ajungitoк issumagiktorlo, Gûdib nâlegauvinganik nerriungmijoк; tâpsoma sivôranane Pilatuse ittervigijartorpâ, Jesusib timinganik tuksiarvigivlugo.

44 Pilatusib toккojarêrtoк tussaramiuk, tattaminiarpoк, sorsuktuksallo angajoкângat кaiкovâ, apperivlugo toккoкammermangât?

45 Angajoкâmillo tussaumaleramiuk, timinga tunnijauкovâ Jôsefemut.

46 Uvineruksaijarsiniaramelo, aкkartitsartorpâ, immuserdlugolo uvineruksaijamik, illivlugolo illuvermut, кairtomut illulimajomut; ujaraksoarmiglo aksakârtitsivoк illuviub pânganut mattuksamik.

47 Marîa Magdalênable, Marîablo Jôsesib anânangata, tækkunârpâk, namut illijauniarmangât.

KAPITEL XVI.

Kristusib makkininganik. Saкkertininganik Marîa Magdalênamut illinniartunullo. Tilliklerninganik Apostelinik Kilaliarninganik.

SABBATELO кângermat Marîa Magdalêna, Marîalo, Jakôbusib anânanga, Salomelo tippitsiariksautisiniarput, mingoariartoromavlugo.

2 Wochiblo uvlungita sivorlerpângænne uvlarârsukut, illuvermut pivut, seккineк nuilermat.

3 Ingmingnullo oкarput: Kia ujaraksoaк illuviub pânganit aksakârtiniarpaûk?

4 Tagvungalo tækkunâramik, ujaraksoaк aksakârtitavineк mallugivât; angijôvaksôngmat.

5 Illuvermullo itteramik, angut innôsuktoк tallerpiata tungâne iksivajoк tækkogamitsuk, angijoкtamik кaккortamik annoralik, kakkilâdlarput.

6 Tâpsomale oкautivait: Kakkilârase, Jêsuse Nazaremioк kikkiaktorsimajoк кennerpasse; makkisimavoк, tamânêngilaк; illijauvigilauкtanganik tækkoleritse.

7 Oкariartoritsele illinniartinginut, Pêtrusemullo, Galilêamut sivorlerilârapsiuk; tagvane tækkojomârpasse; sorlo oкautilaujungmasse.

8 Tuavidlutiglo annivut, illuveк кemaklugo. Sajudlarlutiglo kakkilâdlarput, oкangilallônêt inungnut, erкsidlaramik.

*9 **Jêsusele** uvlâkut makkiname, Wochib uvlungita sivorlerpângænne, saккerкârpoк Maria Magdalênamut, annititsivigilauкtaminut Sâtanasinik 7 nik.

10 Tâmna oкariartorpoк illagilauкtanginut, kiksalarmiglo кeajunut.

11 Tâpkoalo, tussaramik inôngmat, saккilaungmallo tâpsomunga, okperingilât.

*12 **Mattoma** kingorngagut tapkoa illagingnut maggungnut saккerpoк, assianik tautuкalerdlune, ingergatillugik natername.

13 Tâpkoalotauк illamingnut oкariartorivuk tamattominga; tâpkoatauк okperinginivakit.

*14 **Kingorlermik** 11 it saккervigivait nerritillugit, okpingimattalo suadlarpait, ômatingillo mangaidlarmatta; toкungajunit makkisimajomik tækkolauкtut okperingimagit.

15 Oкautivaillo: Sillarsoarmut illûnânut ainiaritse, oкautsillo tussarnertut oкautigisigik inungnut tamainut.

16 Okpertoк baptitaujorlo piulijaujomârpoк; okpingitorle erкartortaujomârpoк.

17 Tamakkoningale nellunaikutaкaromârput okpertut: Attimne Sâtanasit annititsomârpait, oкanut nutânut oкaromârput,

18 Kuglugiarâlungnik pêjaijomârput; toкkonartomiglo immeralloarunik, soкkoseromângilat; кannimajut pattingmikpattigik, pijungnaeromârput.

*19 **Nâlekablo** taimak oкautilauramigit, кongmuartitauvoк кilangmut, ingitsartularmelo Gûdib tallerpiata tungânut.

20 Tâpkoale illûnainut oкariartorput; Nâlekablo piniarкattigivait, oкausingillo okpernartipait tattamnartunut mallikkunut.

EVANGELISTIB LUKASIB AGLANGIT.

KAPITEL I.

Zachariase Johannesib Baptiterijub inûlerninganik oкautjaulerpoк. Marîalo Jêsusib inûlerninganik oкautjaulerpoк. Marîab Elisabet nellipsarpâ Gûdelo nertorpâ. Johannesib inûlerninganik, Zachariasiblo nertordlerninganik Gûdemik.

UNUKTUT aglagasualaungmatta, oкautsit unipkausingortilugit pijoкalauktut akkunaptingne pivlugit;

2 Sorlo taipkua tunnitjivigilaungmattigut tamakkoninga, pigiarninganit nangminek tækkolauktamingnik, kivgartorteovlutik oкautsinut:

3 Uvangatauк tamanna nâmagidlarpara, tamaita kiglinganit kiglisitigilualaurapkit, illingnut, nagliktara Teôfiluse, aglaluarlugit;

4 Ajoкertûtsib ajoкertortaujutigijavît tungavinganik tussarкovlutit.

*5 **Herodese** nuname Judêame attaniotillugo, ajoкertuijoкalauкpoк ajoкertuijôкattigêt ingmigolingajut Abiakut illangænnik, Zachariasemik attilingmik; taipsoma nullianga Aronib panningita illangat, Elisabetemik attilik.

6 Tamarmigle idluarpuk Gûdib sângane, Nâlekablo perкojangit pijomajangillo tamaita nâletsiarpait.

7 Kittorngaкangilaglo, Elisabet кittorngisuitôngmat, inutoкaulerdlutiglo tamarmik.

8 Taipsomane Zacharîasib ajoкertuijônine attoramiuk Gûdib sângane, (Abiakut) simmêningat nelliutingmat,

9 Ajoкertuijullo illusingat malliklugo, isserluanititsininga nelliutingmat, Nâlekab Tempelinganut itterpoк.

10 Inugasæksuillo illûnatik sillatânêput tuksiarlutik isserluanititsitillugo.

11 Nâlekable Engelingita illangat tækkotipoк tâpsomunga, Altârib isserluanititsiviub tallerpiata tungâne nangertoк.
12 Zacharîasiblo tâmna tækkogamiuk коaкsâlarmelo erкsilerpoк.
13 Engeliblе oкautivâ: Zacharîase, erкsinak, tuksiarnitit tassartauvut, nulliallo Elisabet ernijomârpoк erniksarnik, taimna Johannesemik atseraræksarivat.
14 Kuviasûtigilugo alliagijomârpat, unuktullo inûlerninga кuviasûtigijomarpât.
15 Nâlekab sângane angidlaromârmat; Wainemik assianiglônêt immiksamik pitsartudlartomik immeromângilaк. Anânangatalo timingata illuanêtillugo sulle Anernermik ajunginermik illumertaulârpoк.
16 Israêliblo кittorngangit unnuktut sâtitsomârpait Gûdemut Nâlegangænnut.
17 Tâmnalo sivorleromârpâ Eliasetut anernеkarlune pitsartunеkarlunelo, angajoкât ômatingit sâtitsomârlugit кittorngamingnut, okpingitullo idluartut illisimaninginut, taimak Nâlekamut inungnik opallungaersimajunik âкêlune.
18 Zachariasiblo Engele oкautivâ: Suna nellunaiкutaksarivigô? itôlerama, nulliaralo ningiungogivoк.
19 Engeliblo kiovlune oкautivâ: Gabriêliovunga Gûdib sângane nangertunga, tillijauvungalo oкautjauкovlutit, tamattomingalo nellojungnaertitauкovlutit.
20 Ahâglo, nippangerniarpotit oкarungnarungnaerlutillo, uvloк taimna tikkilugo pijoкarvioniartoк tamakkoninga; oкausikka okperinginangne, nellautsiniartut nelliutinermingne.
21 Inuillo Zacharîase utaккivât, tattaminiarlutiglo, taimak sivitutigijomik mulludlarmat Tempeleme.
22 Annigamelo, oкautijungnangilait. Mallugosulerpullo tækkotitjumik tækkolaungmat Tempeleme. Nullorarpaillo, oкarungnangerdlunelo.
23 Kivgartorningatalo soraervia nelliutingmat, iglominut angergarpoк.
24 Uvlullo tâpkoa kingorngænne nullianga Elisabet singailerpoк, taккiniglo tellimanik ijerartorlune oкarpoк:
25 Taimak Nâlekab pivânga uvlune ukkunane tækkonâraminga, kangusûtiga inungne uvamnit pêrlugo.
*26 **Taккillo** pingasojoænne Gûdib Engele Gâbriêl tillivâ iglugasangnut Galilêametunut, Nazaretemik attilingnut,
27 Uigasungmut angersimajomut Dâvidib kinguvângita illangænut, Jôsefemik attilingmut; uigasuglo Marîamik attekartoк.
28 Engeliblo ittervigivâ oкarlune: Salutitaulerit saimartitaujotit! Nâlekab illagivâtit, annerijaunerojotit arnanit tamainit.

29 Mariable tækkogamiuk, окausingit коaкsârutigivait issumalerlunelo: Kanок tagva salutitauvîk?
30 Engeliblo окautivâ: Marîa erкsinak, saimartauniksarsivotit Gûdeme.
31 Ahâk, singailârpotit timingne, ernermiglo ernijomârpotit, tâmna Jêsusemik atseraræksarivat.
32 Tâmna angidlaromârpoк, кotsingnermêtublo erninganik taijaujomârpoк, Gûdiblo Nâlekab tunnitjivigijomârpâ atâtangata Dâvidib iksivautanganik.
33 Jâkoblo iglunganut attaniojomârpoк issoкarniangitomut, attanioningalo naggateкaromângilaк.
34 Tagva Marîab Engele окautivâ; Kanок tamanna pilârкâ? angumik кaujimanginama.
35 Engelib kiovlune окautivâ: Annernerub ajunginerub кollangiarniarpâtit, кotsingnermêtublo pitsartuningata ullingniarpâtit; tamanna pivlugo ivsornaineк erniarijæksat Gûdib Erninganik taijaujomârpoк.
36 Ahâglo, Elisabettauк illat singaigivoк ernermik ningiungolerlune; таккit pingasojoænne, taimna кittorngisuitoк illûnatik окautigijangat.
37 Gûdeme ajornartoкangimat.
38 Marîale окarpoк: Ahâk Nâlekab kivgarivânga; sorlo окaravit taimailerlanga. Engeliblo кemmakpâ tâva.
39 Uvlunele taipkonane Marîa aulalerpoк, aisârlune кaккanut iglugasait illanginut Judêamêtunut,
40 Zacharîasib iglunganut, itterdlunelo Elisabet salutipâ.
41 Elisabetiblo tamanna Marîab salutitsininga tussarmago, timingata singainga nerritoralerpoк. Tagvainarlo Elisabet illumertaulerpoк Anernermik ajunginermik.
42 Nipliadlarlunelo окarpoк: Annerijaunerojotit arnanit tamainit, timivîllo singainga annerijaunerogivoк.
43 Nakîllo tamanna pivâ, Nâlekama anânangata tikkingmanga.
44 Ahâk salutitsinivît nippinga tussarapko, singaiga illumnêtoк кuviasungnermut nerritoralerpoк.
45 Pilorikpotit, okperavit; illingnut Nâlekab окausingit nâmaksijomârmatta.
46 Marîalo окarpoк: Tarnima Nâlegaк nakoridlarpâ.
47 Anernermalo Gûde Piulijiga кuviasugvigivâ.
48 Kivgakullungme nikkanarsârninga tækkunârmago. Ahâk, mânnamit inuit illûnatik piloringneraromârpânga.
49 Angijoкsoarmik pingmanga, ajugaкangitub, hailigemiglo attigub.
50 Nâpkiningningalo nâlektiminêtsainarpoк soraijunane.
51 Sôngogame, tallerminut siamartipait ômatimingne piojorijut.

52 Pitsartujoksuit iksivautanginit ochotipait, nikkanartullo angijorortipait.
53 Kâktut tunitjivigiluarpait piksanginik, akluitullo piksakartinagit kikkipait.
54 Nâpkigosungnermik erkaimavok, kivganelo Israêle ikajorpâ,
55 Sorlo angilaurame atâtaptingnut Abrahamut kinguvânginullo issokangitomut.
56 Marîalo takkinik pingasunik tâpsomanêlaukârdlune, angergarivok iglominut.
*57 **Elisabetible** erniviksanga nelliutingmat, ernermik ernivok.
58 Sillalingitalo illangitalo tussaramitsuk, Nâlekab napkigingmago, kuviasukattigivât.
59 Uvlullo sittamaujoæmne nutarârsuk tikkipât kippilâllo, atâtangatullo Zacharîasemik attekartipât.
60 Anânangatale kiovait okarlune: Aukagle, Johannesemik attekartuksauvok.
61 Okautivâllo: Illakangilatille taimaitomik attilingmik.
62 Atâtangalo Zacharîase nullorarpât, kanok attekarkojomangmangâgo.
63 Aglagæksamiglo kaikojivok, aglaklunelo okarpok: Johannesemik attekarpok. Illûnatiglo tattaminialerput.
64 Tagvainarlo Zacharîasib kanninga okangalo angmartitauvuk, okalerdlunelo Gûde nakoridlarpâ.
65 Sillalingillo illûnatik erksilerput. Kakkamiullo illûnatik Judêame tamakkoa tamaita tussaumalerpait.
66 Tussartullo tamakkoninga illûnatik ômamigilerpait okarlutik: Kanok illingajomârasugiviûk nutarârsuk unâ? Nâlekable aggangita illagivât.
*67 **Atâtangalo** Zacharîase Anernermik ajunginermik illumertaulerpok, okarlunelo nellautsilertunik:
68 Nakoridlartaule Nâlegak, Israêlib Gûdinga, inukottine nellipsarlugillo piulingmagit.
69 Piulijoksoarmik pitingmattigut kivgame Dâvidib iglungane,
70 Itsaksoak taimak okarame nellautaijut idluartut kaningitigut:
71 Piulijomavluta akkerartortiptingnit, ômigijiptalo illûnatik agganginit;
72 Nâpkigosungnermiglo sakkertitsilune angajokâptingnut, angerninelo hailigiojok erkaumavlugo,
73 Okarmaringnine, angernerilauktane Abrahamut atâtaptingnut imaitok: tunitjivigijomâramitigut,
74 Piulijauvluta akkerartortipta agganginit kivgartorkovluta tâpsominga inôtilluta sivôranata,

75 Ivjornainermelo idluarnermelo tâpsoma sângane.
76 Igvillo nutaraĸ, taijaujomârpotit ĸotsingnermêtub nellautaijoĸottinganik; Nâlegaĸ sivorleromârangne, apĸotiksanga âĸiksorlugo,
77 Inuĸotingillo illitarsitilugit piulijiksamik, ajornermingnit issumangnarungnaertomik,
78 Gûdipta ômatingata nâpkiningagut. Tâpsomûna nuijub ĸotsingnermit nellipsarmattigut,
79 Saĸĸertuksauvlune taipkonunga târtomêtunut, toĸĸublo tachalininganêtunut, itikkavullo torârtilugit apĸomut ullapirsartauvionartomut.
80 Nutarârsuglo aglisilerpoĸ, sangidlalarmelo annernerme, inuĸangitomêdlunelo, saĸĸerviksanga Israêlib kinguvânginut nelliutilerĸârtinnago.

KAPITEL II.

Kristusib inûlerninga Betleheme, kippijauningalo, attingalo. Nutarârsûb Jêsusib âtauninga kattimaviksoarmut Jerusalemêtomut. Jêsusib nukapiangovlune takpaungarĸattauninga Jerusalemut, kattimaviksoarmêningalo.

TAIPSOMANE attanersûb Augustusib perĸojivlune inuit illûnaita attaniovingminêtut aglaktauĸovait, (attingit perĸutingillo).
2 Aglaktaunek tamanna sivorlerpângovoĸ pivorlo taipsomane Zireniuse attanerusiqtillugo Sîriame.
3 Illûnatiglo iglogasæksoarmingnut aivut, aglaktaujomavlutik.
4 Tagva Jôsefetauĸ aularivoĸ Galilêamit, iglugasangnit Nazaretemit, Judêamut, Dâvidib iglugasanginut, Betlehemik attilingnut, Dâvidib iglunganit kinguvânginillo pigame,
5 Aglaktaujomavlune Marîa nulliane aiparællugo, tâmna singaijoĸ.
6 Tagvanêdlutiglo ernivivikssanga nelliutivoĸ.
7 Erniarerĸârtaminiglo ernivoĸ, immuserdlugolo annorâvinernik, nergjutit nerchevianut illivâ, sinniktarvingme inniksaĸanginamik assianik.
*8 **Taipsomalo** erĸâne mianersijoĸarpoĸ natername, nergjutimingnik avalulingmêtunik mianersijunik, unnuangotillugo.
9 Ahâglo, Nâlekab Engelingata tikkipait, Nâlekablo ĸaumasingata ĸaumartidlarpait; erĸsidlalerpullo.
10 Engeliblo oĸautivait: Erĸsinase, ahâk, ĸuvianartoĸsoarmik oĸautivapse sillaĸsoarmiunut tamainut pilârniartomik.
11 Pivluse mânna piuliklerte Nâlegaĸ Kristuse erniangongmat, Dâvidib iglugasangine.

12 Tamannalo nellunaikutarisiuk, nutarârsuk anorâvinernik immusersimajoк, nergjutillo nerchevianut illimajoк naipilârpasse.
13 Tagvainarlo Engeleme кilangmiugasæksoaкalauкpoк; tâpkua Gûde nakoridlarpât oкarlutik:
14 Gûde кotsingnermêtoк nakoridlartaule, ullapirsautекarle nuname, inungnelo кuvianartoкarle!
15 Engelillo taipkonangat кilaliarmatta, mianersijut ingmingnut oкalerput: Mânna Betlehemut ailauкta, pijoкalertomiglo tâvane tækkojartorluta, Nâlekab oкautigijanganik uvaptingnut.
16 Tuavilutiglo tagvunga pivut, Marîalo Jôsefelo tikkipakit, taimaktauк naturârsuk nergjutit nercheviænne illimajoк.
17 Tækkojarêramitsuk, oкautigijartorpât oкautijaunitik nutarârsuk tâmna pivlugo.
18 Tussartullo illûnatik mianersijut oкausingit tattaminiarivait.
19 Marîable oкautsit tamakkoa tamaita torкorpait, auladlugillo ômatimine.
20 Mianersijullo utterivut, Gûdelo nakorivlugo кujagidlarpât tussartatik tækkojatiglo pivlugit, taimak oкautjaulauramik.
*21 **Uvlullo** sittamaujortôlermatta, nutarârsuk kippijaungmat, attекartipât Jêsusemik, Engelib taimak taingmago, sulle anâname timingata illuanêlerкârtinnago.
*22 **Uvlullo** nelliutingmatta, Marîab sujungaivinga Môsesib perкojangit malliklugit, nutarârsuk Jêsuse takpaunga Jerusalemut âpât, Nâlekamut pititsomavlugo;
23 (Sorlo aglaksimangmat Nâlekab perкojangine: Angutiârsuit кittorngingautit anânaminit annerкârtut tunijæksauvut Nâlekamut.)
24 Tunnergutiksatik tunnilugit, sorlo Nâlekab perкojangine aglaksimangmat: Taubingnik piarкangniglônêt.
25 Ahâglo, angutекalauкpoк Jerusaleme Simeonemik attilingmik; angullo tamna idluarlunelo Gûdemik nâlekpoк, Israêliblo manigortaujutiksanganik nerriukpoк, Anernerublo ajunginerub innigivâ.
26 Anernermullo ajunginermut nellojungnaertitaulauкpoк toкkonianginerminik Nâlekab Kristusinganik tækkoкârane.
27 Tâmna Anernerub ajunginerub kajungersaininganut kattimaviksoarmut pivoк. Jêsusiblo angajoкâkita nutarârsuk âmakko, piniarutigilugo, sorlo pivangmatta perкojat malliklugit,
28 Simeonib tiguvâ erкisimiardlugo, Gûdelo nakorivâ oкarlunelo:
29 Nâlegaк mânna kivgat ullapirsautекarlune angerarle, sorlo oкalauravit;
30 Ijimnut piuliklertiksauкojat tækkogapko.

31 Tâmna inuit illûnatik kênangita sângænne pijarêrtinangne,
32 Kaumajoк nellojunik кaumarsaijuksaк, inuкottivîllo Israelitit nakorijaksangat.
33 Jôsefiblo atâtaksangata anânangatalo nutarârsûb oкautigijauninga tamanna tattaminiarutigivâk.
34 Simeoniblo saimartipak, anânanganullo Mariamut oкarpoк: Ahâk, una ochojutiksaujomârpoк makkijutiksaujomâlarmelo unuktunut Israêlib kinguvânginut, nellunaikutaksaujomârlunelo akkerartugaksaк;
35 (Tarnikullo (Marîa pivâ) кibliktauкôromârpotit saviksoarmut,) unuktut ômatingita issumangit sagvartauкovlugit.
36 Arnaкtauк nellautaijoк tagvanênivoк Hannamik attilik, Fanuêlib pannia, Aserib kinguvângita illangat, ningiungolertoк, uigasôlauкârdlune ueкalauкtoк Jârinik 7 nik;
37 Mânnale uigarniojoк Jâreкalerdlune 84 nik, kattimavingmit nûlungimariktoк, tuksiarnermullo nerritailinermullo Gûde kivgartorpâ uvlullo unnuallo tamaita.
38 Tâpsomatauк stundeme taipsomane tikkipait, Nâlegarlo nakoridlarpâ, oкautigilâllo piulijiksamik utakkijunut tamainut Jerusalemêtunut.
39 Tamaitalo nâmaksitigamigit Nâlekab perкojangit malliklugit, ama Galilêamut utterivut iglugasangmingnut Nazaretemut.
40 Nutarârsugle aglisikpoк, pitsartudlarlunelo anernerme, sillatuvaksoadlalarmelo, Gûdiblo saimaningata najorivâ.
*41 **Angajoкâgiglo** Jârine tamaine Jerusalemut aivakpuk aularviksiorviolerangat.
42 Jêsuselo Jâreкalermat 12 nik, illagællugo takpaunga Jerusalemut aivuk, aularviksiorviub illusinga malliklugo.
43 Uvlullo taipkoa nângmatta angergarmingmanniglo, nukapiaк Jêsuse Jêrusalemit nûlungilaк, angajoкâkitalo tamanna nellovâk.
44 Illagilaûкtamingnulle illaunasugigamikko, uvloк attauseк ingergaramik, кenneriartorpâk illamingne illitarijamingnelo.
45 Nenninginamikko, ama Jerusalemut utterivuk кenneriardlugo.
46 Uvlullo pingasôlermatta, naipipâk kattimavingme iksivajoк ajoкertuijut akkorngænne, tâpkoalo nâleklugit appersorpait.
47 Nâlektullo illûnatik, sillatuninga kigusingillo tattaminiarivait.
48 Angajoкâkitalo tækkogamikko, коaкsârpuk, anânangatalo oкautivâ: Ernîk, sôg taimailiorpitigûk? Ahâk, atâtavît uvangalo кennilauкpaptigit kiksarlunuk.
49 Jêsusiblo kiovak: Sôg кennerpitingâ? nellovitîk, atâtama pingit piniariaкarapkît?

50 Kanorle окautingmagik, окausinganik tukkisingilak.
51 Illagivlugiglo tâva taununga Nazaretemut aivoк nâleluarlugiglo. Anânangatalo окausingit makkoa tamaita ômatimine torкorpait.
52 Jêsuselo sillatulerpalliadlarpoк, inumariolerpalliavlunelo, saimaneкsivalliavlunelo Gûdeme inungnelo.

KAPITEL III.

Johannese ajokertuilerpoк. Jêsusib baptitauninga. Jêsusib sivorlingita malliktigêngninginik (tagva anânangata Marîab sivorlinginik.)

ATTANIVIKSUB Tibêriusib attaniotiningata Jâringita 15 ningænne, Pontiuse Pilatuse attanerusiotillugo Jûdêame, Herôdeselo nunab illainangane attaniongmat Galilêame, nukâlo Filippuse nunab illainangane attaniongmat Iturêame Trachonitisib erкâne, Lisaniaselo nunab illainangane attaniongmat Abileneme,
2 Hannaselo Kaifaselo ajoкertuijoкsôtillugik; tagva Gûdib perкojininga pivoк Johannesemut, Zacharîasib erninganut, inuкangitomêtomut.
3 Jordaniblo erкânut illûnanut pivoк, ajoкertuivlunelo baptijummik каkkialerкojijomik, idluinerit issumagijaujungnaerutiksangænnik.
4 Sorlo nellautaijub Jesaiasib окâlaningita aglangine aglaksimangmat; tâmna окarmat: Ajoкertuijub nippinga inuкangitome imâк pivoк: Nâlekab apкotiksanga âkiksorsiuк, apкosiningillo naggotisigik!
5 Naкsat illûnatik kipviartaujomârput, каkkallo каkkârulaillo illûnatik naкkiglijaujomârput; apкosiningillo niungajut naggotitaujomârput, apкosinininginillo mannêtut manniksititaujomârput.
6 Uviniggit (sillaкsoarmiut) illûnatik Gûdib piuliklertiksauкojanga tækkojomârpât.
7 Tagva inuit nellipsarmatsuк baptitaujomavlutik, Johannesib окautivait: Kuglugiangojârtose, кia кemmâкovâse ningautsimit pijomârtomît?
8 Attê, kiglilingmik sâgiarluse ablapsâmik issumaкaritse! issumaniarase, illupsigut окaromavluse: Abraha atâtagivavut. Окautivapse: ujarкanit makkonangat Gûdib Abraha кittorngititsungnarpâ.
9 Ullimaut napârtub mimmernanganêlerêrpoк. Tamanna pivlugo napârtut neliat ajungitunik paungaкangitoк kippijauniarpoк, egitauvlunelo ikkomamut.

10 Inuillo apperivât окarlutik: Kanок piniartuksauvitâ?
11 Kiovait окautivlugit: Maggungnik annorâlik tunnijilerle peкangitomut, nerкiksaliktauк taimailiormile.
12 Zoelnerittauк tikkipât baptitaujomavlutik, apperivlugolo: Ajoкertuijoк, kanok uvagut piniartuksauvitâ?
13 Окautivait: Ununnersanik pijomaniarase perкojaujunit.
14 Sorsuktuksattauк apperivât окarlutik: Uvagulle kanok piniartuksauvitâ? Окautivait: Inungnik aкunaidlarniarase idluitullinaselônêt akkilertaunise nâmagisigik.
*15 **Inuille** nerriungmatta, illûnatiglo ômatimingne issumavlutik, Johannese Kristuseogalloarmangât,
16 Johannesib kiovait, illûnaita окautivlugit: Uvanga immermut baptipapse; kingunipkulle tikkituksaк pitsartunersauvok uvamnit, nellopкotivungalo, tâpsoma ittigagutîgik singêjarlugik. Tâpsoma baptitsomârpase Anernermut ajungitomut ikkomamullo.
17 Poagit tâpsoma agganginêpok; кemmatullivingmelo nettinga sanneromârpâ, кakkôjaksatsiallo кemmatullivingminut kattitsomârpait, piungitulle ôtsomârpait ikkomamut кammisuitomut.
18 Assinginiglo unnuktunik inuit кaiblarpait окâlavigilaitalo.
19 Herôdesele attanît sittamat illangat, suangadlaraugame (Johannesemut) nukkangata Filippusib nullianga, Herôdiase, pivlugo, ajortullininginillo tamaita pivlugit,
20 Tamakkoa (ajortullinine) tamaita illavlugit, Johannese parngnanaersimavingmut pitipâ.
*21 **Taipsomane** inuit illûnatik baptitaungmatta, Jêsusetauк baptitaungmat tuksialarmelo, кilak angmalerpok;
22 Anernerlo ajunginek tingmiatut taubetut akkarpok, Jêsusemullo pivlune, nippelo кillangmit pivok окartok: Ernerivagit nagliktagit, кuviagijagit.
*23 **Jêsuselo** Jarime 30 inganêlerpok, ernionasugijauvlunelo Jôsefemut; tâmna Elib ernerilauktanga (ningaugilauktanga);
24 Tâmna Matatib ernerilauktanga; tâmna Lêvib ernerilauktanga; tâmna Melchib ernerilauktanga; tâmna Jannab ernerilauktanga, tâmna Jôsefib ernerilauktanga;
25 Tâmna Matatiasib ernerilauktanga; tâmna Amosib ernerilauktanga; tâmna Nahumib ernerilauktanga; tâmna Eslib ernerilauktanga; tâmna Nangib ernerilauktanga;
26 Tâmna Maatib ernerilauktanga; tâmna Matatiasib ernerilauktanga; tâmna Semêib ernerilauktanga; tâmna Jôsefib ernerilauktanga, tâmna Jûdab ernerilauktanga;
27 Tâmna Johannab ernerilauktanga; tâmna Rêsiab ernerilauktanga, tâmna Zorobabelib ernerilauktanga; tâmna Salatiêlib ernerilauktanga, tâmna Nêrib ernerilauktanga;

28 Tâmna Melchib ernerilauktanga, tâmna Addib ernerilauktanga; tâmna Kosamib ernerilauktanga; tâmna Elmadamib ernerilauktanga; tâmna Hêrib ernerilauktanga;
29 Tâmna Joseb ernerilauktanga; tâmna Eliêserib ernerilauktanga; tâmna Joremib ernerilauktanga; tâmna Mattab ernerilauktanga; tâmna Lêvib ernerilauktanga;
30 Tâmna Simeonib ernerilauktanga; tâmna Jûdab ernerilauktanga; tâmna Jôsefib ernerilauktanga; tâmna Jonamib ernerilauktanga; tâmna Eliakimib ernerilauktanga;
31 Tâmna Meleab ernerilauktanga; tâmna Menamib ernerilauktanga; tâmna Mattatanib ernerilauktanga; tâmna Natanib ernerilauktanga; tâmna Davidib ernerilauktanga;
32 Tâmna Jessib ernerilauktanga; tâmna Obedib ernerilauktanga; tâmna Boasib ernerilauktanga; tâmna Salmonib ernerilauktanga; tâmna Nahassonib ernerilauktanga;
33 Tâmna Aminadab ernerilauktanga; tâmna Aramib ernerilauktanga; tâmna Esromib ernerilauktanga; tâmna Farezib ernerilauktanga; tâmna Jûdab ernerilauktanga;
34 Tâmna Jâkob ernerilauktanga; tâmna Isaab ernerilauktanga; tâmna Abrahab ernerilauktanga; tâmna Tarab ernerilauktanga; tâmna Nahorib ernerilauktanga;
35 Tâmna Sarugib ernerilauktanga; tâmna Ragahub ernerilauktanga; tâmna Falegib ernerilauktanga; tâmna Eberib ernerilauktanga; tâmna Salab ernerilauktanga;
36 Tâmna Kainanib ernerilauktanga; tâmna Arfagsadib ernerilauktanga; tâmna Sêmib ernerilauktanga; tâmna Nôab ernerilauktanga; tâmna Lamechib ernerilauktanga.
37 Tâmna Matusalab ernerilauktanga; tâmna Enochib ernerilauktanga; tâmna Jaredib ernerilauktanga; tâmna Malalêlib ernerilauktanga; tâmna Kainanib ernerilauktanga;
38 Tâmna Enosib ernerilauktanga; tâmna Setib ernerilauktanga; tâmna Adamib ernerilauktanga; tâmna Gûdib pinga.

KAPITEL IV.

Kristusib ôktortauninganik Sâtanasemut. Okâlaninganik Nazareteme. Pijungnaertitsininganik Sâtanaselingmik Kapernaume, Pêtrusiblo sakkinganik, assinginiglo. Ingergarninganik Galilêame.

JÊSUSELE Anernermik ajunginermik illumilik, ama Jordanemit utterivok, Anernerublo aitipâ inukangitomut.
2 Uvlullo 40 it nâvlugit Sâtanasemut ôktortauvok. Uvlunelo tâpkonane nerringilak; tâpkoalo kângermatta kâlerpok kingorngagut.

3 Sâtanasible окautivâ: Gûdib Ernerikpattit, ujarak una окautiuk каккôjangorкovlugo.
4 Jêsusible kiovâ, окarlune: Aglaksimavок: Каккôjatuinак inûb inôtigingilâ, Gûdible окausingit tamaita (inôtigivait).
5 Sâtanasiblo aitipâ каккamut kingiktomut, sillaкsûblo attaniovingit tamaita tâpsomunga sikkungilarnerme attautseme кemmergojautipait.
6 Окautivlugolo: Makkoa attaniovît tamaita ânanauningillo illingnut tunnijomavakka; uvamnut tunnijaungmatta, issumamniglo tunivakka pijomajomut.
7 Mânna tuksiarvigijomagumga, tamaita piksariniarpattit.
8 Jêsusiblo kiovlune окautivâ: Sâtanase, uvamnit aularit, aglaksimangmat: Gûdemik Nâlegarnik tuksiarveкartuksauvotit, kissiallo kivgartorlugo.
9 Jerusalemullo aularutivâ, âlâllo kattimaviksûb nuvugusinganut, окautivlugolo: Gûdib Ernerikpattit, kattagit.
10 Aglaksimangmat: Pivlutit Engeline perкojomârpait, sapputijauкovlutit.
11 Erкisimiartauкovlutillo, ittikkatit aporкonnagit ujarкamut.
12 Jêsusib kiovâ окarlunelo: Окautigijaumavок: Gûdemik Nâlegarnik ôktortuksaungilatit.
13 Sâtanasiblo ôktûtine tamaita nâgamigit, кemmalerpâ.
*14 **Jêsuselo** Anernerub pitsartuninganut ama Galilêamut utterpок, tâpsomalo erкânêtut illûnatik tussaumalerpât.
15 Illinniarvinginelo ajoкertuivок, nakkorijauvlunelo illûnainut.
16 Nazaretemullo pivок, inuguijauvingminut; illutsimitullo sabbateongmat illinniarvingmut itterpок, nikkoviporlo attuarsijomavlune.
17 Tagva tunitsiviolerpок nellautaijub Jesaiasib aglanginik. Makperamigillo, окautsit ukkua nellaupait aglaksimajut:
18 Nâlekab Anerningata najorpânga, taimaimat mingoalauкpânga, tillilarmalo окautsinik. tussarnertunik окâlaкovlunga aklujunut, inûliklerкovângalo serкomisimajunik ômatilingnik, parngnanaersimavingmêtullo amniviksangænnik каujitilugit, tautungitullo tautulerкovlugit, kappiasuktullo kappiasugungnaerкovlugit ajorungnaerкovlugillo,
19 Nâlekablo Jâringanik tussarominartomik окâlaкovlunga.
20 Aglaillo pattiktinamigit, kivgamullo tunnigamigit, ingipок. Illinniarvingmêtullo illûnatik tækkunârpât.
21 Окarvigivaillo: Uvlome aglait ukkua nellautsilerput siutipsingnut.
22 Illûnatiglo kigligiutjivut tâpsominga, окausingillo tussarnertut каnninganit annijut tattaminiarivait, окarlutiglo: Jôsefib tâmna erneringilâ?

23 Окautivaillo: Окausiovaktomik окautiniaralloarpapsinga imaitomik: „Inûliklerte, illingnik piulidlarit.“ Angijunik Kapernaume tattamnartitarnik tussaumalaurapta, taimailiorit ovanetauк inugoijauvingne.

24 Окarporle: Ahamarik, окautivapse: Nellautaijoк ivlerijaungilaк inugoijauvingmine.

25 Nellâgulle окautivapse: Israêlitine unuktunik uigarneкalauкpoк Elîase inôtillugo, кilak parngnanaersimatillugo jârinik pingasunik, таккiniglo pingasojortunik, kâкavaksoadlalaungmat nuname illûnâne.

26 Tâpkonangallo attausênarmut uigarnermut Sareptamiomut Sidonib nunanganêtomut Elîase tillijauvoк.

27 Unuktuniglo kallaкartoкalauкpoк Israêlitine taipsomane Elîase nellautaijoк inôtillugo, Naêmanible Sîriamiub assianik kallagungnaertitaujoкalaungilaк.

28 Illinniarvingmêtullo illûnatik tamanna tussaramitsuk, кaningaumajalerput.

29 Nikkovidlutiglo iglugasæksoarnit pingujarpât, кaккablo iglugasæksoaкarvingmik poktuninganut aularutivât, tagvangat ijukkartitsomavlugo.

30 Akkorngatigulle aularpoк.

*31 **Kapernaumullo,** iglogasæksoarnut Galilêamêtunut pivoк; sabbateolerangallo ajoкertorpait.

32 Taipkoalo ajoкertûsingit tattaminiarivait, kiblingnadlartomik oкarmat.

33 Tagvanelo illinniarvingme inuкarpoк, Sâtanasemik маккojungnartomik illumiktomik; tâmna nipliadlarlune.

34 Oкarpoк: Adjai, suliniarpita ilingnut, Jêsuse Nazaremiôк? asseroriartorpaptigut; kinaujotit кaujimagapkit, Gûdib ivjornaitoкottigingmattit.

35 Jêsusiblo innerterpâ oкarlune: Oкajuêrit, inungmit ômangat annît. Sâtanasiblo tâva ochotipâ akkorngænut, annilarmelo tâpsomangat, aккunarnagolo.

36 Illûnamatsiatiglo erкsilerput, oкarкattigêklutiglo, oкarpullo: Suna unâ? anernerit маккojungnartut sôngodlarlune pitsartudlarlunelo perкungmagit, nâlekpât annilarmiglo.

37 Nunablo tâpsoma erкânêtut illûnatik piniarningit tussaumalerpait.

*38 **Nikkovidlunelo** illinniarvingmit (anivoк), Simoniblo iglunganut pivoк. Simoniblo sakkia arnaк ôlingnartoкsoarmut кannimavoк, taimnalo pivlugo tuksiarvigivât.

39 Kannilerpâlo, ôlingnartorlo inerterpâ; кanimanartub tâva кemakpâ. Tagvainarlo makkipoк kivgartorlugillo.

*40 **Seккinerlo** nippimalermat, illûnatik кannimajoкotiggit âpait tâpsomunga sunatuinarnik кanimasiggit. Aggangminullo tamaita pattingmivait, âкiklugillo.

41 Sâtanasittauк unuktunit annivut, nipliadlarlutiglo oкarput: Kristuseovotit, Gûdib Erninga. Innerterlugillo oкarкongilait; Kristuseoninga nellungimatsuk.
42 Kaulermalle, aularpoк inuкangitomut, inuillo кenerpât, tikkinamitsuglo noккartipât кemmaktaujomanatik.
43 Oкautivaille: Assingine iglugasæksoarne oкâlajuksaugivunga oкautsinik tussarnertunik Gûdib nâlegauvinganik; tamanna pivlugo tillijauvunga.
44 Illinniarvingnelo Galilêamêtune ajoкertuivoк.

KAPITEL V.

Tattamnartomik mingeritjanik nulluarniartunik. Kallaкartoк tumângajorlo âкiktaulerpuk. Lêvi кaiкojauvoк. Illinniartit nerritailiningœnnik.

INUGIARTORSUILLE igvikliortingmatsuk, Gûdib oкausingit tussaromavlugit Genêzaretib tessersoangata senniane nangerpoк.
2 Umiaкortôglo magguk tessersûb kiglinganêtuk tækkovak, mingeriarniartullo niumavut, nullutjatik ergortorlugit.
3 Umiaкortûb aipanganut, Simonib pinganut ikkivoк, кenuvigivâlo, imarbikparialaкovlugo. Ingidlunelo, inuit ajoкertorpait umiaкortômit.
4 Oкâlajungnaeramelo, Simonemut oкarpoк: Immarbikpalerit ittijomut, nulluaselo ningitissigik, mingeriarкovluse.
5 Simonib kiovâ oкautivlugo: Ajoкertuijoк, unnuaк nâvlugo pinasualauкpogut angênarlutalo; oкautsille nâleklugo nullutjat ningititsomavakka.
6 Taimailioramik, mingeriavaksuit pivait, nulluangillo allikput.
7 Umiaкortômiullo aipaitik nullorarpait, amuarкattikumavlugit. Kaivullo, umiaкortôtiglo ussilertorpakit puklivlugik.
8 Simonib Pêtrusib tamanna tækkogamiuk, Jêsusib ittigganginut pâmakterpoк, oкarlune: Nâlegaк, кemmanga ajortoliksôvlunga.
9 Koaкsârame, illagijangillo illûnatik mingeritjat amuartatik pivlugit.
10 Taimaktauк Jakôbuse Johanneselo, Zebedêusib ernîgik, Simônib pinasuarкattîgik (кoaкsângavuk). Jêsuselo Simonemut oкarpoк: Erкsinak, mattoma kingorngane inungnik pinasuarniarpotit.
11 Umiaкortôtiglo sikjamut pitipakit, perкutitiglo tamaita кemakpait malliklugolo.
*12 **Iglugasæksoataggit** illangænnêtillugolo, ahâk, tagvane angutoкarpoк kallaliksoarmik. Tâpsoma Jêsuse tækkogamiuk,

pâmaktervigivlugo tuksiarvigivâ, окarlune: Nâlegaк, pijomaguvit, kallagungnaertitsungnaralloarparma.

13 Agganelo issakpait, aktorlâllo, окarlune: Pijomavunga, kallagungnaerit. Tagvainarlo kallagungnaersârpoк tava.

14 Innerterpâlo окautivlugolo: Assingnut sumik окarniarnak; ajoкertuijomulle ainiarit, tækkotilutillo taipsomunga, tunnergutiksarlo Môsesib tunnerкojanga tunnilugo, kallagungnaernernik nellojungnaerкovlugit.

15 Anginersamigle tussaumajaulerpoк; inugasæksuillo tussaromavlugo tikkipât, âкiktaujomavlutiglo кannimasermingnit tâpsomunga.

16 (Jêsusele) кemaklugit inuкangitomut aivoк tuksiarlunelo.

*17 **Uvlut** taipkoa illangænne, ajoкertuilerame, Farisêerit aglangniglo illissimajut iglugasangnit tamainit Galilêamêtunit, Jûdêamêtunillo, Jerusalemillo pijut, tagvane iksivavut. Nâlekablo pitsartuninga tâpsomangat annivoк, tamaita âкiklugit.

18 Ahâglo, angutit illangit âtsivut angumik tumângajomik aumittimine nellajomik, akkigardlugo; tâmnalo ittertinasuarpât, sânganut illijomavlugo.

19 Itterviksarsinginamitsuglo inungnut, iglub кânganut majoarput, angmajokullo ningitipât innangavialo, inuit akkorngænnut, Jêsusib sânganut.

20 Jêsusible okperningat tækkogamiuk, tumângajoк окautivâ: Inuk, ajornitit issumagijaujungnaerput.

21 Aglangniglo illisimajut Farisêerillo issumalerput окarlutik: Kina una, окausekarmat akkerartortunik Gûdemût? kia, Gûdib assiata, ajornerit issumagijungnaerungnarкagît?

22 Jêsusible issumangit mallugigamigit, apperivait: Kanoк ômatipsingne issumaкarкisê?

23 Nelliaк ajornanginersauvâ, окarlune: Ajornitit issumagijaujungnaerput? окarlunelônêt: Makkitit arvertarlutillô?

24 Nellojungnaerкovlusele, Inûb Erninga pitsartuneкarmat nuname ajortoêrutjinermik, tumângajomut окarpoк: Окaupagit, makkitit, aumittitit pikit angergarlutillo.

25 Tækkoænnelo makkisârpoк, aumitinelo nellavigilauкtane tiguvlugit, iglominut angergarpoк, Gûdelo nakkoridlarpâ.

26 Illûnatiglo tattaminiarput, Gûdelo nakkoridlarpât, erкsidlalarmiglo окarput: Uvlome tattamnartunik tækkolauкpogut.

*27 **Mattoma** kingorngagut annigame, Zoelnere Lêvimik attilik tækkovâ, tunniorкaivingme iksivajoк; tâmna окautivâ: Mallinga!

28 Nikkoviporlo, tamaitalo кemaklugit mallikpâ.

29 Lêviblo iglomine nerкiksaliudlarpâ, Zoelnerillo assingitalo unuktut iksivaкattigivât nerrimârvingme.

30 Aglangniglo illissimajut Farisêerillo (Jêsusib) illinniar-

tingit avamudlarvigilerpait, окautivlugit: Sôg Zoelnerit ajortullijullo nerreкattigivisigîk immerкattigivlugillô?

31 Jêsusiblo kiovait, окautivlugit: Atsuilît inûlijeкariaкangilat, кannimajut kissimik.

32 Ajortuggit кaiкojartorpakka, ablatsâmik issumaкarкovlugit, idluartut pinnagit.

*33 **Окautivâlle:** Sôg Johannesib illiniartingit nerritailivakkât tuksialarmiglo akkulaitomik, taimaktauк Farisêerit illinniartingît? illinniartitille nerrivut immilarmiglo.

34 Окautivaille: Nullianiktomut tikkitut nerritailitilugit ajorpasse, uiksaк taipkonunga illautillugo.

35 Nelliutsomârporle uiksamik aкsârtauvingat, tagva nerritailivangniarput.

36 Adsiujuniglo окautivait: Annorâtoкaк illârpangilât nutâmik illâksamik, nutâb alliktorniarmago nutaungitoк, illârtârlo idluanginivoк nutaungitomut.

37 Wainelo nutâк immerкautinut nutaungitunut immertûtinginivât; Wainib nutâb alliktorniarmagit immerкautit, Wainelo кovituinarpoк, immerкautillo asserorlugit.

38 Wainele nutâк immerкautinut nutânut immertûtijaksauvoк, tamarmik tâva asserorjuiкattigêkput.

39 (Wainemik) nutaungitomik immilauкtoк кillanângilaк nutâmik, окarame: Nutaungitoк mamarnersauvoк.

KAPITEL VI.

Illinniartit nerкiksarsiorningit Sabbateme. Jêsusib âкêninganik agganik toккungajunik Sabbateme. Apostelit 12 it кaiкojauningœnnik. Jêsusib окâlaninganik natername.

TAIPSOMANE Jêsusib perortut кaккôjaksat apкotigingmagit sabbateme sivorliub tugliane, illinniartingita sullugainingit nutsulerpait, aggangmingnullo aksaliklugit nerrivait.

2 Farisêerille illangata окautivait: Sôg piniarpise Sabbateme pijæksaungitomîк?

3 Jêsusiblo kiovait окautivlugit: Attuarsilaungilasê Dâvidib illiorninganik, kâlerame, illagijangillô?

4 Gûdib iglunganut itterame; кaккôjat tækkojæksat tiguvait, nerrilarmelo, illaminullo tunnijivlune; tamakkoa nerrilugit ajoкertuijut kissimik perкojaugalloarmatta.

5 Окautivaillo: Inûb Erninga sabbatemuttauк nâlegauvoк.

*6 **Sabbatemele** assiane illinniarvingmut ittermat, ajoкertuiniardlune, inuкarpoк tagvane aggalingmik tallerpinginik toккungajunik.

7 Aglangnigle illisimajut Farisêerillo nautsertorpât, sabbateme âкingniarmangâgo, passitiksaкaromavlutik tâpsomunga.
8 Issumangille кaujimagamigit, inungmut toккungajunik aggalingmut oкarpoк: Nikkovidlutit tamaunga pît. Taimnalo nikkovidlune tagvunga pivoк.
9 Tagva Jêsusib oкautivait: Apperivapse, sabbateme sumik sulijuksauvitâ, ajungitomiglônêt, ajortomiglônêt; inuk piulivlugolônêt asserorlugolônêt?
10 Avatiminêtullo tamaita tækkosarpait, inuglo tâmna oкautivâ: Aggaktit issakit. Taimailiorporlo. Tagva aggangit âкiktaulerput iglungititut кanoêtsungnaerlutik.
11 Tâpkoale кevidlutik issumalulerput; oкarкattigêlerlutiglo, кanoк (Jêsuse) piniaromavlugo.
*12 **Uvlunelo** taipkonane кaккamut majorarame tuksiariartordlune, unnuaк nâvâ Gûdemut tuksiarlune.
13 Kaulermallo illinniartine кaiкovait, tâpkonangallo 12 it annerivait, tâpkoa tailerdlugittauк Apostelinik:
14 Tamædsa (attingit:) Simon, Pêtrusemik taijanga, nukkâlo Andrêase; Jakôbuselo Johanneselo; Filippuselo Bartolomêuselo;
15 Mattêuselo, Tômaselo, Jakôbuselo, Alfêusib erninga, Simonelo Zelôtesemik taigusilik;
16 Jûdaselo, Jakôbusib nukkâ, Jûdaselo Issariot, pititsijoк (Jêsusemik).
17 Taipkoa illagivlugit attersâlerpoк, naternamut pivlune. Illinniartigasaillo inugiartoкsuillo Judêamit illûnânit, Jerûsalemillo, Tirusiblo, Sidoniblo immab senianêtuk erкângnit,
18 Tagvane kattimajut tussaromavlugo, âкiktaujomavlutiglo tâpsomunga кannimasermingnit, annernernullo maккojungnartunut kappiasuktitaujut, pijungnaertitauvut.
19 Inuillo illûnatik aktorasuarpât; pitsartuneк tâpsomangat anningmat, tamaitalo pijungnaertipait.
*20 **Illinniartinelo** ipingminut tækkunârpait, oкarlunelo: Pilloridlarpose aklujose, Gûdib nâlegauvia pigilerapsiuk.
21 Pilloridlarpose ovane kâktose (Gûdib idluarninganik); illumertaujomârapse. Pilloridlarpose ovane кugviortose, ijoromârapse.
22 Pilloridlarpose, inuit ômigikpasse, avidluselo, suangadlarpasselo, attiselo, tainerlukpattigik кassêtônerarluse, Inub Erninga pivlugo.
23 Kuviasugitse кiggertarluselo; akkiksase angidlaromârmat кilangme. Sivorlingitatauк taimailiorivait nellautaijut.
24 Kiglormut, kappianamêk akluitose; mannigortiksaкarungnaerapse.
25 Kappianamêk peкaluartose, kâgomârapse. Kappianamêk illipse, ovane ijudlartose; кeadlarluse ogguadlaromârapse.

26 Kappianamêk illipse, inuit illûnatik ânanâmik окautigik-passe. Sivorlingitataик taimailiorivait nellautainerluktut.
27 Uvangale окautivapse, nâlektose: Akkerartortise nagligisigik; ômigijise ajungitulliviginiarsigik;
28 Illipsingnut окauserluktut saimartisigik; illipsingnik kiksartitsijut tuksiarutisigik.
29 Ulluakut erкsârtauguvit, igluataик mannileruk, ulliksoarniglo aкsârtauguvit, ullîttaик pigiliuk!
30 Illingnit sumik tuksiartoк, tunitsivigiuk; perкutingniglo aкsârtauguvit, utterкojæksaringilat.
31 Sorlo illipse piniarviojomagapse inungnut, taimaktaик piniarvigisigik.
32 Nagligijise nagligijatuarigupsigik, каnoк кujagijaunajarpisê? Idluituttaик nagligijitik nagligivait.
33 Pitsiartipsingnullo pitsiaкattarupse, каnoк кujagijaunajarpisê? Idluituttaик taimailiutsainarivut.
34 Illipsingnut uttertitsilârniartut attarsiakitatuarigupsigik, каnoк кujagijaunajarкisê? Idluituttaик attartortitsingmatta idluitunut, taimaikuarênik uttertitsiviojomavlutik.
35 Tamanna pivlugo ômigijise naglingniarsigik; pitsiarluselo attarsiakisititse, sumik nerriugutiginago; akkiksase angidlaromârpoк tagva, кotsingnerublo кittorngarijomârpâse. Tâpsoma avagingmagit кujalingitut kassêtullo.
36 Tamanna pivlugo nâpkingnigitse, sôrlo Atâtase nâpkingniktotôngmat.
37 Passiklerniarase, tagva passijaunianginivose. Erкartuiniarase, tagva erкartortauniaиginivose Issumaкarveкarungnaeritse, tagva issumaкarviojungnaerivose.
38 Tunnijititse, tagva tunitjiviojomârivose. Oktûmik tættætomik, nimnitersimajomik, amigangitomik, ullipkitârtomik kinnermiligomârpâse. Oktûtipsingnut ôktortaujomârivose.
39 Adsiujuniglo окautivait: Tautungitub tautungitoк аркotâgut tessiorungnarpaûk? tamarmik ittersamut kattangniangilâk?
40 Illinniartoк ajoкertortiminit anginersaungilaк; ajoкertortimitut-ikune, tâgva nâmaksivoк.
41 Kattangutivît ijingata sukkiutâ sôg tækkoviûk, ikâк ijingnêtoк malluginago?
42 Kanorlo кattangutingnut окarungnarкêt: Ovatsiaro, кattangutiga, sukkiut ijingnit pêromavara; igvillo nangminek ikâк ijingnêtoк mallugingipiûk? Takkormôrtotit, ikâк ijingnit pêrкâruk; kingorngagut кattangutivît sukkiutâ pêrasuaruk!
43 Ajungitomik napârtoкangimat, piungitunik paungaкartomik; piungitomiglo napârtoкanginivoк, ajungitunik paungaкartomik.
44 Napârtut illûnatik nellonangilat paungamingnit. Faigit

pêjarniangilait Dorninit, paungallônêt wainitaggit kattersornianginivait orpingnit kakkilautilingnit.

45 Inuk ajungitoк ajungitunik saкkertitsivoк ômatime tættætjutinginit ajungitunit; inuglo piungitoк piungitunik saкkertitsivoк ômatime tættætjutinginit piungitunit. Omatib tættætjutinginik кannek oкajôngovoк.

46 Sôg Nâlekamik, Nâlekamik taivisingâ, nâlengnagillo oкausikkâ?

47 Uvamnut pijub oкausikkalo tussarlugit nâleklugillo, tâpsoma adsigijanganik кaujititsomavapse.

48 Adsigivâ inuk igloliortoк; tâpsoma nuna ittersaliorlugo illutujomik tungavilerpâ кairtomut. Immerle kutjermat, kôgub iglo suppivigivâ, aulatjarungnarnagolo, кairtomut tungalermat.

49 Tussartuble mallingitublo adsigivâ inuk igloliortoк, nunamut tungaviktârnago; kôgublo akkingmivigidlarmago, iglo tuavidlune ochovoк angijomik asserortauvlune.

KAPITEL VII.

Jêsusib âкêninganik sorsuktuksat angajoкângita kivganganik. Inôsuktub Nainemiub tupaktitauninganik. Johannesib tilliklerninganik illinniartiminik Jêsusemut. Jêsusib mingoartauninganik arnamut ajortullijomut.

OKÂLANINELE inuit sângine nâgamigit, Kapernaumut aivoк.

2 Sorsuktuksallo angajoкângita illangata kivganga erdligijanga кannimavoк toккokasaklune.

3 Tâmnale Jêsusemik tussaumalerame, Jûdit angajoкângit (Jêsusemik) tuksiariartorкovait, kivganganik âкêjartorкovlugo.

4 Ipkoale Jêsuse tikkinamitsuk, katsungaidlutik tuksiarvigivât, oкarlutik: Tâmna pijariaкarpoк taimailiorvigivlugo.

5 Inuкattivut naglingmagit, illinniarvivullo sennalaungmago.

6 Jêsusiblo tagvunga illagivait. Iglungale кaglilermatsuk, sorsuktuksat angajoкângata illanârijame illangit (Jêsusemut) oкariartorкovait: Nâlegaк, tagvungarasuarnak, nellopкotivunga illingnik ittertitsinermik iglumnut.

7 Taimâk pivlugolo nellopкotivunga illingnut кainermik; oкarille oкautsemik attautsemik, tagva kivgara pijungnaerniarpoк.

8 Uvangatauк inôvunga attanilik, kivgaкalarmalo sorsuktuksanik; illangænnullo oкaruma: Ailerit, aivoк tâva; assianullo: Kait, кaivoк tâva; kivgamnullo: Sennalauruk una, sennavâ tâva.

9 Jêsusible tamanna tussaramiuk, tattaminiarivâ, кeviarlu-

nelo inuit malliktine окautivait: Окaupapse, taimak angitigijomik okpernermik nagvâlaungilanga Israêlitine.

10 Tillilauктangillo iglunganut tikkinamik, kivgaк кanimalauktoк pijungnaertoк naipipât.

*11 **Mattoma** kingorngagut iglugasangnut Nainemik attilingnut aivoк; illinniartingitalo unuktut, inugasæksuillo illagivât.

12 Iglugasaille ittervingat tikkilermago ahâk, toккungajomik annititsivut akkigarlugo; anânangatalo tâmna ernetuarivâ, uigarniolarmelo; inugasæksuillo illagivât iglugasangnit.

13 Nâlekablo tækkogamiuk, illapsugidlarpâ, окautivlugolo: Keanak!

14 Kannilerdlugolo iklervik aktorpâ, akkigartullo noккarput. Jêsuselo окarpoк: Nukapiaк, окaupagit, makkitit!

15 Toккungajorlo makkipoк, окalilarmelo. Anânanganullo tunnivâ.

16 Illûnatiglo erкsilerput, Gûdelo nakkoridlarpât, окarlutik: Nellautaijoкsûb tikkipâtigut, Gûdiblo inuкottine nellipsarpait.

17 Окautsillo tamakkoa tâpsominga tussaumajaulerput Jûdêame illûnâne, nunanelo avalingine ilûnaine.

18 **Tamakkoa** tamaita Johannesemut illinniartingita unipkautigivait. Maggungniglo illiniartiminit каikojivoк,

19 Taipkoalo Jêsusemut tillivak, apperijauкovlugo: Tâmnauvêt tikkituksaк, assingniglônêt nerriugijæksaкarpitâ?

20 Angutîgle taipkoa Jêsuse tikkinamikko, окarpuk: Johannesib baptiterijub tillivâtiguk illingnut, apperijauкovlutit: Tâmnauvêt tikkituksaк, assingniglônêt nerriugijæksaкarpitâ?

21 Stundemelo taipsomane каmimajut âniajullo unnuktut âкikpait, annernerillo idluitut annitipait, tautungitullo unuktut tautuktidlugit.

22 Jêsusiblo kiovak окautivlugik: Johannese ama окautijartortikko tækkojaptingnik tussartaptingniglo: Tautungitut tautulerput, tussiaktut pissulerput, kalladlartullo kallagunaerput, tussângitullo tussalerput, toккungajut makkiput, aklujullo окautjauvut окautsinik tussarnertunik;

23 Pilloridlarporlo sinaungajuteкalungitoк uvamnik.

24 **Johannesible** tillijâgik uttermannik, Jêsuse окalerpoк inungnut Johannesemik, окarlune: Inuкangitomut suna tækkojartorpisiûk? iviksoaк annorib aulatanga sunatuinarnût?

25 Sunalônêt tækkojartorpisiûk? Inuk annorâtsiariktoк tækkojomavisiûk? Ahâk, annorâtsiariktut ikligijatiglo malliklugit inôniartut, attanersuit iglunginêtsôngovut.

26 Sunalônêt anniluse tækkojartorpisiûk? nellautaijoк tækkojomavisiûk? Illa, окautivapse, nellautaijomit anginersaujoк.

27 Tâmnauvoк aglait окautigijangat: Ahâk, Engeliga кênavît sivorngagut tillivara, apкotiksarnik sivunerne âкiksoijuksaк.

28 Окautivapsele, arnanit erniangomajut akkorngænne nellautaijoкangimat Johannesemit baptiterijomit anginersaujomik; mingnerle Gûdib nâlegauvingane, anginersauvoк tâpsomangat.
29 Inuillo nâlektingita illûnatik Zoelnerillo Gûde nakoridlarpât, baptitauкojomavlutiglo Johannesib baptijutânut.
30 Farisêerille aglangniglo illisimajut Gûdib perкojininga nachogivât ingmingnut, baptitaujomanatiglo tâpsomunga.
*31 **Nâlegarle** окarpoк: Inuit ukkua kimut adsiutitæksarivakkâ? kimiglônêt adsекarкât?
32 Sorutsit adsigivait, iglut akkorngænne iksivajut ingmingnullo nipliuteкattartut окarlutik: Nipjausijarvigilauкtapse, окigêseromangitoselo; kiksarnartomiglo окautilauralloarpapse, кeajomangitoselo.
33 Johannese baptiterijoк tikkitoк, кaккôjartoranelo Wainemiglo immingimat; Sâtanaseкartomik окarpose.
34 Inûb Erninga tikkisimavoк, nerrilarmelo immilarmelo, tagva окarpose: Ahâk, inuk una nerritojoкsoaк, Wainemiglo immertojoкsoaк, Zoelnerit ajortullijullo illanârijingat.
35 Gûdible illisimaninga idluarijaujariaкarpoк кittorngaminut.
36 **Farisêerille** illangata innapâ nerreкattikumavlugo. Farisêeriblo iglunganut itterpoк nerrimârvingmullo ingipoк.
37 Ahâglo, tagvane iglogasæksoarnêtoкarpoк arnamik ajortullijoкsôlauкtomik. Tâpsoma, Jêsusemik Farisêerib iglungane nerrimârvingmut ingitomik tussarame, publaujaк mingoarutemik (tippitsiariktomik) immalik tikkiutivâ,
38 Ittiggangitalo tunnuænnut pivoк, кealarmelo, кugviminullo ittigangit mitsuktilerpait, allartilaitalo nujaminut, ittiggangillo kunikpait, mingoarlugillo tippitsiariktomut.
39 Farisêerible nerrijartorкojingata tamanna tækkogamiuk, illumigut issumalerpoк окarlunelo: Una nellautaijôgune, arnaк una aktortine кaujimanajaralloarpâ, ajortullijoкsôngmat.
40 Jêsusiblo kiovâ окautivlugo: Simon, окausiksaкarpunga illingnut. Taimnale окarpoк: Ajoкertuijoк, окarit.
41 Akkiliksaкarviojoкalauкpoк akkiliksalingnut maggungnut, aipanganut kênaujanik 500 inik, aipanganullo kênaujanik 50 nik.
42 Akkiksaкalungimanigle, akkilêrкojungnaerpak. Atte, окarit, taipkua nelliakita nagliginersariniarpaûk?
43 Simonib kiovâ окarlune: Issumavunga, unnunnersanik akkilêrкojungnaertangat. Jêsusible kiovâ: Idluartomik erкartuivotit.
44 Arnamullo sâdlune, Simonemut окarpoк: Arnaк una tækkoviûk? Iglungnut ittertunga immermik ittikkama ubvautiksangænnik tunnitjivigilaungilarma: ômale ittiggakka кausertipait кugviminut, allartilaitalo nujaminut.

45 Igvit kunnilaungilarma; ômale itterame, soraerane ittiggakka kunnikpait.
46 Igvit niaĸora napârtub orĸsuanik mingoanginivat, ômale ittigakka mingoalauĸpait tippitsiariktomik.
47 Tamanna pivlugo oĸaupagit: Ajortunit unuktunit issumagijaujungnaerĸarpoĸ, angijomik naglilaurame; ikkitunille issumagijaujungnaerneĸartoĸ mikkijomik naglikpoĸ.
48 Arnamullo oĸarpoĸ: Ajornitit issumagijaujungnaerput.
49 Tagva nerreĸattingit illumikut oĸalerput: Kina una, ajortunittauĸ issumangnarungnaertitsijôĸ?
50 Arnamulle oĸarpoĸ: Okpernivît ikajulauĸpâtit; ullapirsauteĸarlutit aularit!

KAPITEL VIII.

Arnanik, Jêsusemik malliktunik. Adsiujomik karngasuijomik. Jêsusib anânangata ĸattangutingitalo kinauninginik. Imab ikubliartitauninganik. Jêsusib âĸêninganik Sâtanaselingmik, arnamiglo aukatsainartomik. Jaîrusib panningata ômartitauninganik.

MATTOMA kingorngagut arvertarpoĸ iglugasæksoatigut iglugasaktigullo, oĸautsit tussarnertut Gûdib nâlegauvinganik oĸautigivlugit, ipkoalo 12 it illagivât.
2 Arnallo illangit illaugivut, pijungnaertitangit anerniâlungnit ĸannimasinillo, tagva Marîa, Magdalênamik taijaĸ, Sâtanasêrutitaujoĸ 7 nik;
3 Johannalo, Kusab, Herôdesib pimaklertingata, nullianga: Susannalo, assingillo unuktut; taipkoa perĸutimingnit tunnijivut tâpsomunga.
*4 **Inugasæksuille** kattilermatta, iglugasæksoarnillo tamainit katsungaitomik nellipsarmatsuk, adsiujutigut oĸautjilerpoĸ:
5 Karngasoijoĸ karngasoijartorpoĸ karngasûtiminik; karngasoitillugolo, illangit apĸosinermut kattakput, tullerajartauvlutiglo, tingmitjallo ĸilaub attânêtut pukkumalukpait.
6 Illangillo ĸairtomut (ivjokitomut) kattakput; nuileramiglo ĸunnulersârput, iptеĸanginamik.
7 Illangillo kattakput orpît kakkilautiggit akkorngænnut; orpîllo kakkilautiggit peroramik, toĸĸopait.
8 Illangillo kattakput nunamut ivjoriktomut, nuilerlutiglo perorlarmiglo karngasutiksaĸalerput sullugainermingne 100 nik. Taimak oĸarame, niplialerpoĸ: Tussâjungnik siutilik tussarle!
*9 **Illiuniartingitale** apperivât oĸarlutik: Adsiujoĸ una ĸanoĸ tukkilîk?

10 Kiovaille: Illipse Gûdib nâlegauviata nellonarninganik кaujititaugalloarpose; assisele oкautjauvut adsiujutigut, tæk-kogalloardlutik tækkoкonnagit, tussaralloardlutiglo tussarкonnagit.

11 Tamannale adsiujub tukkinga: Karngasûtiksat tagva Gûdib oкausingit.

12 Apкosiniub sennianêtut, tâpkoangovut, tussartut tamak-koninga; kingorngagut Sâtanasib tâva oкautsit pêjariartorpait ômatinginit, okperкonnagit piulijauкonnagillo.

13 Kairtomêtulle, tâpkoangovut, tamakkoninga tussarunik, кuviasuklutik illaliortut; tâpkoale amâкangilat; annikitomik okperput, kappianartoкalerangalle, kattakput.

14 Orpîlle kakkilautiggit akkorngænnut kattaktut, tâpkoa-ngovut, tamakkoninga tussartut, inôtsible siaklernarningane, ak-luitsomaninganelo, ikliguninginelo pijut, ippidlarpullo, sullugai-nertâratiglo кaккojaksatalingnik.

15 Ivjoriktomulle pijut, tâpkoangovut, oкautsinik tussartut, torкorlugillo ômamingne idluartome, sullugainertârlutiglo кaк-kôjaksatalingnik кenuêdlutik.

16 Ikkitsijoкangilaк nenneroamik, кattaujab iksivautablônêt attânut illivlugo; nenneroable inninganut illivâ, ittertunut tæk-kojauкovlugo nenneroaк.

17 Sagvangitoкangilaк saккertitauniangitomik, angigutjute-кangilarlo кaujijauniangitomik.

18 Tamanna pivlugo tussartase tussâtsiarsigik. Peкartoк tunitjivioniarpoк; peкangitorle aкsârtauniarpoк piginasugija-nganik.

*19 **Anânangale** кattangutingillo tagvunga aivut, tikkitsung-nangilâlle inuit pivlugit.

20 Illangitalo oкautivât: Anânavît кattangutivîllo sillatâ-nêtut tækkojomavâtit.

21 Kiovlunele oкautivait: Anânaga кattangutikka tâpkoa-ngovut, Gûdib oкausinginik tussartut malliklugillo.

*22 **Uvlullo** illangænne, illiniartine illagællugit umiaкortô-mut ikkigame, oкautivait: Tessersûb akkianut ikârta! Ava-lakput tâva.

23 Umiartoleramiglo, (Jêsuse) sinnilerpoк. Ullajutjeradla-lerporle tessersoarme, magillo umiarкortôк ittibjuavlugo pivât, nangiadlalarmiglo.

24 Tagva кannilerpât, tuppârdlugolo oкautivât: Ajoкertui-joк, ajoкertuijoк, sutaerpogut! Tagva makkipoк, annorelo im-mablo mallidlarningit innerterpait; sorærpullo, ikkublialilar-melo.

25 Oкautivaille: Okpernise naûk? Tâpkoale erкsidlarput, tattaminialarmiglo ingmingnut oкarput: Kina unâ? innter-magik, annorib immablo nâlekpâk.

*26 **Umiakortôkullo** ingergavut Gadarênerit nunangænnut pilutik, Galilêab akkianêtomut.

27 Niungmallo nunamut, angut pârsivok Jêsusemik, iglugasæksoarnit pijok, sâtanasinik illumiktok itsanit; tâmna annorânik attungilak, iglomelo kikkajuipok, illuvine kissiane.

28 Jêsusele tækkogamiuk, nipliadlarpok, pâmaktervigivlugolo nipperkortovlune okarpok: Suniarpagît, Jêsuse, Gûdib kotsingnerojub Erninga? Tuksiarpagit, kappiasuktiniarnanga!

29 Anernek makkojungnartok annerkungmago inungmit tâpsomangat; akkunertoksoarmik kappiasuktilaungmago. Kellaksortaulaukporlo kellaumgujanut, parngnanaersûtinullo; kellaksûtille kiktorâvait, Sâtanasiblo aularutivâ inukangitomut.

30 Jêsusiblo apperivâ, okarlune: Kinauvêt? Kiovok: Legiônemik attekarpunga. Sâtanasit unuktut pullamavigilaungmatsuk.

31 Tuksiarvigivâllo, ittijomut aulartitaujomanatik.

32 Tagvanele kuingêngigasæksoakarpok nerrijunik kakkame. Tuksiarvigivâllo, tâpkonunga pullarkojaujomavlutik. Perkovaillo.

33 Sâtanasit tâva annivut inungmit tâpsomangat, kuingênginullo pullavut, kuingêngigasæksuillo pangaliklutik ingmingnik ijukkâdlarput immânut, ippivlutiglo.

34 Mianersijulle tamanna tækkogamitsuk, kemâvut, iglogasæksoarmiunullo iglugasangmiunullo tamanna okautigijartorpât.

35 Tagva tækkojartoramitsuk tamanna, Jêsuse tikkipât, inuglo sâtanasêrutjaujok naipipât, annorâlijalertok sillatovlune iksivajok Jêsusib ittigangita sângænne; erksivlutiglo.

36 Tamakkoningalo tækkolauktut okautivait Sâtanasekalauktub pijungnaertitauninganik.

37 Inugasæksuillo Gadarênerit illûnamatsiatik tamattomalo erkânêtut tuksiarpât, kemaktigijomavlugo, erksidlaramik. Umiakortômullo ikkivok uttermilunelo.

38 Angutible sâtanasêrutjaujok tuksiarvigivâ, najoromavlugo. Jêsusible aularkovâ okarlune:

39 Iglungnut angergarit, pitsiarvionîlle Gûdemut okautigilerik. Aularporlo, iglugasæksoarmiunullo tamainut okâlalerpok pitsiarvionerminik angijomik Jêsusemut.

*40 **Jêsuselo** uttermat, inuit illaliorpât, illûnatik utakkigamitsuk.

41 Ahâglo, illinniarviub angajokângita illangat, Jaîrusemik attilik tikkipok, pâmakterlunelo Jêsusib ittiganginut; tuksiarvigivlugolo iglominut itterkovâ.

42 Pannetuakarame, jârelingmik 12 nik, tâmna tokkokasakpok. Tagvungalo (Jêsuse) aitillugo, inugasæksuit igvikliortipât.

*43 **Arnarlo,** jârinik 12 nik aukatsainarpok; tâpsoma perku-

tine tamaita nungulaukpait âniasiortinut, pijungnaertitaujungnangilarlo kimullônêt.

44 Tagva Jêsuse annorângata sinnâgut aktoriartorpâ tunnuanit; tagvainarlo aunga kigikpok.

45 Jêsuselo okarpok: Kia aktorpângâ? Illûnatigle missiarmatta, Pêtruse najortingillo okarput: Ajokertuijok, inuit tættidlalarpillo igvikliortipâtit; okarpotillo: Kia aktorpângâ?

46 Jêsusele okarpok: Aktortauvunga; missigigapko, pitsartunek uvamnit annisimangmat.

47 Tagva arnab tamanna angigutjutigijungnanginamiuk, sajuklune pâmaktervigijartorpâ, inuillo illûnatik tussartillugit unipkârpok, suna pivlugo aktulauramiuk pijungnaersârnerminiglo.

48 Jêsusible okautivâ: Panniga, mannigolerit, okpernivît pijungnaertipâtit; ullapirsautekarlutit aularit.

*49 **Sulle** taimak okartillugo, illinniarviub angajokângata kivgangita illangat tikkipok okautilâllo: Pannît tokovok; ajokertuijok pagvisârniarnago.

50 Jêsusible tamanna tussaramiuk, kiovâ okautivlugolo: Erksiniarnak; okpituinarit, kanoetsungnailârpok tâva.

51 Iglunganulle itterame, assingit itterkongilait, Pêtruse, Jakôbuselo, Johanneselo, niviarsiablo atâtanga kissêta itterkovait.

52 Illûnatigle keavut, ogguarivlugo. Jêsusele okarpok: Keanase; tokkungilak, sinnikporle.

53 Ijoridlarpâllo, tokkojomik nellungikalloaramik.

54 Tamaitale annitipait, aggangitigullo tiguvâ, nipliavlunelo okarpok: Niviarsiak makkitit!

55 Anerningatalo uttervigivâ, makkisârporlo. Nerrititaukovâlo.

56 Angajokâgiglo tattaminiadlarpuk. Innerterpaille, okâlakonnagit inungnut tamattominga.

KAPITEL IX.

Apostelîminik Kristusib tilliklerninganik. Herôdesib issumanginik Jêsuse pivlugo. 5000 it nerrititauningœnnik. Illinniartut kigligiutjiningœnik Kristuse pivlugo. Jêsusib nellautaininganik âniaminik tokkominiglo. Ananausitituauninganik kakkame. Akêninganik Sâtanasilingmik. Illiniartit anginersaujomautingœnnik. Zebedêusib ernîkita illungertorningangnik. Jêsusemik mallingnerub illingajuksauninganik kanok.

ILLINNIARTINELE 12 it kaikolerpait, pitsartunermiglo nâle-

gaunermiglo Sâtanasinut tamainut tunnitjivigivait, кanimasiniglo âкêjungnarкovlugit.

2 Oкâlajartorкovaillo Gûdib nâlegauvinganik, âкêкovlugillo кannimajunik.

3 Oкautivaillo: Ingergarluse sumik neksartuksaungilase, ajaupiamiglônêt, ikpiârsungmiglônêt, кaккôjaniglônêt, kênaujaniglônêt; maggungniktauк annorâкartoкartuksaungilaк.

4 Iglomut itterupse, tagvanêtitse aularкârase tagvangat.

5 Illangitalo illalioromangippasse, annititse tagvangat iglugasæksoarnit, ittikkapselo sanningit katterarsigik nellojungnaerutiksanginut (erкartortaujutiksanginullo).

6 Aularput tâva, iglugasaktigut ingergarlutik, oкautsiniglo tussarnertunik oкâlavut, кannimajullo âкikpait illûnâne.

*7 **Herôdesele,** nunab illainangane attaniojoк, Jêsusib piniarninginik tussaumalerpoк, issumamigullo issumajâlerpoк, illangita Johannese кannimajunit makkisimajoк oкautigingmatsuk.

8 Illangille oкarput: Elîase tækkotipoк; illangille: Nellautaijotoкavinît illangat makkisimavoк.

9 Herôdeselo oкarpoк: Johannese niaкoêrtautilauкpara; taimnale kinauvâ, tussaumajara taimaitomîk? Taimak pivlugo tækkojomadlarivâ.

*10 **Apostelillo** uttermigamik, tâpsomunga oкautigivait tattamnartitatik. Ingminullo pitilugit aularpoк inuкangitomut, iglugasait Betsaidamik attigit erкânut.

11 Inuille tamattominga mallugosukkamik, mallikpât; кaiкovlugillo oкautivait Gûdib nâlegauvianik, âкiktaujariaкartullo âкikpait. Uvluklilermalle,

12 Tagva 12 it tikkipât oкautivlugo: Inuit makkoa aularlit, niuvervingnut avaliptingnût iglugasangnullo, sinniktarviksarsiorкovlugit nerкiksarsiniarlutiglo; tamâne inuкajuitomênapta.

13 Oкautivaille: Illipse nerкiksamik tunitjivigisigik. Oкarput: Tellimainarnik кaккôjaкarpogut, mingeriangniglo maggungnik; inugasæksuit ukkua nerкiksanginik pissiniariartorlungikupta.

14 Inuit 5000 iongmatta. Illinniartiminullo oкarpoк: Ingilit tunulerêktidlutik, ingmikôrdlutik 50 it, amatauк 50 it.

15 Taimailiorput tâva, illûnatiglo ikterput.

16 Tagva taipkoa кaккôjat tellimat, mingeriâglo tiguvait, кilangmullo ârlorpoк, кujalivlunelo avgorpait illinniartiminut tunivlugit, mannijerкovlugit inungnut.

17 Illûnatiglo nerrivut, kâgungnaerlutiglo, amiakullo kattersorpait, amârgaujat 7 it tættælugit.

*18 **Kissimeolerdlune** tuksiarame, illinniartingitalo kissimik najormatsuk; apperivait oкarlune: Inuit kinaunasugivângâ?

19 Kiovât oкarlutik: Illangita Johanneseonasugivâtit bapti-

terijoк; illangitale Eliaseonasugivâtit; illangitatauк nellautaijut inutoкavinît illangat makkisimanasugivât.

20 Oкautivaille: Illipsele kinamasugivisingâ? Tagva Pêtrusib kiovâ, oкarlune: Gûdib Kristusegivâtit.

21 Innerterpaille perкojivlunelo, oкautjerкonnagit kimik tamattominga.

22 Oкarporlo: Inûb Erninga âniatitaujariaкarpoк sulle unuktunik, angajoкânullo ajoкertuijoкsoarnullo aglangniglo illisimajunut ajæktortaujariaкarpoк, toккotauvlunelo, uvlullo pingajuangne makkitsomârivoк.

*23 Illûnaitale oкautivait: Uvamnik malligomajoкarpat, issumaminik inôjomaniarane, senningajoliksaminiglo uvlut tamaita nangmagle, malliklungalo.

24 Inôserminik ivlersijomajub, assiojijomârpâ, inôserminigle assiojijub pivlunga, piulijomârpâ.

25 Inûblo suksarivaûk, sillaкsoaк illûnât piksarsiarigalloaruniuk, ingminiglo assiogune, ingminiglônêt asserorune?

26 Uvamnigle oкausimniglo kangusuktoк, tâmna Inûb Erningatataukк kangugijomârpâ, tikkikune ânanaunermine, Atâtamelo Engelillo ajungitut (ânanauningæne).

27 Ahamarik, oкautivapsele: Nangertut ovane illangita toккo ôngniangilat, Gûdib nâlegauvianik tækkoкâratik.

*28 **Tamattoma** oкâlanerme kingorngagut, uvlut sittamaujortolermatta, Pêtruse Johanneselo Jakôbuselo ingminut pitilugit, кaккamut tuksiariartorpoк.

29 Tuksiartillugolo kênangata tautua ablatsaulerpoк, annorângalo кaккorsidlarlune кeblariktoкsôlerpoк.

30 Ahâglo, angutik magguk oкarкattigivâк, tâpkua Môsese Elîaselo.

31 Ananauvaksôvlutik saккertuк, oкâlalutiglo naggasernin-ganik nâmaksitiksanganik Jerusaleme.

32 Pêtrusele illagijâgiglo uerngarnermut sinnilerput. Tuppakkamigle, кaumaninga tækkovât, angutôglo tâpkoa magguk sennianêtuк.

33 Tâpkoalo кemangmakko, Pêtruse Jêsusemut oкarpoк: Ajoкertuijoк, tamanêtsainarominarpoк; pingasunik igloliorta, illingnut attautsemik, Môsesemullo attautsemik, Elîasemullo attautsemik. Oкautsinele кaujimangilait.

34 Taimaik oкartillugo, nuvujaк кaivoк, ulliklugillo; коaкsârpullo, nuvujab ullingmagit.

35 Nippelo nuvujamit pivoк, oкarlune: Tagga Ernera nagliktara, tâmna nâleksiuк.

36 Nippelo tussaramitsuк, Jêsuse kissiat tækkovât. Angigutjilerpullo, oкaratik tækkojamingnik uvlune taipkonane.

*37 **Uvlub** aipangane, кaккamit attersârmatta, inugasaksuit pagrearpait.

38 Ahâglo, angut inuit akkorngænnit niplialerpoк oкarlune: Ajoкertuijoк кenuvigivagit, ernera tækkunâlauruk, ernetuarigapko.

39 Ahâk, anernerub (ajortub) tigulerangago, tuavidlune niplialerpoк, aulajârtidlalerangago кappoalidlarpakpoк; aulajârtidlalauramiuglo, kêta кemmalerpakpâ.

40 Illinniartitillo кenuvigilauкpakka, annititauкovlugo, ajorpâlle.

41 Tagva Jêsusib kiovâ oкarlune: Tata! ukkua okpingitut mumiksimajullo kinguvângoкattigêt, кanoк sivitutigijomik najoriaкarpapsê, кenuêvigijariaкarluselô? Ernît кailauruk.

42 Tikkilermagolo, Sâtanasib aulajârtidlarlugo aksorotidlarpâ. Jêsusible anernek ivsornartoк innerterpâ; soruserlo pijungnaertinamiuk, atâtanganut tunnivâ.

43 Illûnatiglo Gûdib pitsartudlarninga kakkilârutigivât. Illûnatigle tattaminiarmatta illûnainik piniarninginik, illinniartiminut oкarpoк:

44 Oкautsit ukkua siutipsingnut tussarsigik, Inûb Erninga pititaujariaкarnat inuit agganginut.

45 Oкautsille ukkua nellojungnaingilait, nellovlugillo tukkisingilait, appersorlugolo illeragivât oкautsinik tamakkoninga.

*46 **Issumalerpullo** nelitik anginerongmangât.

47 Jêsusible ômattingita issumangit кaujileramigit, nutaккamik tigusivoк, nangertidlugolo senniminut.

48 Oкautivlugit: Ominga nutaккamik illaliortub attimne, illaliorivânga; uvamniglo illaliortub, illaliorivâ uvamnik tilliklertoк. Illipsingnele illûnapsingne mingnerojoк angijôjomârpoк.

*49 **Tagva** Johannesib kiovâ oкarlunelo: Ajoкertuijoк, angutemik tækkolauкpogut, atterne Sâtanasinik annititsijomik; innerterpavulle, illagælluta mallingimmattit.

50 Jêsusiblo oкautivâ: Inerterasiuk; uvaptingnik akkerartungitub illagingmattigut.

*51 **Kongmuartitauviksangale** nelliutilermat, кajusimalerpoк Jerusalemut aijomavlune.

52 Sivorliksanelo tillivait. Tâpkoa Samâriamiut iglugasanginut sinniktarviksarsioriarpât.

53 Taipkoale sinniktarкojomangilât, Jerusalemut ingergalermat.

54 Illinniartikitale Jakôbusib Johannesiblo tamanna tussaramikko, oкarpuk: Nâlegaк, pijomaguvit, oкaromavoguk sorlo Eliase, ikkomamik кilangmit кattaktoкarкovlugo, nungutauкovlugit.

55 Jêsusible кeviardlugik innerterpak, oкarlune: Anernerub кanoetûb кittorngaringmattik, кaujimangilatîк?

56 Inûb Erninga tikkisimangilaк inuit tarningit asseroromavlugit, piulijomavlugille.

*57 **Iglugasaille** assinginut aivut. Ingergavlutik illangata окautivâ: Malligomavagit aiviksarnut.

58 Jêsusiblo окautivâ: Terriænniat sittекarput, tingmitjallo кilaub attânêtut ublokarivut; Inûble Erninga pекangilarlônêt niaкorme innangaviksanganik.

59 Assianullo окarpoк: Mallinga. Tâpsomale kiovâ: Nâlegaк, aikâlaulanga, atâtaga illuveriartorlugo.

60 Jêsusible окautivâ: Tokkungajut tokkojiatik illuveriartorlittigik: igville Gûdib nâlegauvinganik окariartorit.

61 Assiatauк окarivoк: Nâlegaк malligomavagit; sivorlermigle perкunga, iglomioкattikka soraerutiksamik окautijartorlugit.

62 Jêsusible окautivâ: Aggangminut tigusijoк sennajæksaminik, кeviarlunelo, tâmna idluangilaк Gûdib nâlegauvinganut.

KAPITEL X.

Illinniartit 70 it tillijauningænnik. Adsiujomik Samâriamioк pivlugo. Jêsusib nellipsaininganik Marîamik Martamiglo.

MATTOMA kingorngagut Nâlekab illinniartime (12 it) assingit 70 it annerivait, maggôteкattardlugillo tillivait iglugasangnut illûnainut nellipsaromajaminut sivorlioкolugit,

2 Окautivlugillo: Kattersivik angidlarpoк, kattersijulle ikkidlarput; kattitæksat inuat tuksiarvigisiuk, kattersijuksanik tilliklerкovlugo kattersivingminut.

3 Aileritse; ahâk saukatitut tillivapse amarкut akkorngænnut.

4 Pôкarniarase, ikpiârsulijarniaraselônêt, ittigagutilijarniaraselônêt; inungniglo sallutitsiniarase ingergavluse.

5 Iglomut itteraigupse, sivorlermik окaritse: Ullapirsauteкarle iglome tamattomane.

6 Tagvanelo ullapirsauteкaromajomik inuкarpat, ullapirsautise tâpsomanêtuarniarpoк; taimaitoкangipalle, ullapirsautipse utterviginiarivâse.

7 Iglomele taipsomanêtsainaritse, piksanginik nerriluselo immeritse. Sennajoк akkilertaujariaкarmat. Nukterniarase iglomit iglub assianut.

8 Iglogasæksoarnullo pigupse, illaliorpasselo, nerrititse tagvane кaitanginik.

9 Tagvanêtullo кannimajut âкingniarsigik, окautisigiglo: Gûdib nâlegauvia кannitapsingnut tikkisimavoк.

10 Iglugasæksoarnullo itterupse, illaliungippasselo, tagva iglut akkorngatigut annititse, окarluselo:

11 Sannît aglât aktuajut uvaptingnut iglugasæksoapsingnit

katterarpavut illipsingnut; nellojungnaertitauleritsele, Gûdib nâlegauvia кannitapsingnut tikkisimalaungmat.

12 Oкaupapse: Sodomamiut uvlut naggatiksangænne pitlartaunikinersaujomârput iglugasæksoarnit taimaitunit.

13 Kappianamêk Korazin! kappianamêk Betsaida! Tiruseme Sidonemelo taimak angitigijunik tattamnartoкalauкpat sorlo illipsingne, itsaк pôksaijanik annorâкardlutik argjamêdlutiglo кaккialerajalauкput.

14 Taimak pivlugo erкartuivingme, ipkoa Tirusemiut Sidonemiullo pitlartaunikinersaujomârput illipsingnit.

15 Igvillo Kapernaum, кangattarsimajotit кilak tikkidlugo, nettekangitomut kanunga ajæktortaujomârpotit.

16 Illipsingnik tussartub, tussarivânga, illipsingniglo nachojub nachogivânga; uvamnigle nachojub nachogivâ tilliklertoк uvamnik.

*17 **Ipkoale** illinniartut 70 it kuviasuklutik tikkinamik, oкarput: Nâlegaк, Sâtanasit aglât nâlekpâtigut atterne.

18 Oкautivaille: Sâtanase tækkolauralloarpara kattaktoк кilangmit, sorlo кaumalak.

19 Ahâk, pitsartunermik tunnitjivigilauкpapse, кuglugiarâluit Skorpiônillo tullerarlugit, akkerartortiblo pitsartuninganut illûnânut nâlegautipapse, sumullônêt aккunartauniangilase.

20 Anernerille (idluiluktut) nâlengmasse, кuviasûtiginasiuk; кuviasugitsele, attise aglaksimangmatta кilangme.

*21 **Stundeme** taipsomane Jêsuse anernermigut кuviasukpoк oкarlunelo: Atâtak, кilaublo nunablo nâlegangak, nakkorivagit, illisimajunut sillatujunullo tamanna angigutjutigigangne, nutaккatitun-itunullo nellojungnaertijutigigangne; illa Atâtak, taimak sângne idluarкolaurangne.

22 Tunnitjiviovunga tamainik Atâtamnut. Ernerublo kinauninganik кaujimajoкangilaк, Atâta kissime кaujimavoк; Atâtablo kinauninganik кaujimajoкanginivoк, Ernek kissime, Ernerublo nellojungnaertitsomajangit nellunginivut.

23 Illinniartinelo sâdlugit, kissênut oкarpoк: Pilloridlarput ijit, tautuktut tautuktapsingnik!

24 Oкautivapse: Nellautaijut unuktut attanîllo tautuktapsingnik tækkojomalaurivut, tækkonagolo, tussartapsingniglo tussaromalaurivut, tussarnagolo.

*25 **Ahâglo,** aglangnik illisimajoк nikkovipoк, ôktorlugo oкarlunelo: Ajoкertuijoк sumîk piniartuksauvêk, inôgumik nungusuitomik кingormgujerкovlunga?

26 Jêsusible oкautivâ: Perкojane кanoк aglaksimavâ? кanorlo attuarsivêt?

27 Kiovâ oкarlunelo: Gûdingnik Nâlegarnik nagliktuksauvotit ômatingnut tamânut, tarningnullo tamânut, issumangnullo

tamainut, pitsartunernullo tamainut; inuкattingniglo illiktut nagliktuksauvotit.

28 Jêsusiblo oкautivâ: Kiolorikpotit, taimailiorit, inôniarpotit tâva.

29 Taimnale idluartôjorilerame, Jêsuse apperivâ: Kina inuкattigivigô?

30 Tagva Jêsusib kiova oкarlunelo: Inuкalauкpoк Jerusalemit taumunga Jerichomut attârtomik, inuartunullo opaktortaujomik; taipkoa annoraerpat, annaudlalâllo, aularlutiglo, toкkokasaktorlo кemakpât.

31 Ajoкertuijulle illangænnik apкosinerme tamattomane ingergajoкarmat, tâpsomalo tækkogamiuk, кângerpâ.

32 Taimaktauк Lêvitit (ajoкertuijut ikkajortingita) illangata, tagvunga pijub, tækkogamiuk, кângerivâ.

33 Samâriamiulle illangata ingergajub tikkilerpâ; tækkogamiuglo illapjugidlarpâ,

34 Aivigilâllo, killingillo mangipsertorpait, napârtub orкsuanik wainemiglo koverivlugit killingit; nergjuteкotimelo кângagut illivlugo, sinniktarvingmut âpâ, pairilâllo.

35 Kaulermat aularomagame, кênaujâк magguk saккerpak tunnivlugiglo siniktarviub inuanut, oкautivlugolo: Pairiuk, anginersamiglo pinniarviginiarungne, akkileromavagit, uttermiguma.

36 Kanoк issumavêt, pingasut taipkoa neliat inuкattauva taipsomunga inuartunut opaktortaujomût?

37 Oкarpoк; Tâmna, illapsugosungnermik piniarvigijinga. Tagva Jêsusib oкautivâ: Taimailioriartorittauк!

*38 **Tagvangat** ingergavlutik, iglugasangnut itterpoк. Arnaкarpoк tagvane, Martamik attilingmik; tâpsoma illaliorpâ iglominut.

39 Nukkaкarivorlo Marîamik attilingmik; tâmna Jêsusib ittigangita sângænnut ingipoк, oкâlatillugolo nâlekpâ.

40 Martale ômaridlalerpoк, kivgartoromavlugo. Jêsuselo tikkipâ oкarlune: Nâlegaк, erкagingilat nukkama kissima kivgartortimmangâ? ikajorкolauruk uvamnik.

41 Jêsusible kiovâ oкautivlugolo: Marta, Marta, siaklerneкarpotit suliaksaкalarpillo unuktunik;

42 Attauserle pijarialik. Marîab ajunginersaк annerilauкpâ, tâpsominga aкsârtauniatsangilaк.

KAPITEL XI.

Tuksiartuksaunermik ĸanoĸ. *Jêsusib akkiorninganik annititsineĸ Sâtanasinik pivlugo. Farisêerit suartauningœnnik Jêsusemut, nerrimârtillugit.*

INNIMINELO tikkitamine tuksiarpoĸ. Soraermallo, illinniartingita illangata oĸautivâ: Nâlegaĸ, tuksiarnermik ajoĸertortigut, sorlo Johannesib illinniartine ajoĸertormagit.

2 Oĸautivaille: Tuksiarupse, imâk oĸaritse: Atâtavut ĸilangme! Attît nertortaule. Nâlegaunît ĸailaule. Pijomajat piniartaule nuname sorlo ĸilangme.

3 Uvlome piksaptingnik tunnitjivigitigut.

4 Idluinivut issumagijungnaikit, sorlo uvagut idluitullivigijivut issumagijungnaervigigaptigik. Oktortaulungnermut pitinata. Piulitigulle ajortunit.

*5 **Oĸautivaillo:** Akkunapsingnêtut neliat, illanârijaĸartoĸ, tâpsomunga unnuab ĸetterarningane ainajarpat oĸautivlugolo: Nagliktara illanârijara, tauĸtiliksarsilaunga niaĸôjanik pingasunik;

6 Illanârijama apĸosinermit tikkingmanga, pitaĸangilungalo mannijæksamik tâpsomunga;

7 Kammanêtorlo kionajarpat oĸarlunelo: Ullapitanjomangilanga, upkuaĸ parngnanaersimangmat, kittorngârsukkalo illagivlunga sinnigvingmêngmatta; taimak pivlugo makkitsungnangilanga tunitjivigivlutit:

8 Oĸaupapse: Makkitsomangikalloarune tunitjivigilugo illanârigamiuk; tâva makkilârpoĸ, iktôriktailune tuksiarvigingmago soraerane, pijomajanganiglo ajortanganik tunnitjivigilârpâ.

9 Oĸaupapsetauĸ: Tuksiaritse, tunnitjivioniarpose; tagva ĸenneritse, nennisiniarpose tagva; avilortaritse, upkuêrutjauniarpose tagva.

10 Kennujoĸ tigusiniarmat, ĸennâjoĸ nagvârniarmat, avilortartorlo upkuêrutjauniarmat.

11 Kia illapse, atâtane erningata ĸaĸĸôjamik tuksiarvigikpago, ujarĸamik tunnitjiviginajarpaûk? Mingeriamiglônêt tuksiarvigikpago, mingeriangongitomik ĸuglugiamik tunnitjiviginajarpaûk?

12 Manningmiglônêt tuksiarvigikpago, Skorpiônemik tunnitjiviginajarpaûk?

13 Illipse ajoralloartose ĸittorngase tunnergutinik ajungitunik tunnitjivigijungnarapsigik, piluardlune ila Atâtab ĸilangmêtub tuksiarvigijine tunitjiviginiarpait Anernermik ajunginermik.

*14 **Sâtanasemiglo** oĸarungnangitomik annititsivoĸ. Sâtana-

selo anningmat, окarungnangitoк окalerpoк. Inuillo tattaminialerput.

15 Tâpkoale illangit окarput: Sâtanasit annitipait Beelzebubekut, Sâtanasit attaningatigut.

16 Assingitale ôktorpât, tækkotitserкojomavlugolo nellunaikutamik кilangmit.

17 Jêsusible issumangit кaujigamigit, окautivait: Attaniovît neliat ingminut illagêgungnaerune, nunguniarpoк, iglolo ingminut akkerartortoк ochoniarpoк.

18 Sâtanasetaûк ingminut akkerartorune, кanoк attanioninga soккosinginajarкâ? Окarapse, sâtanasit annitikapkit Beelzebubekut.

19 Uvangale sâtanasit annitikupkit Beelzebubekut, kinakut кittorngapse anitipattigîk? Tamanna pivlugo erкartortigijomârpasse.

20 Sâtanasit Gûdib aggangitigut annitikupkit, Gûdib nâlegauvingata tagva tikkipâse.

21 Sangijoкsûb sakkugub iglune sapputikpago, perкutingit pijauniatsangilat.

22 Sanginersable tikkikuniuk, sâlagiguniuglo, saккunginik tættigijanginik aкsâdlarpâ, aкsârnigavinillo aitûtigivait.

23 Illagijigingitima akkerartorpânga; kattersoiкattigingitarâlo siamartitsivoк.

24 Anernerle naккojungnartoк inungmit annigame, ingergavoк sunaкangitoкut, merngoerserviksarsiorlune, nagvâranelo; окarpoк tagva: Iglumnut кemalauкtamnut utteromavunga.

25 Tikkinamiuglo, sannersimajoк ânanausijorlo naipipâ.

26 Tagva ailerpoк anernernik assiminik 7 nik, ingminit ajornersaujunik illaksarsivlune, itteramiglo, tagvanêtualerput; kingorngagullo inuk taimna ajulualerpoк sivorngaпit.

*27 **Jêsuselo** taimak окartillugo, arnaк nippeкalerpoк inuit akkorngænne, окautivlugolo: Pilloridlarpoк illingnik singailauкtoк illingniglo amâmaktitsilauкtoк.

28 Kiovâle: Ila, piloridlarput Gûdib окausinginik tussartut torкorlugillo.

*29 **Inuille** kattimalermatta, tagva окalerpoк: Ukkua uivêtôvut; nellunaiкutamik tækkojomavut; tunnitsivioniangilalle nellautaijub Jônasib nellunaiкutangata assianik.

30 Sorlo Jônase nellunaikutaulaungmat Ninivemiunut, taimak Inûb Erninga itsomârivoк kinguvângoкattigênut ukkonunga.

31 Uvluksame erкartuivingme kinguvângoкattigêt ukkua illagilugit attaniub nullianga ângat pijoк saккeromârpoк, erкartorlugit; nunamit ungasiktomêtomit pigame, Salomonib sillatuninga tussaromavlugo. Ahâglo tamânêtoкarpoк Salomonemit anginersaujomik.

32 Ninivemiut uvluksame erкartuivingme kinguvângoкatti-

gêt ukkua illagivlugit sakkeromârput, erkartorlugillo; Jônasib okâlaningata kingorngagut kakkialeramik. Ahâglo, tamânêtokarpok Jônasemit anginersaujomik.

33 Nenneroamik ikkitsijokangilak ijeriartorlugo, kattaujab attânullônêt; nenneroarvingmulle illivâ, ittertunut tækkojaukovlugo nenneroak.

34 Timib ije kaumanerivâ. Ijît idluarpat, timît illûnane kaumaniarpok. Ijît nellangaikpat, timît illûnane târniarpok.

35 Tamanna pivlugo, udsertorit, kaumajok illungnêtok târserkonnago.

36 Timît illûnâne kaumakpat, mikkijomiglônêt tâktokarane, tagva illûnâne kaumaniarpok, kaumaksarniarpâtillo, kaumalaktut kaumajotut.

*37 **Taimak** okartillugo, Farisêerit illangata innapâ nerrekattigijomavlugo ketterarsiumik. Jêsuselo itterpok ingidlunelo nerrimârvingmut.

38 Ubvarsimanane nerrijomangmat, Farisêerib tækkogamiuk, tattaminiarpok.

39 Nâlekable okautivâ: Illipse Farisêerit, ermgusiârsuit pôgutallo sillatingitigut sujungaitikalloarpasse, illusele tættædlarput kassênermik arktaisungunermiglo.

40 Sillaitose, sillatânik senalauktub, illua sennalaungilâ?

41 Ahâk, perkutipsingnit tunnijiniaritse (aklujunut), illûnatik sujungaijutiksauniarput tagva illipsingnut.

42 Kappianamêgle illipse Farisêerit, Minziblo, Rautiblo makpatâvaillo sunatuinait tellimaujungit tunnigapsigik, erkartuinerle (idluartok) naglingnerlo Gûdemik sennerkopasse (issumaginagiglo). Makkoa piniaræksarivasse, ipkoalo ipperarnagit.

43 Kappianamêk illipse Farisêerit, illinniarvingne issukliovluse iksivajomagapse, salutitaujomavluselo inungnut niuvervingme.

44 Kappianamêk illipse, anglangnik illisimajut Farisêerillo, takkormôrtose, illuvertitut saumajutitun-inapse; inuit kângitigut pissukput kaujimanagit.

*45 **Tagva** aglangnik illisimajut illangata kiovâ okautivlugo: Ajokertuijok, okautsinut tamakkonunga uvaguttauk suangavaptigut.

46 Kiovâle: Kappianamêk illipsetauk, aglangnik illisimajut inuit erksugæksanik erksuktaujungnangitunik illijivigigapsigik, illipsele nangminek tamakkoa aktoromangilase, aggangmut attautsemullônêt.

47 Kappianamêk illipse; nellautaijut illuviliorpasse, angajokâpsele tokkolaukpait.

48 Tagva sakkertitsivose, angajokâpse piniarnerilauktangit idluiginginapsigik; ipkoa nellautaijut tokkolaukpait, illipsele illuviliorpasse.

49 Tamanna pivlugo Gûdib sillatuninga окарок: Nellautaijut Apostelillo tillijomavakka tâpkonunga; taipkoa illangit токкotsomârpait, illangillo unangmivlugit.
50 Nellautaijut illûnarsoangita aungit kinguvângoкattigênut tâpkonunga akkiniartauкovlugit, silaкsûb tunganilijauninganit кovijaumajut,
51 Abelib aunganit Zacharîasib aunga tikkidlugo токкotaujub altârib tempeliblo akkorngangne. Illa окaupapse: Kinguvângoкattigênut ukkununga akkiniartaujomârput.
52 Kappianamêk illipse, aglangnik illisimajut, illisimanartub pêrutânik peкarapse. Illipse itterniangilasse, itteromajullo agviarpasse.
53 Taimagle окautingmagit, aglangnik illisimajut Farisêerillo piniarpalliadlarpât, apperкosiksanut sunatuinarnut окausiksaeruisomavlugo,
54 Nautsertorpâllo, окausinginit passitiksaкaromavlutik tâpsomunga.

KAPITEL XII.

Illiniartine udsertorкovait takkormôrnermik, inungniglo sivôranermik pijomatudlarnermiglo. Nertornarкojaunermik pigârкojaunermiglo. Okpertut nangianartomêningænnik unangmijauningænniglo. Nelliunerub nellunaiкutanginik.

TAGVANÊTILLUGO inugiartoкsuit tikkipât, tausendeoкattartullo kattimalerput ingmingnut tuttijarкattautivlutik. Tagva Jêsusib illiniartine окautilerpait: Piluartomik Farisêerit кaккôjangita sêrnarsautingænnik illimasugitse, tamædja takkormôrniongmat.
2 Sagvangitoкangilarle saккertitauniangitomik, angigutjuteкangilarlo кaujijauniangitomik.
3 Tamanna pivlugo târtome окauserilauкtase, кaumajome tussartaujomârput, iglomelo issibjutigilauкtase окautaujomârput iglut кângine.
4 Окaupapsele illanârijakka: Erкsiginiarasigik timinik токкotsijut, kingornganelo sumik piniarungnarungnaertut.
5 Sivôragijæksapsingnigle окautijomavapse: Tâmna erкsigisiuk, токкotsijarêrune, pitsartuneкarmijoк egitsinermik ânianartovingmut. Illa окaupapse, tâmna erкsigisiuk.
6 Kutsertat tellimat кênanjârsungnik maggungnik akkeкarpangilât? Gûdible taipkoa illangallônêt puigungilâ.
7 Nujassetauк illûnatik kittisimagivut uiaкupsingne. Tamanna pivlugo erкsiniarase, kutsertavaksoarnit anginersaugapse.

8 Окаupapsele: Uvamnik окausilik inungnut, tâmna Inûb Erningata окautigijomârivâ Gûdib Engelinginut.

9 Inungnulle missiutilik uvamnik, tâmna missiutaujomârivок Gûdib Engelingita sângænne.

10 Окautsemiglo Inûb Erninganut akkerartortomik окautilik issumaкarviojungnaeromârpок; Anernermigle ajunginermik окauserlûtilik issumagijaujungnaerniangilaк.

11 Illinniarvingmingnulle, attanersoarnullo attaniojunullo âkpasse, issumajârutеkarniarase кanок sumiglônêt окausiksaкarniarmangâpse kigusiksaкarmangâpselônêt.

12 Anernerub ajunginerub ajoкertorniarmasse stundeme taipsomane окausеkariaкarniksapsingnik.

*13 **Inuille** illangata angutib окautivâ: Ajoкertuijок, angajuga окautiuk, kingormgutijæksaptingnik avikserкovlunuk.

14 Окautivâle: Inuk, kia aviksititsijuksautilauкpânga kingormgutijæksapsingnîk?

15 Окautivaillo: Akluitsomanermik udjertoritse; inûb perкutivaksuit inôgutigingimagit.

16 Adsiujomiglo pivait окarlunelo: Angutеkalauкрок akluitomik, tâpsoma perorsêvinga perorlorigviovок.

17 Issumaksarsiorporlo окarlunelo: Кanок piniarlungâ? perorsiakka kattitaksakka iniksaкangimatta.

18 Окarlunelo: Imailioromavunga; кemmatullivikka serкomitsomavakka, angijorortilugillo, perorsiakkalo tamaita perкutikkalo kattitsomavakka taкamunga.

19 Tarnimnullo окaromavunga: Nagliktara tarniga, piksaкavaksoadlarpotit jârinik unuktunik; кikkalerit, nerrilutillo immerlutillo kuviasugit.

20 Gûdible окautivâ: Sillaitotit, unnuarme tamattomane tarningilârpotit; kialo kattersulauкtatit piksariniarpagît?

21 Taimak illingavut perкutinik kattersoijut, akluinatiglo Gûdeme.

*22 **Illinniartinele** окautivait: Tamanna pivlugo окaupapse: Inôsise pivlugo siaklerniarase, nerкiksapsingniglônêt, timipselônêt annorâksanginik.

23 Inôseк ivlernarnersauvок nerкiksanit, timelo ivlernarnersauvок annorânit.

24 Tullukkat nautsertorsigik: karngasoingilat, kattersoinatiglo кemmatullivекaratiglotauк illiorкavекangilallônêt; taimaigalloartillugit Gûdib nerritipait, Illipsele tingmitjanit ajunginersaungijaidlarpose ila!

25 Nelise ingminik uiguksarsijungnarкâ tallertut attautsetut takkitigijomik, siaklerutigigalloaruniûk?

26 Mingneк ajorupsiuk, sôg assia siaklerutigivisiûk?

27 Paunaujaujârtut naternamêtut, кanок perortut tækkunârsigik; sennangilat, pergaingilallônêt. Окaupapsele, Salomo-

nelônêt ânanaunermine illûnâne annorârsimalaungilaк taipkoa illangatitut.

28 Iviksukkat nunamêtut Gûdib taimak pinnarnarsitinamigit, uvlome perortut, кaupallo кiaksaumut egitæksaujut, piluartomik illipse annorârtitsomavâse, okpernikitose!

29 Tamanna pivlugo erкaginiarasiuk sumik nerкiksaкarniarmangâpse, sumiglônêt immiksaкarniarmangâpse, issumajârniaraselo.

30 Makkoa tamaita sillaкsûb inungita okpingitut nellojullo pinasuagatuarivait: Atâtapsele кilangmêtub кaujimavâse taimaitomik ajorsarapse.

31 Gûdible nâlegauvinga pinasuarкârsiuk, tagva tamakkoa tamaita pilârpasse.

32 Erкsiniarase illagêktuârsuit: Atâtapse idluaringmago tunitsivigivluse nâlegauvingminik.

33 Perкutise niorvgutigisigik tunnergutigivlugillo. Pôksiniaritse pitoкauniangitunik, perкutitoniardluselo кilangme asserojuitunik, tigliguillo sappertanginik, кaurulillo asserorungnangitanginik.

34 Perкuteкarvipsingne ômatise tagvanêniarivut.

35 Makkitipsigut tapserusijaritse nenneroaselo ikkomaкarlit.

36 Inuit adsigisigik nâleкamingnik neriuktut, nulliarêlitainartut nerrimârvingænit кailerpat; tikkipat avilortalerpallo upкuêrutisâlârpât.

37 Kivgat taimaitut pilloridlarput, Nâlekab tikkipagit, pigârtut. Ahamarik oкaupapse: nerrimârvingme iksivaкojomârpait, sailitserlunelo, nangminerlo kivgartoromarpait.

38 Pigârviub aipangane, pigârvîllônêt pingajuænne tikkippagit taimailiortut, kivgat tâpkoa piloridlarput.

39 Tamannale nellojungnaeræksarivasse: Iglub inuata tigliktub tigligiartorvia кaujimaguniuk, pigârajarpoк, iglominut ittertoкarкonnago.

40 Tamanna pivlugo illipsetauк oppalungaersimatitse; Inûb Erninga tikkitsomârmat uvlub stundingane nerriugvigingitapsingne.

*41 **Pêtrusible** oкautivâ: Nâlegaк, adsiujomik mattominga kissipta pivittigût, tâpkoalônêt tamaita pivigît?

42 Nâlegarle oкarpoк: Pimaklertoк sillatovlunelo nertornartoк pijariaкortojoк, Nâlekab pairsijungortitanga kivgaкottiminut, tunnijerкovlugo piksanginik nelliutijarangat.

43 Kivgaк taimna pillorikpoк, taimailiortoк, Nâlegangata tikkippago.

44 Ahamarik oкautivapse: Perкutiminik tamainik pimaklertungortitsomârpâ.

45 Kivgarle taimna ômamigut issumalerpat: Nâlegara кilla-

mik tikkiniangilaк; kivgallo angutit arnallo annaudlalerpagit, nangminek nerrilune immilarmelo talladlarlune,

46 Kivgab taipsoma nâleganga tikkitsomârpoк uvlorme ipsoma nerriugvigingitangane, stundemelo каujimangitangane, asserorlugolo piniarpâ, okpingitullo illaliudlugit akkivigijomârpâ.

47 Kivgarle nâlekame perкojanganik каujimajoк, pinialauranelo, perкojangalo mallingnago, unnuktunik annaujaujomârpoк.

48 Perкojanganigle каujimangitoк, pinialauralloarame annaujaujutiksamik, ikkitunik annaujaujomârpoк, Unuktunik tunitjiviojoк, tâmna unuktunik кennerviojomârpoк; unnuktuniglo perкojaujoк, tâmna unuktunik каitserкojaujomârpoк.

*49 **Ikkomamik** ikkitsijartorpunga nunamut; suna pijomanersarivigo ikkoalajarêrninganît?

50 Sivorngagulle baptijumut baptitaujariaкarpunga; sivôrâdlarpungale nâmakserкârtinnago.

51 Ullapirsaumik каitsilunga nunamut tikkinasugivissingâ? Oкarpunga: Aukak, akkerartortigêngnermigle.

52 Mattoma kingorngagut tellimat iglome attautseme ingmingnut akkerartûtijomârput; pingasut maggungnut, magguglo pingasunut.

53 Atâta akkerartoromârpoк ernerminut, ernerlo atâtaminut; anânalo panningminut, panniglo anânaminut; sakke ukkoaminut, ukkuarlo sakkiminut.

*54 **Oкarporle** inungnut: Nuvujamik tækkojarangapse unnangat nikkovitomik, oкarsaraipose: Sillarnerludlarniarpoк; taimailerporlo.

55 Uarngnerluamik tækkojarangapse oкarpose: Kitjidlarniarpoк; taimailerporlo.

56 Takkormôrtose, nunalo кilaglo каnoeniarmangângnik illisimavasse; sôgle nelliutoк tamanna illisimangipisiûk?

57 Sôgle nangminipsingnik erкartungipise idluartomîk?

58 Illingnulle akkerartortoк aiparigungne attanermut, ingergarlutik saimarsarniaruk, pititauкonnak erкartuijomut; erкartuijomullo unnertûtauкonnak pitlarniktomut, pitlarniktomullo egitauкonnak parngnanaersimavingmut.

59 Oкaupagit: tagvangat annititauniangilatit, akkiliksarpît kingorlerpârârsungænnik akkilêrкârtinnak.

KAPITEL XIII.

Sâgiartuksaunermik. Adsiujunik napârtok Faigiliksak Gûdiblo nâlegauvia pivlugik. Arnab âkiktauninganik Sabbateme. Itternermik ittervikitokut. Jêsusib kigusinganik Herôdese pivlugo, kiksarninganiglo Jêrusalemiut pivlugit.

TAIPSOMANE najûtijut illangita okautivât Galilêamiunik, Pilatusib taipkoa aungit akkulaungmagit tunergutinginut (tokkodlugit).

2 Jêsusiblo kiovait okautivlugillo: Galilêamiut ipkua ajortullinersaunasugivisigîk Galilêamiunit assinginit tamainit, taimak pidlartaungmatta?

3 Aukârpunga; sâgiarniangikupsele, tamapsetauk taimak asseroromârivose.

4 Ipkoalônêt 18 it nuvugoseksûb Siloamêtub ochovigijangit tokkodlugillo, inungnit assinginit tamainit Jerusalemêtunit ajornersaunasugivisigîk?

5 Aukârpunga; sâgiarniangikupsele tamapsetauk taimak asseroromârivose.

*6 **Adsiujomigle** mattominga okautivait: Napârtokottekartokalaukpok Faigeliksamik, illijaumajomik kakkaminut Waineliksaktalingmut; paungarsioriaramiuglo, nagvângilak.

7 Tagva Waineliksatalingmik perorsêvillerijomut okarpok: Ahâk, Jârine pingasune Jârit tamaita napârtok tâmna nellipsakattardlugo paungarsiorialaukpara, nagvârnangalo; kippiuk; sôg nunamik agviarkâ?

8 Taipsomale kiovâ okautivlugo: Nâlegak, taimailingalaule sulle Jâreme tamattomane; ivjo avatânêtok poagijarkârlugo perorsaijuksalijomavara.

9 Kingorngagut paungakarniangimangât? pekangipalle, tâva kippiuk.

*10 **Ajokertuivorlo** illinniarvît illangænne Sabbateme.

11 Ahâglo, arnak tagvanêpok, kannimanartomik anernilik jârit 18 it nâvlugit, okkungainarlune issivijungnangitok.

12 Jêsusible tækkogamiuk, kaikovâ okautivlugo: Arnak, kannimanernit pijungnaerit!

13 Aggangminullo pattingmivâ; tagvainarlo issivilerpok Gûdelo nakkoridlarpâ.

14 Tagva illinniarviub angajokânga ningalerpok, Jêsuse Sabbateme pijungnaertitsingmat, inuillo okautivait: Uvlut pingasojortôvut sennaviksaujut; uvlune taipkonane âkiktaujartoritse sabbatemeungitorle.

15 Tagva Nâlekab kiovâ okarlune: Takkormôrtotit, illipse

tamapse tuktuvaĸotise, siuterĸortojullo pittûdjârpangilasê nerchevinginit, alluktitsartorlugillo sabbatemê?

16 Tagva tâmna, Abrahab pannigigalloarmago, pittûdjârtaujariaĸangilâĸ pittûtamit tamattomangat, Sâtanasib ĸellaksulauĸtanga jârine 18 inê?

17 Taimak oĸautingmagit akkerartortingit illûnatik kangusuktitaulerput; inuit illûnatik tattamnartitangit ânanaudlartut tamaita ĸuviasûtigivait.

*18 **Jêsusele** oĸarpoĸ: Gûdib nâlegauvingata sunâ adsigivaûk? sumullônêt adsiutitæksarivigô?

19 Senfib karngasûtiksatangatut-ipoĸ; inuk tâpsominga tigusivoĸ egidlugolo perorsêvingminut; perolerporlo napârtôlerdlunelo angijoĸ, tingmitjallo ĸilaub attânêtut inneĸalerput akkerungita akkorngænne.

20 Ama oĸarivoĸ: Sumût Gûdib nâlegauvia adsiutitæksarivigô?

21 Kaĸkôjat sêrnarsautingatun-ipoĸ; arnaĸ tâpsominga tigusivoĸ akkudlugolo sennangarmut, ôktût pingasuertorlugo, sêrnartipâlo illûnât.

*22 **Mattoma** kingorngagut iglugasæksoatigut iglugasaktigullo ingergavoĸ ajoĸertuivlunelo, ingergalarmelo Jerusalemut.

23 Inuille illangata oĸautivâ: Nâlegaĸ, ikkitut piulijauniarasugivigît? Oĸautivaille:

24 Illungertoritse, ittervikitokut itterniarĸovluse; oĸaupapse: unuktut pinasuarniarput itteromavlutik, itterungnarniaratiglo.

25 Taimangat, iglub innata nikkovidlune upkuaĸ parngnanaerpago, tagva illipse sillatâne nangernialerivose, avilortarluselo upkuamut, oĸarluselo: Nâlegaĸ, Nâlegaĸ, upkuêrutitigut! Kiojomârpâsele oĸautivluse: Nakit pingmangâpse, illitaringilapse.

26 Tagva oĸaleromârpose: Nerreĸattigivlutillo immerĸattigilauĸpaptigit, iglullo akkorngænne ajoĸertulauĸpaptigut.

27 Kiojomârporlo; Oĸaupapse, illitaringilapse, nakit pingmangâpse; tamapse ĸemmaksinga, ajortullijose!

28 Tagvane ĸeavaksoadlarneĸaromârpoĸ aglerulârneĸarlunelo; Abrahalo, Isaarlo, Jâkolo, nellautaijullo tamaita Gûdib nâlegauvingane tækkojomârapsigik, illipsele sillatânut pingujartaumajose.

29 Inuillo unangat, pângallo, ângallo, avangallo tikkitsomârput, Gûdib nâlegauvingane nerrimârvingme iksivajomârtut.

30 Ahâglo, kingorliojoĸarpoĸ sivorliojomârtunik, sivorliojoĸalarmelo kingorliojomârtunik.

*31 **Uvlorme** taipsomane Farisêerit illangita oĸautijartorpât: Aularit, tamanna ĸemmaguk; Herôdesib toĸĸotsomangmattit.

32 Oĸautivaillo: Terriænniaĸ taimna oĸautijartorsiuk:

Ahâk, sâtanasit annitipakka, inûlikleriartularmalo uvlome кaupallo, uvluglo pingajuangne naggaserniarpunga.
33 Uvlomelo, кaupallo, ungardlinganelo arvertariaкarpunga; nellautaijoк Jerusalemib assiane toккotaulerpangimat.
34 Jerusalem, Jerusalem, nellautaijunik toккotsijotit, illingnullo tillijanik ujarкanut millorniktotit: кittorngatit kattititsoмaкattalauralloarpakka, sorlo arnaungub piarкane kattitingmagit esarкominut; pijomalaungitosele!
33 Ahâk igluse (kattimavise) inuêrutjaujomârpoк. Oкaupapse: Tækkoniangilapsinga, nellinterкârtinnago oкarvise: Nakkoridlartaule Nâlekab attingane tikkitoк!

KAPITEL XIV.

Immarojoliub âкiktauninganik. Adsiujomik nerrimârviksoaк unnuksiut pivlugo. Jêsusib oкâlaninganik malliktaunine idluartoк pivlugo.

MATTOMA kingorngagut Farisêerit angajoкângita illangata iglunganut nerrijartorpoк sabbateme; taipkoalo nautsertorpât.
2 Ahâglo, immarojolingmik angutoкarpoк tagvane.
3 Jêsusiblo kiovlune, aglangnik illisimajut Farisêerillo oкantivait oкarlunelo: Sabbateme pijungnaertitsinek idluarкâ?
4 Tâpkoale niplingilat. Aktorpâlo âкiklugolo, aularкovâlo.
5 Kiovlunelo oкautivait: Illapse kia tuktuvaкottine siuterкortojoкottinelônêt, immertarvingmut nakkarpat, sabbateme mânnakut кaккisârasuarniangipaûk?
6 Tamattomungalo kionermik sapperivut.
*7 **Adsiujomigle** nerrimârtut oкautivait, mallugosukkame, issukliovlutik iksivajomangmatta nerrimârvingme, oкautivaillo:
8 Nulliarêlitainartuk nerrimârvingangnut nerrijartorкojauguvit, issukliovlutit inginiarnak, illingnit nertornarnersamik nerrijartorкojaujoкarajarmat.
9 Tâpsomingalo illingniglo nerrimârtitsijub tikkikpattit, oкautikpattillo: Tamna agvaeruk, kangusulerlutit ingitsariaкarniârpotit ungardliovlutit.
10 Nerrijartorкojauguville, ungardliovlutit ingitsartorina; illingnik nerrijartorкojijoк tikkikpat oкautikpattillo: Illanâк, issukliovlutit ingitsartungârit; nerrimârкattivît illûnatîк tâva nertorniarpâtit.
11 Ingminik angijorortitoк miklilertitæksauvoк; ingminiglo miklilertitoк angijorortitæksauvoк.
*12 **Nerrijartorкojiminullo** oкarpoк: Nerкiksamik кetterarsiumik unnuksiumiglônêt âкiksoiguvit, tagva illanârijarnik, кattangutingniglônêt, illangniglônêt, sillalingniglônêt akluitunik

nerrijartorkojiniarnak, taipkonunga ama nerrijartorkojaukonnak, akkiniartaulerdlutit.

13 Nerrimârræksamigle âkiksoiguvit, aklujut, tussiaktullo, illakungortullo, tautungitullo nerrijartorkolaukit.

14 Piloridlarpotit tagva; illingnut akkiksakangimatta, akkilertaujomârpotille idluartut makkiviænne.

*15 **Nerrimârtut** illangata tamanna tussaramiuk, okautivâ: Piloridlarpok kakkôjaktortok Gûdib nâlegauvingane.

16 Okautivâle: Angutekalaukpok nerrimârræksarsoarmik unuksiumik âkiksoijomik, unnuktuniglo nerrijartorkojivok.

17 Nerriviat nelliutingmat, kivgane okariartorkovâ nerrijartortuksanut: Kaititse, illûnâne âkiksimangmat.

18 Illûnatiglo kingordlerêklutik passijaksaujungnaertilerdlutik okarput. Sivorliub okautivâ: Perorsêviksilaurama, tækkojartoriakarpara; tuksiarpagit, passijaukoniarnanga!

19 Aipangatale okautivâ: Tuktuvait tellimaiksat kemmuktuksat pissiarigapkit, mânna tækkojartorpakka; tuksiarpagit, passijaukoniarnanga!

20 Pingajuatalo okautivâ: Nullianikkama, tamanna pivlugo tikkitsungnangilanga.

21 Kivgablo tâpsoma angajokâne okautijartorpâ taipkoninga. Angajokâk ningarpok tagva, kivganelo okautivâ: Katsungailutit ailerit iglugasæksuit akkorngænnut, apkosinernullo; aklujullo, tussiaktullo, illakungortullo, tautungitullo tagvunga ittertikit.

22 Kivgarlo okarpok: Angajokâk, sorlo okaravit, taimaipok, sullele inniksakarpok.

23 Angajokâblo kivgane okautivâ: Nunab apkosininginut, avalunullo ailerit, itterkolugit, igluga tættækovlugo.

24 Okaupapsele, angutit nerrijartorkojaugalloat unuksiutiga, nerrimârræksakotikka ôngniangilait.

*25 **Inugiartoksuille** ingergakattigivât. Keviarpaillo okautivlugit:

26 Uvamnut tikkitub, atâtane, anânanelo, nullianelo, kittorngnanelo, kattangutinelo, nangminerlo inôtsine ômigingippagit, tâmna illinniartigijungnangilara.

27 Senningajoliksaminiglo (kappiasûtiksaminiglônêt) nangmangitok, mallingnangalo, tâmna illinniartigijungnangilara.

28 Kia akkunapsingne nuvugusersoarmik sennajomajub akkitûjarianga issumaksarsiorutigerkârniangipaûk, innerniarungnarmangârmiuk?

29 Tungaviksanganik senajarêrdlune, kalliksanganik ajorsalerpat illûnatik tamattominga tautuktut mittautekarnialerkonnagit tâpsominga,

30 Okarlutik: Inuk tâmna sennagialauralloarpok innerlugolo ajorpâ.

31 Attanîllônêt nelliata, sorsugiartoromajub attanermut assiminut, sivorngagut sorsuktuksame 10,000 it unnurningit issumaksarsiorutiginiangilagît, sivôraginiangimangâgit sorsuktuksat nellipsaræksat 20,000 ît?

32 Sivôragigunigille, imna sulle ungasiktomêtillugo, окautjaujartorkoniarpâ kivgaminut, sorsugungnaerkovlugit.

33 Taimaktauк illase pijaminik tamainik kammajungnaeromangitoк, tâmna illiniartigijungnangilara.

34 Sioraujaк ajungidlarpoк; sioraujarle tarriornitsungnaerpat, sumût tarriornititaunajarivâ?

35 Nunamullônêt perorsaijomullônêt suksaujungnaerpoк; egitæksatuinauvorle. Tussâjungnik siutilik tussarle!

KAPITEL XV.

Adsiujunik pingasunik: Saukamik tammarsimajomik, kênaujamiglo tammaijaumajomik, ernermiglo assiosimajomik.

ZOELNERILLE ajortullijullo tikkipât, tussaromavlugo.

2 Farisêerille aglangniglo illisimajut avamudlarput окarlutik: Oma ajortuggit illaliorpait nerrekattigilugillo.

*3 **Adsiujomigle** mattominga окautivait, окarlunelo:

4 Kia illapse saukkanik piggub 100 inik, taipkoa illangat tammaiguniuk, 99 it кemangniangilagît inuкangitomut, tamartorlo кenneriartorniangilaûk nennerkârnagô?

5 Nenniguniuglo tuimikpâ кuviasuklune.

6 Tikkileramelo, illane sillalinelo кaiкovait, окautivlugit: Kuviasuкattigisinga, saugara tammalautoк nennigapko.

7 Окaupapse: Taimaktauк кilangme кuviasutaugivoк ajortullijoк attausek кaккialertoк, 99 nit idluartunit кaккialeriaкangitunit.

*8 **Arnablônêt** kia tellimaujortunik kênaujaggub, tâpkoa illangat assiojiguniuk, nenneroamik ikkitsiniangilâк iglo sannerdlugo, katsungaitomiglo кennerajangilaûk nennerkârnagô?

9 Nenniguniuglo, illanârijane sillalinelo arnat кaiкovait, окautivlugit: Kuviasuкattigissinga, kênaujara assiojilauкtara nennigapko.

10 Окaupapse: Taimaktauк, ajortullijoк кaккialerangat, Gûdib Engelingita кuviasûtigivât.

*11 **Окarporlo**: Anguteкalauкpoк maggungnik ernilingmik.

12 Nukkardliublo atâtane окautivâ: Atâtak, perкutingnit pijæksakka pilakka. Perкutine tâva avikpait tâpkungnunga.

13 Uvlullo ikkitut nângmatta, nukkardliub perкutine tamaita kattilerpait, nunamullo ungasiktomut aularpoк; tagvanelo perкutine nungupait ajortullinermut.

14 Perкutine tamaita nungulaungmagit kângnartoкsoaк pigialerpoк nuname taipsomane illûnâne, tâmnalo ajoкsalerpoк.

15 Nunablo taipsoma inungita illangænnut tikkipoк; tâpsoma kivgarilerdlugo aulartipâ perorsêvingminut, kuingêngit mianerilugit.

16 Aккeartoromagalloarporlo kuingêngit nerкiksanginik, tunitjivionanelo tâpkoninga.

17 Tagva issumamigut erкailerpoк oкarlunelo: Unuktunik atâtaga ikajorteкarpoк nerкiksamik ajoкsangitunik, uvangale kângmut perlilerpunga.

18 Parngnaileromavunga, atâtamnullo aijomavlunga atâtamnut oкautivlugolo: Atâtak, ajortullilauкpunga Gûdemut кillangmêtomut illingnullo,

19 Kingorngane ernernik taijaunermik nellopкotivunga; ikajortivît illangatitut illingatilaunga.

20 Aulalerporlo atâtaminullo tikkilune Sullele ungasiktomêtillugo, atâtangata tækkovâ, nâpkuarivlugolo, aкpangerdlunelo кongasingagut erкipâ kuniklâlo.

21 Erningatale oкautivâ: Atâtak, ajortullilauкpunga Gûdemut кilangmêtomut illingnullo; mattoma kingorngane ernernik taijaunermik nellopкotivunga.

22 Atâtangale kivgaminut oкarpoк: Annoraк pinnarnarnerpâк кaisiuk, attitisiuglo, aggangillo кetterdlermingmik pittatsersigik, attitilugolo ittigâlungnik.

23 Nocharmiglo кoinijomik кaitsigitse toккotsiluselo, nerrilutalo кuviasukta!

24 Ernera tâmna toккolauralloardlune ama ômarmingmat; assiosimalauralloarpoк, nagvârtauvorlo. Kuviasulerpullo tâva.

25 Erningale angajukleк perorsêvingmêpoк; iglolo кaglileramiuk, kattimajut imgertoкattigêt tussarpait.

26 Kivgallo illangat кaiкovâ, apperivlugolo sunaumangât.

27 Tâpsoma oкautivâ: Nukkat tikkipoк, atâtallo nocharmik кoinijomik toккotauкojivoк, ernine кanoengitoк ama pigamiuk.

28 Angajua tâva annûlerpoк itteromananelo. Tagva atâtanga annivoк innalâllo.

29 Atâtanele кiovâ oкautivlugo: Jârinik unuktunik kivgartulauкpagit, perкojatillo illûnaita nâlelauкpakka; saukamiglo angutsoarmik кaitsilaungimarikpotit uvamnut, кuviasoкovlunga illanârijakka illagivlugit.

30 Ernîlle tâmna tikkingmat, perкutiminik nungutsijoк arnarniarnermut, nocharmik кoinijomik toккotauкojivotit tâmna pivlugo.

31 Atâtangatale oкautivâ: Ernîк, najutsainarparma, perкutikkalo tamaita pigivattit;

32 Serrilutillo кuviasuktuksaugalloarpotit; nukkat una tokkungalauktok ama ômarmingmat; assiosimalauktorlo nagvârtaumingmat.

KAPITEL XVI.

Adsiujomik pimaklertomik idluangitomik. Jêsusib okâlaningianik Farisêerinut. Angumik akluitomik Lazarusemiglo akluiomik.

ILLINNIARTINELETAUK okautivait: Akluitomik angutekalaukpok pimajekartomik perkutiminik; tâmna unnersiornerlûtigivât tâpsomunga perkutinginik nungutsijok.

2 Angajokângatalo kaikovâ okautivlugo: Tussartara illingnik kanok illingavâ? pimmajatit kattiniakit nellonaililugillo; mattoma kingorngane pimmaklerungnaertuksaugavit perkutimnik.

3 Pimaklertok illumigut okalerpok: Kanok piniartuksauvêk? angajokâma pimaklerkojungnaermanga; poagrejaromangilanga, kenunermiglo kangusukpunga.

4 Suliaksamnik nellungikalloarpunga, illaliortaukovlunga iglunginut, pimmaklerkojaujungnaeruma.

5 Tagva angajokâminut akkiliksakartut tamaita kingorlerêktilugit kaikovait, sivorlerlo apperivâ: Kapsinîk akkiliksakarkêt angajokâmnût?

6 Okarpok: Orksoktalingnik kattaujanik 100 inik. Okautivâlo: Akkiliksakautitit tigukit, ingidlutillo aglaksârit 50 nik.

7 Ama aipanganut okarpok: Kapsinik akkiliksakarkêt? Okarpok: Sennaugaksamik ôktut 100 ertorlugo. Okautivâlo: Akkiliksakautitit tigukit aglaklutillo: 80 ertorlugo.

8 Angajokâblo pimaklertok tâmna idluitok nertorpâ, sillatujotut piniarmat. Mattoma sillaksûb kittorngangit illutsimingnik sillatunersaungmatta kaumajub kittorngangnit.

9 Okaupapselo: Illanâksarsiniaritse nunab pinginut idluangitunut, ajoksarupse illaliortaukovluse iglunginut nâksaungitunut.

10 Mikkijomik nellâgôrtok, nellâgôrivok angijomik, mikkijomiglo piniarnerluktok, angijomiktauk piniarnerlukkivok.

11 Nunab pinginik idluangitunik nellâgôngikupse, kia pimmaklerkojomavâse pijarialingmîk?

12 Pigingitapsingniglo nellâgôngikupse, kia tunnitjivigijomârpâse nangminiksapsingnîk?

*13 **Angajokângnut** maggungnut kivgartortokarungnangilak; aipâ ômigilârpâlônêt, aipâ nagligilugo; ubvalo aipâ ungagilâr-

pâ, aipanga nachogilugo. Gûdelo nunab pingillo attautsikut kivgartorungnangilasse.

14 Tamakkoa tamaita Farisêerit pijomatudlartut tussaramigit, mittautigivât.

15 Окautivaillo: Ajungitsomatôgalloarpose inungnut, Gûdible ômattise illitarivait; inungnut nertortaujomajut Gûdib makkojugivait.

16 Perкojat nellautaijullo nellautsivut Johannese tikkidlugo: mattomalo kingorngane Gûdib nâlegauvia окautaulerpoк окautsinut tussarnertunut, illûnatiglo кerdlâкaratik itterniarput.

17 Kilak nunalo nungunersauniarpuk, tittaub attautsib perкojanetub pêrninganit.

18 Nulliaminik avitsijub, assianiglo nullianiklune, nulliarêngneк asserorpâ; avitamiglo nullianiktub nulliarêngneк asserorivâ.

*19 **Akluitomigle** angutекalauкpoк, annorârpaktomik aupaloriktunik sâtuniglo pivianartovaksoarnik; uvlullo tamaita inûnatsoridlarlune kuviasukpoк.

20 Aklujoкarivorlo tagvane, Lazarusemik attelingmik; tâmna ittervingata kiglingane nellavoк, illûnâne ajuadlartoк.

21 Nerrititaujomavorlo karnganerlukunik akluitub nerrimârvianit kattaktunik; кingmille alluktoriartorpait ajuangit.

22 Aklujorlo toкkungmat, Engelit âpât Abrahab sânganut. Akluitorle toкkogivoк, illuvertauvorlo.

23 Anianartoкsoarme kappianartovingmêdlune uitalerpoк, Abrahalo tækkovâ каningitomit, Lazaruselo sarliartanga.

24 Kaigarsulerpoк oкarlune: Atâtak Abraha, nâpkiginga, Lazaruselo tilliuk, tikkime nuvua immermut missuкârlugo, oкara nigliterliuk; mattomunga ikkomaкsoarmut âniadlarama.

25 Abrahable oкautivâ: Ernîк, erкaumagit, inôtillutit ajungijutitit pilaurangne: Lazarusele kappiaktoadlalauкtoк mânna manigortauvoк, igville âniatitauvotit.

26 Tamannalo tappidlugo akkunaptingne ittersaкsoaкarpoк; tamângat illipsingnut ikâromajut sapperput, taimaktauк uvaptingnut ikâromajut illipsingnit sapperivut.

27 Tagva oкarpoк: Tamanna pivlugo tuksiarvigivagit, atâtaк, tâpsominga tilliklerкovlutit atâtama iglunganut.

28 Sulle каttangutекarama tellimanik; kigligiutserкovlugo tâpkonunga, ânianartovingmut tamattomunga perкonnagittauк.

29 Abrahab oкautivâ: Môsesib nellautaijullo aglanginik peкaramik; ipkoa nâlækligit!

30 Oкautivâle: Aukak, atâtak Abraha, toкkungajulle illangata tikkippagit, каkкialerajarput.

31 Oкautivâ: Môsese nellautaijullo nâlengikunigit, okperajanginivuttauк, toкkungajunit makkitoкarpat.

KAPITEL XVII.

Jêsuse ajokertuivok, âkêvlunelo kallaktunik tellimaujortunik. Gûdib nâlegauvianik tikkiniartomik okâlavok.

ILLINNIARTINELE okautivait: Sinnaungatitsinekanginek ajornarpok; kappianamêgle taimna sinnaungatitsijok!

2 Tâpsomunga idluarnersauvok, serkallitsiviub ujaraktanganik kungasingagut nivingaiviogune, egitauvlunelo immarbingmut, ukkuarârsuit illangata sinnaungatitauninganit.

*3 **Udsertoritse.** Kattangutivît idluitullivigikpattit, innerteruk; idluijungnaerpallo, idluiningit issumagijungnaikit.

4 Uvlormelo atautseme 7 ertorlune idluitullivigikpattit, uvloênarlo 7 ertorlune tikkippattit, kakkialerpungârdlune; issumagijungnaeraksarivat.

5 Apostelillo Nâlekamut okarput: Okpernivut nakkoksititsuk.

6 Nâlekable okautivait: Senfib karngasûtiksatangatut okpernekarupse, napârtomullo Maulberinik paungaliksamut ômunga okarluse: Tagvangat pêrit, immarbingmullo nukterit, tâva nâlengniarpase.

7 Kia illapse kivgaggub perorsêvingme sennajomik, nergjutiniglônêt mianersijomik, perorsêvingmit tikkilerangat, okautiniarpaûk: Tuavidlutit nerrimârvingmut ingitsartorit?

8 Imâk okautiniangipaûk: Unnuksiumik nerkiksaliniaringa, sailitserlutillo kivgartoringa nerritillunga immertillungalo, kingunipkut nerrijuksauvotit immerlutillo?

9 Kivgak tâmna kujaginiarpaûk, perkojaunerminik pilaungmat? Taimak issumangilanga.

10 Taimaktauk illipse, perkojaunise tamaita pinialaurupsigik okaritse: Kivgakullôvogut; piniaræksavut kissêta pigaptigik.

*11 **Jerusalemullo** ingergagame, Samâria Galilêalo apkotigivak.

12 Iglugasangnullo pingmat, angutit tellimaujortut kallaktut pârpât; tâpkoa allivasiktome nangerput.

13 Nipperkortovlutiglo okarput: Jêsuse, nagliktok ajokertuijok, nâpkigitigut!

14 Tækkogamigillo, okautivait: Ajokertuijunut tækkotitsartoritse! Taingungalo aivlutik kallakarungnailerput.

15 Tâpkoale illangat kallagungnaernerminik tækkogame, utterivok, Gûdelo nakoridlarpâ nipperkortovlune;

16 Ittiganginullo pâmakterpok, kujagilâllo. Tâmnalo Samâriamiovok.

17 Jêsusible kiovâ окarlune: Kallaкarungnailertut 10 ungilât? Nauk taipkoa 9 ît?
18 Assianik uttertoкangilâк Gûde nakorilugo tækkorngartamit ômangât?
19 Окautivâlo: Makkilutillo aularit, okpernivît ikajulauкpâtit.
*20 **Farisêerille** apperingmatsuk: Каkugo Gûdib nâlegauvinga pijomârкâ? kiovait окarlune: Gûdib nâlegauvinga tækkuksaulune piniangilaк.
21 Окartoкarniangilarlônêt: Ahâk, mânêpoк ikkanelônêt, Ahâk, Gûdib nâlegauvinga illupsingnêpoк.
22 Illinniartiminulle окarpoк: Nelliutsomârpoк Inûb Erñingata uvlungita illangænnik tækkojomaniksase, tækkonagolo.
23 Окautijomârpâselo: Ahâk tamânêpoк, ikkanelônêt Taikunga ainiarase mallingniaraselo.
24 Sorlo кaumalak pikkangat кilangmit кaumaidlarmat, кaumatilugit tamaita кilaub attanêtut, taimaktauк Inûb Erninga itsomarivoк uvluksamine.
25 Taimnale nelliuterкârtinnago, âniatitaujariaкarpoк, ajæktortaujariaкarlunelo kinguvângoкattigênut tamakkonunga.
26 Sorlo Nôab nelliunerilauкtangane pijoкalaungmat, taimaktauк Inûb Erningata uvluksangane itsomârivoк.
27 Ipkoa nerrivut immilarmiglo, nullianikput uinilarmiglo, uvloк taimna tikkidlugo Nôab ittervia umiaкsoarmut; ullitornivaksûb tâva tikkipait, nungudlugillo tamaita.
28 Taimaktauк, sorlo Lotib nelliunerilauкtangane pijoкalaungmat. Nerrivlutiglo immerput, pisiniarlutiglo, niuvelarmiglo, perorsêviliorput, igluliolarmiglo;
29 Uvlormele taipsomane, Lote aularmat Sodomamit, sillalulerpoк кilangmit ikkomamik orкsoromiglo, tamaitalo nungupait.
30 Taimaktauк itsomârivoк Inûb Erningata uvluksangane, saкkerviksangane.
31 Uvlorme taipsomane iglub кânganêtoк aккarniarane, perкutine iglomêtut aijomavlugit. Taimaktauк perorsêvingmêtoк utterniarane tunnuminêtunut.
32 Lotib nullianga erкarisiuk.
33 Inôserminik ivlersinasuartub assiojijomârpâ; inôserminiglo assiojijomârtub, inôtiniarpâ.
34 Окaupapse: Unnuarme taipsomane angutîk maggûk sinnigvingme attautseme innangaкattigêgomârpuk; aipanga illaliortaujomârpoк, aipâle кemmaktaujomârpoк.
35 Arnâk maggûk kaivititseкattigêgomârpuk; aipanga illaliortaujomârpoк, aipâle кemmaktaujomârpoк.
36 Angutîk maggûk perorsêvingmêtsomârpuk; aipanga illaliortaujomârpoк, aipâle кemmaktaujomârpoк.

37 Apperivâlle okautivlugo: Nâlegak, nanê? Okautivaille: Nane kigdlokartome nektoraggit kattivakput.

KAPITEL XVIII.

Adsiujomik erkartuijomik idluangitomik, Farisêeremiglo Zoelneremiglo. Sorrusertut issumakarnermik. Aluinerub agviarninganik assetârtauninganiglo. Nellautainermik Jêsusib ânianginik. Tautungitub âkiktauninganik Jerichome.

ADSIUJOMIGLE okautivait, soraijuitomik tuksiariakarnivut pitjutigilugo.

2 Okarlunelo: Erkartuijokalaukpok iglugasæksoarne; tâpsoma Gûde erksigingilâ, sivôrananelo inungnik.

3 Iglugasæksoarnelo tagvane uigarnekarpok; tâpsoma okautijartorpâ: Piulinga akkerartortimnit.

4 Akkunekale tussâjomangilâ. Kingornganele illumigut issumalerpok: Gûde erksigingikalloarapko inuillo sivôraginagit,

5 Uigarneruble tâpsoma pagvisâlermanga, piulijomavara, sugaluksaromanginama kêta.

6 Tagva Nâlegak okarpok: Ahâk idluangitub erkartuijub okausinga tussarsiuk.

7 Gûdible annerijane piulinajangilagît, uvlut unnuallo nâvlugit nipliavigingmatsuk, unêt akkunêralloarune?

8 Okaupapse: Piulisâromârpait. Inûble Erninga tikkitsomârpat, nuname okpernermik nagvâromârasugiviûk?

9 Illangille ajungitônasugijut, assimingniglo nachojut mattominga adsiujomik okautivait:

10 Angutîk magguk takpaunga kattimaviksoarmut tuksiariartorpuk, aipâ Farisêereojok, aipanglo Zoelnereojok.

11 Farisêere nangerdlunelo illumigut tuksiarpok imâk: Gûde kujagivagit, assiptut inuktut-inginama, arktaijotut, idluitullijotullo, arnarniartotullo, Zoelneretullônêt ôtunak.

12 Wocheme maggoertorlunga nerritailivakpunga, perkutimalo illûnatik tellimaujoænnik tunijivunga.

13 Zoelnerelo kanninane nangerpok, killangmullônêt ârloromangitok; sagvingminulle pattiksimajok okarlune: Gûde, nâpkigilaunga idluitoksôjunga.

14 Okaupapse: tâmna aipaminit ajornerminit issumagijaujungnaernersauvlune attersârpok igloninut. Ingminik angijorortitok miklilertitaujomârpok, ingminiglo miklilertitok angijorortitaujomârpok.

*15 **Nutakkaniktauk** âtsivut tâpsomunga, pattingmijaukovlugit. Illinniartingitale âtsijut tækkogamigit suadlalerpait.

16 Jêsusible каikovait, окautivlugit: Nutaккat uvamnut pilit innerterasigiglo; tâpkoa Gûdib nâlegauvia pigingmatsuk.

17 Ahamarik окaupapse: Nutaккatut Gûdib nâlegauvinganik pingitoк, itterniangilaк.

*18 **Angajoкâllo** illangata apperivâ: Ajungitotit ajoкertuijoк, sumik piniartuksauvêk, inôtsemik nâksaungitomik kingormgujijomavlunga?

19 Jêsusible окautivâ: Sôg ajunginerarpingâ? Ajungitoкangilaк Gûdetôjub assianik.

20 Perкojat каujimagalloarpattit: Nulliarêngnermik asseroijuksaungilatit. Inuartuksaungilatit. Tigliktuksaungilatit. Inuкattitit sæglotigivlugit окartuksaungilatit. Atâtangnik anânangniglo nâlektuksauvotit.

21 Tâmnale окarpoк: Tamakkoa tamaita mallilauкpakka sorrusionimnit.

22 Jêsusible tamanna tussaramiuk, окautivâ: Attauseк sulle pingilat. Perкutitit tamaita niorvgutiginiakit, aklujunullo pilliutigilugit, tagva perкuteкatsiarniarpotit кillangme; каilerillo malliklunga.

23 Tamannale tussaramiuk, kiksalerpoк; akluitoкsôgame.

24 Jêsusible kiksartitaumajoк tækkogamiuk окarpoк: Aluitut nâlegauvingmut кilangmêtomut pilutik sappernakasakpoк.

25 Ajornanginersauvoк Kamêle merкutib ijingagut pilune, akluitub itterniarninganit Gûdib nâlegauvinganut.

26 Tamattomingale tussartut окarput: Kinale tagva piulijaujungnarniarкâ?

27 Окarporle: Inungnut ajornartoк Gûdemut ajornangilaк.

*28 **Tagva** Pêtrusib окautivâ: Ahak, tamaita кemalauкpavut mallilarpillo.

29 Окautivâlê: Ahamarik окaupapse: Kemmaijoкangilaк iglomik, angajoкângniglônêt, кattangutiniglônêt, nulliamiglônêt, кittornganiglônêt Gûdib nâlegauvinga pivlugo,

30 Tunnitjiviolungitomik unnuktunik mattomanêdlune, sillamelo pijomârtome inôtsemik nungusuitomik.

*31 **12 ille** ingminut pitipait окautivlugillo: Ahâk takpaunga Jerusalemut aivogut, nellautaijullo aglangit illûnatik nellautsilârput Inûb Erninga pivlugo.

32 Tâmna pititaulârpoк nellojunut: mittautigilârpât, allêкutigilugolo, кetserarlugolo;

33 Issaкalârpâllo, toккodlugolo; uvluglo pingajuangne makkitsomârivoк.

34 Tamakkoale tamaita tukkisingilait, окausingillo nellonadlalauкput tâpkonunga, каujimanatiglo окauserilauкtanginik.

*35 **Jêrichomulle** каglilerame, tautungitoк apкotâne iksivavoк кenuvlunelo.

36 Inugiartoкsuit sennerкotut tussaramigit appersorpait mattominga.
37 Jêsusemigle Nazaremiomik кângiutijomik oкautingmatsuk,
38 Niplialerpoк oкarlune: Jêsuse Davidib erninga nâpkiginga!
39 Sivorlertulle innerterpât nippangerкovlugo. Tâmnale niplialualerpoк: Dâvidib erninga napкiginga!
40 Jêsusible noккalerdlune tessiortauкovâ ingminut. Alermatsugle, apperivâ,
41 Oкarlunelo; Sumîk uvamnut piniarviojomavêt? Kiovâ: Nâlegaк, tautuleromavlunga.
42 Jêsusiblo oкautivâ: Tautulerit, okpernivît ikajorpâtit.
43 Tagvainarlo tautulerpoк, malliklugolo, Gûdelo nakoridlarpâ. Inuillo illûnatik tamattominga tautuktut Gûde nertorpât.

KAPITEL XIX.

Zoelneremik Zachêusemik. Adsiujomik kênaujamik pimaklerutaujunik. Jêsusib itterninganik Jerusalemut. Nellautaininginik. Tempelib sujungaititauninganik.

ITTERIARTULARMELO, Jericholo apкotigivâ.
2 Ahâglo, angutekalauкpoк tagvane Zachêusemik attilingmik; tâmna angajoкaujoк Zoelnerinut akluitôvlunelo.
3 Jêsuselo tækkojomadlarpâ, kinaungmangât, inungmullo sapperpoк, mikkigame.
4 Sivorliovlunelo aкpangerpoк, napârtomullo Maulbêreliksamut majoarpoк, tækkojomavlugo, tamanna apкotiksaringmago.
5 Jêsuselo tagvunga pigame, кongmut ârlorlune tækkovâ oкautilâllo: Zachêuse, aккarsârit; iglungnut uvlome itteriaкarama.
6 Tâva aккarsârpoк, кuviasuklunelo illaliorpâ.
7 Illûnatiglo tamanna tækkogamitsuk, avamudlarput, angumut ajortullijomut ittermat.
8 Zachêusible Nâlegaк tikkipâ oкautilâllo: Nâlegaк, ahâk, perкutikka maggoilivlugit, aipangit tunivakka aklujunut, uivêrijaujoкarpallo uvamnut, sittamaertorpakka uttertilugit.
9 Jêsusible oкautivâ: Uvlome iglo tâmna piulijiksarsivoк, Abrahab erneringmagotauк.
10 Inûb Erninga tikkisimangmat, tammarsimajut кenneriartorlugit piulijartorlugillo.
*11 **Nâlengmatsuglo,** amalo adsiujomik oкautivait, Jerusalemut

kaglilerame, Gûdiblo nâlegauvia tuavidlune sakkerniarasugingmatsuk..

12 Okarporlo: Attanek nunamut ungasiktomêtomut aularpok, attaniovingmik pijartorlune, kingorngagullo utteromangmilune.

13 Kivganele tellimaujortut kaikovait, tunitjivigilaitalo kênaujanik tellimaujortunik, okautivaillo: Niorvgotigissigik tikkerkârtinnanga.

14 Innukattingitale ômigigamitsuk, okautjaujartorkovât: tâmna attanioterkongilavut uvaptingnut.

15 Uttermigamelo, attaniovik pilauramiuk, kivgane ipkoa kaikovait, kênaujanik tunnitsivigijane, tussaromavlune attunit niorvgutigilauktangita pijanginik.

16 Sivorlek tagva sakkerpok okarlunelo: Attanek, kênaujarnut kênaujarsilaukpunga tellimaujortunik.

17 Okautivâlo: Kivgartorloriktotit, ikkituunik nertornardlutit attulauravit; iglugasaktalingnut tellimaujortunut attaniotitsomavagit.

18 Aipangatauk sakkerivok okarlune: Attanek, kênaujarnut kênaujarsilaukpunga tellimanik.

19 Tâmnatauk okautivâ: Igvittauk attaniojuksauvotit iglugasaktalingnut tellimanut.

20 Pingajuaglo sakkerame, okarpok: Attanek, ahâk tagga kênaujakottit, torkorsimajok kakkigumut.

21 Erksigiluarapkit, angutauseravit; illilaungitatit tiguvattit, kattitidlalaitalo karngasulaungitatit.

22 Okautivâ: Kivgâlôjotit, okausernit erkartorpagit. Angutausertunga kaujimalauramga illilaungitakka tigugapkit, karngasulaungitakkalo kattitikapkit:

23 Sôg kênaujakuttiga kênaujanik taukséjunut pingipiûk? tikkikumalo, kaikonajalauktara illakartillugo.

24 Tâvâ najortine okautivait: Omangat kênaujak aksârnigarisiuk tunnilugolo tellimaujortunik kênaujalingmut.

25 Okautivâllo: Attanek, tâmna tellimaujortunik kênaujakalerêrpok.

26 Okaupapsele: Rekartok sumik tunitjivioniarmat; rekangitorle aksârtauniarpok pinganik.

27 Ipkoale uvamnut akkerartortut, uvamnullo attaniotiviojomangitut kaisigik tokkosigiglo sakkamne.

*28 **Taimak** okarame, aularpok, takpaunga Jerusalemut ailerlune.

29 Betfagemullo Betâniamullo kaglilerame, kakkamut orksoktalingmut tikkilune, maggungnik illinniartiminit tilliklerpok,

30 Okarlunelo: Aileritik iglugasangnut nelliptingnêtunut; itteruptiglo, nochak pittuksimajok nennilârpattik; kânganut sulle inungmik ingitokalaungitok. Pittûdjârlugo kaitikko.

31 Apperijauguptiglo, sôg pittûdjârmangâptikko, imâk kiogitik: Nâlekab attoromangmago.
32 Tillijaujuglo aivuk, sorlo окautingmagik naipipâk.
33 Nocharmigle pittûdjârsitillugik, inungita окautivakit: Sôg nochaк pittûdjârpittikô?
34 Kiovaille окautivlugit: Nâlekab attoromangmago.
35 Apâk tâva Jêsusemut, annorâtiglo nochaub кemmerdloanut illivlugit, Jêsuselo kânganut ingitipât.
36 Ingergatillugolo annorâtik issivilerpait apкomut.
37 Kaglilermallo, кaккamit orкsoкtalingmit attersâlermat, illinniartingita illûnatik кuviasuvaksoadlarlutik nipperкortovlutiglo Gûde nakoridlarpât, tattamnadlartut tamaita tækkojatik pivlugit.
38 Окarlutiglo: Nertortaule tikkitoк, attanersoaк Nâlekab attingane! Ullapirsauteкarle кilangme, nakudlartoкarle кotsingnerme!
39 Farisêerillo illangita illaungmijut окautivât: Ajoкertuijoк, illinniartitit innertikit!
40 Kiovlune окautivait: Окaupapse, ukkua nippangerpatta, tâva ujarкat niplerniarput.
*41 **Iglugasæksoarnullo** кaglilerame, tækkunârpait кugviorutigilaitalo.
42 Окarporlo: Tamanna кaujimagupsiuk, tagva issumaksarsiniarajarpose nelliunipsingne tamattomane ullapirsartauniksapsingnik. Mânnale ijipsingnut ijersimavoк.
43 Nelliutuksamut tikkitaujomârapse, akkerartortipse illujomârpâse avatipsigut, кittorngaselo illaliudlugit, illuluse annerкonnase; nanêkupselo illûnâne кappiasuktitsomârpâse,
44 Nungutsomârpâselo, (igluselo) ujarкangnik maggungniglônêt кallerêktoкarungnaeromârput, piulijiksapse nelliuninga кamagilaunginapsiuk.
*45 **Kattimaviksoarmullo** itterpoк, pisiniartullo niuverniartullo кammanêtut annitilerpait.
46 Окautivaillo: Aglaksimavoк: Igluga tuksiarviovoк; illipsele inuarviotilauкpasse.
47 Uvlullo tamaita кattimaviksoarme ajoкertuivoк. Ajoкertuijoкsuille, aglangniglo illisimajut, inuillo angajoкângit pinasuarput toккotsomavlugo.
48 Nagvârnagolo кanoк illijarianga, inuit illûnatik ungagidlalâllo tussaromadlarmatsuk.

KAPITEL XX.

Jêsusib kigusinga piniarnine pivlugo. Adsiujomik perorsêvilerijinik Wainiliksatalingmik. Zinsiksamik. Tokkungajut makkitsomârningænnik. Appersûmik kia Kristuse erneringmangâgo. Ulloreasokojinermik Farisêerinik.

UVLULLO taipkoa illangænne, inuit kattimaviksoarme ajokertormagit, okautsit tussarnertut okâlatigivlugit, ajokertuijoksuit aglangniglo illisimajut tikkipât inuit angajokângit illagællugit.

2 Okautivâllo okarlutik: Okautittigut, kimût perkojauvêt taimailiorlutît? kialônêt pitsartunermik mattominga tunitsivigivâtît?

3 Jêsusible kiovlune okautivait: Apperijomavapsetauk okautsemik attautsemik, kiogisinga:

4 Johannesib baptijutinga kilangmit inungnillônêt pivâ?

5 Issumertuivulle ingmingne okarlutiglo: Kilangmit pijok okautigiguptigo, okautinajarpâtigut: Sôg okperilaungipisiûk?

6 Inungnille pijok okautigiguptigo, tâva inugiartoksuit millorajarpâtigut ujarkanut, Johannese illûnatik nellautaijônasugingmatsuk.

7 Kiovullo: Nakit pingmangât nellovavut.

8 Jêsusiblo okautivait: Tamanna pivlugo okautingilapsetauk kimit pitsartunekarnimnik taimailiorlunga.

*9 **Inuille** adsiujomik mattominga okautilerpait: Inuk perorsêviliorpok, Waineliksanik illijivlune, perorsêvilerijunullo pimajaukovâ, nunablo assianut aularpok mulludlarlunelo.

10 Paungallo innilerviat nelliutingmat, kivgame illangat tillivâ perorsêvilerijunut, perorsêviub paunganginik pijartorkovlugo. Perorsêvillerijulle (kivgak tâmna) annaudlarpât mittautigivlugolo, neksartinagolo aulartipât.

11 Ama kivgab aipanga tilligivâ; tâmnatauk annaudlarpât mittautigivlugolo, neksartinagolo aulartinivât.

12 Ama kivgâk pingajuak tilligivâ; tâmnatauk ikkilerpât, (perorsêvingmillo) pingujarpât.

13 Perorsêviub inua tavâ okarpok: Kanok piniartuksauvêk? Ernera nagligidlartara tillijomavara; tâmna tækkogunitsuk, illeraginiarpallukpât.

14 Perorsêvillerijulle erninga tækkogamitsuk, issumaksarsiolerput okarlutiglo: Tagga kingormgujijuksak, kaititse, tokkolaulavut, kingormgutijæksangit uvagut pigilerdlugit.

15 Perorsêvingmillo pingujarlugo tokkopât. Perorsêviub inuata perorsêvilerijut ukkua kanok piniarkagît?

16 Tikkitsomârpok, ukkualo perorsêvilerijut tokkodlugit,

perorsêvinelo assinginut pimajauĸolugo. Tamanna tussaramitsuk oĸarput: Taimailiortoĸarniarane!

17 Tækkosarpaille oĸarlunelo: Sunauvât aglaksimajut: Ujarak, igloliortut egitangat; tâmna iglub terreĸoa ujaraulernerpoĸ.

18 Ujarĸamut ômunga kattaktoĸ serĸominiarpoĸ; kattagvigijanele (ujarĸab) serĸalliniarpâ.

19 Ajoĸertuijoĸsuillo aglangniglo illisimajut pinasuarput tigujomagalloarlugo stundeme tamattomane; inuille erĸsigivait; mallugigamitsuk adsiujomut mattomunga oĸautigingmagit.

*20 **Udjertorpâllo,** udjertortullo tâpsomunga tillivait, ajungitôjârlutik, oĸausinginit oĸausiksarsioromavlutik, pititsomavlugo attaneruscrmut tâpsomalo pitsartuninganut.

21 Apperivâllo oĸarlutik: Ajoĸertuijoĸ ĸaujimavogut, nellâgôrlutit oĸausoĸaravit ajoĸertuilarpillo, inuillo sivôragingingngne, Gûdemulle apĸotiksamik ajoĸertuitsiaravit.

22 Attaniviksoaĸ Zinsinik tunnitjivigilugo idluarĸâ, idluangilarlônêt?

23 Pingitsertorningille mallugigamigit, oĸautivait: Sôg ôktorpisingâ?

24 Kênaujaĸ tækkolago! kia adsinga, kialo aglangit ĸollâne? Kiovât oĸarlutik: Attaniviksûb.

25 Oĸautivaille: Tagva attaniviksoarmut tunnisiuk attaniviksûb pinga, Gûdemullo Gûdib pinga.

26 Inuillo sângænne tâpsoma oĸausingit idluigijungnangilait, kigusingalo tattaminiarivlugo nippangerput.

*27 **Tagva** Saduzêerit illangita tikkipât, makkiviksaĸarasugiklingitut, apperivâllo,

28 Oĸarlutik: Ajoĸertuijoĸ, Môsesib aglagvigivâtigut: Angutib angajua nulliaĸartoĸ toĸĸokpat, ĸittorngaĸarane toĸĸokpat, nukkangata tâva nulliarijaksarivâ, angajune kinguvâksarsivlugo.

29 Nukkarêĸalauĸpoĸ 7 nik. Angajuklek nullianilauĸtoĸ ĸittorngnane toĸĸovoĸ.

30 Tugliata nulliarilermigamiuk, tâmnataue toĸĸogivoĸ ĸittorngingminane.

31 Pingajuatalo pigigivâ. Taimaktauĸ 7 it illûnatik ĸittorngineĸaratik toĸĸovut.

32 Illûnatik kingorngatigut arnaĸtauĸ toĸĸogivoĸ.

33 Makkivingmele neliata nulliarijomârpaûk? Illûnatik tâpkoa 7 it nulliarilaungmatsuk.

34 Jêsusiblo kiovlune oĸautivait: Tamattoma sillab ĸittorngangit nullianijôngovut uinijôngovullo.

35 Sillable aipânut pijuksaujut, toĸĸungajunillo makkitsomârtut nullianingniangilat uiningniangilallo.

36 Kingorngane toĸĸojungnanginamik, Engelititut-ileramik, Gûdiblo ĸittorngarivait, makkiviub ĸittorngaringmagit.

37 Tokkungajulle makkitsomârmatta, Môsese tukkisititsigivok, napârtunêname, Nâlegak taigamiuk Abrahab Gûdinganik, Isaablo Gûdinganik, Jâkoblo Gûdinganik.
38 Tokkungajulle Gûde Gûdigingilât, inôjulle Gûdigivât; tâpsomunga illûnatik inôvut.
39 Tagva aglangnik illisimajut illangita kiovlutik okautivât: Ajokertuijok, okarlorikpotit.
40 Kingornganelo apperilugo sapperpât.
*41 **Okautivaille:** Sôg Kristuse Dâvidib ernerijanga okautigivatsûk?
42 Dâvide imgerutimine nangminek okarmat: Nâlegak Nâlekamnut okarpok: Tallerpingma tungânut ingitit,
43 Omigijingnik illijerkârtinnanga ittikkavît ikkovrangænnut.
44 Nâlekaminik Dâvidib taigamiuk, kanok ernerivaûk?
*45 **Inuille** illûnatik nâlektillugit, illinniartine okautivait:
46 Aglangnik illisimajunik illimmasugitse! annorânik angijoktanik attoromadlarput, niuvervingmelo salutitaujomadlarput; illinniarvingmelo nerrimârvingmelo issukliolutik iksivajomadlarput.
47 Uigarnerit pingit nungutipait, takkijuniglo tuksiarutinik tuksiarutsomavlugit okarput. Taimak pivlugo pitlartaunersaujomârput.

KAPITEL XXI.

Uigarniub tunnergutiksârsuanik. Kattimaviksûb serkomitaujomârninganik.

TÆKKONÂRAMELE, akluitut tautukpait tunnergutimingnik illijijut Gûdib iklervinganut.
2 Uigarnermik aklujomik tækkogivok, kênaujârsungnik maggungnik illijingmijomik.
3 Okarporlo: Ahamarik okaupapse: Uigarnek una aklujok unnunnersanik illijivok tâpkonangat tamainit.
4 Tâpkoa illûnatik pimingnik attorniangitamingnik illijivut, Gûdemut tunnergutiksautidlugit; unale aklujok perkutituaminik illijivok.
*5 **Kattimaviksoarmiglo** illangit okarmatta, ujarkanut manniktunut ivlernartunullo ânanausijaungmat, okarpok:
6 Nelliutijomârpok tamakkoa tamaita tækkojapse kallerêktokarungnaerviksangat ujarangnik maggungniglônêt serkomitaujomângitungnik.
7 Appersorpâlle okarlutik: Ajokertuijok, kakugo pijuksat

tamakkoa pijomârkât? sunauniarkâlo taimaitsomârviub nellunaikutaksangâ?

8 Okarporle: Kammatitse, uivêrijaukonnase. Unnuktut tikkitsomârmatta attera atterivlugo, okarlutiglo: Kristuseovunga, nelliusimajomiglo (okarmilutik). Taipkoa mallingniarasigik.

9 Unatadlartunigle akkerartoksoarniglo tussarupse, erksiniarase: taimailiortokariakarmat; naggatiksarle nelliutingilak sulle.

10 Tagva okautivait; Inukattigêt inukattigênut assimingnut sorsugomârput, attaniovingmiullo attaniovingmiunut assimingnut.

11 Nunallo sunatuinarne angijomik sajukpilugomârput, kângnartoksoakalarmelo nusilingnartokaromârpok; erksinartuniglo nellunaikutaksoarnik sakkertokaromârpok kilangmit.

12 Tamakkoale tamaita perkârtinnagit, tiguluse unangmijomârpâse, illinniarvingmingnullo parngnanaersimavingmingnullo pititsomârpase, attaniojunullo angajokâksoarnullo âtsomârpâse, attera pivlugo.

13 Taimailiorviojomârposele kigligiutjutiksamut (nellojungnaerutiksamut).

14 Omamiutekaritse, siaklerniarase sivorngagut, sumik kigusiksakarniarmangâpse.

15 Uvanga kannermik illisimanermiglo tunitjivigijomavapse, ômigijise illûnaita kionermik akkerartornermiglo illipsingnut sappilertillugit.

16 Angajokâpse aglât, kattangutipselo, illapselo illanârijipselo pititsomârpâse, illapselo illangit tokkotsomârpait.

17 Inuillo illûnatik ômigidlaromârpase attera pivlugo.

18 Nujarlo attauserlônêt niakupsingnit asserortauniatsangilak.

19 Sokkoserlugase tarnise piulisigik.

20 Jerusalemible avatâ sorsuktuksarsoarnik illumajok tækkogupsiuk, tagva kaujimaniarpose asserortauniarvia nelliutilermat.

21 Taimaipat, Jûdêamêtok kemmâlerle kakkanut, tagvanêtorlo kerkane aulalerle, assinêtorlo perorsêvingme itterniarane.

22 Tamakkoa kiglungniub uvloringmagit, aglaksimajut tamaita nellautserkovlugit.

23 Kappianamêgle singaijut amâmaktitsijullo, tamanna nelliutikpat; angijomik kappianartokaromârmat nuname, inukattigêllo ukkua ningarijaudlaromârput.

24 Saviksoarnut ipiktunut tokkotauniarput, nunalingnullo illûnainut âtauniarput; Jerusalemelo asserortauniarpok nellojunut, nellojut nelliuningat nâmakserkârtinnago.

*25 **Sekkinerlo,** takkerlo, uvloritjallo nellunaikutakaromârput; inuillo nunamêtut erksinermut sivôradlaromârput; imarbiksoarlo malliksuavaksuillo iktulijâromârput.

26 Inuillo erksinermut utakkinermullo nukkingerutijomârput, nunamut pijomârtuksat pivlugit; kilaub pitsartuningit aulataujomârmatta.
27 Taimaipallo Inub Erninga tâva tækkoniarpât nuvujatigut kaijok, pitsartudlarlune ânanaudlartok.
28 Tamakkoale pilerpatta, ârloritse tækkosarluselo, piulijauviksase kaglilermat.
29 Adsiujomiglo okautivait: Napârtok Faigeliksak, napârtullo tamaita tækkonârsigik.
30 Siggilerangata, tukkisitigivasse kaujimalerluselo aujajaraklilermat.
31 Taimaktauk illipse, makkoa tamaita pigiartut tækkogupsigik, Gûdib nâlegauvinga kaglilermat, kaujimaniarpasse.
32 Ahamarik okaupapse: Kinguvângokattigêt ukkua nunguniatsangilat, makkoa illûnatik nâmakserkârtinnagit.
33 Killaglo nunalo nungujomârpuk, okausikkale nungujomângilat.
34 **Illipsele** udjertoritse, ômatise okumailerkonnagit nerritunermut immertunermullo, nunab pinginik pinasuarnermullônêt, uvlormut taipsomunga opingartaukonnase.
35 Taipsoma nunamêtut tamaita tikkitsomârmagit nigaktut.
36 Taimak pivlugo pigâtsainaritse tuksiarluselo, kemmâjuksaukovluse tamakkoninga pijomârtunik illûnainik, Inublo Erningata sângane nangerungnarkovluse.
37 Uvlôjarangallo, ajokertuivok kattimaviksoarme; unnugangalle aularpok kakkamut orksoktalingmut, tagvanêlerdlunelo.
38 Uvlâkullo inuit illûnatik tikkipât, kattimavingme nâlegiarlugo.

KAPITEL XXII.

Ajokertuijoksuit kajusiningænnik Jêsuse tokkotsomavlugo. Komunionib illijauninganik. Illiniartit anginersautitsomaninginik. Jêsusib okâlaninginik kingorlerpânik. Tuksiarninganik Getsêmaneme; pititauninganik Jûdasemut, pijauninganiglo. Missiarutauninganik Pêtrusemut. Tokkotæksaunerartauninganik.

SÊRNARSAUTEKANGITUNIGLE kakkôjartorviksak kaglilerpok, aularviksiorvingmik taijaujok.
2 Ajokertuijoksuillo aglangniglo illisimajut pinasuarput kanok illivlutik tokkodlugo; inuille erksigivait.
3 Sâtanasele Jûdasemut Issariotemik attelingmut, 12 it illangænnut, pullamajarêrpok.

4 Ajokertuijoksoarnullo angajokânullo aivok okarkattikumavlugit, kanok illivlune pititsomavlugo tâpkonunga.
5 Kuviasulerput tagva kênaujaniglo tunitsivigijomavlugo angerpât.
6 Angerporlo tagva, pitjutiksarsiorlunelo pititsomavlugo pikablâdlarnekarane.
*7 **Sêrnarsautekangitunigle** kakkôjartorviub uvlunga nelliutingmat, saugârsub aularviksiorutiksab tokkotaujuksauvia,
8 Pêtruselo Johanneselo tillivak, okautivlugik: Akiksuijartoritik saugârsungmik aularviksiorutiksamik nerkiksaptingnik.
9 Appersorpâgle: Nane âkiksortaukoviûk uvaptingnût?
10 Okautivak: Ahâk, iglugasæksoarnut itteruptik, inuk illiptingnik pârsiniarpok immertartok; tâmna mallikitikko iglomut taipsoma ittervigijanganut.
11 Iglublo inuanut okaritik: Ajokertuijub okautjaukovâtit: Iglo nanêkâ, saugârsungmik aularviksiorutiksamik nerriviksara, illinniartikka illagilugît?
12 Iglomiglo angijomik tulleraratsiaktalingmik unnertûtilârpâtik; tagvane âkiksortikko.
13 Aivuk tagva, sorlolo okautingmagik naipipâk, saugârsuglo aularviksiorutiksak âkiksorpâk.
14 Nelliutingmallo ingipok Apostelit 12 it illagilugit.
15 Okautivaillo: Killanâdlalaukpunga, saugârsuk una aularviksiorutiksak nerrijomavlugo illagiluse âniakârnanga.
16 Okaupapsele, kingorngagut mattominga nerriniarungnaerpunga, Gûdib nâlegauvingane nâmakserkârtinnago.
17 Ermgusiârsuglo tiguvâ, kujalivlunelo okarpok: Tâmna tigusiuk aviklugolo illipsingnut.
18 Okaupapse, immerniangilanga napârtub Waineliksab iptinganik, Gûdib nâlegauvia tikkerkârtinago.
*19 **Kakkôjarlo** tiguvâ, kujalivlunelo avgorpâ tâpkonungalo tunivâ okarlunelo: Tagva timiga tunnijauniartok pivluse; taimaliorite erkaumajauniksamnut.
20 Taimaktauk ermgusiârsuk tigugiva, nerrijarêramik, okarlunelo: Tagva Testamentitâk aumne, tâmna kovijauniarpok pivluse.
*21 **Ahâgle,** uvamnik pititsiniartub aggangit illagivlunga nerrimârvimnêput.
22 Inûble Erninga aileralloarpok, sorlo issumasimmautaungmat. Inugle tâmna kappianamêk tâpsominga pititsijok.
23 Ingmingnullo appersôtilerput, kinaungmangât akkunermingne taimailiorniartok.
*24 **Akkerartûtilerputtauk** ingmingnut, kina akkunermingne anginerongmangât.
25 Okautivaille: Attanersuit nunamêtut attaniotivut, pitsartunekadlartullo taijauvut attanernik saimaijunik.

26 Illipsele taimailerniarase: illasele angnek nukkardlitunituksauvok, angajokaunerojorlo kivgatut-idlune.
27 Kina attanionersauvâ? nerrimârvingme iksivajok, kivgartortorlônêt? Taimnaungitok, nerrimârvingme iksivajôk? Uvangale akkunapsingne kivgatun-ipunga.
28 Illipsele najutsainalaukpapsinga kappiasugnimne.
29 Nâlegauviglo tunnijomavara illipsingnut, sorlo Atâtama kailaungmago uvamnut.
30 Nerriluselo immertuksauvose nerrimârvimne nâlegauvimnêtome, iksivaluselo iksivautane, Israêlib kinguvângit kittorngarêt 12 it erkartorlugit.
*31 **Nâlegarle** okarpok: Simon, Simon, ahâk Sâtanasib pijomagalloarpâse sannêjaromavluse sorlo kakkôjaksatitut.
32 Uvangale pivlutit tuksialaukpunga, okpernît soraerkonnago. Kingorngagullo ama sâgiaruvit, kattangutitit nakoksitiniakit.
33 Okautivâle: Nâlegak, opallungaersimavunga aiparilutit, parngnanaersimavingmut tokkomullo aikattigijomavlutit.
34 Kiovâle: Pêtruse, okaupagit, angutaunek uvlome niplerniangilak, missiarkârtinnak pingasuertorlutit, illitarsigavit uvamnik.
*35 **Okautivaillo:** Tillijakattalaurapse pôkarase, ikpiârsokaraselo, ittigagutekaraselo, taipsomane ajoksalaukisê? Kiovat: Aukak.
36 Tagva okautivait: Mânnale pôkartub neksarliuk, taimaktauk ikpiârsuk. Taimaitokangituble annorâne pisiniutigiliuk, saviksoarsiniarlunelo pile.
37 Okaupapsele: Nellautsijariakarivut aglaksimajut uvamnik: Ajortullijut akkorngænnut pititaujok. Aglait uvamnik aglaksimajut nâmaksiniarput.
38 Kiovâlle: Nâlegak, ahâk, tagva saviksoâk magguk. Okautivaille: Nâmakpok.
*39 **Illutsimitullo** annivlunelo aularpok kakkamut orksoktalingmut. Illinniartingitalo mallikpât tagvunga.
40 Tagvungalo pigame, okautivait: Tuksiaritse, ôktortaulungnermut perkonnase.
41 Kemakpait tâva millûtib tupvingatun kannitigijomut, sêrkortorlunelo tuksiarpok.
42 Okarlunelo: Atâtak, pijomanguvit ermgusiârsuk una pêruk uvamnit; pijomajaraungitorle, pijomajat pile!
43 Engelille illangata killangmit sakkervigivâ nakkoksilugolo.
44 Tokkomullo aulaumajartitaugame tuksialualerpok. Kiægungningille kuttitut auktun-itut nunamut kattalerput.
45 Tuksiarnermille makkiname, illinniartine kiksarnermut sinniktut naipipait;

46 Окautivlugillo: Sôg sinnikpisê? makkititse tuksiarluselo, ôktortaulungnermut perкonnase.

*47 **Sulle** taimak окartillugo, ahâk, innugiartoкsuit кaglilerput; 12 illo illangat, Jûdasemik attilik sivorlerivât; tâpsoma Jêsuse кannilerpâ kunigomavlugo.

48 Jêsusible окautivâ: Jûdase, Inub Erninga kunniklugo nellonailiviûk?

49 Najortingitale, кanoк, illiortoкalermat tækkogamik, окautivât: Nâlegaк saviksoarmik attortuksauvitâ?

50 Illangatalo, ajoкertuijoкsûb kivganga ullimavlugo, siutâ tallerpia nakkappâ.

51 Jêsusible kiovait окarlune: Issumamingnik pilit. Siutâlo aktorlugo mammitipâ.

52 Jêsusible ajoкertuijoкsuit, angajoкaujullo kattimavingme, angajoкaunerojullo tigujartortine окautivait: Sorlo inuartomut tikkipose, saviksoalijarluse ajaupialijalapselo.

53 Uvlut tamaita najortigilauкpapse kattimavingme, aktulaungilapsingalo aggangmut attautsemullônêt; tamadjale stundise, târtublo pitsartuninga.

*54 **Tigulerpâlle**, aularutivlugolo ajoкertuijoкsûb igloкsoanganut pitipât. Pêtrusible allivasiklune mallikpâ.

55 Ikkomamigle ikkitsivut avalut illuata кerкane, tagvanelo iksivalerput, Pêtruselo akkorngænnut ingipoк.

56 Kivgallo arnat illangata ikkomab senniane iksivajoк tækkogamiuk, tækkunâlerpâ окarlune: Tâpsomatauк illagilauкpâ.

57 Missiarporle окarlune: Arnaк, illitaringilara.

58 Killamiârsuglo kingorngagut, assiata kivgab tækkogivâ окarlune: Igvittauк taipkoa illagivattit. Pêtrusible kiovâ: Inuk, taimnaungilanga.

59 Ama кillamiojungnaermat, stundib attautsib kingorngagut, taipsoma assia окarivoк: Ahamarik, tâpsoma illagilaurivâ: Galilêamiôgame.

60 Pêtrusele окarpoк: Inuk окautsitit nellovakka. Sulle taimak окartillugo angutaunek niplerpoк.

61 Nâlekable кeviarlune Pêtruse tækkusarpâ. Pêtrusiblo Nâlekab окausinga erкarpâ, окautilaungmago: Angutaunek niplerкârtinnago missiarutigilârparma pingasuertorlutit.

62 Pêtruse tagva annivoк кeavlunelo kiksadlarlune.

*63 **Angutille** Jêsusemik tigusijut mittautigivât annaudlalâllo.

64 Mattuvlugolo, кênangagut erкsârdlugo apperivât окarlutiglo: Nellautalertigut, кia erкsârpâtît?

65 Assinginuttauк unuktunut окausilungnut окautigivât.

*66 **Kaulermallo,** inuit angajoкângit, ajoкertuijoкsuillo aglangniglo illissimajut кaggimiolerput, кiglisiniarviksoarmingnullo âpât.

67 Окarlutiglo: Kristuseoguvit окautitigut. Окautivaille: Окautigupse, okperiniangilapsinga;
68 Apperigupsele, kioniangilapsinga, aularкoniangilapsingalônêt.
69 Tamanna pivlugo mattoma kingorngane Inûb Erninga iksivajomârpoк Gûdib ajugaкangitub tallerpiata tungâne.
70 Tagva illûnamatsiatik окarput: Gûdib Ernerivâtît? Окautivait: (Nellâgut) окarpose, taimnauvunga.
71 Tâpkoalo окarput: Kigligiutjutekariaкarungnaerpogut, nangminek кanninganit tussaraptigo.

KAPITEL XXIII.

Jêsusib Pilatusemut kiglisinniartauninganik. Herôdesemut âtauninganik. Barrabasemik. Jêsusib tokkotæksaunerartauninganik, mittautigijauninganik, kikkiaktortauninganiglo, illuvertauninganiglo.

ILLÛNATIGLO kattimajut nikkovilutik Pilatusemut âpât;
2 Passidlalerpâllo окarlutik: Kaujimavavut, inuit nâlegungnaertimmagit; attaniviksoarmullo Zinsit tunnijauкungilait, Kristuseovlunelo attanersoaк окartoк.
3 Pilatusible apperivâ: Jûdit attanerivâtît? Kiovâ окarlune: (Nellâgut) окarpotit.
4 Pilatuse ajoкertuijoкsoarnut inungnullo окarpoк: Inuk una pitlaræksaunasugingilara.
5 Tâpkoale katsungailutik окarput: Inuit aulatidlalauкpait ajoкertûtiminut, Jûdêame illûnane, Galilêamit pilerame, tamaunga pivlune.
6 Pilatusele Galilêamik tussarame, apperivoк, Galilêamiôngmangât?
7 Herôdesib attaniovinganit pijoк tussaramiuk, Herôdesemut âtauкovâ, uvlune taipkonane taimnatauк Jerusalemêngmat.
*8 **Herôdesible** Jêsuse tækkogamiuk, кuviasudlalerpoк, akkunit tækkojomadlalauramiuk, unuktunik tussaumagamiuk; tattamnartomik tâpsomangat tækkonajarasugællune.
9 Sunatuinarniglo appersorpâ. Kiungilâle sumiglônêt.
10 Ajoкertuijoкsuille aglangniglo illisimajut tagvanêtut passivât angijomik.
11 Herôdesible sorsuktuksaкotingitalo nachogivlugo mittautigivât, annorâmiglo кaккortamik attitipât, amalo Pilatusemut uttertipât.
12 Uvlorme tâpsomane Pilatuse Herôdeselo illanarêlerpuk; sivorngane ingmingnut ômisûtilauramik.

*13 **Pilatusible** ajoкertuijoкsuit angajoкâllo inugasæksuillo attautsemut кaiкovait.

14 Oкautivlugillo: Inuk una uvamnut кaipasse, inungnik nâlegungnaertitsijomik oкautigijase. Ahâglo, sâpsingne kiglisinialauktara, passitiksapsingniglo inungmut ômunga nagvâlaungilanga.

15 Herôdesetauк pinginivoк; tâpsomunga tillilaurapse; ahâglo passitiksarsijoкangilaк tâpsomane toккotsitiksangonermik.

16 Tamanna pivlugo sugiârlugo aularкojomavara.

17 Illutsimitut parngnanaersimavingmêtomik taipkonunga aularкojijuksaungmat, aularviksiorvik nelliutingmat.

18 Tagva illunamatsiatik nipperкortovlutik oкarput: Pêruk una, Barrabasemik tunnitjivigitigut.

19 Tamna parngnanaersimavingmut ittertitaumajoк, kippalijoкsuit illagællugit, iglugasæksoarne inungmik toккotsigamik.

20 Pilatusib ama nipperкortovlune oкautivait, Jêsuse aularкojomagamiuk.

21 Taipkoale кaggudlarlutik oкarput: Kikkiaktoruk, kikkiaktoruk!

22 Pingajuangniglo appersorpait: Kanoetomik ajortullilauкâ? toккotaujutiksamik nagvârvigingilara; tamanna pivlugo issaкadlarlugo aularкojomavara.

23 Nippersoarmulle perкotsainarpât kikkiaktortauкovlugo. Tâpkoalo ajoкertuijoкsuillo nippersoangit sugalulerpalliadlarput.

24 Pilatusib tâva perкovâ, taimak pijomangmatta.

25 Pijomajangillo malliklugit aularкovâ parngnanaersimavingmut ittertitaumajoк, kippalijoкsuit illagilugit inungmik toккotsijoк; Jêsusele unnertujutigivâ tâpkoa issumanginut.

*26 **Aularutigamitsuglo**, inuk tiguvât, Simonemik attilik Zirênemioк, perorsêvingmit pijoк; tâpsomunga kikkiaktortauviksaк erкsuktauкovât, Jêsuse malliklugo.

27 Inugasæksuillo, arnagasaillo mallikpât, uggurivlugolo кeagivât.

28 Jêsusible кeviarpait oкautivlugit: Jerusalemiut panningit, кeanasinga, illipsingnigle кittorngapsingniglo кeatitse.

29 Ahâgle, nelliutsomârpoк oкausекarviojuksaк: Pillorid-larput кittorngisuitut, timillo ernilaungitut, iviangingillo amâmagviolaungitut.

30 Каккâlungnut oкaromâlerput tagva: Sittôrvigidlartigut! каккârulangnullo: Ulliktigut!

31 Napârtoк ômaк taimailiormatsuk, каnoк pannarmik pijoкaromârкâ?

32 Assîgik magguk, ajortullijuk, âtauкattaugivuk toккotauкovlugik.

33 Tagvungalo каккамut Golgatamik, imaipoк niaкovinertalingmik taijaujomut tikkinamik, tagvane kikkiaktorpât, inuartuglo; aipâ tallerpiata tungânut, aipâle saumiata tungânut.

*34 **Jêsusele** oкarpoк: Atâtak issumagijungnaervigikit; sulijatik nellongmagit.

35 Inugasæksuillo tagvanêtut tækkonârpat. Angajoкâllo inuit illagivlugit mittautigivât, oкarlutik: Assine ikajulauкpait, ingminik piulile, Kristuseogune, Gûdib annerijanga.

36 Sorsuktuksattauк mittautigivât, кannilerlugolo sêrnartomik âtsivigivât.

37 Oкarlutiglo: Jûdit attanerikpattit, illingnik nangminек piulidlarit.

38 Aglaittauk nippitipait кollânut, Grîchillo, Latainerillo, Ebrêerillo oкausinginik, imaitut: Jûdit attaningat.

*39 **Ajortullijugle** aipangata nivingaкattingata mittautigivâ oкarlunelo: Kristuseoguvit, illingnik nangminек piulidlarit, uvaguglo.

40 Aipangata suadlarlugo oкautivâ: Igvittauк Gûde erкsigingilat, tâpsotunaк (toккomut) pitlartaugalloarlutît?

41 Uvaguglo pitlartaujariaкaramnuk, ajortullilauramnuk; tâmnale idluitullilaungilaк.

42 Jêsusemullo oкarpoк: Nâlegaк erкaringa, nâlegauvingnut tikkikuvit.

43 Jêsusiblo kiovâ: Ahamarik oкaupagit, uvlome aiparilârpagit Paradîseme.

44 Stundelo 6 olermat, nuname illûnâne târtoкsôlerpoк, stundit 9 ingat tikkidlugo.

45 Seккinerlo кaumajungnaerpoк, kattimaviksûblo upkoкsoanga allikpoк кettermigut.

*46 **Jêsuselo** nipperкortovlune oкarpoк: Atâtak, anernera aggangnut perкovara. Taimak oкarame, anernangêrpoк.

47 Angajoкâble illiortoкalauкtut tækkogamigit, Gûde nakoridlarpâ, oкarlunelo: Ahamarik, angut tâmna idluartôlauкtoк!

48 Inuillo illûnamatsiatik tagvanêtut, tamakkoninga tækkonârtut, кanorlo illiortoкalaungmat, tækkogamik, sagvitik pattaktordlugit utterput.

49 Illûnatigle illangit, arnallo tâpsominga malliksimajut Galilêamit, allivasiktome nangerput, tamakkoninga tamainik tækkunârlutik.

*50 **Ahâglo** angut, Jôsefemik attilik, kiglisiniarpaktut illangat, ajungitoк issumagiktorlo!

51 Tâpsoma issumaкattigilaungilait (Jêsuse toккoкovlugo); tâmna Arimatîamit, Jûdit iglugasæksoangita illanginit pijoк, Gûdib nâlegauvinganik nerriungmijoк.

52 Tâpsoma Pilâtusemut ailune, Jêsusib timinga кenuarivâ.

53 Aккartipâ tâva, uvineruksaijamiglo immuserdlugo, illu-

vermullo illivâ кairtomut illulimajomut, inungmik illijiviolaungitomut sulle.
54 Uvloк tâmna opallungaijaiviovoк, sabbateolilarmelo.
55 Arnattauк illagællugo Galilêamit pijut, mallikput, illuveк кemmergojartordlugo, кanorlo timinga illijaulermangât.
56 Uttilerput tâva, mingoarutiksamiglo tippitsiariksaumiglo opallungaijaijartorput; sabbateotillugolo кikkarput, perкojat malliklugit.

KAPITEL XXIV.

Kristusib makkininganik. Saккertininganik Emauseliartungnut, Jerusalemelo. Killaliarninganik.

WOCHIB uvlungita sivorlerpângane illuvermut pivut, mingoarutiksallo âкiksulauкtatik neksarpait, assitiglo illagivait.
2 Ujaraksoarle aksakârtitavineк illuvermit naipipât.
3 Itterpullo, Nâlekablo Jêsusib timinga nenningilât.
4 Taimâk pivlugo siaklilermatta, ahâk angutik magguk sennianut pivuk, кeblertangnik ânnorâlîk.
5 Erksilerput tagva, kênangillo kattalungavut. Tâpkoa oкautivait: Sôg ômartoк кennerpisiûk toккungajunê?
6 Tamânêngilaк, makkisimavoк, Erкarsiuk, oкautilaungmasse sulle Galilêamêdlune,
7 Oкarlunelo: Inûb Erninga inuit ajortullijut agganginut pititaujariaкarpoк kikkiaktortaulune, uvluglo pingajuangne makkitsomârpoк.
8 Oкausingillo tâva erкarpait.
9 Illuvermillo aularput, tamakkoninga tamainik 11 it assingillo oкautijartorlugit.
10 Marîale Magdalêna, Johannalo, Marîalo Jakôbusib assingillo, tagva arnat tamattominga oкartut Apostelinut.
11 Tâpкoale oкausingit unipkausetuinaunasugivait okperinagillo.
12 Pêtrusele nikkovidlune illuvermut aкpangerpoк, illuanullo itsuarame, uvineruksaijat kissêta tækkovait, aulardlunelo; tattaminiarporlo, кanoк illiortoкalaungmat.
*13 **Ahâglo,** illâgik magguk uvlorme tamattomane iglugasangnut aivut, Emausemik attilingnut, Jerusalemit stundinik pingasunik (pissuklune) кanningitigijunut.
14 Oкarкattigêkpuglo pijoкalauкtut tamakkoa tamaita pitjutigællugit.
15 Taimak oкartillugik, ingmingnut apperikattautivlutik, Jêsusib anguvak ingergaкattigivlugiglo.
16 Ijîgigle tautungititauvuk, illitarserкonnagik tâpsominga.

17 Окautivagle: Kanок окâlavitîk illiptingnut ingergavlutik kiksalaptiglô?
18 Tagva aipangata kiova, Kleofasemik attiggub, окaudlugolo: Tujormitjanit illûnainit Jerusalemêtunit uvlune tamakkonane pijoкalauкtunik кaujimangitotôvêt?
19 Apperivaglo: Sumîk? Kiovâk: Jêsuse Nazaremioк pivlugo, nellautaijôlauкtoк pitsartudlarlune, piniarnernut окautsinullo, Gûdemelo inungnelo tamaine.
20 Tâmna ajoкertuijoкsoapta angajoкâptalo unnertujutiginerpât toккotauкovlugo, kikkiaktortauкovlugolo (senningajolingmut).
21 Uvagulle Israêlitit piulijauniarasugivavut tâpsomunga. Uvlomelo uvlut pingatserput, taimangat taimailiormatsuk.
22 Arnat illapta illangita illuvermut uvlârulauкtut коaкsârtilauкpâtiguttauк,
23 Timinga nenninginamitsugôк, окariartorpullo Engelîngnik tækkolauramigôк, ômartomik окartûngnik.
24 Illaptalo illuveк nellipsarpât, taimaglo naipipât, sorlo arnanut окautaungmat, (Jêsusele) nagvângilât.
25 Окautivaglo: Illisimaitotik, ômatîptikut erкeasuktotik, tamakkoninga tamainik okperlutik, nellautaijut окauserilauкtanginik.
26 Kristuse taimak âniatitæksaulaungilâк ânaunerminullo itterlunê?
27 Môseselo nellautaijullo tamaita окautigilerpait tâpkungnunga, aglangniglo tamainik aglaksimajunik tâpsominga tukkisititsiarlugik nellojungnaertipak.
28 Iglugasaille aivigijatik кaglileramigit, кângiutiniarкôlaulerpoк.
29 Noккarsarpâglo окarlutik: Uvaptingnêlaurit, uvluklilermat unnulermallo. Itterкattigivaglo tâpkunangnênialerdlune.
30 Iksivaкattigileramigik nerrivlutik, кaккôjaк tiguvâ, кujalivlunelo avgorpâ tapkungnungalo tunivâ.
31 Ijîgik tâva uititaulerpuk illitarivâglo. Sâmingnelo nippaivâk.
32 Ingmingnullo tâpkoa окalerpuk: Omativuk illuptingne ônarsilaungilâк, окautingmattiguk apкome, aglangnik nellojungnaertingmattigûk?
33 Stundemelo tamattomane nikkovipuk, uttermilutiglo Jerusalemut, 11 illo kattimajut naipipait, najortingillo.
34 Tapkoa окarput: Nâlegaк illa makkisimavoк, Simonemullo saккilauкtoк.
35 Tâpkoalo (magguk) unipkârvigivait apкome illuserilauкtamingnik, кannorlo illitarsijutigigamikko, кaккôjaк avgormago.
*36 **Tamattomingale** окausеeкartillugit, Jêsusib nangminек akkorngænut pivlune окautivait: Ullapirsauteкaritse!

37 Koaksângalerpulle erksililarmiglo, anernênak tækkonasugællugo.
38 Okautivaillo: Sôg koaksângavisê? sôglo taimaitunik issumakarkisê ômattipsingnê?
39 Aggakka itigakkalo tækkulersigik, uvangauvunga nangminek; aktorlungalo tækkunârsinga: Anernek uvinekangilak saunekaranelo, sorlo uvanga tækkogapsinga rekartunga.
40 Taimaglo okarame, aggane ittikkanelo kemmergojaukolerpait tâpkonunga.
41 Kuviasungnermulle sulle okpingimatta, tattaminiarmattalo, okautivait: Ovane nerkiksakarkisê?
42 Mingeriablo jarrasimajub illanganik, igupsaujârtullo orksuænnik manijivut tâpsomunga.
43 Tiguvaillo, nerrilarmelo tækkoænne.
44 Okautivaillo: Tamædja okausikka, okauserilauktakka illipsingnut, sulle najulaurapse; pivlunga aglaksimajut illûnamatsiatik nellautsijuksaungmatta, Môsesib nellautaijullo aglangine, Dâvidiblo imgerutingine.
45 Tagva nellojungnaertipait, aglangnik tukkisilerkovlugit.
46 Okautivaillo: Taimak aglaksimavok, taimaglo Kristuse âniatitæksaulaukpok, makkituksauvlunelo, tokkungajunit uvluk pingajuangne.
47 Okâlakojilunelo attermine kakkialernermik issumagijaujungnaernermiglo ajornernit inukattigênut tamainut, Jerusalemiut pigiarkârlugit.
48 Illipsele tamakkoninga tamainik kigligiutsijôvose.
49 Ahâglo, atâtama okautigilauktanga illipsingnut tillijomavara. Illipsele iglugasæksoarne Jerusalemêtuksauvose, pângat pitsartunermik tunnitsiviokârase.
*50 **Tagvangalle** Betâniamut aitipait, agganelo kollangiutitidlugit saimartipait.
51 Taimaglo saimartikamigit kemakpait, killangmullo kongmuarpok.
52 Tâpkoale tuksiarvigivât, Jerusalemullo kuviasuvaksoadlarlutik utterivut;
53 Kattimavingmêtsainarlutiglo Gûde nakkoridlarpât kujagidlarlâllo.

EVANGELISTIB JOHANNESIB AGLANGIT.

KAPITEL I.

Kristusib nellâgut Gûdeoninganik uviningorninganiglo. Johannesib baptiterijub окautekarninganik Jêsusemik. Jêsusib annerosungninganik illinniartime sivorlinginik.

PIGIARNERME окausek ipok, окauserlo Gûdemêpok, окauserlo Gûdiovok.

2 Tâmna pigiarnerme Gûdemêpok.

3 Tamaitarsuit tâpsomunga pingortitauvut, tâpsomalo assiagut pingortisimangilat pingortisimajut.

4 Inôsek tâpsoma illuanêpok; inuillo inôsek kaumanerivait.

5 Kaumajorlo kaumaivok târtomut, târtomiullo tukkisingilât.

*6 **Inungmik** tillijaumajokarpok Gûdemut, Johannesemik attilingmik.

7 Tâmna tikkilaukpok kigligiutsijôvlune, kigligiutserkovlugo kaumajomik, illûnaita tâpsomunga okpertitaulerkovlugit·

8 Nangminek tâmna kaumajôlaungilak, kigligiutsijuksauvlunele kaumajomik.

9 Tamadja miksekârtok kaumajok, inungnik illunainik kaumaksaijok, nunamut tikkitunik.

10 Sillaksoarmêlaukток, sillaksoarlo tâpsomunga pingortitauvok; sillaksoarmiullo illitaringilât.

11 Inukotiminut tikkipok, inukotingitalo illaliungilât.

12 Tâpsominga illaliortut illûnaita, tâpkoa pitsartunermik tunitjivigivait, kittorngaulerkovlugit Gûdemut, okpertut tâpsoma attinganut.

13 Tâpkoa aungmit pingitut, uviniub pijomajanganillônêt, angutib pijomajanganillônêt, Gûdemille erniangomajut.

14 Окauserlo uviniolerpok, inôkattigællutalo, (ânanauningalo

tækkolaukpavut, ernetuab Atâtamit pijub ânanauningatut) saimanelijartok, miksekârnelijartorlo.

*15 **Johannese** tâpsominga kigligiutjivok, kaggudlarlunelo okarpok: Tâmnauvok okautigilauktara imâk: Kingunipkut kainiarpok sivunimnêlauktok, pilerkârtinnanga ilaurame.

16 Tâpsomalo pitakaloringninganit tigusilaukpogut saimanermik saimanermut.

17 Perkojalle Môsesekut tunnijauvut, saimanek miksekârnerlo Jêsuse Kristusekut pivuk.

18 Gûdemik tækkomajokangilak. Ernetuab, Atâtab sarliartangata, tamattominga nellojungnaertilaukpâtigut.

*19 **Tamædja** Johannesib kigligiutjininga, Jûdit tilliklermatta Jerusalemit ajokertuijunik Lêvitiniglo, apperijaukovlugo: Kinauvêt?

20 Kigligiutjivorlo sæglunanelo, kigligiutjivorlo: Kristuseungilanga.

21 Apperivâleo: Kinauvime? Eliaseôvet? Okarpok: Taimnaungilanga. Nellautaijôvet? Kiovailo: Aukak.

22 Tagva okautivât: Kinauvime? kiojungarkovluta uvaptingnut tilliklertunnut. Igvit kannok pivlutit okausekarket?

23 Okarpok: Ajokertuijub nippinga uvanga inukangitome: Nâlekab apkotiksanga âkiksorsiuk; sorlo nellautaijok Jesaiase okarmat.

24 Tillijaujullo Farisêerinit pijut.

25 Tâpkoa apperivât okautivlugolo: Sôg baptisivêt, Kristuseunginavit, Eliaseonaglônêt, nellautaijônaglônêt?

26 Johannesib kiovait okarlunelo: Imermut baptisivunga, akkunapsingnêlerporle illitaringitasse.

27 Tâmnauvok kingunipkut kainiartok, sivunimnêlauktok, nellopkotivigijara ittigagutîgik singêjarlugik.

28 Tamattominga pijokalaukpok Betabarame Jordanib akkiane, Johannesib baptisivingane.

*29 **Uvlub** aipangane Johannesib Jêsuse nellipsariartortine tækkovâ okarlunelo: Ahâk tagga Gûdib saugârsunga sillaksoarmiut ajorninginik nangmaktok!

30 Tâmnauvok okautigilauktara: Kingunipkut angut kainiarpok, sivunimnêlauktok; pilerkârtinnanga ilaurame.

31 Illitarilaungilaralo; Israêlekunulle illitarijaulerkovlugo, tamanna pivlugo baptisijartorpunga.

32 Johanneselo kigligiutjivok okarlunelo: Tækkolaukpunga, Anernek akkarmat killangmit, Taubetut, tâpsomanêlerdlunelo.

33 Illitarilaungitaralo; baptisijartorkojimale immermut, tâpsoma okautivânga: Tækkoleruvit Anernerub akkarvigijanganik kânganêvigijanganiglo, tâmnauvok Anernermut ajunginermut baptisijok.

34 Tækkolauкparalo; kigligiutsilungalo tâmna, Gûdib erneringmago.

*35 **Uvlub** aipangane Johannese tagvanênivoк illinniartime illâgik magguk illagællugik.

36 Jêsuselo arvertartoк tækkogamiuk, oкarpoк: Ahâk, tagga Gûdib saugârsunga!

37 Illinniartikitalo oкartoк tussarpâk, Jêsuselo mallikpâk.

38 Jêsusele кeviarpoк, malliktingnelo tækkovak, oкautivlugiglo: Suna кennerpitikkô? Tâpkoale oкautivâk: Rabbi (imaipoк: ajoкertuijoк), kikkunêkêt?

39 Tâpsoma oкautivak: Kailutik tækkojartortikkolo! Kaivuk tækkolugolo, uvlormelo tamattomane tâpsomane uvlilerpuk; stundele 10 iolerpoк.

40 Magguk tâpkua, Johannesemit tussartuk Jêsusemiglo malliktut, aipanga Andrêaseovoк, Simonib Pêtrusib nukkanga.

41 Tâpsoma angajune Simon naiperкârpâ, oкautivlugolo: Messîase naipipavut (imaipoк: Kristuse, ubvalo: mingoarsimajoк.

42 Jêsusemullo pitipâ: Jêsusib tækkogamiuk, oкautivâ: Simoneovotit, Jônasib erninga; Kêfasemik atteкartuksauvotit (imaipoк: Pêtrusemik, ubvalo: кairtomik).

*43 **Uvlub** aipangane Jêsusib ama Galilêamut aijomavlune Filippuse naipipâ oкautivlugolo: Mallinga!

44 Filippusele Betsaidamiôjoк, Andrêasiblo Pêtrusiblo iglugasæksoarmioкattingak.

45 Filippusib Natânaêl naipipâ oкautivlugolo: Tâmna naipilauкpavut, Môsesib perкojane nellautaijullo aglagutigilauкtangat, Jêsuse, Jôsefib erninga, Nazaremioк.

46 Natânaêliblo oкautivâ: Nazaretemit sumik ajungitomik pijoкarungnarкâ? Filippusib oкautivâ: Kailutit tækkojartoruglo!

47 Jêsusib Natânaêl tikkitine tækkovâ, oкautigivlugolo: Ahâk, tagga Israêlite idluartoк, nellangaineкangitoк!

48 Natânaêlib oкautivâ: Nakît illitarivingâ? Jêsusib kiovâ oкautivlugolo: Filippusemut кaiкojauкârtinnak, napârtub Faigeliksab attânêtillutit, tækkolauкpagit.

49 Natânaêlib kiovâ oкautivlugolo: Rabbi, Gûdib ernerivâtit,

50 Jêsusib kiovâ oкautivlugolo: Okperpotit oкautilaurapkit, napârtub Faigeliksab attânêtillutit tækkolaurapkit; tamattomangat pijariarкortunersanik tækkojomârpotit.

51 Oкautivlugolo: Ahamarik, ahamarik oкautivapse: Mattoma kingorngagut кilak angmajoк tækkoniarpasse, Gûdiblo Engelingit кangattartut aккartullo Inûb Erninganut.

KAPITEL II.

Jêsusib tattamnartullininganik sivorlerpâmik. Kaname Galilêametome. Aularviksiorvingmik Jerusaleme. Tempelib sujungaititauninganik. Jûdit nellunaikutamik tækkojamaningœnnik.

UVLUK pingajuangne nulliarêlitainartokarpok Kaname Galilêamêtome; Jêsusiblo anânanga tagvanêpok.
2 Jêsusele illinniartingillo kaikojaugivut nulliarêlitainartungnut.
3 Wainelo amigarmat, anânangata Jêsuse okautivâ: Wainekarungnaerput.
4 Jêsusib okautivâ: Arnak, sulliarpîk illingnût? stundiga tikkisimangilak sulle.
5 Anânangata kivgat okautivait: Okausingit illipsingnut pinniarutigisigik.
6 Tagvanele illijaumajokarpok immekarvingnik ujarkanik pingasujortunik, Jûdit sujungaersautingita illusingititut; tâpkoa maggungnik pingasuniglônêt ôktutekasôngovut.
7 Jêsusib okautivait: Immekarvît ukkua immertulersigik. Tâpkoalo immertorpait ullipkidlugit.
8 Okautivaillo: Kallutitse mânna, âtsiluselo nerkiksalliortomut. Atsilerpullo.
9 Nerkiksalliortuble Waine immetuinaulauktok ôgamiuk, (kaujimananelo, nakit pingmangât, kivgalle immermik kallulauktut kaujimavât,) nerkiksalliortub uiksak kaikovâ,
10 Okautivlugolo: Illûnatik Waine mammarnek sivorlermik kaipât; kaikojaujullo immerugungnaerpatta, mammanginersak kaipât; igvit Waine mammarnek kingorliotipat.
11 Tamadja Jêsusib tattamnartitangita sivorlerpângat, piniartok Kaname Galilêametome, ajugakanginine sakkertiniaramiuk. Illinniartingitalo okperivât.
*12 **Mattoma** kingorngagut Kapernaumut attârpok, nangminek, anânanelo, kattangutinelo, illinniartinelo illagivlugit; tagvanelo akkunêngilat.
13 Jûdillo aularviksiorvingat kaglilerpok; Jêsuselo Jerusalemut majorarpok.
14 Kattimaviksoarmelo tuktuvangnik, saukaniglo, taubiniglo niorvgutiggit naipipait, kênaujaniglo taukséjut.
15 Aklunâniglo ipperautsiorpok, illûnaitalo annitipait kattimaviksoarmit, saukallo tuktuvaillo illaliudlugit, kênaujaniglo taukséjut kênaujakottingit serkitivait, sângillo ochotidlugit.
16 Taubiniglo niorvgutiggit okautivait: Tamakkoa annitisigik, atâtamalo iglunga niuverviotiniarasiuk.

17 Illinniartingitalo erкaumavât aglaksimangmat: Illungertornerub iglut pivlugo nungutipânga.

*18 **Tagva** Jûdit kiovât oкautivlugolo: Sumik tattamnartitsivigijomavitigût taimailiorungnarnernût?

19 Jêsusib kiovlunelo oкautivait: Kattimavik una assero r-siuk; uvluglo pingajuangne napârtitsomagivara.

20 Tagva Jûdit oкarput: Kattimavik una jârine 40 ine sennajaumavoк, igvillo uvlune pingasune napârtitsomajât?

21 Timiminigle oкarpoк tailugo кattimavingmik.

22 Toккungajunille makkisimangmat, illinniartingita erкaumavât, tamanna oкautilaungmago; aglaillo, Jêsusiblo oкauserilauкtangit okperivait.

*23 **Aularviksiorveкarningane** Jerusalemêtillugo, unuktut okpilerput attinganut, tattamnartitangit tækkogamigit.

24 Jêsusible ingminik sungertorlungilait, illûnaita illitarigamigit.

25 Inungmiglo nellojungnaertitaujariaкangilaк kimullônêt; кaujimatsiarame inûb illumigijanginik.

KAPITEL III.

Jêsusib Nikodêmusiblo oкarкattigêngnigingnik. Johannesib baptiterijub kigligiutsininganik ânanaunerpâmik kingorlerpâmiglo Jêsusemik.

ANGUTEKALAUKPORLE Farisêerit akkorngænne, Nikodêmusemik attilingmik, Jûdine angajoкaujomik.

2 Tâpsoma unuangotillugo Jêsuse tikkipâ, oкautivlugolo: Ajoкertuijoк, кaujimavogut, ajoкertuijôvlutit Gûdemit pigavit; illiktut tattamnartitsijoкarungnangimat, Gûdib aiparikpago kissiane.

3 Jêsusib kiovâ oкautivlugolo: Ahamarik, ahamarik oкaupagit: Nutâmik erniangongitub Gûdib nâlegauvinga tækkojungnangilâ.

4 Nikodêmusib oкautivâ: Inuk кanoк erniangojungnarкâ inuкoarlunê? ama anâname timinganut itterungnarivâ erniangolunelô?

5 Jêsusib kiovâ: Ahamarik, ahamarik oкaupagit: Erniangongitoк immermut Anernermullo, Gûdib nâlegauvinganut pijungnangilaк.

6 Uviningmit erniangojoк uviniovoк; Anernermille erniangojoк anerniovoк.

7 Tattaminiarutiginago, oкautilaurapkit: Nutâmik erniangojuksauvose.

8 Annore issumaminik nane annordlerpoк, sulluksungni-

ngalo tussaralloarpat; каujimangilatille, nakit pingmangât, namullo aingmangât. Taimainivoк neliat Anernermit erniangomajoк.

9 Nikodêmusib kiovâ oкautivlugolo: Kanoк tamanna illinganiarкâ?

10 Jêsusib kiovâ oкautivlugolo: Israêlitine ajoкertuijôvêt, tamanalo каujimanagô?

11 Ahamarik, ahamarik oкaupagit: Каujimajaptingnik oкarpogut, tækkolauкtaptingniglo kigligiutjivogut; kigligiutjiniptingniglo okpingilase.

12 Nunab pinginik oкautijarangapse, okpinginapse: каnoк okperajarкisê, кilaub pinginik oкautinajarupse?

13 Kilangmullo кongmuartoкangilaк, кilangmit aккartoк kissime, tagva Inûb Erninga кilangmêtoк.

*14 **Sorlolo** Môsesib кuglugiangojârtoк nappautilaungmago inuкangitome, taimaktauк Inûb Erninga nappautjaujariaкarpoк;

15 Illûnatik okpertut tâpsomunga assioкonnagit, nungusuitomigle inôguteкarкovlugit.

*16 **Imâk** Gûdib sillaкsoarmiut nagligivait, Ernetuane tunnilugo, illûnatik okpertut tâpsomunga assioкonnagit, nungusuitomigle inôguteкarкovlugit.

17 Gûdib Ernine tillilaungimago sillaкsoarmut, sillaкsoarmiunik erкartuerкovlugo; sillaкsoarmiulle piulijauкovlugit tâpsomunga.

*18 **Tâpsomunga** okpertoк erкartortauniangilaк; okpingitorle erкartortaujarêrpoк; Gûdib Ernetuangata attinganut okpinginame.

19 Tamædja erкartortaujutiksauvoк, каumajoк sillaksoarmut tikkisimangmat, inuille târsoaк ungaginersarivât каumajomit. Piniarningit idluimatta.

20 Ajortullijub каumajoк ômigivâ, каumajomullo aijomanane, piniarnerlungnine pidlartauкonnagit.

21 Mikseкârnermigle piniartoк, каumajomut aivoк, piniarnine sagvartauкovlugit; Gûdeme piniaramigit.

*22 **Mattoma** kingorngagut Jêsuse illinniartine illagællugit nunamut Jûdêamut pivoк, tagvanelo piniarveкarpoк tâpkoa illagællugit, baptisilunelo.

23 Johanneselotauк baptisivoк sulle Enoneme, Salimib каnnitangane, tamanna imiliksôngmat; tagvungalo tikkiput baptitaujomavlutik.

24 Johannese sulle parngnanaersimavingmut pititaungimat.

*25 **Tagva** Johannesib illinniartingit Jûdillo ingmingnut appersôtilerput sujungainermik (baptitaunermik).

26 Johanneselo tikkipât oкautivlugolo: Ajoкertuijoк, angut

Jordanib akkianut tikkitigilauĸtat, kigligiudjutigijat, ahâk, tâmna baptisivoĸ, illûnatiglo tikkipât.
27 Johannese kiovoĸ oĸarlunelo: Inuk tigusijungnangilaĸ sumik, ĸillangmit tunnitjiviongikune.
28 Illipse nangmineĸ kigligiudsijigivapse, oĸalaurama Kristuseunginimnik, tillijaugamale tâpsoma sivorngagut.
29 Nulliaksalik uiksauvoĸ, uiksable illanârijingata nangerdlunelo naipertorpâ, ĸuviasudlarporlo uiksab nippinganik. Tamanna ĸuviasungnera nâmaksilerpoĸ mânna.
30 Tâmna aglisijariaĸarpoĸ, uvangale miklileriaĸarpunga.
31 Takpângat tikkitoĸ tamainit anginerovoĸ. Nunamit pijoĸ nunamit pivoĸ, nunablo pinginik oĸarpoĸ. Kilangmit tikkitoĸ tamainit anginerovoĸ.
32 Kigligiudsivorlo tækkolauĸtaminik tussalauĸtaminiglo; illaliortoĸalungilarlo kigligiutsininganik.
33 Tâpsomingale illaliortub, tâpsoma maĸĸiterpâ Gûdib miksеĸârtôninga.
34 Gûdib tillijangata Gûdib oĸausingit oĸautigingmagit; Gûdib Anerneĸ tunningmago ôktûmut ôktornago (amigangitomigle).
35 Atâtab Ernine erdligivâ, tamaitalo tunnilauĸpait tâpsoma agganginut.
36 Erninganut okpertoĸ nungusuitomik inôseĸarpoĸ. Erninganut okpingitub inôseĸ tækkoniangilâ, Gûdible ningausingata ĸollangiangînarpâ.

KAPITEL IV.

Ârnamik Samâriamiomik. Attaniub kivgangata erningata âĸiktauninganik Kapernaume Galilêamêtome.

NÂLEGARLE tukkisilerame, Farisêerit tussaumalermatta, Jêsuse ununnersanik illinniarteotitsingmat, baptisingmallo Johannesemit,
2 (Jêsuse nangminеĸ baptisingigalloarmat, illinniartimigulle,)
3 Tagva nuna Jûdêa ĸemakpâ, Galilêamullo ingergarmilune.
4 Nunale Samâria apĸotigijariaĸarpâ.
5 Tagva Samâriab iglugasæksoangita illanginut tikkipoĸ, Sicharemik attilingnut, iglugasait, Jâkob tunilauĸtangita ernerminut Jôsefemut ĸannitanginêtunut.
6 Jâkoble immeĸtarvinga tagvanêpoĸ. Jêsusele ingerganerminut merngortorame, tagva immeĸtarvingmut ingipoĸ; stundelo pingasujortôlerpoĸ.
7 Tagva arnaĸ Samâriamioĸ tikkilerpoĸ, immermik ĸallujartorlune. Jêsusib oĸautivâ: Immertilaunga.

8 (Illinniartingille iglugasæksoarnut aimavut nerкiksarsiniaromavlutik.)

9 Arnab Samâriamiub tagva oкautivâ: Sôg кenuvêt uvamnut immertitaunermik, Jûdiogavit, uvangale Samariamiut arnangita illangât? (Samâriamiullo Jûdillo ingmingnut illagêngimatta).

10 Jêsusib kiovâ oкautivlugolo: Gûdib tunnergutâ illitarilerungne, kinaungmangâllo illingnut oкartoк: Immertilaunga; tuksiarviginajarpat, tâpsomalo tunnitjiviginajarpâtit immermik inôgutilingmik.

11 Arnab oкautivâ: Nâlegaк, кallutiksaкangilatillônêt; immeкtarviglo ittingmat. Nakît inôgutilingmik immeкaralloarкêt?

12 Anginersauvêt atâtaptingnit Jâkomit, tunijijomit immeкtarvingmik ôminga uvaptingnut? Nangminerle ômangat immilauкpoк, kittorngangillo nergjutingillo.

13 Jêsusib kiovâ oкautivlugolo: Immermik ôminga immertoк immerulerniarivoк.

14 Imermigle tunnergusiarijaminiк uvamnut immerniartoк immerungniarungnaerpoк issoкangitomut; imerle tunniniartara tâpsomunga illuane puilavioniarpuк immermik, inôtsemut nungusuitomut puilajomik.

15 Arnab oкautivâ: Nâlegaк, immermik tamattominga tunitjiviginga, immerugungnaerкovlunga, ovungartuksaujungnaerкovlunga кallujartorlunga.

16 Jêsusib oкautivâ: Ailerit, uit кaiкolugo, кailutillo ovunga.

17 Arnab kiovâ oкautivlugolo: Ueкangilanga. Jêsusib oкautivâ: Nellagut oкarpotit: Ueкangilanga.

18 Tellimanik ueкalauкpotit, mânnalo najortigijat uigingilat. Nellâgut oкarpotit.

19 Arnab oкautivâ: Nâlegaк tukkisivunga nellautaijôgavit.

20 Sivorlivut кaккame tamâne tuksialauкput (Gudemut; illipsele oкarpose: Jerusaleme kissiane tuksiarveкartuksaugapta.

21 Jêsusib oкautivâ: Arnaк okperinga, nelliutsomârpoк кaккame tamânelônêt, Jerusalemelônêt Atâtamut tuksiarveкarungnaervise.

22 Tuksiarvigijase nellovasse; uvagulle tuksiarvigijavut nellungilavut; piulijiksaк Jûdinit pingmat.

23 Nelliutsomârporle, nelliutijarêrporlo tuksiartut nellâgôrtut Atâtamik tuksiarveкarvingat anernerme miksекârnermelo; Atâtalo taimaitunik tuksiartiminik pijomavoк.

24 Gûde anerniovoк, tuksiartingitalo anernerme miksекârnermelo tuksiarvigijæksarivât.

25 Arnab oкautivâ: Kaujimavunga, Messîase tikkitsomâr-

mat, Kristusemik attilik; tâpsoma tikkikune, tamainik оkautiniarpâtigut.

26 Jêsusib оkautivâ: Tâmnauvunga, оkarkattigijat.

*27 **Taimak** оkartillugo, illinniartingit tikkiput, tattaminiarutigivâllo, arnak оkarkattigingmago. Оkangigalloarpulle: Sumîk appersornikkêt? ubvalo: Sôg оkarkattigiviûk?

28 Tagva arnab imekтautine kemakpâ tagvunga, ailunelo iglugasæksoarnut, inuillo оkautivait:

29 Kaititse, inuk tækkojartorsiuk, оkautjiga tamainik pinialauktamnik, Kristuseungimangât?

30 Tagva iglugasæksoarnit annilutiglo tikkilerpât.

*31 **Tikkerkârtinnagit**, illinniartingita innapât оkarlutiglo: Rabbi, nerrilerit!

32 Tâpsomale оkautivait: Nerkiksakarpunga kaujimangitapsingnik.

33 Tagva illinniartit ingmingnut оkarput: Kaitsijоkalaunerkâ nerkiksanganîk?

34 Jêsusib оkautivait: Tamadja nerkiksara, tillijima pijomajanga piniarutigilugo, piniarningalo pijarêrlugo.

35 Nangminek оkalerpangilasê: Takkit sittamat nâkpatta, kattersivekalârpok? Ahâk, оkautivapse: Uititse, perorsêviglo tækkolersiuk; perortut kakkorsijarêrput kattitæksauvlutik.

36 Kibluijorlo akkilertauniksarsivok, kattersilunelo perortunik inôtsemut nungusuitomut, kuviasokattigêngniarlutiglo karngasuijok kibluijorlo.

37 Tamâne оkautsit nellautsingmatta: Tâmna karngasuivok, assia kibluivok.

38 Uvanga tillilaukpapse kibluerkovluse sennalaungitapsingnik; assise sennalaukput, illipselo sullianginut tikkipose.

*39 **Samâriamiulle** iglugasæksoarnit taipkonangat pijut unnuktut okperivât, arnab оkausingit pivlugit, kigligiutjijub: Tâpsoma оkautilaukpânga tamainik pinialaungnimnik.

40 Samâriamiulle tikkinamitsuk, kenuvigivât uvliviojomavlutik; uvlungniglo maggungnik tagvane uvlivok.

41 Ununnersallo okpilerput оkausingit pivlugit.

42 Arnamullo оkarput: Okperapta оkautsitit pitjutigijungnaerpavut, nangminek tussarapta tukkisilutalo, tâmna illa Kristuseongmat, sillaksoarmiut piulijingat.

*43 **Uvluk** magguk nângmannik, tagvangat aularpok, Galilêamullo ingergalerdlune;

44 Nangminerle Jêsuse kigligiutjivok, nellautaijok nunamine nakkorijaungimat.

45 Galilêamulle tikkingmat, Galilêamiut illaliorpât, tækkolauktut tamainik piniarninginik Jerusaleme aularviksiorviotillugo. Aularviksiorvingmut tikkilaungmigamik.

*46 **Jêsuselo** ama Kanamut Galilêamêtomut tikkinivoк, immermik Wainiotitsivigilauкtaminut.

47 Attaniuble kivgangita illangata erninga кanimavlune nellavoк Kapernaume. Tâmna tussaumagame, Jêsuse Jûdêamit Galilêamut tikkingmat, tuksiarvigijartorpâ attersârкovlugo, ernine âкiktauкovlugo, toккoniarкôrdlune кannimangmat.

48 Jêsusiblo oкautivâ: Nellunaikutanik tattamnartuniglo tækkungikupsé, okperomangilase.

49 Attaniub kivgangata oкautivâ: Nâlegaк, attersâlaurit кittorngara toккoкârtinnago.

50 Jêsusib oкautivâ: Ailerit, ernît inôvoк. Angullo tâmna oкautsemik oкarvionerminik Jêsusemut okperpoк ailerlunelo.

51 Attersârtillugolo, kivgangita pârpât, nellojungnaertilugolo oкautivât: Kittorngat inôvoк.

52 Tagva kiglisiniarpait stundemik nakornersaulervigilauкtanganik. Oкautivâllo: Ikpeksaк, stundit 7 oningæne ôlingnartub кemakpâ.

53 Tagva atâtanga tukkisivoк, stunde tâmnaungmat, oкautjauvine Jêsusemut: Ernît inôvoк. Okpilerporlo iglomioкattine illûnaita illagilugit.

54 Tamadja Jêsusib tattamnartitangata aipanga, Jûdêamit Galilêamut tikkiname.

KAPITEL V.

Jêsusib Sabbateme Jârinik 38 inik кanimalauкtoк âкikpâ. Jûdit tamanna pivlugo unangmilugo pijut oкarкattigivait suangavlugillo.

MATTOMA kingorngagut Jûdit uvloкsiorveкarmatta, Jêsuse majorarivoк Jerusalemut.

2 Jerusaleme saukat itterкattarvingata kiglingane tesseкarpoк, Ebrêeritut taijamik Betesdamik, tellimaniglo iglotalingmik.

3 Tamakkonane кannimajut unnuktut nellavut, tautungitut, tussiaktullo, uvinêrutisimajullo. (Tâpkoa utaккivut immiub aulatitauniarninganik.

4 Engele aккarpangmat tessermut, nelliuninga nelliutijarangat, immanganik aulatitsijartorlune. Neliat tagva sivorliovlune immiub aulatitauningata kingorngane missiktoк tagvunga, tâmna pijungnailerpoк, sumiglônêt кanimasermik pilik).

5 Inuкarporle tagvane Jârinik 38 inik кannimavlune nellalauкtomik.

6 Jêsusible tâmna nellajoк tækkogamiuk, tussaramelo, tai-

mak sivitutigijomik nellalaungmat, окautivâ: Pijungnailerom-avêt.

7 Kannimajub окautivâ: Nâlegaк, inuкangilanga, imeк aulajarangat, missiktitsijiksamnik tessermut; tikkikumalo assima ingiarpânga.

8 Jêsusib окautivâ: Makkitit, aumittitillo tigulugit aularit.

9 Tagvainarlo inuk tâmna pijungnailerpoк, aumittinelo tigulugit aularpoк. Uvlorle tamanna Sabbateovoк.

*10 **Tagva** Jûdit pijungnailauкtoк окautivât: Uvlome Sabbateovoк; idluangilaк aumittitit nangmakkangne.

11 Tâpsoma kiovait: Pijungnaertitima окautivânga: Aumittitit tigukit aularlutillo.

12 Tagva apperivât: Inuk imna kinauvâ, окautjît: Aumittitit tigukit aularlutillo?

13 Pijungnailertuble кaujimangilâ, kinaungmangât; Jêsuse кemmailaungmat, inuliksôngmat tagvane.

14 Kingorngagut Jêsusib kattimaviksoarme naipipâ, окautivlugolo: Udjertulerit; pijungnaerpotit; ajortullijungnaerit, sôngonersamik sugiartauкonak.

15 Inuk tâmna aivoк, Jûdillo окautijartorlugit, Jêsuseongmat pijungnaertitine.

16 Tamanna pivlugo Jûdit Jêsuse unangmivât toккotsomavlugo, taimailiulaungmat Sabbateotillugo.

17 Jêsusible kiovait: Atâtaga mânamut tikkidlune piniarpoк, uvangalo piniarivunga.

18 Tamanna pivlugo Jûdit pigannerterluarlutik toккotsomavât, Sabbate issumagingimago kissianeungitoк, окarmingmalle: Gûde atâtagigamiuk, ingminiglo Gûdemut adsiotilune.

*19 **Tagva** Jêsusib kiovait окautivlugillo: Ahamarik, ahamarik окaupapse: Erneк ingminik piniarungngnangilaк sumik, tækkojaminik Atâtamit kissênik; tâpsoma piniarutigijanga Ernerubtauк taimaluatsiaк piniarutigivâ.

20 Atâtab Ernine erdligivâ piniarninelo tamaita tækkojautipait tâpsomunga, sullelo piniarnerit pijariaкortunersat tækkotitjutiginiarpait tâpsomunga, tattaminiarutigijæksapsingnik.

21 Sorlo Atâtab toккungajut tuppaktingmagit, ômartilugillo, taimak Erningatauк ômartitsivoк pijomajaminik.

22 Atâta erкartuingimat kimiglônêt, Erninele erкartuijungortilauкpâ tamainik.

23 Erneк illûnainut nâlektauкovlugo, sorlo Atâta nâlengmatsuk. Ernermik nâlengitoк Atâtamiktauк nâlenginivoк tillijanganik.

24 Ahamarik, ahamarik окaupapse: Окausimnik tussartoк, okperilugolo tillijiga, tâmna inôseкarpoк nungusuitomik, erкartuivingmullo piniangilaк, toккomille inôtsemut nuktersimavoк.

25 Ahamarik, ahamarik окaupapse: Stunde nelliutsomâr-

pok, nelliutijarêrporlo, tokkungajut Gûdib Erningata nippinganik tussarvingat; tamattomingalo tussartut inôniarput.

26 Sorlo Atâta inôsekarmat ingmine, taimaktauk Ernine tunitjivigivâ inôsekarkovlugo ingmine.

27 Pitsartunermiglo tunitjivigivâ, erkartuerkovlugotauk, Inûb Erneringmago.

28 Tattaminiarutiginasiuk tamanna. Stunde nelliutsomârmat illûnatik illuvernêtut tussaromârviksangat tâpsoma nippinganik;

29 Annivlutiglo makkitsomârput ajungitullilauktut inônermut pijuksauvlutik, ajortullilauktulle erkartuivingmut pijuksauvlutik.

30 Uvamnik sumik piniarungnangilanga. Tussartaptut erkartuivunga, erkartuineralo idluarpok; pijomajara piniarutiginginapko, Atâtable tillijima pijomajanga.

31 Uvanga nangminimnik kigligiudsiguma, kigligiudsinera miksekârtôngilak.

32 Assigale kigligiudsivok uvamnik; kaujimavungalo, kigligiudsinek miksekârtôngmat, kigligiudsininga uvamnik.

33 Illipse tilliklilaukpose Johannesemut, tâmnalo miksekârnermik kigligiudsilaukpok.

34 Uvangale inungnut kigligiutjaujariakangilanga; taimaitomigle okautivapse, piulijaulerkovluse.

35 Taimna nenneroangolaukpok ikkomalik kaumaijorlo; illipsele annikitomik kuviasûtekaromalaukpose kaumaninganik.

36 Uvangale pijariarkortunersamik kigligiutjutekarpunga Johannesib kigligiutjininganit; piniarnerille, Atâtab kailauktangit uvamnut, nâjerkovlunga tamakkoninga, piniarnerit tamakkoa piniarutigijakka, kigligiutjivut uvamnik, Atâtab tillingmanga.

37 Atâtalo tillijiga, tâmna kigligiutjivok uvamnik. Tâpsoma nippinga tussalaungimarikpasse, tautualônêt tækkolaungilasse.

38 Okausingalo illumigingilasse; okperinginapsiuk tâpsoma tillilauktanga.

*39 **Aglangne** kenneritse; inôtsemik nungusuitomik pitakarasugigapse tâpkonane; tâpkoangovullo kigligiutsijut uvamnik.

40 Uvamnullo kaijomangilase inôsekaromavluse.

41 Inungnut nertortaunasuangilanga.

42 Illitarivapsele, Gûdib naglingninganik illumiutekanginapse.

43 Atâtama attingane tikkipunga illaliungilapsingalo. Assiga tikkipat attermine nangminermine, tâmna illaliorniarpasse.

44 Kanok okperungnarkisê, nertortaujomautigupse illipsingnût? nertornarnerlo Gûdemit kissianit pijok kennernagô?

45 Issumaniarase, uvanga Atâtab sângane passijomârapse.

Passiklertoкarpoк illipsingnik, Môsesemik ipsominga tættigijapsingnik.
46 Môsese okperigupsiuk, okperinajarivapsinga; uvamnik aglalaungmat.
47 Tâpsomale aglangit okperingikupsigik, кanoк oкausikka okperinajarpisigîk?

KAPITEL VI.

Kristusib nerrititsininganik 5000 inik. Arvertarninganik immiub кângagut. Oкâlaninganik nerrinermik timinganik, immernermiglo aunganik.

MATTOMA kingorngagut Jêsusib Galilêab tessersoanga, tagva Tibêriasib tessersoanga ikârvigivâ.
2 Inugasæksuillo mallikpât, tattamnartitangit tækkolauкtatik pivlugit, pinialauкtangit кannimajunut.
3 Jêsusele кaккamut majorarpok, tagvungalo ingitsartorlune illinniartine illagællugit.
4 Aularviksiorvigle Jûdit uvloкsiorvingat кaglilerpoк.
*5 **Tagva** Jêsuse tækkosarpoк tækkolunelo inugasæksoarnik tikkitiminik, Filippusemullo oкarpoк: Nakit кaккôjaksarsiniarpitâ makkoa nerкiksanginîk.
6 Taimagle oкarpoк ôktoromavlugo; кaujimagalloarame piniaromajaminik.
7 Filippusib kiovâ: Кaккôjat kênaujârsungnut 200 inut pissiangovaktut inuit tâpkoa amigarivait, mikkijomiglônêt attunit pigalloarunik.
8 Illinniartingita illangata, Andrêasib, Simonib Pêtrusib nukkangata, oкautivâ:
9 Nukkappiaкarpoк ovane кaккôjanik tellimanik mingeriangniglo maggungnik pilingmik; kissianele unnuktoкsoarnut tâpkoa suglunarput.
10 Jêsusible oкautivait: Inugasæksuit ikterкosigik. Iviksuкaкarporle tagvane unuktunik. Tagva ikterput 5000 iokasait.
11 Jêsusible кaккôjât tiguvait, кujalivlunelo illinniartiminut tunivait, illinniartulle iksivajunut; taimaktauк mingeriangnit nâmagijaminik.
12 Kâgungnailermattale, illinniartine oкautivait: Amiakut kattersorsigik, assiojoкarкonnago.
13 Tagva kattersoilutik amârgaujat 12 it tættæpait amiakunik, кaккôjanit tellimanit, nerrilauкtut kikkilauкtanginik.
*14 **Inuit** Jêsusib tattamnartitanga tamanna tækkogamitsuk, oкarput: Tâmna ila nellautaijôvoк tikkituksaк sillaкsoarmut.
15 Jêsusele mallugosulerame, кainajarmatta tigujomavlu-

golo, attaniotitsomavlugo, ama кemâlerpoк кaккamut inutôvlune.

16 Unnulermalle illinniartut attârput tessersûb kiglinganut.

17 Umiaкortômullo ikkivlutik ikârniarlutiglo Kapernaumut. Tâкsijarêrporlo, Jêsusiblo tikkisimangilait.

18 Tessersoarlo mallilerpoк aккunaкsoarmut.

19 Epulauкârdlutik issaktanik 25,000 inik 30,000 iniglônêt ungasiktigijomut, Jêsuse immab кângagut pissuktoк umiaкortûblo кannitanganut tikkitoк tækkovât erкsilerlutiglo.

20 Tâpsomale oкautivait: Uvangauvunga, erкsinase!

21 Tagva umiaкortômut ikkerкolerpât; tagvainarlo umiaкortûb nuna aivigijomajatik tikkisimalerpâ.

*22 **Uvlub** aipangane inuit tessersûb mikşânêtut tækkovut umiaкangimat assianik, illinniartingita ikkimavigijangænnik kissianik, Jêsusiblo illinniartine ikkeкattigilaungimagit umiaкortômut, illinniartingit kissimik aulalaungmatta.

23 Umiaкortûble assingit Tibêriasemit tagvunga pivut кaккôjamik nerrimârvingænnut Nâlekab кujalininganut.

24 Inuillo tækkogamik, Jêsuse tagvanêngimat, illinniartingillônêt, umiaкortûnut ikkilerivut, Kapernaumullo tikkilerlutik Jêsuselo кennerlugo

25 Tessersûblo akkiane nagvâramitsuk, oкautivât: Rabbi, кanga tamaungarpêt?

26 Jêsusib kiovait oкautivlugillo: Ahamarik, ahamarik oкaupapse tattamnartitakka tækkolauкtase, pivlugit кennilungilapsinga; кaккôjamigle nerrilaurapse kâgungnaerluselo.

27 Nerкiksamik nungusârtomik pinasuarase, inôtsemulle nungusuitomut itsainartomik, Inûb Erningata tunniniartanganik illipsingnut; tâmna Gûdib Atâtab naккitjusilaungmago.

28 Tagva oкautivât: Sumik piniartuksauvitâ, Gûdib piniarкojanginik piniarungnarlutâ?

29 Jêsusib kiovait oкautivlugillo: Tamadja Gûdib piniarкojanga, okperluse tâpsomunga tillijanganut.

30 Tagva oкautivât: Sumîk tattamnartitsiniarкêt, tækkovluta okperilutillo pijungnarкovluta? sumîk piniarкêt?

31 Sivorlivut Mannanik nerrilauкput inuкangitome, sorlo aglaksimangmat: Tâpsoma кaккôjamik tunnitjivigivait, nerкiksanginik.

32 Tagva Jêsusib oкautivait: Ahamarik, ahamarik oкaupapse: Môsesib кaккôjamik кilangmit tunnitjivigilaungilâse, Atâtamale кaккôjamik idluartomik tunnitjivigivâse кilangmit.

33 Tamædja Gûdib кaккôjanga, кilangmit pijoк, tunijijoк silaksoarmiunut inôtsemik.

34 Tagva oкautivât: Nâlegaк, кaккôjamik, taimaitomik tunitjivigitsainartigut.

35 Jêsusible oкautivait: Uvanga кaккôjauvunga inôgutilik.

Uvamnut каijок kângniarungnaerpок; uvamnullo okpertок immerosungniarungnaerpок.

36 Окautijarêrpapsele, tækkolaurapsinga, okperingilapsingalo.

37 Illûnatik Atâtama каitangita uvamnut tikkipânga; uvamnullo pijок annitinagolo ajæktorniangilara.

38 Kilangmit tikkinama, pijomajaraungitок piniaromavlugo, tâpsomale tillijima.

39 Tamadjale Atâtama tillijima pijomajanga, assiojокarкonnago tamainit, tunnilauкtanginit uvamnut, ômartitserкovlungale tâpkoninga uvlut naggatiksangænne.

40 Tamadjale tâpsoma tillijima pijomajanga, Erninganik tækkojок okperivlugolo nungusuitomik inôgutеkarкovlugo; uvangalo ômartitsomârpara uvlut naggatiksangænne.

41 Tagva Jûdit annûtigivât, окarmat: Uvanga каkkojauvugna кilangmit tikkitunga;

42 Окarlutiglo: Jêsuseungilâк una, Jôsefib erningâ? atâtangalo anânangalo illitaringilavût? каnorle окarкâ: Kilangmit tikkitunga?

43 Jêsusib kiovait окautivlugillo: Annûtjiкattigêngniarase!

44 Uvamnut tikkitокarungnangilaк, Atâtab tillijima amuangippago; uvangalo ômartitsomârpara uvlut naggatiksangænne.

45 Nellautaijut aglangine aglaksimavок: Illûnatik ajокertortaumajôjomârput Gûdemut. Atâtamillo tamattominga tussartок illinniarlugolo, tâmna каijungnarpок uvamnut.

46 Atâtamik tækkomajокangilaк; Gûdemit pijub kissime Atâta tækkolauкpâ.

47 Ahamarik, ahamarik, окaupapse: Uvamnut okpertок, nungusuitomik inôseкarpок.

48 Uvanga каkkôjauvunga inôgutilik.

49 Sivorlise Mannanik nerrilauкput inuкajuitome tokkovlutiglo.

50 Tamadja каkkôjaк, кilangmit tikkitок, tamattomangat nerrijок, tokkoконnago.

51 Uvanga каkkôjauvunga ômanartок, кilangmit tikkitок. Каkkôjamit tamattomangat nerriniartок, inôniarpок issокangitomut. Каkkôjarlo tunniniartara, uvinigivara, tunniniartara, sillaкsoarmiut inôкovlugit.

52 Tagva Jûdit akkerartortigêlerput окarlutiglo: Kanок ôma uviningminik nerrititsungnarpâtigût?

53 Jêsusib окautivait: Ahamarik, ahamarik окaupapse: Inûb Erningata uvinga nerriniangikupsiuk, aungalo immernago, inôsеkarungnangilase illupsingne.

54 Uvinimnik nerrijок, aumniglo immertок, nungusuitomik inôgutеkarpок, uvangalo ômartitsomârpara uvlut naggatiksangænne.

55 Uviniga illa nerкiksaungmat, augalo illa immiksauvlune.
56 Uvinimnik nerrijoк, aumniglo immertoк uvamnêtsainarpoк, uvangalo tâpsomanêpunga.
57 Sorlo Atâtab ômajub tillingmanga, uvangalo inôgama Atâta pivlugo: taimaktauк uvamnik nerrijoк inôniarivoк pivlunga.
58 Tamadja кaккôjaк, кilangmit tikkitoк; imângungitoк, sivorlise Mannanik nerrilaungmattatut, toкkovlutiglo. Кaккôjamik tamattominga nerrijoк inôniaromârpoк issoкangitomut.
59 Tamattominga oкâlavoк illinniarvingme, ajoкertuigame Kapernaume.
*60 **Illinniartingitale** unuktut, tamanna tussaramitsuk, oкarput: Oкautsit tamakkoa sôngudlarput; kia tussarungnarкagît?
61 Jêsusele illumigut mallugosulerame, illiniartingita tamanna annûjutigingmatsuk, oкautivait: Tamanna sinnaungajutigivisiûk?
62 Kanôк, Inûb Erninga tækkojomârupsiuk кongmuartoк takpikkunga itsainarvingminut sivorngane?
63 Anernek tagva ômartitsijoк! uvinik piungilaк. Oкautsit oкauserijakka annerniovut inôgutaularmiglo.
64 Akkunapsingnêtoкarporle illanginik okpingitunik. Jêsuse pigiarninganit кaujimatsiaralloarmat, nelît okpingimatta, neliatalo pititsomârmago.
65 Oкarporlo: Tamanna pivlugo oкautilauкpapse: Uvamnut tikkitoкarungnangilaк, Atâtamut tamattominga tunitjiviogune kissiane.
66 Taimangat illinniartingita unuktut tunnupât ingergaкattigijungnaerlugolo.
*67 **Tagva** Jêsusib 12 it oкautivait: Illipsetauк aularomagivisê?
68 Tagva Simonib Pêtrusib kiovâ: Nâlegaк, namût aijuksauvitâ? Igvit oкauseкarpotit nungusuitomik inôgutilingnik.
69 Uvagullo okpilauкpogut illitarsilerlutalo, Kristuseogavit, Gûdib ômajub Erninga.
70 Jêsusib kiovâ: Uvanga 12 iojose annerilaungilapsê? illaselo attauseк Sâtanaseovoк.
71 Jûdasele Issariot, Simonib (erninga) oкautigivâ; tâpsoma kingorngagut pitipâ; tâmnalo 12 it illangat.

KAPITEL VII.

Kristusib okâlaninginik kattimaviksôarme, uvloksiorvingme, akkerkunik millukatalingnik iglokarvingme.

MATTOMA kingorngagut Jêsusib Galilêa ingergavigivâ; Jûdêa ingergavigijomanginamiuk, Jûdit tokkonasuarmatsuk.
2 Jûdille uvloksiorvingat, akkerkunik millukatalingnik iglokarvingat kannilerpok.
3 Tagva kattangutingita okautivât: Parngnailerit aularlutillo Jûdêamullo ailerit, illinniartitittauk tækkokovlugit piniarnernik piniarnerijarnik.
4 Angigutjilune piniartokangimat sumik, tauktaujomagune. Taimailioruvit, sakkijâlerit sillaksoarmiunut.
5 Kattangutingitalônêt okperingimatsuk.
6 Tagva Jêsusib okautivait: Piviksara nelliutisimangilak sulle; piviksasele nelliutitsainarpok.
7 Sillaksoarmiut ômigijungnangilâse, uvangale ômigivânga, tâpkoninga kigligiutsigama, piniarningit idluingmatta.
8 Illipse uvloksiorvingmut tamattomunga majoraleritse. Uvanga majoraromangilanga sulle uvloksiorvingmut tamattomunga, piviksara nelliutisimangimat sulle.
9 Tamattomingale okautijarêramigit, Galilêamêtuarpok sulle.
10 Kattangutingille majoralermatta, tagva uvloksiorvingmut tamattomunga majoralerivok, sakkijârane angijutjivlunele.
11 Tagva uvloksiorviotillugo Jûdit kennerpât okarlutiglo: Imna nanêkâ?
12 Tâpsomingalo okarnijokadlarpok inuit akkorngænne. Illangit okarput: Ajungitôvok. Assingille okarput: Aukak, inuille uivêrivait.
13 Sagvartomigle okartokangilak tâpsominga, Jûdit erksigigamigit.
*14 **Uvloksiorviotillugole** Jêsuse majorarpok kattimaviksoarmut, ajokertuilunelo.
15 Jûdillo tattamminiarutigivât, okarlutiglo: Kanok ôma aglait kaujimavagît, illinnialaungigalloaramigit.
16 Jêsusib kiovait okautivlugillo: Ajokertûtiga uvamnit pingilak, tâpsomangalle tillijimnit.
17 Tâpsoma pijomajanganik piniaromajokarpat, tukkisiniarpok, ajokertûsek tamanna Gûdemit pingmangât, ubvalo uvamnik okâlamangârma.
18 Ingminik okâlajok nertortauniksaminik kennerpok; tâpsomale tillijime nertornarninganik pinasuartok, tâmna miksekârtôvok, idluinekangilarlônêt tâpsomane.

19 Môsesib perkojanik tunitjivigilaungilâsê? Akkunapsingnelo malliktokangilak perkojanik! sôg tokkonasuarpisingâ?
20 Inuit koivut okarlutiglo: Sâtanasekarpotit; kia tokkonasuarpâtît?
21 Jêsuse kiovok okarlunelo: Tattamnartitamik attausênarmik pinialaukpunga, illûnapselo tattamminiarutigivasse.
22 Môsesib kippinermik perkolaukpâse (Môsesemit pingigalloartok, atâtagijaptingnille); inuglo kippivasse Sabbateme.
23 Inugle kippijaukpat Sabbateme, Môsesib perkojangit asserortaulerkonnagit: sôg ningarivisingâ, inuk illûnât âkilaurapko Sabbatemê?
24 Kallinetuinak mallikiugo erkartuiniarase, erkartuinermigle idluartomik erkartuileritse.
25 Tagva Jerusalemiut illangit okarput: Tâmnaungilâk tokkonasuartangât?
26 Ahâglo agviartaunane okâlavok, innertingilâllônêt. Angajokâvut tukkisimarilerkât mânna, tâmna kollarnangitomik Kristuseongmât?
27 Kaujimavogulle, tâmna nakit pingmangât; Kristusele tikkipat, kaujimajokarniangilak, nakit pingmangât.
28 Tagva Jêsuse kattimaviksoarme nipperkortovlune ajokertuilerpok okarlunelo: Ahaila illitarivapsinga, kaujimavoselo nakit pingmangârma; uvamniglo tikkisimangilanga, miksekartotôvorle tillijiga illitaringitase.
29 Uvangale illitarivara; tâpsomangat pigama, uvamniglo tilliklilaukpok.
30 Tagva tigunasuarpât; aktuijokangilarle tâpsominga stundinga tikkisimangimat sulle.
31 Inuille unuktut okperivât, okarlutiglo: Kristuse tikkikune, ôma piniarnerijanginit tattamnartullinersauniarkâ?
32 Farisêerillo tussaumalerput, inuit taimak okautigingmatsuk. Tagva Farisêerit ajokertuijoksuillo kivganik tilliklerput, tigujaukovlugo.
33 Tagva Jêsusib okautivait: Sulle annikitomik najorniarpapse, kingorngagullo tâpsomunga ainiarpunga tillijimnut.
34 Kenneromârpapsinga nenninangalo; najugaralo tikkitsungnangilase.
35 Tagva Jûdit ingmingnut okarput: Namut aijomavâ una, nennijæksaringinaptigô? Grîchinut, sunatuinarnut siamangajunut aijomavâ, Grîchit ajokertoriartorlugît?
36 Okausingit kanok tukkekarkât? okarame: Kenneromârpapsinga nenninangalo; najugaralo tikkitsungnangilase!
*37 **Uvloksiorviuble** tamattoma uvlungita kingorlerpângænne, kuvianarnerpângænne, Jêsuse nikkovipok, nipliarlunelo okarpok: Imeruktokarpat, kailerle uvamnut, immerlunelo!

38 Uvamnut okpertub timinganit, sorlo aglaksimangmat, kôggut inôgumik immagit kôleromârput.
39 Taimagle окarpoк Anernek pitjutigilugo, okperijingita tunnergusiæksangat; Anernek ajunginek tikkisimangimat sulle, Jêsuse ânanausijaungimat sulle.
40 Inuille unuktut, окautsinik tamakkoninga tussartut; окarput: Tâmna nellautaijôvoк idluartoк.
41 Assingille окarput: Kristuseovoк. Illangit окarput: Kristuse Galilêamit tikkituksauvâ?
42 Aglait imaingilât: Dâvidib kinguvânginit, iglugasangnit Betlehemit, Davidib najugarilauktanganit, Kristuse tikkituksaungmât?
43 Taimak inuit akkerartortigêlerput tâmna pivlugo.
44 Illangitale tigujomagalloarpât; aktuijoкangilarle tâpsominga.
45 Kivgat ajoкertuijoкsoarnut Farisêerinullo tikkiput. Tapkoalo окautivait: Sôg кaingipisiûk?
46 Kivgat kiovut: Окâlajoкalaungimarikpoк sulle inungmik, inuktut ipsotunaк.
47 Tagva Farisêerit kiovait: Illipsetauк uivêrijauvisê?
48 Angajoкât Farisêerillônêt illangata okperivaûk?
49 Inuille, perкojanik кaujimangitut, ômінarneraræksauvut.
50 Tagva Nikodêmusib, unnuangotillugo (Jêsusib) nellipsartigilauktangata, tapkoalo illangata окautivait:
51 Perкojat pigijavut malliklugit inungmik erкartuijuksauvitâ, kiglisiniartauкârtinnago tukkisijauкârtinnagolo piniarninginîk?
52 Tâpkoa kiovât окautivlugolo: Galilêamiôgivêt? kiglisiniarit tækkolutillo, Galilêamit nellautaijomik pijoкangilaк.
53 Taimak illûnatik angergalerput.

KAPITEL VIII.

Jêsusib idluarsaininganik arnaк ajortullilauktoк pivlugo. Inuit akkerartortigêngningænnik Kristusib ajoкertûtingit illinniartingitalo illusingit pivlugit.

JÊSUSELE кaкkamut orкsoкtalingmut aivoк.
2 Kaulermallo kattimaviksoarmut кailerivoк, inuillo illûnatik tikkipât, ingidlunelo ajoкertorpait.
3 Aglangniglo illisimajut Farisêerillo arnamik âtsivut tâpsomunga, tigujamingnik anguniartillugo, akkorngænnullo pitipât.
4 Окautivlugolo: Ajoкertuijoк, arnaк una anguniartillugo appakataujoк!

5 Môsesible perкojane perкolauкpâtigut, taimaitut millorlugit ujarкanut; Igvit кanoк oкarкêt?
6 Taimagle oкarput ôktoromavlugo, passitiksaкaromavlutik tâpsomunga. Jêsusele okkolerpoк, tikkerminullo aglaklune nunamut.
7 Apersorannermâtsugle, makkilerpoк, oкautivlugillo: Akkunapsingne ajorneкangitub millorкârliuk ujarкamut.
8 Ama okkovlune aglakkivoк nunamut.
9 Tamanna tussaramitsuk, kingorlerêklutik annilerput innuкoarnernit inôsuktut tikkilugit, issumamingnut passijauvlutik. Jêsuselo kissimeotilugo кemmaktauvoк, arnarlo кerкane nangertoк.
10 Jêsusele makkilerpoк; inuksinginamelo arnab assianik, oкautivâ: Arnaк, ipkoa passijitit nanêkât? erкartortaumangilatît?
11 Tâpsomale oкautivâ: Ahaila Nâlegaк. Jêsusible oкautivâ. Tagva uvangatauк erкartoromangilagit; aularit, kingorngane ajortullijungnaerit.
*12 **Tagva** Jêsusib oкarvigigivait oкarlunelo: Sillaksoarmiut кaumanerivânga; uvamnik malliktoк târtome arvertarniangilaк, кaumajorle inôgutaujoк piginiarpâ.
13 Tagva Farisêerit oкautivât: Illingnik kigligiutjivotit, kigligiutjinît miksекârtôngilaк.
14 Jêsusib kiovait oкautivlugillo: Uvamnik kigligiutjiguma, kigligiutjinera miksекârtônajarpoк; кaujimagama, nakit pingmangârma, namullo ainiarmangârma. Illipsele кaujimangilase, nakit pingmangârma, namullo ainiarmangârma.
15 Illipse uvinik malliklugo erкartuivose; uvanga erкartuingilanga kimiglônêt.
16 Erкartuigumale, erкartuinera idluartôvoк; kissimaunginama, uvangale Atâtagalo tillijiga.
17 Perкojipsingne aglaksimavoк, inuk magguk kigligiutjiningak miksекârtôngmat.
18 Uvangauvunga kigligiksautijunga uvamnik, Atâtagalo tillijiga kigligiutsigivoк uvamnik.
19 Tagva oкautivât: Atâtat nanêkâ? Jêsusib kiovait: Uvamniglônêt, Atâtamiglônêt illitarsingilase; uvanga illitarigupsinga, Atâtagatauк illitarinajarivasse.
20 Oкautsit tamakkoa Jêsusib oкauserivait Gûdib iklervingata sennianêdlune, ajoкertuigame кattimaviksoarme; tigusijoкangilarlo tâpsominga; stundinga tikkisimangimat sulle.
*21 **Tagva** Jêsusib ama oкautivait: Aularniarpunga кenneromârpapsingalo, toккoluselo ajornipsingne; aiviginiartara tikkitsungnangilase.
22 Tagva Jûdit oкarput: Ingminik toккotsomavâ? oкarame: aiviginiartara tikkitsungnangilase.

23 Окautivaillo: Illipse mângat pivose, uvanga takpângat pivunga; illipse sillaкsoarmit tamattomangat pivose, uvanga sillaкsoarmit tamattomangat pingilanga.
24 Taimak toккojomârnipsingnik ajornipsingne окautilauк-papse; toккojomârapse ajornipsingne, okpingikupse uvangau-gama.
25 Tagva окautivât: Kinauvêt? Jêsusiblo окautivait: Si-vorlermik tâmna окarкattigijise.
26 Unnuktunik окausiksaкarpunga illipsingnut erкartuitik-saкalarmalo; tillijigale miksекârtôvoк; tussalauктakkalo tâp-somangat окauserivakka sillaкsoarmiunut.
27 Tukkisingilâlle, Atâtamik окarvigingmagit.
28 Tagva Jêsusib окautivait: Inûb Erninga nappautigup-siuk, illitarsijomârpose uvangaunimnik, uvamniglo pinginimnik; sorlole Atâtab ajoкertulaungmanga, taimak окâlavunga.
29 Tillijimalo illagivânga, Atâtab кissimauкungilânga; pi-niatsainarama кuviagijanganik.
*30 **Taimak** окâlatillugo unuktut okperilerpât.
31 Tagva Jêsusib Jûdit okperijine окautivait: Окausikka mallitsainalerupsigik, idluartunik illinniartigivapse.
32 Miksекârnerlo illitariniarpasse, miksекârnerublo kivgau-jungnaertiniarpâse.
33 Tagva kiovât: Abrahab kinguvârivâtigut kivgaungitsai-narlutalo kimullônêt; кanoк окarкêt: kivgaujungnaerniarpose.
34 Jêsusib kiovait окautivlugillo: Ahamarik, ahamarik окaupapse: Ajortullijoк kivgauvoк ajornernut.
35 Kivgarle iglomêtsainarniangilaк, ernerle tagvanêtsainar-niarpoк.
36 Ernerub tagva kivgaujungnaertikpasse, nellâgut kivgau-jungnaerpose.
37 Nellungilanga, Abrahab kinguvâringmase; toккonasuar-papsingale; окausikka itterviksarsingimatta akkunapsingne.
38 Окâlavunga tækkolauктamnik atâtamne; taimailiorivose tækkojapsingnik atâtapsingne.
39 Tagva kiovât окautivlugolo; Abraha atâtagivavut. Jê-susib kiovait: Abrahab кittorngarikpasse, Abrahab pinialauк-tangit piniarajarivasse.
40 Mânnale toккonasuarpapsinga, inuk taimaitoк, miksе-кârnermik окautjijoк illipsingnut, tussalauктamnik Gûdemit: Abraha taimailiulaungilaк.
41 Atâtapse piniarningit piniarnerivasse. Tagva окautivât: Tammangainâgaungilagut; attautsemik atâtaкarpogut, Gûdemik.
42 Jêsusib окautivait: Gûde atâtagigupsiuk, nagliginajar-papsinga; annilaurama, Gûdemillo pilunga; uvamnik кailaung-inama, tâpsoma tillivânga.

43 Sôg окausikka illitaringipisigîk? окausikka tussarungnanginapsigik.
44 Atâtapsingnit Sâtanasemit pivose, atâtapselo ikliguningit malligomavasse. Tâmna inuartôvок pigiarninganit, miksекârnermêtsainalaungitorlo; miksекârnек tâpsomanêngimat. Sæglonermik окâlagune, nangminerijaminik ovâlavок; sæglotojокsôgame, sæglonerublo atâtagivâ.
45 Uvangale miksекârnermik окâlagama okperingilapsinga.
46 Nelipse akkunapsingne ojornermik passijungnarpângâ? Miksекârnermigle окâlaguma illipsingnut, sôg okperingilapsingâ?
47 Gûdemit pijub Gûdib окausingit tussarpait; tamanna pivlugo tussangilase, Gûdemit pinginapse.
48 Tagva Jûdit kiovât окautivlugolo: Nellâgut окangilagût, Samâriamiogavit, Sâtanasекalarpillô?
49 Jêsusib kiovait: Sâtanasекangilanga, atâtagale nertorpara, illipselo nachogivapsinga.
50 Nertortauniksara кenningilara, кennertокarporle tamattominga erкartuilunelo.
51 Ahamarik, ahamarik окaupapse: Окausimnik malliktub, токко tækkoniangilâ issокangitomut.
52 Tagva Jûdit окautivât: Mânna nellojungnaerpogut Sâtanasекaravit. Abraha токкolauкрок, nellautaijullo; окarpotillo: Окausimnik malliktub токко ôngniangilâ issокangitomut!
53 Anginersauvêt atâtaptingnit Abrahamit токкolauktomît? nellautaijullo токкolaurivut. Illingnik sunautipît?
54 Jêsusib kiovait: Uvamnik nertortiguma, nertornera piungilaк. Atâtagale, tâmnauvок nertordlertок uvamnik, окautigijase Gûdigivlugo.
55 Illitaringilasselo. Uvangale illitarivara. Окarajarumalônêt: Illitaringilara; sæglокitsinajarpunga illipsitut. Illitarivarale окausingillo mallikpakka.
56 Abraha atâtase кuviasulerpок, uvluksamnik tækkojuksaugame; tækkogamiuglo кuviasulerpок.
57 Tagva Jûdit окautivât: Jâreкarnak sulle 50 inik, Abrahalo tækkolauкpiûk?
58 Jêsusib окautivait: Ahamarik, ahamarik окaupapse: Abraha ilerкârtinnago uvanga ipunga.
59 Tagva ujarкanik tigusivut milloromavlugo. Jêsusele ijerpок annilunelo kattimavingmit, akkorngattigut.

KAPITEL IX.

Kiglinganit tautungitomik Kristusib tautuktitsininganik.

JÊSUSELO sennerкotsivoк tækkovlunelo erniangonerminit tautungitomik.

2 Illinniartingitalo apperivât oкarlutiglo: Ajoкertuijoк, kina ajortullilauкâ, tâmna, angajoкâgiglônêt, tautugane erniangongmat?

3 Jêsusib kiovait: Tâmnalônêt, angajoкâgiglônêt ajortullilaungilat; Gûdible piniarningit saккertitaulerкovlugit tâpsomane?

4 Tillijima pinniarningit piniaræksarivakka uvlôtillugo; unnuangojomârpoк kialônêt piniarvigijungnangitanga.

5 Sillaкsoarmêtillunga кaumaniovunga sillaкsoarmiunut.

6 Taimak oкarêrame, nunamut oriarpoк nuvaglo ivjomut akkudlugo, tamattominga tautungitub ijîgik mingoarpak,

7 Oкautilugolo: Siloab (imaipoк: tillijab) tessinganut ailerit ermiklutillo. Tagva ailerpoк ermiklunelo, tautuklunelo кaivoк.

*8 **Sillalingit**, tautuktullo tâpsominga sivorngane, кennujôngmat, oкarput: Tamnaungilâк iksivalauкtoк кennuvlunelô?

9 Illangit oкarput: Tâmnauvoк. Illangille: Adsigivâ. Nangminerle oкarpoк: Tâmnauvunga.

10 Tagva oкautivât: Kanoк tautuktitaulerpêt?

11 Kiovoк oкarlunelo: Inûb, Jêsusemik attiggub, ivjoк sennavâ, mingoarlugiglo ijîkka, oкarlunelo: Siloab tessinganut ailerit, ermiklutillo. Ailerpunga ermiklungalo, tautulerlungalo.

12 Tagva oкautivât: Taimna nanêkâ? Oкarpoк: Nellovunga.

*13 **Tagva** Farisêerinut aularutivât tautulaungitoк.

14 Sabbateovorle, Jêsusib ivjoк sennangmago ijîgiglo uitingmagik.

15 Tagva Farisêerittauк ama apperivât, кanoк tautuktitaulermangât? Tâpsomale oкautivait: Ivjomik illijivoк ijîmnut, ermilerpungalo, mânnalo tautukpunga.

16 Tagva Farisêerit illangit oкarput: Inuk taimna Gûdemit pingilaк, Sabbate issumaginginamiuk. Assingille oкarput: Kanoк inuk ajortolik taimak tattamnartitsijungnarкâ? Akkerartortigêlerpullo.

17 Tautulaungitoк ama oкautivât: Sumik oкarкêt tâpsominga, ijîkik uitilaungmagîk? Tâmnale oкarpoк: Nellautaijôvoк.

18 Jûdille okperingilât tautulaungininga, tautulerningalo, кaiкojerкâratik tâpsoma tautulertub angajoкâgingnik.

19 Apersorlugiglo окautivakit: Ernerivitikô una, окautigijatik tautugane erniangolauktomîk? Kanок illingavâ, mânna tautulermât?
20 Angajокâkita kiovait окautivlugillo: Kaujimavavuk, tâmna ernerigaptigo, tautuganelo erniangolaungmat;
21 Kanorle mânna tautuktitaungmangât, nellovoguk. Inumariogalloaк, apperisiuk; ingminik окarкosiuk.
22 Taimak angajокâgik окarpuk, Jûdit erкsigigamikik. Jûdit kajusikattigêjarêrmatta, tâpsominga Kristuseojomik kigligiutsijокarpat, tâmna кattimavingmit avitauкovlugo.
23 Tamanna pitjutigilugo angajокâgik окarpuk: Inumariogalloaк, apperisiuk.
24 Tagva aipanganik inuk tautulaungitoк кaiкolerpât окautivlugolo: Gûde nertoruk. Kaujimavogut, inuk tâmna ajortôngmat.
25 Tâmna kiovoк окarlunelo: Ajortôngmangât nellovara; attautsemik nellungigalloarpunga, tautulaunginama, mânnalo tautulerama.
26 Tagva ama окautivât: Sumîk piniarpâtît? кanoк ijîkik uitipagîk?
27 Tâpsoma kiovait: Окautigijarêrpara illipsingnut, tussangipisiûk? ama tussaromavisiûk? tâpsomunga illinniarteojomagivissê?
28 Fagva окarnerlôtilerpât окarlutiglo: Igvit taipsoma illinniartigivâtit; uvagulle Môsesib illinniartigivâtigut.
29 Kaujimavogut, Gûdib Môsese окarкattigingmago; taimnale кaujimangilavut, nakit pingmangât.
30 Inub kiovait окautivlugillo: Tamanna tattamnadlarpoк, кaujimanginapse, nakit pingmangât; ijîkkalo uitilauкpak.
31 Kaujimavogulle, Gûdib idluitullijut tussangimagit; Gûdemigle opigosuktoкarpat, pijomajanganiglo piniartoк, tâmna tussarpâ.
32 Sillaкsûb pigiarninganit tussaumajoкangilaк tautugane erniangomajub ijîgingnik uititsijoкartomik.
33 Tâmna Gûdemit pingikune, piniarungnarajangilaк sumik.
34 Tâpkua kiovât окautivlugolo: Ajornerne erniangomamarigalloarlutit ajoкertorpitigût? Pingujarpâllo.
*35 **Jêsuse** tussaumalerpoк pingujalaungmatsuk. Naipinamiuglo окautivâ: Gûdib erninganut okperкêt?
36 Tâpsoma kiovâ окautivlugolo: Nâlegaк neliat tâmnauvâ? okperкovlunga tâpsomunga.
37 Jêsusib kiovâ: Tækkolauкpat; окarкattigijallo, tâmnauvoк.
38 Tâpsomale окautivâ: Nâlegaк okperpunga! tuksiarvigivâlo.

39 Jêsuselo окарроk: Erkartuijartorlunga sillaksoarmut tamattomunga pivunga, tautungitut tautulerkovlugit, tautuktullo tautugungnaerkovlugit.
40 Farisêérillo illangita najortingita tamana tussarpât, окautivlugolo: Tautunginivitâ?
41 Jêsusib окautivait: Tautungikupse, ajornekarajangilase; mânnale окarapse: Tautukpogut; ajortoêrungnangilase.

KAPITEL X.

Kristusemik mianersijomik ajungitomik, saugakottinginiglo. Jêsuselo Messîaseongmangât?

AHAMARIK, ahamarik окaupapse: Ittertarvikut ittingitok saukkat iglungænnut, assiagulle ittertok, tâmna tigliktôvlunelo inuartôvok.
2 Ittertarvikulle ittertok saukat mianerijigivât.
3 Tâmna ittertarviub udjertortingata upkuêrutivâ, saukkallo nippinga tussarpât, saugakottinelo kaikovait, attingit taivlugit, annitilaitalo.
4 Saugakottinelo annititsarêrpagit, saukat sivorlerivât malliklugolo; nippinga illitarigamitsuk.
5 Tækkorngartarle mallingilât, kemâvâlle, tækkorngartat nippingit illitaringinamigit.
6 Окautsinik tamakkoninga Jêsusib окarvigivait: tukkisingilâlle, sunaungmangât окarvionitik tâpsomunga.
7 Tagva Jêsusib ama окautivait: Ahamarik, ahamarik окaupapse: Uvanga saukat ittertarvigivânga.
8 Illûnatik sivunamne tikkilauktut tigliktôvlutiglo inuartôlaukput; saukallo nâlælaungilait.
9 Ittertarviovunga: uvapkut ittertokarpat, tâmna piulijauniarpok, itterlunelo annilunelo nerkiksarsiniarpok.
10 Tigliktok kailerpangilak, kissiane tiglingnigomavlune, tokkotsijomavlunelo, asseroijomavlunelo.
11 Uvanga tikkipunga, inôtsemik piksaniglo nâmaktunik pekarkovlugit.
12 Uvanga mianersijôvunga ajungitok. Mianersijok ajungitok inôtsiminik tunnivok saukat pivlugit. Attartugable, mianersijiungitub, nangminekangitub saukanik, amarok kailertok tækkogamiuk, saukat kemakpait kemâvlunelo; amarkublo saukat angulugit siamartipait.
13 Attartugarle kemmâvok; attartûgaugame, saukallo kammagingilait.
14 Uvanga mianersijôvunga ajungitok, pikkalo illitarivakka, illitarijauvlungalo pimnut,

15 Sorlo Atâtab illitaringmanga, uvangalo Atâta illitarigapko. Inôseralo tunnivara saukat pivlugit.

16 Sulle assinginik saugaкuttекarpunga iglomit tamattomangat pingitunik. Tâpkoalo tamaunga pititsariaкarpakka, nippigalo tussaromârpât, attautsimêlutiglo kattimgajomârput, attautsemiglo mianerijекarlutik.

17 Tamanna pivlugo Atâtama nagligivânga, inôsera tunnigapko, ama tiguserкovlunga tamattominga.

18 Arкtaijoкangilaк tamattominga uvamnit, issumamnigle ipperarpara, Pitsartunекarpunga ipperarlugo, pitsartunекarivungalo ama tigulugo. Perкojamik taimaitomik tunitjiviovunga Atâtamnut.

*19 **Tagva** Jûdit akkerartortigêlerput oкautsit tamakkoa pivlugit.

20 Unuktut tâpkunanêtut oкarput: Sâtanasекarpoк illisimaidlarlunelo, sôg nâlækpisiûk?

21 Assingit oкarput: Tamakkoa (Sâtanasemik) illumiktub oкauseringilait; Sâtanasiblo tautungitut ijingit uitijungnarpagît?

*22 **Kattimaviksûble** attortautainarninganik uvloкsiorvioкoк Jerusaleme, okkiongovorlo.

23 Jêsuselo arvertorpoк kattimaviksoarme, Salomonib iglorusingane.

24 Tagva Jûdit illuvât oкautivlugolo: Kanoк sivitutigijomik tarnivut noккangatipigît? Kristuseoguvit, nellâgut oкautitigut.

25 Jêsusib oкautivait: Oкautigijarêrpara illipsingnut, okperingilaselo. Piniarnerit piniarnerijakka Atâtama attingane, kigligiutsivut uvamnik.

26 Okpingilasele; saugaкottiginginapse, sorlo oкautilaurapse.

27 Saugaкottima nippiga tussarpât illitarivakkalo; mallikpângalo.

28 Inôtsemiglo nungusuitomik tunitsivigivakka, asserorniatsangilallo, arкtaijoкarniangilarlônêt tâpkoninga aggamnit.

29 Atâta, tunijijoк tâpkoninga uvamnut, anginerovoк tamainit; arкtaijoкarungnangilarlo tâpkoninga Atâtama agganginit.

30 Uvangalo Atâtalo attausiovoguk.

31 Tagva Jûdit ama ujarкanik tigusivut milloromavlugo.

32 Jêsusib kiovait: Piniarnernik ajungitunik unuktunik Atâtamnit pijunik sakkertitsilauкpunga illipsingnut. Piniarnerit tamakkoa neliat pivlugo milloromavisinga ujarкanût?

33 Jûdit kiovât oкautivlugolo: Piniarnerit ajungitut pivlugit milloromangilaptigit ujarкanut; Gûdemigle mittauteкarnît pivlugo, inutuinaugavillo, illingniglo Gûdiotinavit.

34 Jêsusib kiovait: Aglaksimangilâк perкojipsingne: Oкautilauкpapse Gûdiogapsê?
35 Taipkoa Gûdinik taikpagit, Gûdib oкausinginik oкarviojut (aglaillo akkerartortaujungnangilat);
36 Sôg Atâtab ivjornaititanganut tillijanganullo sillaкsoarmiunut oкarкisê: Gûde mittautigivat; oкarnera pivlugo: Gûdib ernerivânga?
37 Atâtama piniarningit piniarneringikupkit, okperiniarasinga.
38 Piniarnerigupkille, piniarnerit okperisigik, uvanga okperijomangikupsinga, illitarsilerкovluse okpilerluselo, Atâta uvamnêngmat uvangalo tâpsomanênama.
39 Amalo tigunasuarpât; agganginille кemmâvoк.
40 Aulalermilunelo Jordanib akkianut Johannesib baptisivigilauкtanganut, tagvanêlerdlunelo.
41 Unuktullo tikkipât oкarlutiglo: Johannese tattamnartitsilaungilaк, illûnatigle Johannesib oкauserilauкtangit tâpsominga miksекârput.
42 Tagvanelo unuktut okperivât.

KAPITEL XI.

Lazarusib toккungajub ômartitauninganik. Farisêerit toккotsijomaningœnnik Jêsusemik.

KANNIMAJOKARPORLE nellajomik, Lazarusemik attelingmik, Betâniamiomik, Marîab angajuatalo iglugasangine.
2 Marîale tâmnauvoк, Nâlekamik mingoarsilauкtoк mingoarummut, ittiganginiglo allarterijoк nujarminut; tâpsoma anninga Lazaruse кannimalune nellavoк.
3 Tagva najâgik tilliklerpuk oкautjauкovlugo: Nâlegaк, ahâk, nagligijat кannimalune nellavoк.
4 Jêsuse tamattominga tussarame, oкarpoк: Kannimaseк toккomut illingalungilaк, Gûdible nertornarninganut, Gûdib Erninga tamattomunga nertortauкovlugo.
5 Jêsusible Marta nagligivâ, nukkangalo, Lazaruselo.
6 Tussaramele кannimangmat, sulle uvlungnik maggungnik uvlivoк tagvane, najortamine.
7 Kingorngagut illinniartiminut oкarpoк: Jûdêamut ama ingergalermita.
8 Illinniartingita oкautivât: Ajoкertuijoк, taipsomane Jûdit milloromalauкpâtit ujarкanut, amalo tagvunga ingergaromagivêt?
9 Jêsuse kiovoк: Uvloк 12 inik stundeкangilâк? Uvlôtil-

lugo arvertartoк apporniangilaк; sillaкsûb tamattoma кaumaninga tautukamiuk.

10 Unnuangotillugole arvertartoк apporniarpoк, кaumanekanginame.

11 Taimak oкarpoк, kingorngagullo oкautivait: Lazaruse illanârijivut sinnikpoк; ainiarpungale tuppaktitsomavlugo.

12 Tagva illinniartingit oкarput: Nâlegaк sinnikkune, nakkornersauniarpoк.

13 Jêsusible toккoninga oкautigivâ, issumaкarpulle timib sinningninganik oкarasugilugo.

14 Tagva Jêsusib oкautitsiarpait: Lazaruse toккovoк;

15 Kuviasukpungalo, tainganêlaunginama, okpilerкovluse. Ingergalertale tâpsomunga.

16 Tagva Tômase, maggoliavinermik taijaк, illinniartunut oкarpoк: Ingergaкattigêkta toккoкattigijomavlugo.

*17 Tagva Jêsuse tikkilerpoк, naipipâlo, uvlunik sittamanik illuvermêlerêrtovineк.

18 Betâniale Jerusalemut isaktatitut 15,000 itut кannitigijoк.

19 Jûdillo unnuktut Martamut Marîamullo tikkilauкput, mannigoromavlugik anningak pivlugo.

20 Martale tussaumagame, Jêsuse кaglilermat, pagreartorpâ; Marîale iglome iksivalune noккangavoк.

21 Tagva Martab Jêsuse oкautivâ: Nâlegaк, ovanêlauruvit, anniga toккonajalaungilaк.

22 Sullele кaujimavunga, sumik Gûdemit tuksiaruvit, Gûdib tamattominga tunnitsiviginiarpâtit.

23 Jêsusib oкautivâ: Annît makkiniarpoк.

24 Martab oкautivâ: Nellungikalloarpunga, makkitsomârmat makkivingme uvlut naggatiksangænne.

25 Jêsusib oкautivâ: Uvanga makkitjutauvlungalo inôgutauvunga. Uvamnut okpertoк inôjomârpoк, toккogalloarune.

26 Inôvlunelo okpertoк uvamnut toккoniangimarikpoк. Tamanna okperiviûk?

27 Tâpsoma oкautivâ: Nâlegaк, ahaila, okperpunga Kristuseogavit, Gûdib Erninga, sillaкsoarmut tikkisimajotit.

28 Taimaglo oкarêrame, ailerpoк nukkane Maria angigutjilune кaiкovlugo, oкautivlugolo: Ajoкertuijoк tikkisimavoк, кaiкovâtillo.

29 Tâmna tamattominga tussarame, nikkovisâdlarpoк, aivigilugolo.

30 Jêsuse iglugasangnut tikkisimangimat sulle, tagvanêporle sulle pagreartortauvingmine Martamut.

31 Jûdit najortingita iglome manigortingitalo Marîa tækkogamitsuk, nikkovisârlunelo anningmat, mallikpât oкarlutiglo: Illuvermut ailerpoк, кeajomavlune tagvane.

32 Marîalo tikkiname Jêsusib najugânut, tækkogamiuglo, ittiganginut pâmakpoк, oкautilugolo: Nâlegaк, ovanêlauruvit, anniga toккonajalaungilaк.

33 Jêsusib кeajoк tækkogamiuk, Jûdillo кeajut tikkeкattingit, anernermigut illapsugosulerpoк ingminiglo kiksartilune,

34 Oкarlunelo: Namut illivisiûk? Tâpkua oкautivât: Nâlegaк, кailutillo tækkojartorit.

35 Jêsusiblo ijîgik кugviolerpuk.

36 Tagva Jûdit oкarput: Ahâk, nagligidlalauкpâ!

37 Illangille akkorngaпêtut oкarput: Tautungitut ijinginik uititsijub tâmnatauк toккotaililitsungnalaungipaûk?

38 Jêsuselo ama illapsugosudlalerivoк ingmine, illuvermullo tikkilerdlune. Ittersalliorsimajôvorle mattumajoк ujarкamik.

39 Jêsuse oкarpoк: Ujarak pêrsiuk. Martab oкautivâ, toккungajub najangata: Nâlegaк tippelulerêrpoк; uvlunik sittamanik tagvanêname.

40 Jêsusib oкautivâ: Oкautilaungilagît, okperuvit, Gûdib ajugaкangininga tækkonajarangne?

41 Tagva ujarak pêrpât toккungajub illuvinganit. Jêsusele кongmut ârlorpoк, oкarlunelo: Atâtaк кujagivagit tussalauramga.

42 Nellungilangale tussatsainaramga; inuille ovane nangertut pivlugit taimak oкarpunga, okpilerкovlugit tillilauramga.

43 Taimak oкarêrame, nipperкortovlune кaigarsukpoк: Lazaruse annît!

44 Toккungajorlo annilerpoк, immusersimajoк uvineruksaijanik niukikullo tallikikullo, кênangalo mattusimajoк kitjijârnerub allarterutânut. Jêsusib oкautivait: Tamakkoninga pêrsivigisiuk, pissulerlelo!

45 Jûdillo unnuktut, Marîamut tikkilauкtut, tækkojullo Jêsusib piniarninganik okpervigivât.

46 Tâpkoale illangit Farisêerinut ailerput, oкautilugillo Jêsusib piniarnerilauкtanganik.

*47 **Tagva** ajoкertuijoкsuit Farisêerillo кaggimiojunik kattimatitsivut, oкarlutiglo: Sumik piniartuksauvitâ? inuk taimna tattamnartitsivoк unuktunik.

48 Taimailingatileruptigo, tagva illûnatik okperviginiarpât. Tagva Rômiut кainiarput, aкsârniarlutalo nunaкottiptingnik inuкottiptingniglo.

49 Tâpkoale illangata, Kaifasib, jâreme tamattomane ajoкertuinerojub, oкautivait: Кaujimangilase sumik,

50 Issumaksarsiunginivose sumik; nakkornersauvoк uvaptingnut, inuk attausek toккokpat inuкattigêt pivlugit, inuit illûnatik asserortuksauninginit.

51 Tamattominga oкâlalungilaк ingminik; jâremele tamat-

tomane ajoкertuinerogame, nellautsijuksanik oкarpoк. Jêsuse toккojuksaungmat inuкattigêt pivlugit;
52 Inuкattigêllo kissêtaungitoк; Gûdible кittornganginik siamangajunik kattersoerкovlugo.
53 Uvlormit taipsomangat issumaksarsiorкattigêkput, кanoк illivlutik toккoniarlugo.
*54 **Jêsuscle** saккijârlune arvertarungnailerpoк Jûdit akkorngænne, inuкajuituble erкânut aularpoк, iglugasæksoarnut Efremik attilingnut; tagvane piniarveкarlune illinniartine illagællugit.
55 Jûdille aularviksiorvingat кaglilerpoк, unuktullo Jerusalemut majoralerput tamattoma erкânit, aularviksiorvioкârtinnago, sujungaitijomavlutik.
56 Tagvane nangerdlutiglo Jêsuse apperкutigivât oкarкattigêklutiglo kattimaviksoarme: Kanoк issumavisê, uvloкsiorvingmut tamattomunga кaingimat.
57 Ajoкertuijoкsuillo Farisêerillo perкojaкartitsilauкput: кaujimajoкarpat nanêninganik, кaujititserкovlugo; tigujomagamitsuk.

KAPITEL XII.

Kristusib mingoartauninganik Betâniame. Jerusalemut itterninganik. Nippemik кilangmit. Jêsusib oкâlaninginik kingorlerpânik inugiartoкsoarnut.

UVLUT pingasujortut aularviksiorviub sivorngagut Jêsuse Betâniamut tikkipoк, Lazarusib toккolauкtub Jêsusib ômartitangata toккungajunit najugânut.
2 Tagvane nerкiksaliorutivât unnungme, Martalo kivgartorpoк; Lazarusible tâpkoa illagivait iksivaкattingit nerrimârvingme.
3 Tagva Marîab mingoarut illaкangitoк pivianartoк tiguvâ, Jêsusiblo ittigangit mingoarpait, allarterlugillo ittigangit nujarminut; iglole tættælerpoк mingoarutib tippitsiaringninganik.
4 Tagva illinniartingita illangat, Jûdase Issariot, Simonib erninga, kingorngagut pititigilârtanga, oкarpoк:
5 Sôg mingoarut tamanna pissiangolaungikâ кênaujanut 300 inut, aklujut pijaksanginût?
6 Taimagle oкangilaк aklujut issumagijomavlugit; tigliktôgamele, ikpiârsulijaramelo, neksalarmelo tunnergutinik.
7 Tagva Jêsuse oкarpoк: Ullapinasiuk una, tamanna toркolauкpâ uvlormut illuvertauniksamnut.
8 Aklujunik illaкatsainarapse; uvangale najortigitsainangilapsinga.

9 Tagva Jûdit unuktut tussaumalerput, tagvanêngmat; Jêsuselo kissiat каijutigingilât, Lazaruseletauк tækkojomavlugo, ômartilauкtanga toккungajunit.

10 Ajoкertuijorsuille pinasuarput Lazarusetauк toккotsomavlugo.

11 Tâmna pivlugo Jûdit unuktut ailermatta okpilerlutiglo Jêsusemut.

*12 **Uvlub** aipangane inuit unuktut, uvloкsiorvingmut tikkisimajut, tussaramik, Jêsuse каiniarmat Jerusalemut,

13 Palmit кessertutinginik tigusivut, annilerpullo pagreartorlugit, каggudlarlutiglo: Hosianna, nertortaule Nâlekab attingane tikkitoк, attaniojoк Israêleme.

14 Jêsusele siuterкortojomik pititaulerpoк, tâpsomungalo nangmaktauvlune ingergavoк, sorlo iglaksimangmat:

15 Sivôraniarnak, Zionib pannia; ahâk attanît каivoк, nangmaktauvlune siuterкortojub nochanganut.

16 Illinniartingitale tamanna tukkisilaungilât sivorngane; Jêsusele ânanausijaungmat, tagva erкarpât, taimaitomik aglaksimajoкarmat tâpsominga, taimaglo piniarvigilauramitsuk.

17 Inuille illagijangita, Lazaruse annerкolaungmago illuvermit, ômartilugolo toккungajunit, piniarninga nertorpât.

18 Tamanna pivlugo inuit pagreartorpât tussaramik, taimak tattamnartitsilaungmat.

19 Farisêerille ingmingnut oкarput: Tækkovose, sulitsanginapse; ahâk inuit illûnatik mallikpât.

*20 **Grîcheкalauкporletauк** majoralauкtut akkorngænne, tuksiaromavlutik uvloкsiorvingme.

21 Tâpkoa Filippuse, Betsaidamit Galilêamêtomit pijoк, tikkilugo кennuvigivât oкarlutiglo: Nâlegaк, Jêsuse tækkojomadlaralloarpavut.

22 Filippusib tagva Andrêase oкautijartorpâ tamattominga; Filippusiblo Andrêasiblo ama oкautigivâk Jêsusemut.

23 Jêsusible kiovak oкautivlugiglo: Inûb Erningata ânanausijauvia nelliutisimavoк.

24 Ahamarik, ahamarik oкaupapse: Perorsiaksaк Waizen ivjomut каttangikune toккonanelo, kissimêtôlerpoк; toккogunele singailiktaкalerpoк unnuktunik.

25 Inôserminik ivlersijub assiojijomârpâ: inôserminiglo sillaкsoarme tamattomane ivlersingitub inôtsemut nungusuitomut pigênarniarpâ.

26 Kivgartoromajub uvamnik, malliklinga; najukamnelo kivgara tagvanêtsomarivoк. Atâtamalo uvamnik kivgartorniartoк nertoromârpâ.

27 Mânna tarniga kiksarpoк. Sumiglo oкarlangâ? (imâk:) Atâtak stundemit tamattomangat piulingâ? tamannale pivlugo stundemut tamattomunga tikkipunga.

28 Atâtak, attît ânanausileruk! Tagva nippe кilangmit pivoк: Ananausilauкpara, amalo ânanausijomagivara.
29 Tagva inuit nangerdlutik nâlektut oкarput: Kallilerpoк. Assingit oкarput: Engelib oкarкattigivâ.
30 Jêsusib kiovait oкautivlugillo: Nippe tâmna pivlunga pilaungitoк, pivlusele.
31 Mânna sillaкsoarmiut erкârtortaunermut tikkitaulerput, mânna sillaкsûb tamattoma attaninga annititauniarpoк.
32 Uvangalo кangattartitauniaruma nunamit, illûnaita amuaromavakka uvamnut.
33 Taimagle oкarpoк tukkisititsilune toккoniarnerme illusinganik.
34 Tagva inuit kiovât: Perкojanit tussarpogut Kristuse issoкangitomut-itsainarmat. Kanorlo oкarкêt: Inûb Erninga кangattartitaujariaкarpoк. Inûb Erninga tâmna kinauvâ?
35 Tagva Jêsusib oкautivait: Kaumajub sulle annikitomik najorniarpâse. Arvertaritse, кaumajomik najorteкartilluse, târtomut tikkitaulerкonnase. Tâкtome arvertartoк кaujimangilaк namut ainerminik.
36 Kaumajoк okpervigisiuk, najorteкartilluse tâpsominga, кittorngaulerкovluse кaumajomut.
*37 **Taimak** Jêsuse oкâlavoк, aularlunelo ijeriartorlunelo tâpkonangat. Taimaglo tattamnartitsigalloarmat tækkoænne, okpervigingilâllônêt.
38 Nellautaijub Jêsaiasib oкausingit nellautsilerкovlugit, oкarmat: Nâlegaк, kia oкâlanivut okperivagît? kimullo Nâlekab tallinga saккertitauvâ?
39 Tamanna pivlugo okperungnalaungilat; Jesaiase ama oкarmat:
40 Tâpsoma takpêtipait ijingit, mangaitilugillo ômatingit; ijimingnut tækkoкonnagit, ômatimingnullo tukkiserкonnagit; sâgiarкonnagillo ikajortaujungnarlutik uvamnut.
41 Taimak Jesaiase oкalauкpoк, ânanauninga tækkogamiuk oкâlatigigamiuglo.
42 Angajoкâlle unuktut okpervigigalloarpât; Farisêerille pivlugit kigliutjingilat tamattominga, avitaujomanatik kattimavingmit.
43 Nertortaunek inungnut ivlerinersarigamitsuk nertortaunermingnit Gûdemut.
*44 **Jêsusele** кaggudlarpoк oкarlunelo: Uvamnut okpertoк uvamnuinaк okpingilaк, tâpsomungale tilliklertomut uvamnik.
45 Uvamniglo tautuktub tâmna tautukpâ tilliklertoк uvamnik.
46 Kaumajôvlunga sillaкsoarmut tamattomunga tikkipunga, uvamnut okpertoк târtome-erкonnago.

47 Okausimniglo tussartok okperanelo, erkartorniangilara; tikkisimanginama, sillaksoarmiut erkartoriartorlugit, sillaksoarmiulle piulijaukovlugit uvamnut.
48 Uvamnik nachojok illalioranelo okautsimnik, tâmna pekalerêrpok erkartortiminik; okautsit okauserilauktama, tamakkoa erkartoromarpât uvlut naggatiksangænne.
49 Uvamnik okalaunginama; Atâtable tillijima perkojamik tunitjivigilaukpânga piniaræksamnik okauserijæksamniglo.
50 Kaujimavungalo perkojanga inôgutaungmat nungusuitok. Taimaimat okauserijakka taimak okauserivakka, sorlo Atâtab okautilaungmanga.

KAPITEL XIII.

Jêsusib illinniartime ittiganginik ubvarninganik. Naglingnermik perkojininganik. Jûdasib pititsinasuarninganik. Pêtrusib missialârninganik.

AULARVIKSIORVIUBLE sivorngane, Jêsuse tukkisigame, aularviksane sillaksoarmit tamattomangat Atâtamut nelliutisimangmat, sorlo pine sillaksoarmêtut nagligilauramigit, taimak naggatiksaminut tikkidlune nagligivait.
2 Unuksiumiglo nerrijarêramik, (Sâtanasib Jûdase Issariot Simonib erninga ômamiutekartilerêrmago pititsijomanermik tâpsominga,)
3 Jêsuselo kaujimagame, tunitjiviogame tamainik aggangminut Atâtamut, Gûdemillo pilaurame, Gûdemullo ainiarame;
4 Nerrimârnermit nikkovipok, anorânnelo pêrpait, sailitamiglo tigusivok attilugolo.
5 Kingorngagut immermik kovisivok ubvarvingmut, illinniartullo ittigangit ubvalerpait, allarterlugillo sailitamut attortaminut.
6 Tagva Simon Pêtruse tikkilerpâ; tâpsomalo okautivâ: Nâlegak, igvit ittigakka ubvaræksarivigît?
7 Jêsusib kiovâ okautivlugolo: Sumik piniarama, kaujimangilatit mânna; kingorngagulle tukkisilârpat.
8 Tagva Pêtrusib okautivâ: Ittigakka ubvaræksaritsangilattit. Jêsusib kiovâ: Ubvarniangikupkit, illangiutekattiginiangilarma.
9 Simonib Pêtrusib okautivâ: Nâlegak ittigakka kissêtaungitok, aggakkalole, niakorało!
10 Jêsusib okautivâ: Ubvarsimajok ittikkat assiænnik ubvariakangilak, epkêjarsimavorle illûnâne. Epkêjarsimavoselo, illunaseungitorle.

11 Pititigilârtane кaujimatsiaramiuk; tamanna pivlugo oкarpoк: Epкêjarsimavose illûnaseungitorle.

*12 **Ittigangille** ubvarêramigit, anorâminik tigusivoк ingilermilunelo, amalo oкautivait: Pinialaungnimnik illipsingnut кaujimavisê?

13 Ajoкertuijomik Nâlekamiglo taivapsinga, nellâgullo oкarpose; tâmnaugama.

14 Tamanna pivlugo uvanga, Nâlekapse ajoкertortipselo ittikkase ubvalaurapkit, taimak illipsetauк ittikapsingnik ubvartigêktuksaugivose.

15 Igsaræksamik tunnitsivigilauкpapse, piniarкovluse, sorlo piniarvigilaurapse.

16 Ahamarik, ahamarik oкaupapse: Kivgaк anginersaungilaк angajoкâminit, Apostelelônêt anginersaunginivoк tillijiminit.

17 Tamanna кaujimagupsiuk, pilloridlarpose, piniarutigigupsiuk.

*18 **Illûnapsingnik** oкalungilanga. Nellungilakka annerimalauкtakka. Aglaille nellautsilerкovlugit: Kaккôjaкtorкattima ittikaminut tullerarpânga.

19 Mânna oкautigivara illipsingnut piniarutauкârtinnago; piniarutaujarêrpat, okpilerкovluse uvangaunimnik.

20 Ahamarik, ahamarik oкaupapse: Illaliortoк tilliniartamnik, uvamnik illaliorpoк; uvamnigle illaliortub tillijiga illaliorpâ.

21 Jêsuse taimak oкarêrame, kiksalerpoк anernermigut, kigligiutjilunelo oкarpoк: Ahamarik, ahamarik oкaupapse: Illapse illangata pitilârpânga.

22 Tagva illinniartut ingmingnut tækkonautivut kuksasulerlutiglo, nelitik oкautigingmangâgo.

23 Nerrimârvingmele iksivajoкarpoк illiniartingita illangænnik, Jêsusib sagvianut êgangajomik, Jêsusib nagliktanganik.

24 Tâmna Simonib Pêtrusib ijingmikpâ, kiglisiniarкovlugo, oкautigijanga kinaungmangât,

25 Tâpsoma êgalerdlunelo Jêsusib sagvianut oкautivâ: Nâlegaк, kinauvâ?

26 Jêsuse kiovoк: Tâmnauvoк tamuamik missuksiutijara, tunnitjivigilugolo. Tamualo missukpa tunilâllo Jûdasemut Issariotemut, Simonib erninganut.

27 Tamualo êngmago, Sâtanasib pullavâ. Tagva Jêsusib oкautivâ: Piniartat piniarsâruk!

28 Nerrimârкattingitale nelianiglônêt кaujimajoкangilaк, suna pivlugo taimak oкautingmangâgo.

29 Illangit issumavut, Jûdase pôksalijarmat, Jêsusib oкautingmago imâк: Pisiniarit ajortaptingnik uvloкsiorvingmut! ubvalo, tnnnijerкovlugo aklujunut sumik.

30 Tagvale tamua êjarêramiuk, annisâdlarpoк. Unnuangovorlo.

*31 **Annijarêrmallo**, Jêsuse oкarpoк: Mâna Inub Erninga ânanausijauvoк, Gûdelo ânanausijaugivoк tâpsomane.

32 Gûde ânanausijaugune tâpsomane, Gûdibtauк ânanausiniarivâ ingmine, ânanausisârpâlo.

33 Kittorngârsukka, sulle annikitomik najorniarpapse. Kenneromârpapsinga; sorlolo Jûdinut oкalaurama: Aiviginiartamnut tikkitsungnangilase.

34 Mânnalo oкautivapse: Perкojaкtâmik tunitjivigivapse, nagliktigêrкovluse, sorlo nagligilaurapse, nagliktigêlerкovluse.

35 Tamattomunga illûnatik illitarsiniarput, illinniartigigapse, nagliktigêkupse.

*36 **Simonib** Pêtrusib oкautivâ: Nâlegaк, namut ainiarкêt? Jêsusib kiovâ. Aiviginiartamnut tamattomane, malligungnangilarma; kingorngagulle malligomârparma.

37 Pêtrusib kiovâ: Nâlegaк, sôg tamattomane malligungnangilagît? inôsera tunnijomavara pivlutit!

38 Jêsusib kiovâ: Inôtsît pivlunga tunninajarpiûk? Ahamarik, ahamarik oкaupagit; Angutaunek niplerniangilaк, pingasuertorlunga missiarutaukârtinnanga illingnut.

KAPITEL XIV.

Jêsusib oкâlaninginik illinniartiminut ainiarnine Atâtamut, tuksiarnerlo; Anernerlo manigoïjoк pivlugit.

ILLINNIARTIMINULLO oкarpoк: Omatise коaкsânganiaratik! Gûde okpervigisiuk, uvangalo okpervigisinga!

2 Atâtama iglungane igluksaкarpoк unuktunik. Taimainajangipat, oкautiginajalauкpara illipsingnut. (Mânnale) ainiarpunga inniksalioriartorluse.

3 Ainiarumalônêt inniksalioriartorluse, utteromagivunga, ailuselo uvamnut, tagvanêrкovluse najugamne.

4 Aiviksaralo каujimavasse, apкullo каujimagivasse.

5 Tômasib oкautivâ: Nâlegaк каujimangilagut aiviksarnik, каnorlo apкut каujimajungnarpitigô?

6 Jêsusib oкautivâ: Apкutauvunga miksекârniovlungalo inôgutauvlungalo; Atâtamut pijoкangilaк, uvapкut kissiane.

7 Illitarigupsinga, Atâtaga illitarinajarivasse. Mânnamillo illitarivasse tæкkolauкpasselo.

8 Filippusib oкautivâ; Nâlegaк, Atâta tækkotitsuk uvaptingnut, nâmaksiniarpogut tagva.

9 Jêsusib oкautivâ: Taimak sivitutigijomik najorpapse, illi-

taringilarmalô? Filippuse, uvamnik tautuktub Atâta tautukkivâ. Sôgle окarкêt: Atâta tækkotitsuk uvaptingnut?

10 Okpingilatît, Atâtamnênama, Atâtalo uvamnêngmât? Окautsit окauserijakka illipsingnut uvamnik окauseringilakka, Atâtable uvamne innекartub, tâpsoma piniarnerit piniarnerivait.

11 Okperisinga, Atâtamnênama, Atâtalo uvamnêngmat; sapperupsele, piniarnerit pivlugit okperisinga.

12 Ahamarik, ahamarik окaupapse: Uvamnut okpertub piniarnerit piniarnerijakka piniarutiginiarivait, anginersaniglo tâpkonangat piniarutекarniarpoк. Atâtamut aigama.

13 Sumiglo tuksiarniarupse attimne, piniaromavunga, Atâta nertortauкovlugo ernermigut.

14 Sumik tuksiarniarupse attimne, piniaromavunga.

*15 **Nagligigupsinga**, perкojakka mallingniarsigik.

16 Atâtalo tuksiarvigijomavara, manigoijomik assimnik tunitjivioкovluse, illipsingnêtsainarкovlugo issoкangitomut.

17 Mikseкârnerub Anerninga, sillaкsoarmiut pijungnangitangat; tækkunginamitsuk illitaringinamitsuglo. Illipsele illitarivasse, illagitsainarmase, illipsingnêniarmallo.

18 Illiarsôкojomangilapse, tikkitsomagivapse.

19 Killamiovoк sulle, tagva sillaкsoarmiut tækkoniarungnaerpânga, illipsele tækkoniarivapsinga; inôgama illipselo inôjuksaugivose.

20 Uvlorme taipsomane tukkisiniarpose, Atâtamnênama, illipselo illumnênapse, uvangalo illupsingnênama.

21 Perкojamnik pilik, malliklugillo, tâmnauvoк nagliktoк uvamnik. Uvamnigle nagliktoк nagligijauniarpoк Atâtamnut, uvangalo nagliginiarpara nellojungnaertilugolo uvamnik.

22 Jûdasib окautivâ (Issarioteungitub): Nâlegaк, illingnik nellonarungnaertitsomanît uvaptingnut, sillaкsoarmiunuungitorlo, sunauvâ?

23 Jêsusib kiovâ окautivlugolo: Uvamnik nagliktub окausikka mallingniarpait; Atâtamalo nagliginiarpâ, tikkiniarpavuglo innigijartorlugo.

24 Uvamnigle naglingitub окausikka mallingilait. Окautsillo tussartase pigingilakka, Atâtable tillijima.

25 Tamattominga окarvigilauкpapse, illipsingnêlaurama.

26 Manigoijuble, Anernerub ajunginerub, Atâtama tillijomârtangata attimne, tâpsoma ajoкertorniarpâse tamainik, erкaitiluselo tamainik окauserilauкtamnik illipsingnut.

27 Ullapirsaumik кemmaivigivapse, ullapirsautimnik tunitjivigivapse. Tunitjivigingilapse sillaкsoarmiut tunijiningititut. Omatise коaкsârniaratik erкsiniaratiglo!

28 Tussalauкpose, окautilaurapse: Ainiarpunga tikkiluselo ama. Nagligigupsinga, кuviasugajarpose, окautilaurapse: Atâtamut ainiarpunga; Atâta anginersaungmat uvamnit.

29 Mânnalo окautigilauкpara illipsingnut, tamanna pilerкârtinnago, okpilerкovluse, tamanna pilerpat.
30 Mattoma kingorngane unnuktunik окausекarniarungnaerpunga illipsingnut; sillaкsûb tamattoma attaninga tikkilermat peкaranelo uvamne.
31 Sillaкsoarmiulle tukkisilerкovlugit, Atâta nagligigapko, taimaglo piniarama, sorlo Atâtab perкolaungmanga: nikkovititse ovangallo aularta!

KAPITEL XV.

Kristusemik napârtôjomik Waineliksamik. Naglingnermik nagliktiktigêngnermiglo. Okpertut ômigijauningœnnik sillaкsoarmiunut.

UVANGA napârtôvunga Waineliksaк idluartoк, Atâtagalo Waineliksatalingmik perorsêvilerijôvoк.
2 Akkerкut uvamnêtut illûnaita paungaкarpangitut pêjarniarpait; illûnaitalo paungaкarpaktut piungininginik pêjaiviginiarpait, paungaкarnersauкovlugit.
3 Illipse mânna sujungaipose окautsit pivlugit, окauserilauкtakka illipsingnut.
4 Illumnêtsainaritse, uvangalo illupsingnêdlunga. Sorlo akkeroк paungaкarungnangimat ingminik, napârtomêtsainangikune Waineliksame; taimainivosetauк, illumnêtsainangikupse.
5 Uvanga napârtôvunga Waineliksaк, illipse akkerôvose. Uvamnêtsainartoк, uvangalo tâpsomanêdlunga, paungaкarniarpoк unuktunik, piginanga piniarungnanginapse sumik.
6 Illumnêtsainangitoк egitauniarpoк akkerкotut, pannersârlunelo, kattitauniarpullo egitaulutiglo ikkomamut, ikkoalajuksauvlutik.
7 Illumnêtsainarupse, окausikkalo illupsingnêtsainarpatta, pijomajapsingnik tuksiarniarpose, tunitsiviolâlapselo.
8 Tamakkutigûna Atâtaga nertortauniarpoк, paungaкarnialerupse unuktunik, illinniarteolerluselo uvamnut.
9 Sorlo Atâtama nagligingmanga, taimaktauк uvanga nagligivapse. Naglingnimnêtsainaritse.
10 Perкojakka mallikupsigik, naglingnimnêtsainarpose, sorlo uvanga Atâtama perкojangit mallikapkit, naglingninganêtsainarlungalo.
*11 **Taimak** окarvigivapse, кuvianarnera illupsingnêtsainarкovlugo, кuviasungniselo nâmaksivalliaкovlugo.
12 Tamædja perкojara, nagliktigêrкovluse, sorlo nagligigapse.

13 Nagligosungnersaujokangilak imaitomit, inôserminik tunnijomit illanârijane pivlugit.
14 Illipse illannârivapse, piniarutjigupse perkojamnik.
15 Mattoma kingorngane okangilanga kivgaugapse; kivgak kaujimangimat angajokâme piniarninginik. Illipsele illanârijimnik tailaukpapse; tamainik Atâtamnit tussalauktamnik, nellojungnaertilaurapse.
16 Annerilaungilapsinga, annerilaukpapsele, issumagivluselo, paungakariartorkovluse, paungakarniselo sokkoserkonnago; Atâta tuksiarvigigupsiuk attimne, tamattominga tunnijerkovlugo illipsingnut.
17 Mattominga perkovapse, nagliktigêrkovluse.
18 Sillaksoarmiut ômigikpasse, kaujimaleritse, ômigerkârmanga illipsingnit.
19 Sillaksoarmiut illagigupsigik, sillaksoarmiut pitik nagliginajarpait; sillaksoarmiulle illaginginapsigik, annerimalaurapsele sillaksoarmiunit: tamanna pivlugo sillaksoarmiut ômigivâse.
20 Okausera erkarisiuk okauserilauktara illipsingnut: Kivgak anginersaungilak angajokâminit. Unangmilauruninga, unangminiarivâse; okausikka mallilaurunigit, okausise mallingniarivait.
21 Tamakkoningale tamainik piniarvigijomârpâse attera pivlugo; illitaringinamitsuk tillijiga.
22 Tikkilaungikuma, tamattominga okautijartorlugit, ajornekarajangilat; mânnale passijaujungnaerutiksarsijungnangilat ajornitik pivlugit.
23 Uvamnik ômisuktub Atâtaga ômigigivâ.
24 Piniarnerit piniarnerilaungikupkit, assima piniarnerilaungitangit, ajornekarajangilat; mânnale tækkolaralloaramigit, tamamnuk ômigivâtiguk, uvangalo Atâtagalo.
25 Okautsille nellautsilerkovlugit aglaksimajut perkojingine: Pitjutekaratik ômigivânga.
26 Mannigoijorle tikkitsomârpat, tillijomârtara illipsingnut Atâtamit, miksekârnerub anerninga, Atâtamit annijok: tâmna kigligiutsiniarpok uvamnik.
27 Illipselo kigligiutsiniarivose; pigiarnermit najulaurapsinga.

KAPITEL XVI.

Anernerub ajunginerub piniarninganik. Tækkôtilârnermik killamik. Tuksiarnermik Jêsusib attingane.

TAMATTOMINGA okautilaukpapse sinnaungajutekalerkonnase.

2 Illagêngnermingnit avitsomârpâse. Nelliutijomârporle тоkkotsijut illipsingnik issumaкarvingat, tamattomunga Gûde kivgartorasugilugo.
3 Taimailiorvigijomârpâse, Atâtagalônêt uvangalônêt illitaringinamittiguk.
4 Tamattominga oкautilauкpapse, nelliutikpat erкailerкovluse oкautigilauкtamnik illipsingnut. Tamattominga pigiarnermit oкautilaungilapse najulaurapse.
5 Mânnale tillijimnut ainiarpunga; appersortoкangilarlo akkunapsingne: Namungarniarкêt?
6 Taimagle oкautilaurapse, ômatise kiksarnermik illumertaulerput.
7 Miksеkârtomigle oкautivapse: Idluarpoк illipsingnut, ainiarama. Ainiangikuma, mannigorniktub tikkiniangimase. Ainiarumale, tillijomavara illipsingnut.
8 Tikkikunelo, sillaкsoarmiut tukkisitiniarpait ajornermik, idluarnermiglo, erкartuinermiglo.
9 Ajornек pivlugo, okperlungimatta uvamnut;
10 Idluarnerle pivlugo, Atâtamut ainiarama, tækkoniarungnaerapsingalo.
11 Erкartuinек pivlugo, sillaкsûb mattoma attaninga erкartortaungmat.
12 Sulle unuktunik oкausiksaкarpunga illipsingnut, mânnale tussarlugit sapperpasse.
13 Ipsomale, miksеkârnerub anerningata, tikkikune, miksеkârnernut tamainut tessiorniarpâse. Ingminik oкâlanianginame; tussartaminigle oкautjiniarpoк, pijomârtomiglo oкautiniarpâse.
14 Tâpsoma ânanausiniarpânga, pimnit tigusiniarame oкautigilugolo illipsingnut.
15 Tamaita Atâtab pigijangit pigivakka. Tamanna pivlugo oкautivapse: Pimnit tigusiniarpoк oкautigilugolo illipsingnut.
16 Killamik tækkoniarungnaerpapsinga; amalo кillamik tækkoniarivapsinga; Atâtamut ainiarama.
17 Tagva illinniartingita illangit oкarкattigêkput: Sunauvât oкausingit, oкautingmattigut: Killamik tækkoniarungnaerpapsinga amalo кillamik tækkoniarivapsinga, Atâtamullo ainiarama?
18 Tagva oкarput: Sunauvâ oкarninga: Killamîk? oкausingit nellovavut.
19 Tagva Jêsuse mallugosulerpoк, apperijomangmatsuk, oкautivaillo: Tamattominga appersortigêkpose, oкalaurama: Killamik tækkoniarungnaerpapsinga, amalo кillamik tækkoniarivapsinga.
20 Ahamarik, ahamarik oкaupapse: Kealuselo ogguarniar-

pose sillaksoarmiulle kuviasudlarniarput. Illipsele kiksadlarniarpose; kiksarnisele ablatsângorniarivok kuviasungnermut.

21 Arnak ernisukkune, kiksarnekarpok, stundinga tikkisimangmat; nutarârsugle erniarijarêruniuk, kappiasungnerilauktane issumagijungnaerpâ, kuviasungnek pivlugo, inuk sillaksoarmut erniangongmat.

22 Illipselo kiksarnekarivose mânna; tækkojomagivapsele, ômatiselo kuviasudlarniarput, kuviasungnipsingniglo aksârniktokartuksaungilak illipsingnit.

23 Uvlormelo taipsomane apperiniangilapsinga sumik. Ahamarik, ahamarik okaupapse: Atâta tuksiarvigigupsiuk sumik attimne, tunnitjiviginiarpâse tamattominga.

24 Mânna tikkilugo tuksialaungilase sumik attimne. Tuksiaritse, tigusiniarpose tagva, kuviasungnise nâmakserkovlugo.

25 Taimak okautilaukpapse adsiujutigut; nelliutijomârporle adsiujutigut okâlajungnaerviginiartara illipsingnut, tukkisinartomigle okautiniarpapse Atâtamnik.

26 Uvlorme taipsomane tuksiarniarpose attimne. Okautingilapselo, Atâta tuksiarvigijomavlugo pivluse;

27 Nangminek Atâtab nagligingmasse, nagligigapsinga, okperluselo, Gûdemit pilaurama.

28 Atâtamit annilaukpunga, pilungalo sillaksoarmut; amalo sillaksoak kemangniarpara, Atâtamullo ailunga.

29 Illinniartingita okautivât: Ahâk mânna tukkisinartomik okâlavotit, adsiujomiglo okausekarnak.

30 Mânna kaujimavogut, tamaita nellunginangne, apperijaujariakarungnaerlutit. Tamanna pivlugo okperpogut, Gûdemit annilauravit.

31 Jêsusib kiovait: Mânna okperpose.

32 Ahâk stunde nelliutiniarpok, nelliutijarêrporlo siamarviksase, attunit ingmikoartiluse, kissimautilungalo; kissimaungilangale, Atâtab najormanga.

33 Tamattominga okautilaukpapse, ullapirsautekarkovluse uvamne. Sillaksoarme kappiasungnekarpose; mannigoritsele, sillaksoak sâlagivara.

KAPITEL XVII.

Kristusib ajokertuinerojipta tuksiarninganik, nangminek pivlune, illinniartinelo, illagêktitanelo pivlugit.

TAIMAK Jêsuse okarame, kilangmut ârlorpok okarlunelo: Atâtak, stunde tikkisimavok ânanausivît Ernernik, Ernernut ânanausijaukovlutittauk.

2 Sorlo pitsartunermik tunitjivigigangne uviningnut tamainut, inôtsemik nungusuitomik tunnijerkovlugo illûnainut, tunijarnut tâpsomunga.

3 Tamadjauvorle inôgut nungusuitok: illitarsilune illingnik, kissivît nellâgut Gudiogavit, tillilauktarniglo Jêsuse Kristusemik.

4 Ananausilaukpagit nuname, piniarnerlo nâmaksilaukpara piniarutaukolauktat uvamnut.

5 Mânnalo ânanausilaunga, Atâtak, illingne, ânanaunermut illingnêdlunga pigilauktamnut sillaksoakarkârtinnago.

6 Atternik nellojungnaertilaukpakka inuit tunnilauktattit uvamnut sillaksoarmiunit. Pigilaukpattit, uvamnullo tunnilaukpattit, okautsitillo mallilaukpait.

7 Mânnale kaujimavut, tamaita tunnilauktatit uvamnut illingnit pingmatta.

8 Okautsille tunnilauktatit uvamnut, tunnilaukpakka tâpkonunga; illaliulaukpaillo, nellâgullo illitarsilutik, illingnit annilaurama, okpilerlutiglo, tillilauramga.

9 Tuksiutivakka, sillaksoarmiullo tuksiutinnagit, tâpkoale tunilauktatit uvamnut; pigigangne.

10 Tamaitalo pigijakka pigivattit, pigijattillo pigivakka, tâpkonanelo ânanausijauvunga.

11 Sillaksoarmêtsungnaerpungalo, tâpkoale sillaksoarmêput, uvangalo illingnut kaivunga. Hailigeojok Atâtak, atternêtsainartikit tunijatit uvamnut, attausiokovlugit sorlo uvaguk.

12 Najulaurapkit sillaksoarme, atternêtitsainarpakka. Tunijatit uvamnut saputilaukpakka; assiojokangilarlo tâpkonangat, kittorngak assiojok kissime, aglait nellautsilerkovlugit.

13 Mânnale kaivunga illingnut, taimaglo okarpunga sillaksoarmêdlunga, kuvianarnimnik illumiutekarkovlugit nâmaktomik.

14 Okautsitit tunnilaukpakka tâpkonunga, sillaksoarmiullo ômigivait; illagingimattigik, sorlo uvanga sillaksoarmiut illaginginapkittauk.

15 Tuksiangilanga nûtserkovlutit tâpkoninga sillaksoarmit, sapputserkovlutille tâpkoninga idluitunit.

16 Sillaksoarmiut illagingilait, sorlo uvanga sillaksoarmiut illaginginapkittauk.

17 Ivjornaitikit miksekârnerne; okautsitit miksekârtôvut.

18 Sorlo sillaksoarmut tillilauramga, taimaktauk tilligivakka sillaksoarmut.

19 Tâpkoa pivlugit ivjornailivunga, tâpkoatauk ivjornailerkovlugit miksekârnerme.

20 Tâpkoa kissêta tuksiutingilakka, tâpkoatauk okausinginut okperomârtut uvamnut.

21 Illûnaita attausiolerkovlugit, sorlo igvit Atâtak illumnê-

navit uvangalo illungnênama, tâpkoatauк illuptingne attausiolerкovlugit, sillaкsoarmiut okpilerкovlugit, tillilauramga.
22 Ananaunerlo tunnilauкpara tâpkonunga, tunnilauкtat uvamnut, attausiolerкovlugit, sorlo uvaguk attausiogamnuk,
23 Tâpkonanêdlunga, igvillo uvamnêdlutit; attausemarioler-кovlugit, sillaкsoarmiullo illitarsilerкovlugit, tillilauramga, nagligigangnelo, sorlo nagligigamga.
24 Atâtak pijomavunga, najugamne tâpkoatauк uvamnêкovlugit, tunilauкtatit uvamnut, ananaunimnik tunilauкtarnik uvamnut tækkoкovlugit; nagligilauramga sillaкsoaк tunganilijauкârtinnago.
25 Idluartoк Atâtak, sillaкsoarmiut illitaringilâtit; uvangale illitarivagit, tâpkoalo illitarsivut, tillilauramga.
26 Nellojungnaertilauкpakkalo atternik, nellojungnaertitsomavakkalo; nagligutsit, nægligutigijat uvamnik, illunginêкovlugo, uvangalo illunginêdlunga.

KAPITEL XVIII.

Kristusib tigujauninganik perorsêvingme. Kiglisiniartauninganik ajoкertuijoкsoarmut. Pêtrusib missiarninganik. Jêsusib kiglisinniartauninganik Pilatusemut.

JÊSUSE taimak oкarêrame, illinniartine illagællugit anivlunelo aularpoк kôb Kidronib, akkianut; tagva perorsêveкarpoк, tagvunga Jêsuse illinniartingillo itterput.
2 Jûdasible pititiginiartangata tamanna nellunginivâ; Jêsuse illinniartingillo tagvane kattimaкattarmatta.
3 Jûdasib sorsuktuksat, ajoкertuijorsuillo Farisêerillo kivgangit illasearileramigit, tagvunga кaivoк, nennerutsoalijarlutik, nenneroalijalarmiglo, sakkolijalarmiglo.
4 Jêsusible tamaita piniarviolârnine кaujimagamigit, annilerpoк oкautivaillo: Kina кennerpisiûk?
5 Kiovât: Jêsuse Nazaremioк. Jêsusib oкautivait: Uvangauvunga. Jûdasible pititiginiartangata illagivait.
6 Jêsusible oкautingmagit: Uvangauvunga; kingorpiosârdlutik nunamut niverput.
7 Tagva ama aperivait: Kina кennerpisiûk? Oкarpulle: Jêsuse Nazaremioк.
8 Jêsusib kiovait: Oкautilauкpapse uvangaugama. Kennerupsingale, ukkua aularlit.
9 Oкautsit nellautsilerкovlugit oкauserilauкtangit: Uvamnut tunnilauкtavit nellianik assiojoкangilanga.
10 Tagva Simonib Pêtrusib saviksoalijarame, tâmna amuvâ,

ajoкertuijorsûblo kivganga ullimavlugo, siutâ tallerpia nakkappâ. Kivgarlo tâmna Malchusemik attekarpoк.

11 Tagva Jêsusib Pêtruse oкautivâ: Saviksuit kênailitanganut pôleruk! Ermgusiârsûb, Atâtama tunnijangata uvamnut, immanga immeræksaringilarâ?

*12 **Sorsuktuksalle,** angajoкâкsoangatalo, Jûdillo kivgangita Jêsuse tiguvât кellaksulâllo.

13 Sivorlermiglo Hannasemut aularuterкârpât, Kaifasib, jâreme tamattomane ajoкertuinerojub sakkinganut.

14 Kaifasele tâmnauvoк Jûdinut oкalauкtoк, nakkornersaungmat, inuk attauseк toккotauкpat inuit pivlugit.

*15 **Simonible** Pêtrusib Jêsuse mallikpâ, illinniartublo, tâpsoma assiata. Illinniartoк tâmna ajoкertuijoкsûb illitarijanga, Jêsuselo illagilugo itterpoк ajoкertuijorsûb igloкsoanganut.

16 Pêtruselo upkuab sillatâne nangerpoк. Tagva illinniartoк (Pêtrusib) assia, ajoкertuijorsûb illitarijanga annilerpoк, arnarlo upkuamik udjertortoк oкarкattigivâ, Pêtruselo ittertipâ.

17 Tagva arnab, upkuab udjertortingata, Pêtruse oкautivâ: Inûb tâpsoma illinniartingit illagingilattît? Oкarpoк: Illagingilakka.

18 Kivgallo nangerdlutik ikkomamik ikkitsilauкput, itjilildarmat, kitjaкejârlutiglo. Pêtrusible nangerкattigivait, kitjaкejârlunelo.

*19 **Ajoкertuijorsûble** Jêsuse appersorpâ illinniartingit pivlugit, ajoкertûsingillo pivlugit.

20 Jêsusib kiovâ: Agviartaunanga tussarnartomik oкâlalauкpunga sillaкsoarmiunut. Illinniarvingnelo kattimaviksoarmelo ajoкertuilauкpunga, Jûdit illûnatik kattimavingænne, oкâlalaungnangalo sumik sagvangitome.

21 Sôg tamattominga appersorpingâ? Ipkoa appersukit tussalauкtut oкâlautigilauкtamnik tâpkonunga; ahâk, taipkoa кaujimavut oкauserilauкtamnik.

22 Taimagle oкartillugo, kivgat tagvane nangertut illangata Jêsuse erкsârpâ oкarlunelo: Ajoкertuijorsoaк taimak kiojæksariviûk?

23 Jêsusib kiovâ: Idluitomik oкaruma, nellunailiuk ajormat; idluartomigle oкaruma, sôg erкsârpingâ?

24 Hannasiblo кellaksorsimatillugo tillikliutigivâ ajoкertuijoкsoarmut Kaifasemut.

*25 **Simon** Pêtrusele nangerpoк kitjaкejârlunelo. Tagva oкautivât: Illinniartingit illagingilattît? Missiarporle oкarlunelo: Illagingilakka.

26 Ajoкertuijorsûb kivgangita illangata, illaliub tâpsominga, Pêtrusib ullimalauкtanganik siutingagut, oкautiva: Perorsêγingme illagigangne tækkolaungilagit?

27 Tagva Pêtruse ama missiarivoк; tagvainarlo angutaunek niplerpoк.

*28 **Tagva** Jêsuse aularutivât Kaifasemit iglub kiglisiniarviub sânganut. Uvlângovorlo. Kiglisiniarvingmullo ittingilat, ivjornaromanatik, saugârsugle aularviksiorutiksaк nerrijomavlugo.

29 Tagva Pilatusib annivigivait, oкautivlugillo: Sumîk inungmut ômunga passitiksaкarкisê?

30 Kiovât oкautivlugolo: Una idluitullijeongipat, unnertujutiginajangilavut illingnut.

31 Tagva Pilatusib oкautivait: Tagva illipse tigusiuk, erкartorlugolo perкojat pigijase malliklugit. Tagva Jûdit oкautivât: Toккotsijuksaungilagut kimik.

32 (Jêsusib oкausingit nellautsilerкovlugit, oкauserilauktangit, tukkisititsigame toккoniksame illusinganik.)

33 Tagva Pilatuse ama itterivoк kiglisiniarvingmut, Jêsuselo каiкovâ oкautivlugolo: Jûdit attanerivâtît.

34 Jêsusib kiovâ: Illingnik tamattominga oкarкêt? assivîllônêt tamattominga oкautilaukâtît uvamnîk?

35 Pilatusib kiovâ: Jûdiovêk? Inuкattivît ajoкertuijorsuillo unertûtigilaukpâtit uvamnut. Sumîk pinialaukêt?

36 Jêsuse kiovoк: Nâlegauviga sillaкsoarmit tamattomangat pingilaк. Nâlegauviga sillaкsoarmit tamattomangat pikpat, kivgama sorsugutiginajarpât, Jûdinut unnertûtigijauкonnanga; mânnale nâlegauviga tamattomangat pingilaк.

37 Tagva Pilatusib oкautivâ: Taimaimat attaniogalloarкêt? Jêsusib kiovâ: Nellâgut oкarpotit, attaniovunga. Tamanna pivlugo erniangovunga sillaкsoarmullo tikkilunga, kigligiutjerкovlunga miksекârnermik. Miksекârnermit pijub nippiga tussarpâ.

38 Pilatusib oкautivâ: Miksекârneк sunauvâ? Taimaglo oкarêrame, Jûdit annivigivait, oкautivlugillo: Passitiksarsingilanga tâpsomane.

39 Illuseкarposele imaitomik, aularviksiorviolerangat, parngnanaersimatjat illangænnik aularкojivaklunga; mânna Jûdit attaningænnik aularкojerкovisingâ?

40 Tagva ama illûnamatsiatik nipperкortovlutik oкarput: Tâpsomingaungitoк, Barrabasemigle Barrabasele inuartôvoк.

KAPITEL XIX.

Kristusib issaкajauninganik, niaкôsertauninganiglo, kikkiaktortauninganiglo, toккoninganiglo, illijartortauninganiglo.

TAGVA Pilatusib Jêsuse tiguvâ, issaкâjauкolâllo.

2 Sorsuktuksallo orpingnik kakkilautilingnik pergaivut, illivlugolo niaĸoanut, ulliksoarmiglo aupaluktamik kappitipât,
3 Oĸarlutiglo: Salutitaulerit, Jûdit attaningat! erĸsârpâllo.
4 Tagva Pilatusib annivigigivait, oĸautivlugillo: Ahâk annitipara illipsingnut, tukkisilerĸovluse, passitiksarsinginama tâpsomane.
5 Tagva Jêsuse annilerpoĸ, niaĸôtelijarlune orpingnik kakkilautilingnik, annorâlijalarmelo aupaluktamik. Tâpsomalo oĸautivait: Tækkotitse, inuk una!
6 Ajoĸertuijorsuillo kivgallo tækkogamitsuk, ĸaggudlalerput oĸarlutiglo: Kikkiaktoruk, kikkiaktoruk senningajolingmut. Pilatusib oĸautivait: Illipse tigusiuk kikkiaktorlugolo, passitiksarsinginama tâpsomane.
7 Jûdit kiovait: Perĸojaĸarpogut, perĸojarlo tâmna malliklugo toĸĸotæksauvoĸ; ingminik erniotingmat Gûdemut.
*8 **Pilatusib** oĸausek tamanna tussaramiuk, sivôranersaulerpoĸ.
9 Amalo kiglisiniarvingmut itterivoĸ, Jêsusemullo oĸarlune: Nakit pivêt? Jêsusible kiungilâ.
10 Tagva Pilatusib oĸautivâ: Kiojomangilarmâ? Kaujimangilatît, pitsartuneĸarama, kikkiaktorlutit senningajolingmut, pitsartuneĸaramalo aularĸolutît?
11 Jêsusib kiovâ: Pitsartuneĸarajangilatit uvamnut pângat tunnitjiviongikuvit tamattominga; tamanna pivlugo uvamnik pititsijoĸ illingnut, ajortoĸarnersauvoĸ.
12 Mattomangat Pilatuse pinasuarpoĸ aularĸojomavlugo. Jûdille ĸaggudlarput oĸarlutiglo: Una aularĸogungne, attaniviksûb illanâriniatsangilâtit! Ingminik attaniotitoĸ attaniviksoarmut akkerartormat.
13 Pilatusib oĸausek tamanna tussaramiuk, Jêsuse annitipâ, ingidlunelo kiglisiniarviub iksivautanganut, tagvunga (igloĸsûb sânganut), Ebrêeritut Gabbatemik, imaipoĸ: ujarĸanik netsitelingmik taijamut.
14 (Uvlorle opalungaijaiviksauvoĸ aularviksiorvingmut, stundelo pingasojortôlerpoĸ.) Jûdinullo oĸarpoĸ: Ahâk tagga attanise!
15 Kaggudlarpulle: Pêruk, pêrung-una! kikkiaktoruk senningajolingmut! Pilatusib oĸautivait: Attanise kikkiaksoræksarivigô senningajolingmût? Ajoĸertuijorsuit kiovut: Attaneĸangilagut attaniviksûb assianik.
*16 **Tagva** unnertûtigilerpâ kikkiaktortauĸovlugo senningajolingmut. Jêsusele tiguvât aularutilâllo.
17 Kikkiaktortauviksanelo erĸsukpâ aularlunelo tagvunga niaĸovinertalingmik, Ebrêeritut Golgatamik taijamut.
18 Tagvane kikkiaktorpât senningajolingmut, assîgiglo magguk avatânut, Jêsusele akkuliudlugo.

19 Pilatusele aglangnik кollimiutæksanginik aglakpoк, nippitilugillo senningajolingmut; tâpkoa imaitunik aglaggit: Jêsuse Nazaremioк, Jûdit Attaningat.

20 Kollimiutat tâpkoa Jûdit unnuktut attuarpait, Jêsusib senningajolingmut kikkiaktortauvinga iglugasæksoarnut кanningmat. Aglaksimavullo Ebrêeritut, Grîchitullo Lataineritullo.

21 Tagva Jûdit ajoкertuijorsoangit Pilatusemut oкarput: Aglangnak: Jûdit attaningænnik; imâgle: oкalaungmat: Jûdit attanerivânga.

22 Pilâtusib kiovait: Aglalauкtakka aglarêrpakka.

*23 **Sorsuktuksalle** Jêsuse kikkiaktorêramitsuk, annorângit tiguvait, (aviklugillo sittamaulivait, sorsuktuksat illûnatik attunit ivajânginik,) taimaktauк ullinga. Ulligle killoкarane senamalauкpoк pikkangat unnunga tikkidlune.

24 Tagva oкarкattigêlerput: Avingniaratigo una! immerautiginiarlavulle, kia piniarmangâgo; nellautsilerкovlugit aglait imailijut: Annorâkka avilauкpait ingmingnut, ulligalo immerautigilauкpât. Taimailiorput sorsuktuksat.

*25 **Jêsusible** senningajolingata senniane nangerput anânanga, anânangatalo кattangutâ Marîa, Kleofasib nullianga, Marîa Magdalênalo.

26 Jêsusible anânane tækkogamiuk, illinniartorlo nagliktane nangerкattinga, anânane oкautivâ: Arnaк, ahâk, tagga ernît!

27 Kingorngagut illinniartoк oкautivâ: Ahâk, tagga anânat! Stundemillo tamattomangat illinniartub ingminut pitipâ.

*28 **Kingorngagut**, Jêsuse кaujimagame, tamaita nâmaksijarêrmatta, aglait nellautsilerкovlugit, oкarpoк: Kêlerpunga!

29 Imeкtauteкarpoк tagvane sêrnartomik immalingmik. Tâpkoale nipperкumik missuksivut, ajaupiamullo kappomitârlugo, кaninganullo mannivât.

30 Jêsusib sêrnartoк pigamiuk, oкarpoк: Nâmaksivoк! niaкonelo naerpâ, anernangêrdlunelo.

*31 **Ûvlorle** taimna oppallungaijaiviongmat, Jûdit timit seningajolingmêrкonnagit Sabbateotillugo, (Sabbate tâmna angidlarmat,) Pilatuse tuksiarvigivât, tâpkoa niungit navgortauкovlugit, aккartitaulerкovlugillo.

32 Tagva sorsuktuksat tikkilerput, sivorliublo niûgik navgorpakit, aipangatalo kikkiaktortauкattingata.

33 Jêsusele tikkinamitsuk, tækkogamiglo, toккojarêrmat, niûgik navgongilakit,

34 Sorsuktuksalle illangata senneranga angmarpâ кallugiaкsoarmut, tagvainarlo auk immerlo annilerpuk.

35 Tammattomingalo tautuktub kigligiutjutigilauкpâ, kigligiutjiningalo mikseкârtôvoк, tâmnalo кaujimavoк, mikseкârnermik oкarame, okpilerкovluse.

36 Tamannale piniarutaulaukpok, aglait nellautsilerkovlugit: Tâpsoma niûgik navgoræksaringilasse.
37 Amalo aglait assingit imailivut: Tækkojomârput kappilauktamingnik.
*38 **Kingorngagulle** Jôsefib Arimatîamiub, illinniarteojub Jêsusemut (angigutjilunele, Jûdit erksigigamigit), Pilatuse tuksiarvigivâ, perkojaujomavlune Jêsusib timinga akkartilugo. Pilatusiblo perkongmago, kailerpok, akkartilâllo Jêsusib timinga.
39 Nikodêmuselo kailerivok sivorngagut unnuangotillugo Jêsusemut tikkilauktok, kaitsilunelo Mirrinik, Aloêniglo akkutsimajunik, okumailutatitut 100 itut okumaitigijunik.
40 Tagva Jêsusib timinga tiguvâk, immuserdlugolo uvineruksaijanik, mingoarutit illaliudlugit, Jûdit illuversivangningatitut.
41 Tagvanele kikkiaktortauvingane perorsêvekarpok, perorsêvingmelo illuvekarpok nutâmik, illijiviolaungitomik sulle kimik.
42 Tagvunga Jêsuse illijartorpâk, Jûdit opallungaijaivingat pivlugo, illuvek kanningmat.

KAPITEL XX.

Kristusib makkininganik sakkerninganiglo Marîa Magdalênamut, illinniartunullo, Tômasemullo.

WOCHIB uvlungita sivorlerpângænne Marîa Magdalêna tikkilerpok illuvermut tâktillugo sulle, tækkolunelo, ujaraksoak aksakâtitaunermat illuvermit.
2 Tagva akpangerdlune Simon Pêtruse tikkipâ, illinniartublo aipanga Jêsusib nagliktanga, okautivlugiglo: Nâlegak aksârnigarinerpât illuvermit, nellovavullo, namut illingmangâtsuk.
3 Tagva Pêtruse assingalo illinniartok annilerpuk, illuvermullo ailutik.
4 Tamarmiglo akpangerkattigêkpuk, assiatalo illinniartub ingiarpâ, sukkalinersauvlune Pêtrusemit, sivorliovlunelo illuvermut tikkipok.
5 Illuanut itsuarlune uvineruksaijat illimajut tækkovait, itteranele.
6 Tagva Simonib Pêtrusib mallikpâ, illuvermullo itterlune, uvineruksaijallo illimajut tækkovait,
7 Kidjijârnerublo allarutâ, Jêsusib niakoanut tapsiolauktok, uvineruksaijanut illimangitok, ingmigulle immujok, apsimavlune.

8 Tagva illinniartoк (Pêtrusib) assia, tikkerкâlauкtoк illuvermut, itterivoк, tækkolunelo okperpoк.
9 Aglait кaujimanginamigit sulle, toккungajunit makkitsariaкarmat.
10 Tagva illinniartuk aularкattigêlerivuk.
*11 **Mariale** illuviub sângane nangerpoк, кeavlunelo sillatâne. Keagamelo, illuvermut itsuarpoк.
12 Engelîglo magguk, кaккortangnik annorâlîk, iksivajuk tækkovak, attauseк niaкungata inningane, aipangale ittigangita iningænne, Jêsusib timingata illijauvigilauкtangane.
13 Tâpkoalo oкautivâk: Arnaк, sôg кeavît? Oкautivâk: Nâlegara aкsârnigarinerpât, nellovungalo, namut illingmangâtsuk.
14 Taimaglo oкarame, кeviarpoк, Jêsuselo nangertoк tækkovâ, nellovlunelo Jêsuseongmat.
15 Jêsusib oкautivâ: Arnaк, sôg кeavêt? Kina кennerpiûk? Perorsêvilerijeonasugigamiuk, oкautivâ: Nâlegaк, nûlaurungne, oкautilaunga, namut illingmangângne? tagva aijomavara.
16 Jêsusib oкautivâ: Marîa! Tagva кeviarlunelo oкautivâ: Rabbûni; imaipoк: Ajoкertuijoк.
17 Jêsusib oкautivâ: Aktorniarnanga, takpaungarsimanginama sulle Atâtamnut. Ailerille кattangutimnut oкautilugillo: Takpaungarniarpunga Atâtamnut Atâtapsingnullo, Gûdimnut Gûdipsingnullo.
18 Marîa Magdalêna tikkilerpoк, illinniartullo oкautivait: Nâlegaк tækkolauкpara, taimaglo oкautilauкpânga.
*19 **Wochib** uvlungita sivorlerpângata unnulerningane illinniartut kattimatillugit, upkuallo parngnanaersimatillugit, Jûdit erкsigigamigit, Jêsuse tikkipoк, akkorngænnelo nangerpoк, oкautilugillo: Ullapirsauteкaritse!
20 Taimaglo oкarame, agganelo senneranelo кemmergojautipait tâpkonunga. Tagva illinniartut кuviasulerput, Nâlegaк tækkogamitsuk.
21 Tagva Jêsusib ama oкautivait: Ullapirsauteкaritse! Sorlo Atâtab tillilaungmanga, taimak tillivapse.
22 Taimaglo oкarame, supporpait, oкautivlugillo: Arnerneк ajunginек pigilersiuk!
23 Issumagijungnaertase ajorninginit, issumagijaujungnaerneкarput; issumagijungnaerniangitaselo ajorninginit issumagijaujungnaerneкangilat.
*24 **Tômasible**, 12 it illangata, maggoliavinermik taijab illagingilait, Jêsuse tikkitillugo.
25 Tagva illinniartut assingita oкautivât: Nâlegaк tækkolauкpavut. Tâpsomale oкautivait: Aggangine kikkiaktornerit

tækkungikupkit, tikkeralo illingikupko seneranganut, okperijomangilara.

26 Uvlullo sittamaujortut nângmatta, illinniartut ama кammanêlerivut, Tômasiblo illagivait. Jêsuse tikkipoк, upkuat parngnanaersimatillugit, akkorngænnelo nangerpoк oкarlunelo: Ullapirsauteкaritse!

27 Kingorngagut Tômase oкautivâ: Tikkît кaitsuk, aggakkalo tækkolikit; aggaktillo issakkit ovunga, illilugillo sennerкamnut; okpinginaglo, okperille!

28 Tômasib kiovâ oкautivlugolo: Nâlegara Gûdigalo!

29 Jêsusib oкautivâ: Tækkogamga, Tômase, okperpotit. Pilloridlarput tækkolugatik okpertut!

*30 **Tattamnartuttauк** assingit unnuktut Jêsusib pinniarnerivait illinniartime tækkoænne, aglaksimangitut aglangne tamakkonane.

31 Tamakkoale aglaksimavut, okpilerкovluse, Jêsuse Kristuseongmat, Gûdib Erninga; okpernermullo inôseкarкovluse tâpsoma attingane.

KAPITEL XXI.

Jêsusib saкkerninganik illiniartiminut Tibêriasib tessersoangata senniane. Jêsusib, Pêtrusiblo, Johannesiblo oкarкattigêngningat.

MATTOMA kingorngagut Jêsuse saкkerivoк illinniartiminut Tibêriasib tessersoangata senniane. Imailiorlunele saккerpoк.

2 Illagêklutik tagvanêput Simon Pêtruse, Tômaselo maggoliavinermik taijaк, Natanaêlelo, Kanamit Galilêamêtomit pijoк, Zebedêusiblo ernîgik, assîgiglo magguk, illinniartingita illâgik.

3 Simonib Petrusib oкautivait: Nulluarniariartoromavunga. Tâpkoa oкautivât: Tagva illagijomavaptigit. Annilutiglo, umiaкortômut ikkisâdlalerput, unnuamelo tamattomane nulluartitsilungilat.

4 Uvlângolertillugole, Jêsuse sikjame nangerpoк, illinniartullo кaujimangilat Jêsuseongmat.

5 Jêsusib oкautivait: Kittorngat, nerкiksaкangilasê? Tâpkoa kiovât: Ahaila.

6 Tâpsomale oкautivait: Nullutjat ningitisigik umiaкortûb tallerpianut, nagvârniarpose tagva. Tagva ningitipait, amuarungnarungnaerlugillo mingeritjat unnurninginut.

7 Tagva illinniartub, Jêsusib nagliktangata, Pêtruse oкautivâ: Nâlegauvoк. Simonib Pêtrusib tussaramiuk, Nâlegaung-

mat, uvinerкune attilerpâ (annorailaurame), immânullo missikpoк.

8 Illiniartut assingit umiakut кailerput (nuna ungasinginamitsuk ablornernik 200 inik) nullutjallo mingeriaкtaggit amuvait.

9 Nunamulle niuleramik, aumanik illimmajunik tækkovut, кângænnelo mingeritjanik кaккôjamiglo.

10 Jêsusib oкautivait: Kaitsileritse mingeritjanit mânna nulluartitapsingnit.

11 Simon Pêtruse ipperârpoк, nullutjallo amuvait nunamut tættætut mingeritjanik angijunik 153 nik. Taimaglo unnuktigigalloarmatta, nullutjat alliktaungilat.

12 Jêsusib oкautivait: Kaititse nerrimârluselo. Illinniartingitale neliatalônêt apperijariaкangilâ: Kinauvêt? кaujimagamitsuk, Nâlegaungmat.

13 Tagva Jêsusib кaккôjaк tigujartorpâ, tunnilâllo tâpkonunga, taimaktauк mingeritjat.

14 Tamadja pingajuat Jêsusib saкkerlaungningita illiniartiminut, toккungajunit makkiningata kingorngane.

*15 **Nerrijarêramigle,** Jêsusib Simon Pêtruse oкautivâ: Simon, Jônasib erninga, ukkunangat nagliginersarivingâ? Tâpsoma oкautivâ: Ahaila Nâlegaк, nellungilarma nagligigapkit. Oкautivâ: Saugârsukka nerritiniakit.

16 Aipânik oкautivâ: Simon, Jônasib erninga, naligivingâ? Tâpsoma oкautivâ: Ahaila Nâlegaк nellungilarma nagligigapkit. Oкautivâ: Saugakka nerritiniakit.

17 Pingajuangnik oкautivâ: Simon, Jônasib erninga, nagligivingâ? Pêtrusib kiksalerpoк, pingajuangnik oкautingmago: Nagligivingâ? Oкautivâlo: Nâlegaк, tamainik кaujimavotit, nellungilarma nagligigapkit. Jêsusib oкautivâ: Saugakka nerritiniakit.

18 Ahamarik, ahamarik oкaupagit: Innôsungnersautillutit, nangminernik tapserusilauкpotit, arvertarlutillo pijomajarnut; itôleruville, aggaktit issagomârpattit, assivîllo tapseruseromârpâtit, tessiorlutillo pijomangitarnut.

19 Taimagle oкarpoк nellunaijailune, toккub illusingita neliænnut Gûde nertoromârmangâgo. Taimaglo oкarêrame, oкautivâ: Mallinga!

20 Pêtrusele кevialerpoк, illinniartorlo Jêsusib nagliktanga malliktoк tækkovâ, sagvinganullo êgangalauкtoк unnuktome nerrivlutik, oкalauкtorlo: Nâlegaк, illingnik pititsiniartoк kinauvâ?

21 Pêtrusib tâmna tækkogamiuk, Jêsuse oкautivâ: Nâlegaк, unale кanoк illingajuksauvâ?

22 Jêsusib oкautivâ: Pijomaguma tagvanêкovlugo tikkitsiarilunga, erкanangilaк illingnut! Igvit mallinga!

23 Tagva кattangutigêt ingmingnut oкalerput: Illinniartoк una tokkoniangilaк. Jêsusible oкautilaungilâ: Tokkoniangilaк; imâgle: Pijomaguma tagvanêкovlugo tikkitsiarilunga, erкanangilaк illingnut.

*24 **Illinniartoк** tâmnauvoк tamakkoninga kigligiutjijoк, tamakkoalo aglalauкpait. Kaujimavogullo kigligiutjiningit mikseкârtôngmatta.

25 Assingillo unnuktut Jêsusib piniarnerilauкtangit illûnatik kingorlerêklutik aglaktaunajarpatta, sillaкsoarmiut aglangnik aglagutiksaujunik tukkisinajarasugingilakka.

APOSTELIT PINIARNINGIT, LUKASIB AGLAKTANGIT.

KAPITEL I.

Kristusib кilaliarninganik. Matîasib Apostelingortitauninganik.

OKAUTIGIJAKKA sivorlît pijarêralloarpakka, Teôfiluse, tamakkoninga tamainik Jêsusib piniartanginik, tamangnik, piniarlunelo ajoкertuivlunelo.

2 Uvloк taimna кongmuartitauvinga tikkidlugo, Apostelit Anernikut ajunginikut annerijane piniaræksanginik oкautijarêramigit.

3 Aniatitaunerme kingorngane taipkonunga saкkerкattarpoк ômardlune, okpernartut unnuktut piniarlugit, tækkotidlunelo taipkonunga uvlut 40 it nâvlugit, oкarкattigilugillo Gûdib nâlegauvinganik.

*4 **Kattersoramigillo**, perкovait, Jerusalemit aularкonnagit, Atâtable oкautigilauкtanganik utaкkerкovlugit, tussalauкtapsingnik uvamnit, oкarpoк.

5 Johannese baptisilauкpoк immênarmut, illipsele baptitaujomârpose Anernermut ajunginermut, uvlut tamakkoa sivikitomik kingorngatigut.

6 Kattimajulle apperivât oкarlutiglo: Nâlegaк, nelliutome tamattomane Israêlib nâlegauvinga âкigomaviûk?

7 Oкautivaille: Nelliunermik stundemiglônêt кaujijuksaungilase Atâtab ajugaкanginerminut illingatitanganik.

8 Pitsartunermigle pilârpose, Anernerub ajunginerub tikkilârpasse; kigligiutsijigilârpapselo Jerusalemiunut Jûdêamiunullo illûnainut, Samâriamiunullo, sillaкsûblo issua tikkidlugo.

*9 **Taimaglo** oкarêrame, кongmuartitauvoк tækkuksauvlune, nuvujablo nippaкtipâ ijinginit.

10 Killangmullo кongmuartoк tækkunâramitsuk, ahâk, angutik magguk кaккortangnik annorâlîk nangerкattigivakit;

11 Oкartuktauк: Illipse angutit Galilêamiojose, sôg nangerdluse кilangmut ârlorкisê? Jêsuse tâmna, illipsingnit кongmuartitaujoк кilangmut, tikkitsomârivoк, sorlo tækkolaurapsiuk кongmuartillugo кilangmut.

*12 **Jerusalemut** tava utterput кaккamit orкsoкtalingmik taimajomit; tâmna Jerusalemit кannitoк, sivikitomik, sorlo Sabbateme pissuktoкarpangmat.

13 Itteramiglo, iglut кollerpângænnut majorarput tagvanêlerdlutik Pêtruselo, Jakôbuselo, Johanneselo, Andrêaselo Filippuselo, Tômaselo, Bartolomêuselo, Mattêuselo, Jakôbuselo Alfêusib erninga, Simonelo Zelôtes, Jûdaselo Jakôbusib nukkâ.

14 Tâpkoa illûnatik, adsigêktomik issumaкarlutik, illagêtsainarput, кennuvlutiglo tuksiarput, arnat illagilugit, Marîalo Jêsusib anânanga, Jêsusiblo кattangutingit.

*15 **Uvlunelo** taipkonane Pêtruse illinniartut akkorngænnit nikkovipoк, (tagvanele кattimajut 120 olauкput) oкarlunelo:

16 Illipse angutit кattangutigêt, aglait nellautsijariaкalauкput Anernerub ajunginerub oкautigijangit sivorngagut, Dâvidib кanningagut, Jûdase pivlugo, Jêsusemik tigusilauкtut sivorlerijangat.

17 Tâmna uvaptingnut illautitaumalauкpoк, kivgaliarimaкattigilauкpavullo.

18 Taipsoma idluitullinerilauкtame akkinganut perorsêvik pissiangotilauкpâ, ingminiglo кimippoк, кattakkamelo кârpoк, erchavingillo illûnatik annivut.

19 Tamannalo tussaumajauvoк Jerusalemiunut illûnainut; tamanna pivlugo perorsêvik taimna taigivât oкautsimiktut Hakeldamamik, imaipoк: Perorsêvingmik auktalingmik.

20 Aglaksimangmat aglangne imgerutine: Iglunga inuêrutjaulerle, inuкaranelo кammane igloкartomik; ajoкertuivingalo assianut pititaule,

21 Taimak pivlugo angutit illangat najortigitsainalauĸtavut Nâlegaĸ Jêsuse annitillugo ittertillugolo uvaptingne,
22 Johannesib baptisilerninganit uvloĸ ĸongmuartitauvinga uvaptingnit tikkidlugo kigligiutsijeoĸattigijæksarivavut makkiniganik.
23 Magguglo ingmigut pitipakit, Jôsefe Barsabasemik taijaĸ, Justusemik attipsâlik, Mattîaselo.
24 Tuksiarlutiglo oĸarput: Nâlegaĸ, inuit illûnamatsiatik ômatinginik ĸaujimajotit, nellonaeruk, ukkungnangat maggungnit neliaĸ aneringmangangne,
25 Attauseĸ pititaulerĸovlugo kivgaunermik Apostelionermiglo, Jûdasib ĸemmaktanganik, iniminut aingmat.
26 Immerautigilermattikik, Mattîase sâpâ nellaudlugo; Apostelinut 11 inut tâva illautitaulerpoĸ.

KAPITEL II.

Anernerub ajunginerub kovijauninganik Apostelinut Pentekosteme. Pêtrusib oĸâlaninganik.

PENTEKOSTIBLO uvlunga nelliutingmat, illûnatik, adsigêktomik issumaĸarlutik kattimalauĸput.
2 Tagvainarlo sulluksuksoaĸarpoĸ ĸilangmit pijomik, sorlo aĸĸunarsoarmit pilune, iglolo illûnât tâpkoa najortangat tættætauvoĸ mattomunga.
3 Tâpkonungalo saĸĸertoĸarpoĸ ikkomârsutitut ingmikoartitut oĸartitut ĸoblorsimajutitut-itunik, illûnaitalo attunit tupvigilerpait.
4 Illûnatiglo illumertaulerput Anernermik ajunginermik, oĸâladlalerpullo oĸautsinut tussarngartanut, sorlo Anernerub oĸâlajungnartingmagit.
5 Jûdeĸalauĸporlo Jerusaleme igloĸartunik, angutinik Gûdemik nâlektunik, inuĸattigênit sunatuinarnit ĸilaub attânêtunit.
6 Sulluksuksoaĸ tamana tussaramitsuk, unuktorsuit kattilerput ĸoaĸsângadlarlutik, illûnatik oĸauserivaktatik tâpkonunga attortaujut tussaramigit.
7 Illûnamatsiatigle kakkilâdlarput, tattaminiarlutik, oĸarĸattigêklutiglo: Ahâk, ukkua oĸâlajut illûnatik Galilêamiungilât?
8 Kanoĸ illingavâ, illûnata ingmikôrluta oĸauserivaktavut inûlerniptingnit tussaraptigît?
9 Parterillo, Mêderillo, Elamiterillo, uvagullo nunaĸartogut Mesopotamiame, Jûdêamelo Kappadôtsiamelo, Pontusemelo, Asiamelo,

10 Frîgiamelo, Pamfîliamelo, Egiptenemelo, Lîbiablo erkânetune, Zirênib senniane, Rômiullo tækkorngartat,
11 Jûdillo, Jûdiokattaujullo, Krêtamiullo, Arâbiamiullo, illûnata tussarpavut okartut Gûdib tattamnartullininginik, okausivut attorlugit.
12 Illûnatik tâva kakkilâdlarput, uimamadlalarmiglo, okarkattigêkpullo: Kanok tamanna illinganiarkâ?
13 Illangille mittaklutik okalulerput: Mamarnermik Wainemik imersimavut.
*14 **Tagva** Pêtruse nikovipok 11 it illagilugit, nipperkortovlunelo okautivait: Illipse Jûdiojose angutit naglingnartose, illûnaselo Jerusaleme igloкartose, tamanna nellonarungnaertitaule illipsingnut, okausikkalo itterlit siutipsingnut.
15 Tallangilat tâpkoa tallanganasugijase, uvlub stundinga 3 otuinarmat.
16 Tamadjauvok, nellautaijokut Joêlikut okautigijaumajok sivorngagut:
17 Uvlut kingordlingine imaitsomârpok, Gûde okarpok: Anernera kovijomavara inungnut illûnainut; erniselo panniselo nellautsitiksanik okaromârput, inôsuktoselo angutit tækkotitjutinik tautugomârput, ituselo sinnektômajomârput.
18 Uvlune taipkonane kivgamnut angutinut arnanullo Anernera kovijomavara, nellautsitiksaniglo okaromârput.
19 Tattamnartullijomavungalo pikkane kilangme, nellunaikutakartitsilungalo attâne nuname, aungmik ikkomamiglo isserlûblo pujuanik;
20 Sekkinek ablatsaujomârpok tâksoarmut, takkerlo auktun-itsomârpok, Nâlekab uvlorsoanga nelliuterkârtinnago.
21 Imaitsomârpok: Nâlekab attinga tailugo tuksiartok piulijaujomârpok.
22 Illipse angutit Israêlitiojose, okautsit ukkua tussâsigik: Jêsuse Nazaremiok, angut Gûdemit pijok, sakkijâlaukpok akkunapsingne piniarnerminut, tattamnartullinerminullo, nellunaikutanullo, Gûdib tamakkoa tâpsomûna piniarnerilaungmagit akkunapsingne, illipsetauk nangminek kaujimagapsetut.
23 Tâmna (Gûdib issumasimanerminut pijomajaminullo tunnilaungmago) tigulaukpasse idluitullijut aggangitigut, kikkiaktorlugolo senningajolingmut tokkodlugolo.
24 Tâmna Gûdib makkitilaukpâ tokkub ânianarninganit pêrlugo, ajornavingmat tokkungatsainarlune.
25 Dâvidib okautigingmago: Nâlegak sâmnêtitsainarpara, tallerpimnêngmat aulataukonnanga.
26 Tamanna pivlugo ômatiga kuviasukpok; okaralo serridlarpok, uvinigatauk nerriuklune merngoêrseromârmat.
27 Tarniga anernerit inningænnetsainarkojomânginangne, ajunginerillo (Kristuse) asserorkojomânginivat.

28 Apкosinermik inôgumut unnertulauкparma; kênavît sângane кuviasungnermik illumertitsomârparma.
29 Illipse angutit кattangutigêt, agviartaunanga atâtagijavut Patriarche Dâvide oкautigilago illipsingnut: Taimna tokkovlunelo illuvertaulauкpoк, illuvingalo uvaptingnêpoк sulle uvlome.
30 Nellautaijôgame, nellunginamelo, Gûdib soккosijuitomik angervigilaungmago: uviningmit kinguvâksanga (Kristuse) makkitsomavlugo, iksivautaкsoanganullo iksivaкojomavlugo;
31 Sivorngagut tamanna tækkolauramiuk, Kristusib makkininga oкautigivâ, tarninga anernerit inningænnetsainalaungimat, uviningatalo asserornek tækkolaungimago.
32 Jêsuse tâmna Gûdib tuppaktilauкpâ; illûnata tamattominga kigligiutsijeovogut.
33 Mânna Gûdib tallerpiagut кongmuartitaugame, Atâtablo angersimaninga Anernermik ajunginermik pilauramiuk, tâpsominga tagva кovisilauкpoк tækkojapsingnik tussartapsingniglo.
34 Dâvidele кilangmut кongmualaungilaк. Oкarporle imâк: Nâlegak Nâlekamnut oкarpoк: Tallerpingma tungânut ingitit,
35 Omigijingnik illijerкârtinnanga ittikkavît ikkovrangænnut.
36 Tagva mânna Israêlib kinguvângit tamapse кaujimatsialeritse, Gûdib Jêsuse tâmna, kikkiaktulauкtase senningajolingmut, Nâlegangortilâllo Kristusingortilaungmago.
*37 **Tamannale** tussaramitsuk, кibliktaulerput ômattimikut Pêtrusemullo assinginullo Apostelinut oкarlutik: Illipse angutit кattangutigêktose, sumîk piniartuksauvitâ?
38 Pêtrusib oкautivait: Kaккialeritse, baptitaulerluselo illûnase Jêsusib Kristusib attinganut, ajornerit issumagijaujungnaerutiksanginut; Anernerub ajunginerub tunnergutânik pilârpose tagva.
39 Illipsingnulle кittorngapsingnullo oкautsit ukkua illingavut, ungasiktomêtunullo tamainut, Nâlekab Gûdipta кaiкojomârtanginut tamaunga.
40 Oкautsinulle unuktunut ukkua assinginut kigligiutjivigivait, кaiblarlugillo oкarpoк: Piulijauniaritse kinguvângoкattigênit ukkunangat tappatojunit.
*41 **Oкausinginik** кuviasuklutik nâlektut, baptitaulerput; uvlormelo taipsomane 3000 it illautitaulerput.
42 Apostelille ajoкertûtinginik nâletsainalerput, illagêklutiglo, кaккôjaniglo avgoilutik, tuksiarкattigêklutiglo.
43 Inuittauк illûnatik kuksasungnermut tikkitaulauкput; Apostelitigullo tattamnartunik nellunaikutaкsoarniglo unuktunik pijoкalerpoк.
44 Okpertungortitaujulle illûnatik illagêksimalauкput, perкutitiglo pigællugit kattutivait.

45 Perкutitik pitiglo niorvgotigivait, aitortûtigilaitalo illûnainut, attunit ajorsarningit issumagilugit.

46 Uvlullo tamaita illagêklutik kattimaviksoarmêput, кaккôjallo avgorpait iglune tamaine.

47 Nerrivullo, Gûdelo nertorpât кuviasuklutik issumalingasuituniglo ômateкarlutik, inungnullo illûnainut ivlerijauvut. Nâlegarle pilloriktitaulertunik uvlut tamaita illautitsivoк okpertunut.

KAPITEL III.

Angutib sibvêtub âкilktauninganik Pêtrusemut Johannesemullo. Pêtrusib oкâlaninganik кaккialerкojijomik.

PÊTRUSELE Johanneselo majorarкattigêkpuk kattimaviksoarmut, stundit 9 ôningænne, tuksiarviovaktoк nelliutitillugo.

2 Anguteкalauкporlo sibvêtomik nutaraunerminit; tâmna akkigarlugo uvlut tamaita illivât kattimaviksûb ittertarviata pinnarnartomik taijaujub kiglinganut, kattimaviksoarmut itteriartortunik кennuveкarкovlugo tunnergumik.

3 Tâpsoma Pêtruselo Johanneselo kattimaviksoarmut itteromajuk tækkogamigik, кenuvigivak tunnergumik.

4 Pêtrusible Johannesiblo tækkunarpâk oкarlutiglo: Tækkusartigut!

5 Tækkusarpak tagva, sumik tunnitjivioniarasugællune.

6 Pêtrusele oкarpoк: Silberemik Goldemiglônêt peкangilanga, pigijamnigle tunnitjivigivagit: Jêsusib Kristusib Nazaremiub attingane nikovilutillo pissugit!

7 Tallerpiagullo tiguvlugo nikkovitipâ. Tagvainaк niûgik kannâgiglo nukkeкalerput.

8 Kiggilauкpoк, nangerungnalarmelo pissugungnarlunelo, kattimaviksoarmullo illagællugik itterpoк, arvertarlunelo кiggertalarmelo Gûde nakoridlarpâ.

9 Inuillo illûnatik pissuktoк Gûdemiglo nertordlertoк tækkovât.

10 Illitarivâttauк, taimnaungmat kattimaviksûb ittertarviata pinnarnartub kiglingane iksivalauкtoк, tunnergumik кennuvlune; taimailiorviongmat коaкsângalarmiglo tattaminiadlarput.

11 Pissujuitôlauкtub, mânnale pijungnaertub, Pêtruselo Johanneselo najugaringmagik, inuit illûnatik aкpangerdlutik nellipsarpait Salomonib iglorosinganik taijamut, tattaminialarmiglo.

*12 **Pêtrusib** tækkogamigit, inuit oкautivait: Illipse angutit Isrâelitiojose, sôg tamattominga tattaminiarкisê? Sôglo uvaptingnik tækkunârкise, uvaguk pissuktitsinasugællunuk ôminga, pitsartuniptingnut piniarniptingnullo nangminerijaptingnut;

13 Abrahab Isaablo Jâkoblo Gûdingata, atâtagijapta Gûdingata, кittorngane Jêsuse ânanausitilauкpâ, unertujutigilauкtase missiarutigilauкtaselo Pilatusemut, taipsoma aularкojomagalloarmago.

14 Illipsele ajungitotuaк idluartotuarlo missiarutigilauкpasse, tuksiarluselo inuartoк pijomavlugo;

15 Inôtsible Nâleganga toккolauкpasse; tâmna Gûdib tuppaktilauкpâ toккungajunit, uvagut tamattominga kigligiutsijiovogut.

16 Okpernermullo tâpsoma attinganut, tâpsoma attingata nakkoкsitilauкpâ una tækkojase illitarijaselo; okperamelo tunitjiviovoк кanoengitsiarnermik mattominga, ijipse sângænne.

17 Tagva кattangutikka, кaujimavunga, nellomut taimailiulaurapse, taimaktauк angajoкâse.

18 Gûdible nellautaijut illûnatik кanningitigut sivorngagut oкautigilauкtane, tagva Kristusib âniatitaujuksauninga, nellautsimatipâ.

19 Tagva mânna кaккialeritse sâgiarluselo, ajornise pêjartauкovlugit.

20 Uvlut nakkoкsijauviksat nelliutilerкovlugit Nâlekab kênanganit, tâmna tillijomârpago, sivorngagut oкautigijaujoк illipsingnut, Jêsuse Kristuse.

21 Tâmna itteriaкalauкpoк кilangmut, nelliunek tikkidlugo, tamaita nâmaksititauvingat, Gûdib oкautigilauкtangita nellautaijut illûnatik кanningitigut sillaкsûb pigiarninganit.

22 Môsese oкalaungmat atâtagijaptingnut: Nâlekab Gûdipse tunnitjivigijomârpâse nellautaijomik кattangutipsingnit uvaptun-itomik; tâpsoma oкausingit illipsingnut tussagôræksarivasse tamaita.

23 Imaitsomârporlo, neliat tâpsominga nellautaijomik tussagôngitoк pêrtaujomarpoк inuкattigênit.

24 Nellautaijullo illûnatik Samuêlemit kingornganelo oкâlalauкtut illûnatik, uvlut tamakkoa sivorngagut oкautigilauкpait.

25 Nellautaijut angersimanerublo кittorngarivâse, Gûdib pilauкtangata atâtagijapsingnut, Abrahamut oкalaurame: Kinguvâksarnut inuкattigêksuit illûnamatsiatik saimartitaujomârput.

26 Sivorlermik illipse pivluse Gûdib кittorngane Jêsuse tuppaktilauкpâ, tillilauкpâlo illipsingnut, saimartitauкovluse, illûnase attunit sâgiarкovluse idluitullinipsingnit.

KAPITEL IV.

Pêtrusiblo Johannesiblo parngnanaersimavingmut pititauniging-nik. Okpertut tuksiarningat unangmijaunerme. Illagêt illi-nganingœnnik.

INUNGNULLE okâlatillugik, ajokertuijut, kattimaviksûblo angajokângata, Saduzêerillo opingarpakit.

2 Tâpkoa idluigosukput, inuit ajokertormattikik, okâlang-manniglo tokkungajut makkitsomârninginik Jêsuseme.

3 Tiguvlugiglo parngnanaersimavingmut ittertipakit, kauler-sêvlutik, taipsomane unnungmat.

4 Okautsinigle tussartut unuktut okpilerput, kittilugit angutit 5000 dikasaulerput.

5 Kaulermalle aulatsijut, angajokâllo, aglangniglo illisima-jut kaggimiolerput Jerusaleme,

6 Hannaselo ajokertuinerojok, Kaifaselo, Johanneselo, Aleksanderelo, illûnatiglo ajokertuinerojub illangit.

7 Sâmingnullo pitipakit (Pêtruselo Johanneselo) appersor-lugiglo: Kia taimak perkovâtîk? kialo attingane taimailior-kitîk?

*8 **Tagva** Pêtrusib Anernermik ajunginermik illumiktor-sôvlune okautivait: Illipse aulatsijôjose inungnik, angajokau-joselo Israêlitinut.

9 Kiglisiniartaugumnuk uvlome ajungitullinek inungmut kanimalauktomut, âkiktaujutigijanga pivlugo,

10 Tagva illûnase Israêlitillo illûnatik kaujimalersiuk, Jê-susib Kristusib Nazaremiub, senningajolingmut kikkiaktulauk-tapse, Gûdible tokkungajunit tupaktilauktangata attingane una mâne nangermat sâpsingne âkiktauvlune.

11 Ujarak taimnauvok, illipse igluliortose egilauktase, iglub terrekoa ujaraulernertok.

12 Assianiglo piulijiksakangilak, attekangilarlo assianik ki-laub attâne, inungnut tunijaujomik, tâpsomunga piloriktitau-kovluta.

*13 **Pêtrusiblo** Johannesiblo sivôrajuinigik tækkovakit, tatta-miniarpullo, kaujimatsiaramik, tâpkoa aglangnik illisimatsiangi-manik, illinnialaungimanniglo, nâmaktomiglo illitarivakittauk, Jêsuse illagilaungmakko.

14 Inugle âkiktaujok sennigingnêdlune tækkogamitsuk, ta-manna akkerartorungnangilât.

15 Annerkovakillo kiglisiniarvingmit, issumaksarsiorkattigê-kârdlutiglo okarput:

16 Sumik inûk tâpkoa piniarvigijæksarivitigîk? Jerusale-

miut illûnatik tattamnartullinek tâpkungnûna pijok kaujimavât, uvagullo missiarungnangilagut mattominga.

17 Kaujijauvalliakonnagole inungnut, angijomik inerterlavut, mattoma kingorngane inungmut attautsemullônêt okarkonnagik tâpsoma attinganik.

18 Kaikovakillo, inerterlugiglo, okarkonnagik ajokertuerkonnagiglônêt Jêsusib attinganik.

19 Pêtrusible Johannesiblo kiovait okautivlugillo: Nangminek kiglisiniaritse, Gûdib sângane idluarmangât, illipse uvaptingnut nâlektaunersaugupse Gûdemit?

20 Tækkojavut tussartavullo okautiginagit sapperpoguk.

21 Innerterpakille aularkolugiglo; nagvângilallo âniatitsitiksamik tâpkungnunga, inuit pivlugit; Gûde illûnatik nakkoridlarmatsuk inuk âkiktaumajok pivlugo.

22 Inûb tâpsoma tattamnartullinermut âkiktaujub jâringit unnunnersaungmatta 40 init.

*23 **Aularkojaugamiglo** ailerpuk illamingnut, okautivaillo okautjaunermingnik ajokertuijoksoarnut angajokânullo.

24 Tamanna tussaramitsuk, illagêklutik niplerput Gûdemut okarlutiglo: Nâlegak igvit Gûdiojotit kilangmiglo, nunamiglo, immarbingmiglo pinginiglo tamainik pingortitsijotit;

25 Igvit kivgavît Dâvidib kanningagut okalauktotit; Sôg nellojut ningarosukkât, inuillo sôg ajornartomik issumasiniarkât?

26 Nunab attanivingit kattilerput, attanersuillo kaggimiolerput akkerartoromavlutik Nâlekamut Kristusinganullo.

27 Ahamarik ila, kattimavut kittorngat hailigeojok Jêsuse mingoalauktat pivlugo, Herôdese, Pontiuse Pilatuselo; nellojut Israêliblo inungit illagivlugit.

28 Piniarlutik pijuksaulârtunik, mattoma sivorngagut aggangnut illisimanernullo kajusimajutigilauktarnik.

29 Mânnalo Nâlegak, sillungninginik tækkusarit, kivgatillo sivôranatik okâlatikit okausernik.

30 Aggaktillo issakit, âkiktaunermik, nellunaikutaksoarniglo tattamnartuniglo pijokarkovlugo, kittorngavît hailigeojub attingane.

31 Tuksiarmattalo, iglo kattimavigijangat aulavok, illûnatiglo Anernermik ajunginermik illumertauvut, Gûdiblo okausinginik okâlavut sivôranatik.

*32 **Okpertulle** unnuktoksôjut (sorlo) attautsemik ômattekalarmiglo, attautsemik tarnekarput; perkutimingniglo okartokangilat piminik tailugit, tamaitale adsigêktomik avikpait ingmingnut.

33 Apostelillo kiblingnadlartomik Nâlekab Jêsusib makkininga kigligiutjutigivât, illûnatiglo saimarsautekalaukput angijoksoarmik.

34 Ajoкsartoкalaungilaкtauк tâpkoa akkorngænne; perorsêvingniglo igluniglo peкartut, makkoa niorvgotigivait, niorvgotigijamiglo akkingit кaipait,

35 Illivlugillo Apostelit ittiganginut; ajoкsartullo illûnaita tunitjiviovut ajortanginik tamakkonangat.

*36 **Jôsesele,** Apostelit taijangat Barnabasemik (imaipoк: manigornerub erninganik) Lêviteojoк, Zipruseme inûlertoк,

37 Perorsêveкarpoк, tâpsoma niorvgotigivâ, (akkingillo) kênaujat кaipait illivlugillo Apostelit ittiganginut.

KAPITEL V.

Ananîasib Safîrablo tuavitomik toккonigingnik. Apostelit parngnanaersimavingmit tattannartomik annititauningœnnik. Gamaliêlib tilliorininginik.

ANGUTIBLE Ananîasemik attiggub, nulliane Safîra illagilugo, peркutine niorvgotigivait,

2 Akkingitalo kênaujat illangit angiarivait, nulliane кaujimatillugo, illainangille кaipait illivlugillo Apostelit ittiganginut.

3 Pêtrusele oкarpok: Ananîase, sôg Sâtanasib ômattit illumertipaûk, Anerneк ajunginек sægloкidlarangne, perorsêviub akkingita illangit angiarilugît?

4 Perorsêvigigangne, peркutigilaungipiûk? pissiarijaungmallo, akkingatauк illingnut peркutiksaulaungilâк? sôg ômatingne taimak issumalauкêt? inungnik sægloкitsingilatit Gûdemigle.

5 Ananîasible oкautsit tamakkoa tussaramigit, ochovoк anerneкarungnaerlunelo. Tamattomingalo oкartut angijomik erкsivut.

6 Inôsuktulle angutit nikovidlutik assianut illivât, annilâllo illuverlugolo.

7 Killamiojungnaermallo, stundit pingasut kingorngatigut, nullianga itterpoк, nellovlune кanoetoкalernermangât.

8 Pêtrusible oкautivâ: Oкautilaunga, perorsêvik taimak akkitutigijomik niorvgutiginerpitikkô? Kiovâ: Ahaila, taimak akkeкalauкpoк.

9 Pêtrusible oкautivâ: Sôg adsigêktomik issumaкarpitîk Nâlekab Anerninga ôktoromavlugô? Ahâk uingnik illuversijut ittigangit upkuab sillatânêput, igvittauк anniniarivâtit.

10 Tagvainarlo ittiganginut ochovoк anerneкarungnaerlunelo. Tagva inôsuktut angutit itterput, toккungajorlo naipipât, annidlugolo illuverpât uingata sennianut.

11 Illagêktullo illûnatik angijomik erкsilerput, tussartullo tamattominga illûnatik.

*12 **Apostelille** aggangitigut unuktunik nellunaikutanik tattamnartuniglo pijoкalauкpoк inungne, illûnatiglo adsigêktomik issumaкarкattigêklutik Salomonib iglorusinganêput.
13 Assingitale najorlugit sivôragivait, inuille opigivait.
14 Nâlekamulle okpilertut unnuksivalliavut, angutillo arnallo unnuktorsuit.
15 Kannimajut aglât iglut akkorngænnut annipait, aumittinullo akkigautinullo illivait, Pêtrusib sennerкokpagit, tachanganut illangit tâкtauкovlugit.
16 Inugiartorsuittauк iglugasæksoarnit erкânêtunit Jerusalemut pivut, кannimajullo, anernernullo maккojungnartunut kappiasuktitaujut tikkiupait, illûnatiglo âкiktauvut.
*17 **Ajoкertuinerojorle** nikovipoк, illagijangillo illûnatik Saduzêeriojut ningarosulerlutiglo.
18 Apostelillo tiguvait, parngnanaersimavingmullo pitilugit.
19 Nâlekable Engelingata parngnanaersimaviub upkuanga angmarpâ unnuame, annitilugillo oкarpoк:
20 Aileritse, saккerluselo kattimaviksoarme, oкautsiniglo ômanartunik ukkuninga tamainik oкâlatitse inungnut.
21 Tamanna tussaramitsuk uvlârorlutik kattimaviksoarmut ajoкertuijartorput. Ajoкertuinerojuble illagijangitalo кailutik kattimaкolerpait kiglisiniarpaktut Israêliblo кittorngangita angajoкângit tamaita, parngnanaersimavingmullo tilliklerput aijauкovlugit tâpkoa.
22 Kivgalle tagvunga pigamik, parngnanaersimavingmêlauкtut kingorarpait; angergarivut tâva unipkâriartorlutik,
23 Oкarpullo: Parngnanaersimavik naipigalloarpavut pallangaersimatsiartoк, udjertortullo sillatânêtut; upkuêraptigole inuksingilagut.
24 Ajoкertuinerojuble, kattimaviksoarmelo aulatsijub, ajoкertuijorsuillo oкautsit tamakkoa tussaramigit, коaкsângalerput, кanoк tamanna illinganiarmangât?
25 Tagva unipkâriartortoкarpoк tâpkonunga imâk: Ahâk, angutit parngnanaersimavingmut pitilauкtase kattimaviksoarmêput, nangerlutiglo inuit ajoкertorpait.
26 Tagva aulatsijub kivgane illagilugit pijartorpait, aksorornagille, inuit sivôragigamigit, ujarкanut millortauniarasugællutik.
27 Tikkiutigamigillo, kiglisiniartunut pitipait. Ajoкertuinerojublo appersorpait,
28 Oкarlunelo: Innertilaungilapse illungertorluta, ajoкertuerкonnase tâpsoma attinganê? Ahâglo, illipse Jerusalemiut illumertipasse ajoкertûtipsingnut tamattomunga, inûblo tâpsoma aunga uvaptingnut pitítsomavasse.
*29 **Pêtrusible** kiovait Apostelillo oкarput: Gûde nâlengnarnersauvoк inungnit.

30 Atâtagijapta Gûdingata Jêsuse makkitilauкpâ, tokkolauкtase nivingalauкtaselo кejungmut.
31 Tâmna Gûdib tallerpingmigut Nâlegangortilauкpâ piuliklertungortilâllo, Israêlitit кakkialernekartitauкovlugit issumangnarungnaitokartitauкovlugillo ajortunit.
32 Uvagullo, Anernerlo ajunginek, Gûdib tunnilauкtanga nâlektiminut kigligiudsijiovogut okautsit tamakkoa pivlugit.
*33 **Tamanna** tussaramitsuk, ômaterokтauvut, tokkotsomavlugillo issumalerput.
34 Tagvale Farisêerit illangat nikkovipok kiglisiniartut akkorngænne, Gamaliêlemik attilik, aglangnik illisimajok, inuit illûnatik opigijangat; tâpsoma Apostelit annikitomik annititauкovait.
35 Okautivaillo: Illipse angutit Israêlitiojose udjertoritse nangminipsingnik inuit ukkua pivlugit, кanok piniaromangmangâpsigik.
36 Uvlut tamakkoa sivorngatigut Feudase sakkerpok, ingminiglo pimariut dlune, angutigasæksuillo 400 it taimna ungagivât; taimna tokkotauvok malliktullo taipsominga illûnatik siamardlutik nungutauvut.
37 Taipsoma kingorngagut Jûdase Galilêamiok sakkerivok, uvlut (inungnik) aglaktauvît nelliutingmatta; taipsoma inuit unnuktorsuit uivêrivlugit illagivait; taimnatauк nungutaugivok, illûnatiglo malliktut taipsominga siamartauvut.
38 Mânnalo okautivapse: Inuit ukkua allarsigik, aularlit! Okautsit piniarnerillo ukkua inungnit pituinarunik, nungujomârput;
39 Gûdemille pikpatta, asserorlugit ajorpasse; Gûdemut akkerartoromajutitut naipitauкonnase.
40 Nâlekpât tagva, Apostelillo кaikovait issakalaitalo, innerterlugillo Jêsusib attingane okarkonagit, aularkovaillo.
41 Kuviasuklutigle tâva kiglisiniartut kênanginit aularput, nikagijaunginamik mittautigijauvlutik Jêsusib attinga pivlugo.
42 Soraeratiglo ajokertuivut uvlut tamaita kattimaviksoarme iglullo nelîne, okautigilugillo okautsit tussarnertut Jêsuse Kristusemik.

KAPITEL VI.

Tunnergutinik aulatsijut anerijauningœnnik. Stefanusib passijauninganik.

UVLUNELE taipkonane illinniartut unnugannermatta, Grîchit avamudlarput Ebrêerinut uigarnitik pivlugit, issumagingimagit ajortanginik uvlut tamaita.
2 Tagva 12 it illinniartigasæksuit katterkolerpait okautivlu-

gillo: Idluangilaк, Gûdib oкausingit kamagingikuptigik, kivgartorlutalo nerrimârtunik.

3 Taimaimat, erdlingnartose кattangutigêt, angutinik 7 nik кennilauritse akkunapsingne, idluartoкutaujunik Anernermiglo ajunginermik sillatunermiglo illumertaujunik, kivgartorкojæksaptingnik tamattomunga.

4 Uvagulle soraerata tuksiarlutalo oкâlajomavogut oкautsinik tussarnertunik.

5 Kattimajullo oкautsit tamakkoa idluarivait; Stefanuselo annerivât, angut okpernermik Anernermiglo ajunginermik illumertaujoк, Filippuselo, Proкôruselo, Nikanorlo, Timonelo, Parmênaselo, Nikolauselo Jûdioкattaujoк Antiochiamit.

6 Tâpkoa Apostelit sângænnut pitipait, tuksiarlutiglo aggangmingnullo pattingmivlugit.

7 Gûdiblo oкausingit aglivalliavut, illinniartullo unnuktorsôlerput Jerusaleme; ajoкertuijuttauк unuktut okpilerlutik nâlækput.

*8 **Stefanusele** okpernermik pitsartunermiglo angijomik illumertauvlune tattamnartullivoк nellunaikutaкsoarniglo pivoк inungne.

9 Tagva illangit saккerput illinniarvingmit, taijamit Libertinerit, Zirênemiullo, Aleksandriamiullo, Ziliziamillo Asiamillo pijut, illinniarvingænnik, Stefanuselo appersorкattigivât.

10 Sillatuningalo anernerlo oкâlajutigijanga akkerartorungnangilakit.

11 Tagva angutit illangit ajoкertorlugit oкarкovait imâk: Tussalauкpavut oкauserluktoк Môsesemullo Gûdemullo.

12 Inuillo pikkablâtipait, angajoкâllo, aglangniglo illisimajut; tikkidlugo tessigoarpât, kiglisiniartunullo âpât.

13 Sæglotujoкsoarniglo saккertitsivut oкâlajunik: Inuk una soraingilaк oкauserlungnik oкarlune iglugasæksoarnut ivjornaitunut makkonunga, perкojanullo.

14 Tussalauraptigo oкartoк: Jêsusib Nazaremiub asserorômârpait iglugasæksuit makkoa, illutsillo ablatsautilugit, Môsesib perкojangit uvaptingnut.

15 Tækkunârpâllo kiglisiniarvingme iksivajut illûnatik, kênangalo tækkovât, sorlo Engelib kênangatut.

KAPITEL VII.

Stefanusib toккotauninganik ujarкanut millortauvlune.

TAGVA ajoкertuinerojoк oкarpoк: Tamanna taimaikâ?

2 Oкarporle Stefanuse: Kattangutigêktose angutit angajoкaujoselo, nâlagitse! Gûde ânanaujotuaк tækkotipoк ingminik

atâtaptingnut Abrahamut, sulle Mesopotamiamêtillugo, Haraneme nunaĸalauĸârtinnago.

3 Oĸautilâllo: Aularit nunagijarnit illangnillo, ailerillo nunamut unertôtigijomârtamnut illingnut.

4 Tagva Kaldêamiut nunangænnit aularpoĸ, Haranemelo nunaĸalerdlune. Atâtangalo toĸĸolaungmat, tagvangat aulartinivâ nunamut tâgsomunga, nunagijapsingnut mânna.

5 Tagvanelo nunamik nangminerijæksanganik tunitjivigingilâ, tumitut silliktigijomiglônêt, angervigivâlo tunijomârlugo, kinguvâksanginullo kingorngane, sulle ĸittorngaĸarĸârtinnago.

6 Gûdele oĸalauĸpoĸ imâk: Kinguvâksatit tækkorngartaujomârput nuname perĸutigingitamingne, taikanelo kippalôtitaujomârput kappiasuktitaujomârlutiglo jârit 400 it nâvlugit;

7 Inuille tâpkua kippalugijomârtingit erĸartoromavakka, Gûde oĸalauĸpoĸ; kingorngagullo aularomârput, tamânelo kivgartoromârpânga.

8 Kippinermiglo angerĸattigêngnerub nellunaiĸutanganik attorĸovâ. Isaarlo ernetârigamiuk, uvlut sittamaujungænne kippivâ. Isaablo ernetâriva Jâko, Jâkoblo ernetârivait Patriarchit 12 it.

9 Patriarchillo Jôsefe idluigivât, Egiptenemullo niorvgotigilugo; Gûdible illagivâ,

10 Piulivlugolo kappiasungninginit tamainit, saimartilâllo sillatutipâ Faraub Egiptenemiut attaningata sângane; tâpsoma angajoĸângortipâ Egiptenemiunut, iglominêtunullo illûnainut.

11 Kângnartoĸsoaĸalerporle Egipteneme illûnâne, Kanaanemelo, kappiasuvaksoadlarpullo, atâtagijavullo nerĸiksamik nagvâlaungilat.

12 Jâkole tussarame, ĸaĸĸôjaksanik pissiaksaĸarmat Egipteneme, atâtagijavut tillivait sivorlerpâmik.

13 Aipânigle pigamik, Jôsefe illitarijaulerpoĸ angajungminut, Jôsefiblo illagasangit ĸaujijaulerivut Faraomut.

14 Jôsefible tilliklerlune atâtane Jâko aijauĸovâ, illannelo illûnaita 75 iojut.

15 Jâkolo Egiptenemut attersârpoĸ, tagvanelo toĸĸovoĸ, tâmna atâtagijavullo,

16 Sichememullo âtaulauĸput illijauvlutiglo illuvermut, Abrahab pissiarilauĸtanganut kênaujanut, Hemorib, Sichemib atâtangata, ĸittorngangini t.

17 Gûdible Abrahamut angersimaningata nellautsivia ĸaglilermat, inuit aglisikput unnuksivalliavlutiglo Egipteneme.

18 Assianiglo attaniviktârput, Jôsefemik ĸaujimangitomik.

19 Tâmna uivêtôvlune illaptingnut, atâtagijavut kappiasuktipait, nutaranginiglo egitautitsivoĸ, inôĸojomanagit.

20 Taipsomane Môsese inûlerpoĸ, nutarârsôvlunelo pinnar-

nartoк Gûdib sângane, таккiniglo pingasunik atâtangata iglungane amâmaktitaulauкpoк.

21 Illijaulermalle (kôngmut), Faraub panningata illaliulauкpâ inugoilerdlugolo erniksarijomagamiuk.

22 Môseselo ajoкertortaulerpoк Egiptenemiut illisimaninginik tamainik, pitsartudlalilarmelo oкautsinik piniarnerniglo.

23 Jârekaleramele 40 inik, issumaкalerpoк кattangutine tækkojomavlugit, Israêlib кittorngangit.

24 Tâpkoa illangat tækkogamiuk, аккunartaungmat, sapputivâ akkiniarlugo kappiasuktitaujoк, Egiptenemiorle annauva toккodlugole.

25 Kattangutinele tukkisiniarasugivait, Gûdib piulijomangmagit tâpsoma aggangitigut; tukkisilaungilâlle.

26 Kaungmallo tikkidlugit, magguk aivalertuk tækkogamigik, soraerкolerpak oкarlunelo: Nagliktâkka angutik, кattangutigêкpotik; sôg illiptingnut idluitomik pivitîk?

27 Aiparminulle idluitomik pijub ajækpâ oкarlunelo: Kia attaniotilauкpâtît erкartuijuksautilarpillo uvaptingnîk?

28 Toккotsomavingatauк, sorlo ikpeksaк Egiptenemioк toккolaurangnê?

29 Oкautsille tamakkoa pitjutigællugit Môsese кemâvoк tækkorngartaulerlunelo Midianib nunangane; tagvane ernetâlerpoк maggungnik.

30 Jârillo 40 it nângmatta, Nâlekab Engelinga tækkotipoк tâpsomunga inuкajuitome, каккame Sinaime, ikkomame napârtunêtome.

31 Môsesible tamanna tækkogamiuk, tækkotitaк tamanna tattaminiarivâ. Ullernaeriartormagole, Nâlekab nippingata pivâ:

32 Atâtagijavît Gûdigivânga, Abrahab Gûdigivânga, Isaablo Gûdigivânga, Jâkoblo Gûdigivânga. Môsesele sajulerpoк, tækkosarnerlo sapperpâ.

33 Nâlekable oкautivâ: Ittigagutikik ittigangnit pêkik, nuna tullerartat ivjornaingmat.

34 Inuкottima Egiptenemêtut kappiasungningit tækkogapkit, annersaumininginillo tussalaurapkit, аккarpunga piulijartoromavlugit. Mânnalo кailerit, Egiptenemut tillijomagapkit.

35 Môsese taimna, nâlegomangitangat, oкaramik: Kia attaniotilauкpâtît erкartuijuksautilarpillo uvaptingnîk? tâmna Gûdib tillivâ, attanioкovlugo piuliklerteoкovlugolo Engelib aggangitigut, tâpsomunga tækkotitub napârtune.

36 Tâpsoma aulartipait, piniarlunelo tattamnartunik nellunaikutaniglo Egipteneme, immarbingmelo aupalluktame, inuкajuitomelo jârit 40 it nâvlugit.

37 Tâmnauvoк Môsese, Israêlib кittornganginut oкalauк-

ток: Nâlekab Gûdipse nellautaijomik tunnitjivigijomârpâse кattangutipsingnit, uvaptun-itomik; tâmna tussagôræksarivasse.

38 Tâmnauvок illagêktunêlauкtок inuкajuitome, Engele кaкkame Sinaime oкautjine illagivlugo, atâtagijavullo illagivlugit; tâmna oкautsinik ômanartunik pititaujок, tunitjivioкovluta.

39 Tâmna atâtagijapse nâlegomangilât, ajæktorlugole pivât, ômatimikullo mumikput Egiptenemut,

40 Oкarlutiglo Aronemut: Gûdiksaptingnik sennajoкarle, sivorliksaptingnik, Môsese imna Egiptenemit aularutsijigilauкtavut кanoelingangmangât nellogaptigo.

41 Uvlunelo taipkonane nochangoaliorput tunnergutiksaniglo кaitsivut Gûdeungitomut, aggangmiglo sennajangit кuviasûtigivait.

42 Gûdible allarpait, tunnilaitalo kivgartorкovlugit кilaub uvlorianginik, aglaksimangmat nellautaijut aglangine imak: Illipse Israêlib kinguvângit, tunergutiksanik, nergjutiniglo toккotæksanik Jârine 40 ine inuкajuitome tunnitjivigilauкpisingâ?

43 Môlochiblo tuppinga pivasse, Gûdipselo Remfanib uvloriangit, arngoase sennalauкtase tuksiarvigijomavlugit; tamanna pivlugo nûtitsomavapse Babilonib ungatânut.

44 Tuppeк perкojaкtalik atâtagijaptingnêlauкpок inuкajuitome; taimak (Gûdib) perкungmagit, Môsese adsilioræksaк tækkolauкtane adsilivlugo perкogamiuk.

45 Atâtagijaptalo, (tuppermik) tamattominga pititaujut, Jôsua illagællugo neksarpât nunamut (Kanaanemut), nellojut pigijangænnut, Gûdib pingujadlartangita atâtagijapta kênanginit, Dâvidib nelliuninga tikkidlugo.

46 Tâmna Gûdemut saimarviolauкpок, кennuvigivâlo igloliorкojaujomavlune Jâkob Gûdinganut.

47 Salomonible igloкsoanga sennavâ.

48 Kotsingnerpângojuble inigingilait kattimaviksuit aggangnut sennamajut, sorlo nellautaijок oкarmat:

49 Kilak iksivautarivara, nunalo ittikkama ikkovrarivât; sunamik uvamnut iglolioromavisê? Nâlegaк oкarpок; nanelônêt merngoerserviksamnîk?

50 Makkoa tamaita aggama sennalaungilagît?

*51 **Tappatojoкsôjose** kippimangitoselo ômatipsigut siutipsigullo, akkerartutsainarpasse Anerneк ajunginек. Atâtagijapsitut illipsetauк taimailiorivose.

52 Nellautaijut nelît atâtagijapsingnut unangmijaulaungilât, toккotaulaungilallô? sivorngagut oкâlalauкtut idluartub tâpsoma tikkitsomârninganik! mânna tâpsominga pititsijungolaurivose inuartungolapselo.

53 Perкojat pivasse Engelit pititsiningitigut nâlengnagillo.

*54 **Tamanna** tussaramitsuk, ômatterokтauvut, nêrkolârtsivlutiglo tâpsomunga.

55 Stefanusele Anernermik ajunginermik angijomik illumertaugame, кilangmut ârlorpok, tækkolugolo Gûdib ânanauninga, Jêsuselo Gûdib tallerpiane nangertok. Okarporlo: Ahâk, кilak angmajok tækkovara, Inûblo Erninga nangertok Gûdib tallerpiane.

56 Nipliadlalerpulle siutitik mattuvlugit, attautsikullo sorsugvigijartorpât, pingujarlugo iglugasæksoarnit, millulâllo ujarканut.

57 Passiklertullo annorâtik illivait inôsuktub ittigangita sângænnut, Saulusemik attiggub.

58 Stefanuselo ujarканut millorpât, tuksiartok okarlunelo: Nâlegak Jêsuse, anernera piuk!

59 Sêrkortolerporle nipliadlarlunelo: Nâlegak ajortullininggænnit tamattomangat issumagijungnaervigikit! Tamattomingalo okarêrame sinnisilerpok.

KAPITEL VIII.

Saulusib unangmiklerninganik illinniartunik. Samâriamiut sâgiarninginik. Simonib angakoninganik. Pimaklertib sâgiarninganik.

SAULUSIBLE Stefanusib tokkotauninga idluarivâ. Taipsomane illagêktut Jerusalemêtut angijomik unangmijaulerput; tâpkoalo illûnatik siamarterput nunangnut Jûdêamut Samâriamullo, Apostelit kissimik pinnatik.

2 Angutille okpertut Stefanuse illijartorpât, angijomiglo кeavât.

3 Saulusible illagêktut nungupait, iglut illûnaita ittersârpaklugit, angutillo arnallo sakkertipait, pitilaitalo parngnanaersimavingmut.

*4 **Siamartersimajulle** arvertarput, okautsillo tussarnertut okariartôtigivlugit.

5 Filippusele attersârpok iglugasæksoarnut Samâriamêtunut pivlune, Kristusemiglo okâlavigivait.

6 Inuille nâlætsiarканttigêkput Filippusib okausinginik, tautularmiglo nellunaikutaksoarnik piniarnerijanginik.

7 Anernerit makkojungnartut anningmatta unnuktunit illumiktunit nippeкadlarlutik, tumângajullo tussiaktullo unnuktut âкiktauvut.

8 Iglugasæksoarnelo tâpkonane кuviasuvaksoadlarput.

*9 **Angutekarporle** iglugasæksoarne tâpkonane Simonemik

attilingmik, sivorngane tôrngilauĸtomik. Tâpsoma Samâriamiut uivêridlalauĸpait, angakomariksônerminik oĸarlune.

10 Illûnatiglo, mikkijullo angijullo, tâmna kamagivât oĸarlutiglo: Tâmna Gûdib pitsartunersoangatun-ipoĸ.

11 Tamanna pivlugole kamagivât, akkunersoarmik uivêrilaungmagit angakôtsiminut.

12 Filippusible oĸâlaninginik Gûdib nâlegauvinganik Jêsusiblo Kristutib attinganik okpileramik, baptitaulerput angutillo arnello.

13 Tagva Simonetauĸ okperivoĸ baptitauvlunelo, Filippuselo najugarilerpâ. Nellunaikutaĸsuillo tattamnartullo pijut tækkogamigit, tattaminiarpoĸ.

14 Apostelille Jerusalemêtut tussaramik Samâriamiunik Gûdib oĸausinginik illaliulertunik, Pêtruselo Johanneselo taipkonunga tillivakit.

15 Tâpkoa attâramik, tuksiarutivait, Anernermik ajunginermik tunnitsivioĸovlugit.

16 (Tâpsoma sulle tâpkoa illangallônêt tikkivigilaungimago, Nâlekab Jêsusib Kristusib attinganut kissiane baptitaulaungmatta.)

17 Aggangmingnullo pattingmingmattikik, Anerneĸ ajunginеĸ pigilerpât.

18 Simonible tækkogamigit Anernermik ajunginermik tunnitsiviojut, Apostelîk aggangmingnut pattingmikpattikik; kênaujanik tunitjivigijomavak,

19 Oĸarlunelo: Uvangatauĸ taimaitomik pitsartunermik tunnitsivigitinga, neliat aggamnut pattingmijaujoĸ Anernermik aj unginermik tunitsivioĸovlugo.

20 Pêtrusible oĸautivâ: Kênaujaĸottitit illagivlugit erĸartortait, issumagavit, Gûdib tunnergutâ pissiarilugo kênaujanut.

21 Oĸausеĸ una piginagolo illangiutiviginiangilallônêt, ômatit idluangimat Gûdib sângane.

22 Tamanna pivlugo ĸaĸĸialerit tamattominga idluilungnernik, Gûdemullo tuksiarit ômativît issumalungningit issumagijaujungnaerniangimangâta.

23 Tukkisigapkit, sungarmik ĸassilinartomik tættænavit, ĸellaksorsimavlutillo idluiluktomut.

24 Tagva Simon kiovoĸ oĸarlunelo: Illiptik Nâlekamut tuksiaritik pivlunga, oĸautigijaptik neliallônêt uvamnut perĸonnago.

25 Tâpkoale, Nâlekab oĸausingit kigligiutigilaitalo oĸautigilauramikik, Jerusalemut utterivuk, oĸâlavlutiglo oĸautsinik tussarnertunik Samâriamiut iglugasangine unnuktune.

*26 **Nâlekable** Engelinga Filippusemut oĸarpoĸ: Nikkovilerit ailerlutillo seĸĸinerdlinut, apĸosineĸ Jerusalemit Gâzamut illingajoĸ attorlugo inuĸangitokut.

27 Nikovidlunelo ailerpoк, ahâglo, Etiôpiamioк (ingergajoк) pimaklerte angut angajoкâкsoaк Etiôpiamiut attanersoangænne arname, Kandazesemik attilingme, taipsoma perкutinginik illûnainik udsertortoк; tâmna Jerusalemut tikkilauкpoк tuksiariartorlune.

28 Angergarasuarporlo nunaminut кemukserlune, nellautaijublo Jesaiasib aglangit attuarpait.

29 Anerneruble Filippuse oкautivâ: Ailerit, кemuksit ukkua najorlugit.

30 Filippusible aкpangerdlune tikkinamiuk, tussâvâ nellautaijub Jesaiasib aglanginik attuarsijoк, apperivâlo: Attuartatit tukkisigalloarpigît?

31 Oкautivâle: Ajoкertortaunanga кanoк pijungnarкêk? Filippuselo innalerpâ ikkimaкattikumavlugo.

32 Aglaillo attuartangit imaiput: Tessiortauvoк saugaкtut toккotauvingminut, saugâraкtullo niplingitotut sallijiminut, taimaкtauк tâpsoma кannine aitalaungilâlônêt;

33 Miklilertisimanermine âniatitaunersoane annigorpait. Kiale inôningata sivituninga oкautigijungnarpaûk? inôninga nunamit pêrtaulaungmat.

34 Tagva pimaklertib Filippuse kiovâ oкarlunelo: Kenuvigivagit, oкautilaunga, nellautaijub kina oкautigivaûk? nangminerminiglônêt assiminiglônêt oкarкâ?

35 Filippusible кannine angmalerpâ, oкautsit tamakkoa pitjutigerкârdlugit, oкâlavigivâlo oкautsinik tussarnertunik Jêsuse pivlugo.

36 Ingergaramiglo, immeкartomut tikkipuk; pimaklertelo oкarpoк: Ahâk, immeк tagga, suna agviarкâ baptitauкonnanga?

37 Filippusele oкarpoк: Omamut illuitomut okperuvit pijuksauvotit. Tâmna kiovoк oкarlunelo: Okperpunga, Gûdib Jêsuse Kristuse erneringmago.

38 Kemuksillo noккartipait, immermullo tamarmik pivlutik Filippuselo pimaklertelo; Filippusiblo baptipâ.

39 Каkkingmaniglo immermit, Nâlekab Anerningata Filippuse aularutivâ; pimaklertiblo tækkojungnaerpâ; кuviasuklunele angergarpoк.

40 Filippusele Asdodeme naipitauvoк, tagvanelo arvertarpoк iglugasæksoarnut illûnainut, oкautsillo tussarnertut oкautigilugit, Zesarêa tikkilugo.

KAPITEL IX.

Saulusib sâgiartitauninganik. Tabêab ômartitauninganik Pêtrusemut.

SAULUSELE sulle кinnagiarpoк sillungnermut toккotsinermullo Nâlekab illinniartinginnik, ajoкertuinerojomullo aivoк,
2 Kenuvigivâlo aglangnik pijuksanik Damaskusemut illiniarvingnullo tagvanêtunut, illanginik okpertunik naipitsinajarune, taipkoa angutit arnallônêt кellaksorкârdlugit tikkiutsomagamigit Jerusalemut.
3 Apкomêtillugolo, Damaskusib кannitanganêdlune, tagvainaк кaumajub кilangmit pijub кaumaksarpâ.
4 Nunamullo ochovoк, nippemiglo tussarpoк oкautijomik ômunga: Saul, Saul, sôg unangmivingâ?
5 Oкautivâle; Nâlegaк, kinauvêt? Nâlegaк oкarpoк: Jêsuseovunga unangmijat: kapput tukkarlugo ajorsaleromârpotit (akkerartorlunga).
6 Sajulerlunelo коaкsângadlalarmelo oкarpoк: Nâlegaк, sumîk piniarкovingâ? Nâlekab oкautivâ: Makkilerit ailutillo iglugasæksoarnut, tagvane oкautjaulârpotit piniaræksarnik.
7 Angutille ingergaкattingit коaкsângavlutik nangerput, nippe tussaramitsuk inuksinatiglo.
8 Saulusele makkipoк nunamit, uitaleramelo tautungilaк sumik, aggangitigulle tiguvât, tessiorpâllo Damaskusemut.
9 Uvlunelo pingasune tautugane nerrinanelo immingilaк.
*10 **Damaskusemele** illinniartoкalauкpoк Ananîasemik attilingmik; tâpsomunga Nâlegaк oкarpoк tækkotitjutikut: Ananîase! Oкarporlo: Ovanêpunga Nâlegaк.
11 Nâlekab oкautivâ: Nikovilerit, ailutillo iglut akkorngatigut, apкosineк naggojomik taimajoк attuaruk, Jûdablo iglungane Saulusemik attilik apperкotigiuk Tarsusemioк; ahâk tuksiarpoк.
12 Tækkotitjutikut tækkolauкpoк angumik, Ananîasemik attilingmik, itteriartortiminik, aggangminullo pattingmijiminik tautulermerкovlugo.
13 Ananîasible kiovâ: Nâlegaк, angut taimna unnuktunit tussaumavara okpertoкottingnik kappiasuktitseкattalauкtoк angijomik Jerusaleme.
14 Ajoкertuijoкsuillo perкovait ovane кellaksorlugit tamaita atternut tuksiartut.
15 Nâlekable oкautivâ: Ainiarit, tâmna uvamnut annerimajoк, attortuksauvlune attera oкautigilugo nellojunut, attanersoarnullo, Israêliblo кittornganginut.

16 Kaujititsomavara, канок angijomik kappiasuktitaujomârmat attera pivlugo.

17 Ananîasele aivок itterlunelo iglomut; aggangminullo pattingmivâ окarlunelo: Naglingnartок кattangut Sauluse, Nâlekab Jêsusib, (tækkotitub illingnut apкome tamaungartillutit,) tillivânga tautuktitauкovlutit illumertauкovlutillo Anernermik ajunginermik.

18 Tagvainarlo kavitsitun-itunik kattaktoкarpок ijigingnit, tautulerivorlo;

19 Makkilunelo baptitaulerpок, nerrilarmelo nakkoкsijauvок. Saulusible uvlut illanginik illiniartut Damaskusemêtut najulerpait.

20 Mânnakullo tâva Kristuse окautigivâ illinniarvingne Gûdib Ernerijanganik окarlune.

21 Tamattomingale tussartut illûnatik tattaminiarput окarpullo: Asserorterilauktoungitôк una illûnainik Jerusaleme tuksiartunik Jêsusib attinganut, tamaungalauкtorlo кellaksorsimatillugit pititsomavlugit ajoкertuijoкsoarnût?

22 Saulusele sôngosivalliavок, Jûdillo Damaskusemiut nippangertipait, Jêsuselo Kristuseojок окautigitsiarlugo.

*23 **Uvlullo** unuktut kingorngatigut Jûdit кaggimiolerput toккotsomavlugo.

24 Saulusele окautjaulerpок, unangmijomangmatsuk. Itertarvingnele udjertorput uvlôtillugo unnuamelo, toккotsomavlugo.

25 Tagva illinniartut unnuame tiguvât amârgaujakut ningitipât avaloкsuit sillatânnut.

*26 **Saulusele** Jerusalemut tikkiname, illinniartut illaginasualerpait; illûnatigle erкsigivât, okperatiglo illinniarteoninganik.

27 Barnabasible ingminut pitipâ, âlâllo Apostelinullo, unipkautivlugillo, канок Paulusib Nâlegaк tækkolaungmago, tâpsomalo окautilaungmago, кannorlo sivôranane окâlalaungmat Jêsusib attinganik Damaskuseme.

28 Najugarilerpaillo; Jerusalemiullo annivigiкattarlugillo ittervigiкattarpait, sivôrananelo окâlavок Nâlekab Jêsusib attinganik.

29 Окâlavlunelo appersorкattigivait Grîchit; tâpkoale tокконasualerpât.

30 Kattangutigêlle tamattominga tussaramik, Zesarêamut кannilârpât, tagvangallo Tarsusemut aiкovât.

*31 **Illagêktut** mânna unangmijaujungnaerput Jûdêame illûnâne, Galilêamelo Samâriamelo, sôngosivalliavlutiglo, Nâlegarlo nâleklugo inôvut, Anernerublo ajunginerub mannigoininganik illumertaulauкput.

*32 **Pêtrusele** illûnaitigut ingergarame, okpertunut Liddamêtunuttauк pigivoк.

33 Tagvane angummik naipitsivoк Enêasemik attilingmik; tâmna jârinik sittamaujortunik nellainalauкpoк, tumângalaurame.

34 Pêtrusiblo oкautivâ: Enêase, Jêsusib Kristusib pijungnaertipâtit; makkitit, aumittitillo nangminек âкikit! Tagvainarlo makkipoк.

35 Liddamêtullo Saronemêtullo illûnatik tækkovât sâgiarlutiglo Nâlekamut.

*36 **Joppemele** illinniartoкalauкpoк arnamik Tabêamik attilingmik, Grîchit taijangænnik Doгкasemik; tâmna ajungitulleкattalauкpoк pitsiarlunelo aklujunut.

37 Taipsomanele кannimalerpoк toккolarmelo. Tagva tâmna ubvarpât illivâllo iglut кollerpângænnut.

38 Liddale Joppib кannitanganêngmat, illiniartut tussaramik Pêtrusemik tagvanêtomik, angutingnik maggungnik tilliklerput tâpsomunga, кenuvigivâllo, кunnunane tikkerгovlugo taipkonunga.

39 Pêtrusele nikovilerpoк illagivaglo. Tikkisimangmallo, tessiorpât iglut кollerpangænnut, uigarnerillo illûnatik illumavât, кugviorlutiglo, ulliksuillo annorâllo saккertipait tâpsomunga, Doгкasib sennajaviningit, najortigingmatsuk.

40 Pêtrusiblo tamaita annitinamigit, sêгkortorlune tuksiarpoк, timelo tâva sâdlugo oкarpoк: Tabêa, makkitit! Uipoк tagva; Pêtruselo tækkogamiuk, makkilune ingipoк.

41 Tâpsomale aggane issaklugit nikovitipâ; okpertullo uigarnerillo itterгovait, ômartorlo tækkojautipâ.

42 Tamannalo tussaumajaulerpoк Joppeme illûnâne; unnuktullo okpilerput Nâlekamut.

43 Uvluniglo unuktunik Joppeme uvlivoк Simoneme кettumaкsaijome.

KAPITEL X.

Kornêliusib sâgiarninganik.

ANGUTEKALAUKPORLE Zesarêame Kornêliusemik attilingmik, sorsuktuksat ingmigolingajut Itâliamiunik taimajut zenturiungænnik, (imaipoк: angajoкâmik sorsuktuksanut 100 inut).

2 Issumagidlarlune opigosulauкpoк Gûdemik iglomioкattine illagilugit, aitûsianiglo tunnijeкattarpoк inungnut, tuksiatsainartorlo Gûdemut.

3 Tâmna tækkotineкarpoк uvlub stundingita 9 oningænne;

tagva Gûdib Engelinga ittertoк ômunga tækkovâ, tâpsoma oкautivâ: Kornêliuse!

4 Tækkosarpâle коaкsâlarmelo oкarpoк: Nâlegaк, sunâ? Tâpsomale oкautivâ: Tuksiarnitit pikkungardlutik Gûdib tussarpait, aitûtitillo issumagivait.

5 Mânnalo angutinik tilliklerit Joppemut, Simonelo Pêtrusemik attipsâlik кaiкojauкolugo;

6 Simonemik attilik кettumaкsaijoк, najorpâ, immab kiglingane iglulik; taipsoma oкautiniarpâtit piniaræksarnik.

7 Engelelo Kornêliusemut oкartoк aularmat, kivgaminit magguk, sorsuktuksallo najortigivaktame illangat, Gûdemik nâlektoк, кaiкovait,

8 Unipkautivlugillo tamakkoninga tamainik, Joppemullo tillivait.

*9 **Uvlub** aipangane, tâpkoa apкomêtillugit, iglugasæksuillo кaglilermattigik, Pêtruse iglut кollerpângænnut majorarpoк tuksiaromavlune, uvlub stundingita 6 oningænne.

10 Kâleramelo, sumik nerrijomavoк; nerкiksaliormatsugle, ingminik ikpigijungnaerpoк.

11 Kilaglo angmajoк tækkovâ, illitjiviglo aккarvigijine, sorlo tingerautaкsoatut, terreкongitigut кellaksorsimajoк, nunamullo ningititaujoк;

12 Illuanêtoкalauкpoк sunatuinarnik nunab nergjutinginik, nujuartuniglo pâmgortuniglo, tingmitjaniglo кilaub attânêtunik.

13 Nippelo tâpsomunga imailivoк: Pêtruse, makkitit, toккotsilutit nerrigit.

14 Pêtrusele oкarpoк: Aukagle, Nâlegaк; nerrilaunginama sulle nachonartomik maккojungnartomiglônêt.

15 Nippiblo aipânik pivâ: Gûdib ivsornarungnaertitangit nachonartitæksaringilattit.

16 Taimaglo pingasuertorpoк; illitjiviglo ama кilangmut amuartaugivoк.

*17 **Pêtrusele** illumine siaklilermat, tækkotitjut tækkolauктane кanoк tukkeкarmangât, ahâk, angutit, Kornêliusib tillijangita, Simonib iglunga apperкotigivât, upkuablo sillatâne nangerdlutik.

18 Nipliavut apperivlutiglo: Simone, Pêtrusemik attipsâlik, tagvanêngmangât?

19 Pêtrusible tækkotitaunine issumagilermago, Anernerub oкautivâ: Ahâk, angutit pingasut кennerpâtit.

20 Makkitille attersârlutit illagigikit, кollarnaglo; uvanga tâpkoa tilligapkit.

21 Tagva Pêtrusib angutit Kornêliusemit pijut attersârvigivait, oкarlunelo: Ahâk, кennertase uvangauvunga; suna pivlugo tamanêkisê?

22 Окarpullo, Kornêliuse Zenturiôjок, angut issumagiktок Gûdemik nâlektок, Jûdit illûnatik idluarnerartangat, Gûdemut кaujititauvок Engelikut ivsornaitokut, illingnik кaiкojerкovlugo iglominut, окautsinik tussartuksauvlune illingnit.

23 Itterкolerpait tagva, sinniktartilaitalo. Kaungmalle Pêtrusib aularкattigivait, Joppemiullo кattangutigêt illangita illagivât.

*24 **Uvlublo** aipangane Zesarêamut pivut, Kornêliusiblo utaккivait; illannelo illanârijanelo кaiкovait.

25 Pêtruselo itteriartormat, Kornêliusib pagrearpâ, pâmaklunelo ittiganginut, tuksiarvigivâlo.

26 Pêtrusible makkitipâ окarlunelo: Makkitit, inutuinauvungataик.

27 Окarкattigilauramiuglo, itterpок, unuktullo kattimajut naipipait.

28 Окarvigivaillo: Nellungilase, idluangimat Jûdit illangata tækkorngartat illagikpagit, pullâriartorpagillônêt: Gûdible кaujitilauкpânga, inuit neliallônêt taijæksaungimat nachonartomik maккojungnartomiglônêt.

29 Tamanna pivlugo кunnunanga tikkipunga, кaiкojaugama. Tagva mânna apperivapse, suna pitjutigællugo tamaunga кaiкolaungmangâpsinga?

30 Korneliuselo окalerpок: Uvlut sittamat nâvlugit stunde tamanna tikkilugo nerrilaungitunga, stundillo 9 oningænne tuksialauкpunga iglumne. Ahâglo, tagva sâmne saккertoкalauкpок angutemik кeblertamik annorâlingmik.

31 Окarporlo: Kornêliuse, tuksiarnitit tussartauvut, aitûtitillo issumagijauvut Gûdib sângane.

32 Tagva mânna Joppemut tilliklerit, Simonelo Pêtrusemik attipsâlik кaiкojauкoleruк, tujormiojок Simonib кettumaкsaijub iglungane, imab kiglingane; taipsoma tikkikune окautilârpâtit.

33 Tagva erinnesulerdlunga tilliklerpunga illingnut, nâmaktomiglo pivotit, tikkinavit. Mânna Gûdib sângane tamapta kattimavogut, tussaromavlugit Gûdib окautigijauкojangit tamaita illingnut.

*34 **Pêtrusible** кannine angmalerpâ окarlunelo: Mânna kiglilingmik tukkisivunga, Gûdib inuit nellîllônêt nachogingimagit;

35 Inuille sunatuinait, tâpsominga sivôrajut idluartullijullo illaliorpait.

36 Окautsit taipkoa Gûdib tillikliutigilauкtangit Israêlib кittorngangинut кaujimavasse, окautjauкongmagit ullapirsaumik Jêsuse Kristusekut, ilûnatik Nâlegangatigut.

37 (Kaujimavoselo) tamakkonunga Jûdêamêtut illûnatik tikkitaulaungmatta, sivorlerpâmiglo Galilêamêtut, baptijutib Johannesib окautigijangata kingorngane,

38 Jêsuse Nazaremiок pivlugo, Gûdib mingoalaungmago

Anernermik ajunginermik pitsartunermiglo; tâmna arvertalaungmat ajungitulliartorlune, inûlilaitalo illûnaita Sâtanasemut sâlaulauktut, Gûdib najormago.

39 Uvagullo kigligiutsijiovogut tâpsoma piniarnerilauktanginik Jûdit nunangænne Jerusalemelo; tâmna tokkolaukpât, nivingatipâllo kejungmut.

40 Gûdib tâmna tuppaktilaukpâ uvluk pingajuangne, sakkertilâllo,

41 Inungnut illûnainuungitok, uvaptingnulle kigligiutsijuksanut, Gûdemut sivorngagut annerimajunut, nerrekattigivlugolo immerkattigilaukpavut, tokungajunit makkisimaningata kingorngane.

42 Okâlakolaukpâtigullo inungnut, kigligiutserkovlutalo, Gûdib tâmna erkartuijuksangortingmago inôjuniglo tokkungajuniglo.

43 Tâmna nellautaijut illûnatik kigligiutigivât, okpertut tâpsomunga illûnatik tâpsoma attinganut issumangnarungnaitomik ajorninginit pilârmatta.

*44 **Pêtruse** okautsinik makkoninga okâlatillugo sulle, Anernek ajunginek illûnainut okautsinik nâlektunut pivok.

45 Okpertullo kippimajut, Pêtruse illagællugo tikkilaukutut, tattaminiarput, Anernerub ajunginerub tunnergutâ nellojunuttauk kovijaungmat.

46 Tussaramigit tækkorngartat okausinginut okâlajut, Gûdelo nakkoridlarlugo. Tagva Pêtruse kiovok:

47 Immermik innerteriutekarungnartokarkâ, baptitaukonnagit ukkua, Anernermik ajunginermik illangiutititaujut uvaptitût?

48 Nâlekablo attinganut baptitaukovait. Kenuvigivât tagva uvliojomavlutik uvlut illanginik.

KAPITEL XI.

Pêtrusib akkiniarninganik passijaunine itteriarnine Kornêliusemut pivlugo. Illagêt Antiochiame kattersortauninginik.

APOSTELILLE kattangutigêllo Jûdêamêtut tussaumalerput, nellojuttauk Gûdib okausingit illaliulermagit.

2 Pêtruselo takpaunga Jerusalemut pingmat, kippimajut (Jûdit okpertut) akkerartulerpât,

3 Okarlutiglo: Angutinut kippimangitunut itterpotit, nerrekattigivlugillo.

4 Pêtrusible tamakkoninga unipkautilerpait nellekârdlugit:

5 Iglugasæksoarne Joppeme-itunga, tuksiartillunga, uvamnik ikpigijungnaerpunga, tækkovlungalo tækkotitjummik, illitjivingmik akkartomik tingerautaksoatun-itomik, sittamanik terrekolingmik, kilangmit ningititamik, uvamnut pivlune.

6 Illuanut tækkosarpunga, tukkisivlungalo tækkovunga nunab nergjutinginik, nujuartuniglo, pâmgortuniglo, кilaublo tingmianginik.

7 Nippemiglo tussarpunga uvamnut oкartomik: Pêtruse, makkitit toккotsilutit nerrît!

8 Oкarpungale: Aukagle, Nâlegaк; nerrilaunginama sulle nachonartunik maккojungnartuniglônêt.

9 Nippible aipânik кilangmit кiovânga: Gûdib ivsornarungnaertitangit igvit nachonartitæksaringilattit.

10 Taimagle pingasuertorpoк; кilangmullo illûnatik ama amuartaugivut.

11 Ahâglo, tagvainaк angutit pingasut iglub najortama sillatânelauкput, Zesarêamit tillijaulauкtut uvamnut.

12 Anerneruble oкautivânga, кollarnanga illagijæksarigapkit. Kattangutille pingasujortut illagivânga, angutiblo taipsoma iglunganut itterpogut.

13 Taipsomalo unipkautivâtigut tækkolauкtaminik Engelemik, iglomine nangertomik, oкautjiminik: Angutinik tilliklerit Joppemik, Simonelo Pêtrusemik attipsâlik каiкojauкolugo;

14 Tâpsoma oкautiniarpâtit oкautsinik, illingnut iglomioкattingnullo illûnainut pilloriutiksaujunik.

15 Oкâlalertillungale Anernerub ajunginerub aккarvigivait, sorlo uvaptingnut perкârame.

16 Tagva Nâlekab oкausingit erкarpakka, oкarmat: Johannese baptisilauкpoк imermut, illipsele baptitaujomârpose Anernermut ajunginermut.

17 Gûdible ipkoa uvaptitut tunnergutinik tunitjivigingmagit, okpermatta Nâlekamut Jêsuse Kristusemut, uvanga kinauvêk, Gûde innerterungnarapko?

18 Tamanna tussaramitsuk nippangerput, Gûdelo nertorpât, oкarlutiglo: Tagva Gûdib nellojuttauк tunnitjivigilauкpait issumatârnermik inôtsemut.

*19 **Siamartersimajulle** kappiaktoanermingnut Stefanuse pivlugo arvertarput Fenîziamut, Ziprusemullo, Antiochiamullo, oкautsiniglo assianut oкangilat, Jûdinut kissênut.

20 Akkorngænnele angutеkalauкpoк illanginik Ziprusemit Zirênemillo pijunik. Tâpkoa Antiochiamut pigamik, Grîchittauк oкarvigivait, oкautsiniglo tussarnertunik Nâlegaк Jêsuse pivlugo oкâlavlutik.

21 Nâlekablo aggangita illagivait, unnuktorsuillo okpilerput sâgiarlutiglo Nâlekamut.

22 Illagêktut Jerusalemêtut tamanna tussaumaleramitsuk, Barnabase tillivât Antiochiamut.

23 Tâmna tagvunga, pigame, Gûdiblo saimanersoanga missigileramiuk, кuviasulerpoк, каiblarlugillo tamaita pivait, ômamut illûnânut nippingatsainarкovlugit Nâlekamut.

24 Angut tâmna issumagiktoкsôngmat, Anernermiglo ajunginermik, okpernermiglo angijomik illumertaujoк. Inuillo unuktoкsuit Nâlekamut pititaulerput.
25 Barnabasele aularpoк Tarsusemut ailune, Sauluse кenneriartorivlugo.
26 Naipinamiuglo, Antiochiamut pitipâ. Jâremiglo illuitomik nâjivuk illagêktune tagvane, inuillo unuktoкsuit ajoкertorlugit; tamanna pivlugo illinniartut Antiochiame taijauкâlerput Kristusemiunik.
*27 **Uvlune** taipkonane nellautaijut Jerusalemit attersârput Antiochiamut.
28 Tâpkoa illangat, Agabusemik attilik, nikovipoк, nunane illûnaine kângnartoкsoaкaromârtomik Anernikut nellautaivlune; tamannalo nellautsivoк attanivik Klaudiuse attaniotillugo.
29 Illinniartulle illûnatik kajusivut, pimingnit tujoromavlugit ajungitamingnik кattangutigêt Jûdêamêtut.
30 Taimailiorpullo, angajoкaunerojunullo tillikliutivlugit, Barnabasib Saulusiblo aggangitigut.

KAPITEL XII.

Herôdesib kappiasuktitsininganik okpertunik. Jakôbusib toккotauninganik. Pêtrusib parngnanaersortauninganik. Herôdesib toккunganik.

NELLIUTOME taipsomane attaniub Herôdesib illagêktut illangit tiguvait kappiasuktilerdlugit.
2 Jakôbusele, Johannesib angajua, toккopâ saviksoarmut.
3 Tukkisigamelo, tamanna Jûdinut idluarijaungmat, soraingilaк, Pêtruselotauк tigugivâ. Sêrnarsauteкangitunik кaккôjaкtorviub uvlungit nelliusimavut.
4 Tigugamiuk, parngnanaersimavingmut pitipâ, udjertortauкovlugolo sorsuktuksanut simertautijuksanut, sittamat sittamaertordlugit; issumagivâlo inungnut saккertitsomavlugo aularviksiorviub uvlungit nâkpatta.
5 Pêtruselo parngnanaersimavingme udjertortaulauкtôgalloaк; illagêktulle soraeratik tuksiarutivât Gûdemut.
6 Herôdesiblo saккertitsomangmago, unnuame taipsomane Pêtruse sinnikpoк sorsuktuksâk magguk akkorngængne, кellaksorsimavlune кellaumgujanut maggoinut; udjertortuglo magguk upkuab sillatâne udjertorpâk parngnanaersimavik.
7 Ahâglo, Nâlekab Engelinga tagvunga pivoк, кaumajublo parngnanaersimavik кaumaksarpâ; Pêtruselo sennerâgut pattikpâ tuppaktilâllo oкarlunelo: Makkisârit! Kellaumgujallo pêrput agganginit.

8 Engeliblo окautivâ: Tapseruserdlutit ittigagusilerlutillo. Taimailivок tagva. Окautivâlo: Ulliksuit attilugo mallinga.
9 Annivlunelo mallikpâ nellovlune Engelib nellâgut taimak illiorvigingmago, tækkotitjumigle tækkonasugællune.
10 Udjertortorle sivorleк aipangalo кângerdlugik, upkuaкsoaк kikkiangojoк tikkipâk, iglugasæksoarnut sangmijoк; tâmna ingminik upkuêrpoк (aniviliorlugik), annigamiglo iglut akkorngatigut aivuk; tagvainarlo Engelib кemakpâ.
11 Pêtruselo ingminik tukkisilerame, окarpoк: Mânna mikselingmik tukkisivunga, Nâlekab Engeline tillingmago piulivlunga Herôdesib agganginit, inuillo Jûdit nerriungninginit tamainit.
12 Taimaglo issumasilerame, Marîab, Johannesib Marкusemik attipsâggub iglunganut pivoк; tagvane unuktut kattimavut tuksiarlutiglo.
13 Pêtrusible sillatânit upkuaк avilortarmago, arnab kivgaк Rôdamik attiggub nautsertoriartorpâ.
14 Pêtrusiblo nippinga illitarigamiuk, кuviasungnermut upkuêngilâ, aкpangerdlunele itterpoк, окariartorlune Pêtrusemik upkuab sillatânêtomik.
15 Taipkoale окautivât: Issumaerutivotit. Tâpsomale soккoserane taimainerarpâ. Окarput: Tagva Engelinga.
16 Pêtrusele ama avilortarpoк; upkuêrutigamitsugle, tækkovât, tattaminiarpullo.
17 Aggangminulle nullorarpait nippangerкovlugit, unipkâlerporlo, кanoк Nâlekab piulingmago parngnanaersimavingmit, окarlunelo: Tamanna окautigisiuk Jakôbusemut кattangutigênullo. Anivorlo tamattoma assianut aularlune.
18 Kaungmalle, sorsuktuksat mikkingitomik kappiasûtigivât, Pêtruse кanoк illinermangât.
19 Herôdesible кaiкogamiuk nenninagolo, udjertortut kiglisiniarкârdlugit âtauкovait (toккotauкovlugit). Jûdêamillo attersâlerpoк Zesarêamut tagvanêlerdlunelo.
*20 **Issumaкarame** Tirusemiut Sidonemiullo unatadlaromavlugit. Tâpkoale illagêklutik tikkipât, Blastuselo attaniub pimmajinga illanârsitinamitsuk, кennuvigivât unatartaujomanatik; nunaкottimingne nerкiksarsiortuksaugamik attaniub nunaкottinganit.
21 Uvlormele issumasimavingmine Herôdesib annorâne attannersônerminik saккertitsijut attivait, iksivautaкsoarmullo ingidlune окâlavigilerpait.
22 Inuille nipliavigivât: Tamadja Gûdib nippinga, inubleungitoк.
23 Tagvainaк Nâlekab Engelingata annauvâ, Gûde nertungimago; кoppergunullo (inôvlune) nerrijaulerpoк, anernangêrlunelo.

*24 **Gûdible** окausingit aglivalliavlutiglo siamarterput.
25 Barnabaselo Sauluselo utterpuk. Jerusalemit, tunnergutinik pititsijarêrкârdlutik, Johanneselo illagivâk, Marкusemik attipsâlik.

KAPITEL XIII.

Paulusib ajoкertuijartorlune ingerganersoangita sivorlingat, Barnabase aiparilugo, Antiochiamit, Sîriamêtomit Asiarârsungmut. (Kap. 13. 14 lo.) Zipruseme, Antiochiamelo Pisîdiamêtome oкâlavuk.

ANTIOCHIAMELE illagêktune nellautaijoкalauкpoк ajoкertuijoкalarmelo; tâpkoa tagva Barnabase, Simonelo, Nigeremik taijaк, Luziuselo Zirênemioк, Manahenelo, Herôdesib attaniub inugoijaumaкattinga, Sauluselo.
2 Tâpkoa Nâlekamik kivgartortillugit nerritailivlutik, Anernek ajunginek окarpoк: Barnabaselo Sauluselo ingmigolingatilersigik, piniarnermut tamattomunga annerilaurapkik.
3 Tagva nerritaililutik tuksiarput, aggangminullo pattingmivlugik tillivakit.
*4 **Tâpkoa** Anernermut ajunginermut tillijaungmanik, Seleuziamut pivuk; tagvangallo umiaкtorpuk Ziprusemut.
5 Salamisemullo pigamik, Gûdib окausinginik окâlavuk Jûdit illinniarvingænne. Johanneseletauк illagivâk, kivgarivlugo.
6 Kikkertarlo ingergavigilauramitsuk Pafose tikkilugo, angakoк naipipât, nellangaidlune nellautaijoк, Jûdiojoк, Barjehumik attilik.
7 Tâmna nunab attannertanganêpoк, Sergiuseme Pauluseme, anguteme sillatujome. Tâpsoma Barnabaselo Sauluselo каiкovak, Gûdib окausinginik tussaromavlune.
8 Elimasible angakub (taimak attek tâmna tukkeкarmat) akkerartorpak, nunab attanertanga okperкojomanago.
9 Saulusible, Paulusemiktauк taijab, Anernermik ajunginermik angijomik illumertaujub tækkosarpâ,
10 Oкarlunelo: Kittorngaujotit Sâtanasemut, sæglotunermiglo, uivêriklernermiglo illumiuteкadlartotit, idluarnerniglo tamainik ômisuktotit, soraingilatit Nâlekab apкosiningit idluartut attortauningit agviarlugit;
11 Mânnalo ahâk, Nâlekab aggangita кollangiarpâtit, tautugungnaertuksauvotit, seккinerlo akkunit tautungniangilat. Tagvainarlo pujorsoamêlilarmelo (sorlo) târmiolerpoк; maungatuinarlo кennerialerpoк tessiortiksaminik.
12 Nunab attanertanga tamattominga tækkogame, okpilerpoк, Nâlekablo ajoкertutâ tattaminiarivâ.

13 Paulusele najortingillo Pafosemit umiaktoramik, Pergamut pivut Pamfiliamêtomut. Johannesible kemmakpak, Jerusalemullo angergarivlune.

*14 **Tâpkoale** Pergamit aularivuk, Antiochiamullo Pisidiamêtomut pivlutik; tagvanelo illinniarvingmut itterpuk Sabbatib uvlungane, ingilutiglo.

15 Perkojat nellautaijullo attuarêramigit illinniarvingme angajokaujut okautjaujartorkovait: Kattangutigêt, sumik okaromagupse inungnut, kaiblaromavlugit, tâva okaritse.

16 Tagva Pauluse nikovipok, aggangminullo nullorarpait okarlunelo: Illipse angutit Israêlitiojose, Gûdemiglo sivôrajose, nâlægitse!

17 Inuit ukkua Israêlitit Gûdingata atâtagijavut annerilaukpait, inuillo tâpkoa ivlernartilaukpait, tækkorngartaulaungmatta nuname Egipteneme; taikangallo anmitilaukpait tallermut pitsartujoksoarmut.

18 Jârillo 40 it nâvlugit illuserivalauktangit kamagingitsertorpait inukajuitomêtillugit.

19 Innukattigêllo 7 it nungupait Kanaanib nunangane, nunangallo avikpâ immeraut attortaukolugo.

20 Kingorngane jârit 450 it nâvlugit idluarsaijunik tunnitjivigivait, nellautaijok Samuêle tikkidlugo.

21 Tamattomalo kingorngagut attanermik tuksiarput. Gûdiblo Saulemik tunnitjivigivait, Kisib erninganik, angut Benjaminib kinguvânginit, Jârit 40 it nâvlugit.

22 Tâmnalo attaniokojungnaeramiuk, Dâvide attaningortipâ tâpkonunga, tâpsominga kigligiutjivok imâk: Dâvide nagvârpara, Jessib erninga, angut ômattima idluarijanga, tâpsoma perkojakka tamaita malligomârpait.

23 Tâpsoma kinguvânginit Gûde, angernine malliklugo, Israêlib piulijiksanganik Jêsusemik sakkijârtitsilaukpok.

24 Tâmna ajokertuerkârtinago, Johannese okâlavok baptijumik Israêlitit illûnatik kakkialerkovlugit.

25 Johannesible, inôkojaujutigijane nâmaksitileramiuk, okarpok: Taimnaunasugijapsinga taimnaungilanga: ahâgle kingunipkut kainiarpok, nellopkotivigijara ittiggagutîgik singêjarlugik.

26 Illipse angutit kattangutigêt, Abrahab kinguvângita kittorngangit, Gûdemiglo sivôrajut illipsingne, okautsit piulijaujutiksamik tamattominga tillikliutjauvut illipsingnut.

27 Jerusalemêtut angajokângitalo illitaringinamigit Jêsuse nellautaijullônêt okausingit, attortauvaktut Sabbatine tamaine, tokkotæksangortipât, nâmaksitilugit taipkoa okausingit.

28 Nagvârlungigalloardlutik tokkotsitiksangonermik, Pilatuse tuksiarvigivât tokkotserkovlugo tâpsominga.

29 Tamaitalo tâmna pivlugo aglaksimajut nâmaksitinamigit, кejungmit aккartipât illivlugolo illuvermut.
30 Gûdible tuppaktilauкpâ toккungajunit.
31 Uvlunelo unuktune tækkojauvoк Galilêamit Jerusalemut majorarкattigilauкtaminut; tâpkoa kigligiutsijoкottigivait inungnut.
32 Uvaguttauк angersimaneк atâtagijaptingnut pijoк oкautigivavut illipsingnut.
33 Uvaptingnut, taipkoa кittornganginut, Gûdib (angersimaneк tamanna) nellautsimatilauкpâ, Jêsuse tuppaktinamiuk; taimaktauк aglaksimavoк imgerutime 2 me: Ernerivagit, uvlome ernetârivagit.
34 Toккungajunillo tuppaktinamiuk. asserornartomut (illuverme) perкojungnaerdlugo kingorngane, tamattominga imâk oкarpoк: Dâvidib angervioninginik soккosijuitunik tunitjivigijomavapse.
35 Taimak pivlugo oкarivoкtauк imgerume tâpsoma assiane: Ajunginerit (ivjornaitoкottit) asserornermik (illuverme) tækkoкojomângilat.
36 Dâvidele, inôvlune Gûdib pijomajanganik kivgartulaurame, toккolauкpoк, atâtagijanginullo illijaulauкpoк, asserornermiglo tukkisilauкpoк.
37 Gûdible tuppaktilauкtangata asserorneк tukkisilaungilâ.
38 Mânnale angutit кattangutigêt, кaujilersiuk, tâpsomûna ajornernit issumangnarungnaitomik oкautjaulerapse, tamainillo Môsesib perкojanginut idluartitaujungnanginipsingnit.
39 Tâpsomungale okpertoк idluartitauvoк.
40 Mânna udjertoritse, nellautaijut oкausingit illipsingnut nellautsilerкonnagit imaitut:
41 Okoкse, nachojoкsôjose, tattaminiarluselo nungutitse; inôtilluse piniarnermik pigama, oкautjaugalloarupse tamattominga okpitsangilasse.
42 Jûdille anningmatta illinniarvingmit, nellojut кennuvut, Sabbatik akkorngangne oкautsinik makkoninga oкautjaujomavlutik.
43 Illinniarvingmêtut kattimajarêrmatta, Jûdit unuktut Jûdioкattaujullo Gûdemik nâlektut Pauluselo Barnabaselo mallikpakit; tâpkoale oкautivlugillo кaiblarpait, Gûdib saimarsautânut nippingatsainarкovlugit.
*44 **Sabbatible** tuglîane iglugasæksuit inungit illûnakasatik kattimajartorput.
45 Jûdille inuit tækkogamigit, ningarosudlalerput, Paulusiblo oкausingit akkerartorlugit, akkerartorput mittauteкadlarlutiglo.
46 Paulusele Barnabaselo sivôranatik oкâlavuk: Gûdib oкausingit oкautigerкârdlugit illipsingnut pijariaкalauкpoк;

mânnale ajæktorapsigik nangminipsingniglo pijuksaungitinapse inôtsemik nâksaungitomik, nellojunut tâva sâlerpogut.

47 Nâlekab perкungmattigut imâk: Nellojunut кaumartiksangortilauкpagit, piulijiksauкovlutit sillaкsûb issuanut.

48 Nellojulle tamanna tussaramitsuk, кuviasulerput, Nâlekablo oкausingit nakorivait; okpilerlutiglo illûnatik inôtsemut nâksaungitomut pijuksat.

49 Nâlekablo oкausingit siamarterput tamattoma erкânut illûnânut.

50 Jûdille ningarosuktidlalerpait arnat nâlektut nertornartullo, angutillo angajoкaujut iglugasæksoarne, Pauluse Barnabaselo unangmijauкovlugik, pingujarpakillo erкâmingnit.

51 Tâpkoale itikkamik sanningit katterarpait tâpkonunga, Ikôniamullo aularlutik.

52 Illinniartulle кuviasulerput illumertaulilarmiglo Anernermik ajunginermik.

KAPITEL XIV.

Paulusib Barnabasiblo Ikôniamêniginingnik, Listramelo Derbemelo. Utterniginingnik Antiochiamut Sîriamêtomut.

IKÔNIAMELO itterкattigêkpuk Jûdit illinniarvingænnut; oкâlangmaniglo, unuktoкsuit Jûdit Grîchillotauк okpilerput.

2 Jûdille okpingitut aulatidlarpait ningarosuktilaitalo nellojut tarningit кattangutigênut.

3 Tagvanêlerpuk akkunit, sivôranatiglo oкâlavuk Nâlekamik; tâpsoma oкautsit saimanerminik okpernartipait, nellunaikutaniglo tattamnartuniglo pivoк tâpkoa aggangitigut.

4 Unuktovaksuille iglugasæksoarmiut maggoilivut, illangita Jûdit illagivait, illangita Apostelit.

5 Perajaludlalermattale nellojullo Jûdillo angajoкâtik illagællugit, mittautikumavlugillo milloromavlugit ujarкanut,

6 Tamattominga tukkisigamik, кemmavuk iglugasæksoarnut Likaôniamêtunut, tagva Listramut Derbemullo, nunablo tâpsoma erкânut;

7 Tagvanelo oкautsit tussarnertut oкâlatigivait.

*8 **Listramelo** angutеkalauкpoк iksivainartomik, ittigalukkame inûlerminit, pissujuitôtsainartomik.

9 Pauluse oкâlangmat, tâpsoma tussarpâ; (Paulusible) tækkosaramiuk, missigilerlunelo, tâmna okperalloarmat âкiktauniarnerminik,

10 Nipperкortovlune oкarpoк: Nikkovidlutit nangerit. Kiggertarpoк tagva, arvertalarmelo.

11 Inuille Paulusib pijanga tækkogamitsuk, niplialerput,

окarlutik Likaôniamiut окausingit attorlugit: Gûdit inuktitun-ilivlutik аккarvigivâtigut.

12 Barnabaselo atserarpât Jupiteremik, Pauluselo Merкuriusemik, окâlajioluarmat.

13 Jupiterible iglugasæksuit sillatânêtub ajoкertuijungata tuktuvait tâpkoalo niaкôtiksangit âpait ittertarvianut, tunnergutigijomavlugit, inuit illagællugit.

14 Aposteligle Barnabasib Paulusiblo tamanna tussaramikko, annorâtik allikpait, aкpangerlutiglo inuit akkorngænnut, nipliadlalerpuk,

15 Oкarlutiglo: Angutaujose, sôg taimailiorpisê? Inutuinauvoguk toккojomârtoguk illipsitut, окautsiniglo tussarnertunik окâlavoguk illipsingnut, sâgiarкovluse ômangat Gûdeungitomit Gûdemut ômajomut, кilangmiglo nunamiglo, immarbingmiglo illuanêtuniglo tamainik pingortitsijomut;

16 Tâpsoma nelliutune annigortune nellojut tamaita issumamingnik inônialauкtut kammagingitsertorpait.

17 Taimaigalloarmat, ingminik nellonartilaungilaк, unuktunik ajungitullivigigamitigut: sillaloкojivlune кilangmit, perorsiallo perorкovlugit, tunitjivigivlutalo nerкiksaptingnik, кuviasungnermiglo ômatiptingne.

18 Taimaglo окaramik, inuit innerterlugit serlaк ajulingilait, tunnergutinik tunnijerкonnagit.

*19 **Jûdilie** Antiochiamit Ikôniamillo tagvunga pivut, inuillo kajungersarpait, Pauluse millortauкovlugo ujarкanut, unialâllo iglugasæksoarnit, toккonasugællugo.

20 Illinniartulle illumangmatsuk, nikovipoк ailunelo iglugasæksoarnut. Kaungmallo tagvangat aularpoк Barnabase aiparællugo Derbemut.

21 Iglugasæksuillo tâpkoa окautsinik tussarnertunik окâlavigivait, unuktullo ajoкertulauramikik, ama utterivuk Listramut, Ikôniamullo, Antiochiamullo (Pisîdiamêtomut),

22 Illinniartut tarningit nakkoкsitipait, кaiblalaitalo okpernermik soraerкonnagit, kappianartullo unuktut attorlugit Gûdib nâlegauvinganut pijuksaugupta.

23 Illagêktullo illûnaita ajoкertuijunik pitipait, tuksiarlutiglo nerritailivlutiglo, Nâlekamut okperijangænnut sapputijauкovait.

24 Pisîdialo apкotigællugo Pamfîliamut pivuk.

25 Oкautsiniglo окâlavuk Pergame, Attâliamullo attersârpuk.

26 Tagvangallo umiaкtorpuk Antiochiamut (Sîriamêtomut) perкojauvigilauкtamingnut piniarnermik mânna nâmaksijamingnik Gûdib saimarsaininganut.

27 Tagvungale pigamik, illagêktut kattersorкolerpait, unip-

kârlutiglo Gûdib piniarnersoanganik tâpkungnûna, кanorlo nellojunut okpernerub upkuanga angmartilaungmago.
28 Illinniartulle najugarivlugit tagvanêlerpuk akkunit.

KAPITEL XV.

Apostelit oкarкattigêngninginik Jerusaleme kippineк pivlugo. — Paulusib ajoкertuijartorlune ingerganersoangata aipanga, Silase aiparivlugo, Antiochiamit (Sîriamêtomit) Asiarârsungmut Europamullo. (Kap. 15, 36 — 18, 22.) Paulusib Barnabasiblo aviningangnik.

ILLANGILLO Jûdêamit attersârput кattangutigêllo ajoкertorpait: Kippijaulingikupse, Môsesib illusinga attorlugo, piulijauniangilase.
2 Pikkablâdlartoкalermat, Paulusiblo Barnabasiblo mikkijôngitomik akkerartormattikik, nâmagivât, Pauluselo Barnabaselo, assingillo illangit Jerusalemut majorarкovlugit Apostelinut angajoкânullo, tamanna appersût pivlugo.
3 Illagêktunullo кannilârtauvlutik apкome, Fenîzialo Samârialo apкotigivakit, tagvanelo unipkârput nellojut sâgiarninginik, кattangutigêllo illûnaita angijomik кuviasuktipait.
4 Jerusalemullo tikkingmatta, illagêktut, Apostelillo angajoкâllo tækkorngiorpait, unipkârpullo, кanoк angijomik Gûde pinnialaungmat tâpkungnûna.
5 Tagva Farisêerit illangit okpertut nikovilutik oкarput: (Inuit taipkoa) kippijaujariaкarput, oкautjaujariaкalarmiglo Môsesib perкojanginik mallerкovlugit.
*6 **Apostelille** angajoкâllo kattimalerput oкautsit ukkua nautsertorlugit.
7 Akkunille akkerartulaungmatta, Pêtruse nikovipoк oкautilugillo: Illipse angutit кattangutigêt, кaujimavose nutaujungnailertomik Gûde akkunaptingne annerosulaurame, nellojut tussarкovlugit кannimnit oкautsinik tussarnertunik, okperкovlugit.
8 Gûdiblo, ômatinik кaujimajub, nellunaililauкpait, Anernermik ajunginermik tunitsivigilauramigit uvaptitut.
9 Adsigêngitomiglo uvaptingnut tâpkonungalo pititsilaungilaк, ômatingillo sujungaitilauкpait okpernermut.
10 Sôg mânna Gûde oktorpisiûk, illinniartut ajornartoкsoarmik illitjivigijomavlugit, atâtagijaptalo uvagullo sappidlalauкtaptingnik.
11 Okperpogulle, piulijauniarapta Nâlekab Jêsusib Kristusib saimarsautânut, taipkotitunaк.
12 Tagva inugiartoкsuit illûnatik nippangerput, Barnaba-

selo Pauluselo nâlegiarlugik, unipkârtuk кanoк angijunik nellunaikutaкsoarnik tattamnartuniglo Gûde pinialaungmat tâpkungnûna nellojut akkorngænne.

*13 **Oкarêrmanik** tâpkoa, Jakôbuse kiolerpoк oкarlunelo: Illipse angutit кattangutigêt, nâleksinga:

14 Simon unipkâlauкpoк, кanoк Gûdib nellojut issumagilaungmagit, nellipsatainarlugit, tâpkonangat inungnik illaliulaungmat atterminut.

15 Tamattomingalo nellautaijut oкausingit nellautsivut, imâk aglaksimangmat:

16 Tamattoma kingorngagut utteromagivunga, Dâvidib iglunga immiksimajoк sennaniardlugo, asserorningillo idluarsaromavakka nappârtilugillo.

17 Inuit amiakut Nâlekamik apperкutekarкovlugit, nellojut illûnatik attimnik taisiviojut; Nâlegaк oкarpoк, tamakkoninga tamainik piniartoк.

18 Gûdib piniarnine tamaita кaujimavait sillaкsûb pigiarninganit.

19 Taimaimat issumavunga nellojut Gûdemut sâgiartut kappiasuktitæksaringinaptigik;

20 Aglagvigilugille Gûdeungitut sallumainarninginik perкonnagit, arnaniarкonnagillo anguniarкonnagillônêt; ippimajomiglo aungmiglo nerrerкonnagit.

21 Itsaкsoarnit Môsesib oкausinginik oкautjijoкarmat iglugasæksoarne tamaine, Sabbatinelo tamaine attuarpait illinniarvingne.

*22 **Apostelillo** angajoкâllo illagêktullo illûnatik idluarilerpât, angutik magguk illamingnit кennerlugik tillilâniglo Antiochiamut, Pauluselo Barnabaselo illagællugik, ukkua: Jûdase Barsabasemik attipsâlik, Silaselo; tâpkoa angutik ajoкertuijôvuk кattangutigêt akkorngænne.

23 Aglangniglo (aglaktamingnik) neksarкovait, imailijunik: Uvagut Aposteliojogut, angajoкâllo, кattangutigêllo salutipavut кattangutigêt nellojunit pijut, Antiochiamêtut, Sîriamêtullo, Zilîziamêtullo.

24 Tussalaurapta, uvaptingnit pijut illangita ajoкertûsermingnut tammartitsartormasse, tarniselo asserortilugit oкarlutiglo: Kippijaujuksauvose, perкojallo malliklugit; uvaptingnut taimak perкojaungigalloaramik;

25 Taimaimat кattimavluta issumaкattigêкpogut, angutingnik annerosukluta, tillivlugiglo illipsingnut, nagliktavut Barnabase Pauluselo illagællugik.

26 Angutik tâpkoa (Barnabase Pauluselo) inôsitik ivlerilaungilâк Nâlegapta Jêsusib Kristusib attinga pivlugo.

27 Tagva Jûdaselo Silaselo tillivavut, tâpkoa oкautsinuttauк tamattominga oкalârpuk.

28 Anernerub ajunginerub uvagullo tamanna idluarigaptigo, assinginik malligæksanik illipsingnut illijinata, makkoninga pijariaкartunik kissênik:
29 Tunnergutinik Gûdeungitunut, aungmiglo, ippimajomiglo êsijuksaungilase, arnaniaraselo anguniaraselônêt; tamakkoninga pingikupse, idluartomik pivose. Inôtsiarpagitse!
*30 **Tâpkoa** tillijaumagamik, Antiochiamut pivut, inugiartorsuillo kattitipait, tunnitsivigilaitalo aglangnik tamakkoninga.
31 Tamakkoa attuaramigit, mannigortaunek кuviasûtigilerpât.
32 Jûdasiblo Silasiblo nellautaijôjuktauк, кattangutigêt кaiblarpait oкautsinut unuktunut, nakkoкsitilaitalo.
33 Tagvanelo mullukasalaungmanik, okpertoкattigênut ullapirsautekarlutik angergarкojaulerpuk Apostelinut.
34 Silasible idluarivâ tagvanêtsomavlune.
35 Paulusele Barnabaselo Antiochiame piniarpuk, assitiglo unuktut illagilugit ajoкertuivut oкâlavlutiglo Nâlekab oкausinginik.
36 **Uvlulle illangit nângmatta, Pauluse Barnabasemut oкarpoк: Ailaungmiluk, кattangutivut tækkojartorlugit iglugasæksoarne illûnaine, Nâlekab oкausinginik oкâlavigilauktaptingne, кanoк illingangmangâta.
37 Barnabasele issumaкarpoк, illakumavlugo Johannese Marкusemik attipsâlik.
38 Paulusible idluarivâ, taimaitoк illakumanago, tâpkoninga кemmailauкtoк Pamfiliame, ingergaкattiginagiglo piniarviksamut.
39 Angijomik akkerartortigêgamik, avipuk; Barnabasib Marкuse aiparilerpâ, umiaкtorlutiglo Ziprusemut.
40 Paulusible Silase aiparællugo aularpuk, Gûdib saimarsautânut perкojauvlutik кattangutigênut.
41 Ingergalerporle Sîrialo Zilîzialo apкotigællugik, okpertoкattigêllo nakkoкsitipait.

KAPITEL XVI.

Paulusib piniarninginik iglugasæksoarne Asiarârsungmêtune, Filippimelo.

DERBEMUT Listramullo pivoк; ahaglo tagvane illinniartoкalauкpoк, Timôteusemik attilingmik; anânanga Jûdiovoк okpertorlo, atâtangale Grîchiojoк.
2 Kattangutigêt Listraminut Ikôniamiullo tâmna piloriktoкotigivât.
3 Paulusib tâmna aiparijomagamiuk, pivâ kippivlugolo, Jû-

dit tagvanêtut pivlugit, illûnatik кaujimangmatta, atâtanga Grîchiongmat.

4 Iglugasæksoatigut ingergagamik, Apostelillo angajoкâllo Jerusalemêtut perкojanginik unnertûtivlugit mallerкovait.

5 Tagva illagêktut okpernermut nakkoкsititauvut, unuksivalliavlutiglo uvlut tamaita.

*6 **Frigialo** nunalo Galâtsia apкotigigamikik, Anernermut ajunginermut innertertauvut, oкautsinik oкâlaкonnagit Asiame.

7 Mîsiamulle pigamik, Bitîniakut ingergarasuarput; Anerneruble ama inerterpait.

8 Mîsiale sennerкogamitsuk, Trôasemut attersârput.

9 Unnuamelo tamattomane tækkotitjumik saккertoкarpoк Paulusemut: taimna angutaulauкpoк Mazedôniamioк; tâpsoma nangerdlune tuksiarvigivâ oкarlunelo: Ikâlaurit Mazedôniamut, ikkajortigullo!

10 Tækkotitjumik tâpsominga tækkungmat, Mazedôniamut tagva erinesulerdluta ainasuarpogut, кollarnangimat, Nâlekab taikunga каikungmattigut, oкautsinik tussarnertunik oкâlavigilugit.

11 Trôasemit aularluta umiaкtorpogut, Samotrâzialo torârlugo tikkipavut, uvlublo aipangane Neapolisemut.

12 Tagvangallo Filippimut pivogut. Iglugasæksuit tâpкoa angnerpângovut Mazedôniame, Rômiunik inuggit. Uvagulle iglugasaksoarne tâpкonane uvlut illanginik piniarveкarpogut.

13 Sabbate nelliutingmat, iglugasaksuit sillatânut pivogut kôngmut, tuksiarviovaкtomut, ingidlutalo, arnallo tagvane каttimajut oкâlavigilerpavut.

*14 **Arnarlo** Gûdemik opigosuкtoк, Lîdiamik attilik, niuverte aupaluкtanik (annorânik), Tiatîramiut iglugasæksoanginit pijoк, nâletsiarpoк; tâpsoma ômattâ Nâlekab angmarpâ, Paulusib oкausingit каmagitsiarlugit.

15 Baptitauleramele iglomioкattingillo, tâpsoma каiblarpâtigut, oкarlunelo: Okperasugigupsinga Nâlekamut, itteritse iglumnut, tagvanêtsainarluse, каtsungaitomiglo itterкovâtigut.

*16 **Tuksiarvingmulle** aitilluta, arnaк kivgaк uvaptingnik pârsivoк, anernilik pijomârtuksanik oкasûmik; angajoкânelo perкutinik akluitipait, sivorngagut oкarame pijomârtunik.

17 Tâpsoma Pauluselo uvagullo illûnânut mallikpâtigut, каggudlarlunelo oкarpoк: Gûdib кotsingnerpângojub inuit uккua kivgarivait; tâpкoa oкautivâse apкomik piloringnermut.

18 Taimailiorpoк tâmna uvlunik unuкtunik Paulusible tamanna kiksautigivâ, кeviardlunelo anernek oкautivâ: Jêsusib Kristusib attingane annerкovagit ômangat. Tagvainarlo annivoк.

*19 **Nâlegangille** tukкisileramik, nerriungnitik akкilertaunermik annigormat, Pauluselo Silaselo tiguvakit uniarlugiglo niuvervingmut angajoкât sângænnut,

20 Aulatsijunullo pitipakit, окarlutiglo: Inûk tâpkoa Jûdiojuk iglugasæksoarmioкattivut tammartipait.

21 Ajoкertuivuglo illusiksanik illalioræksaringitaptingnik, Rômiogapta.

22 Inuillo illûnatik pikkablâtitauvut pitjutigællugik; aulatsijullo annoraijartauкovakit issaкajauкolâniglo.

23 Angijomiglo issaкadlalauramikik, parngnanaersimavingmut pitipakit, parngnanaersimaviublo angajoкânganut udsertortautsiarкovakit.

24 Taimak perкojaugame, tâpsoma parngnanaersimavît кammanênerpângænnut pitipak, niungillo parngnanaersordlugit кejuksoarmut.

*25 **Unnuarle** кetteralermat Pauluselo Silaselo tuksiarpuk, Gûdelo nakkoridlarpâk. Parngnanaersimavingmêкattingitalo tussarpakit.

26 Tagvainarlo nuna sajukpiludlarpoк, parngnanaersimaviub tungavinga aulataudlarlune; tagvainarlo upkuangit illûnaita upkuêrtauvut, кellarutillo illunaita кellarutjârput.

27 Parngnanaersimaviuble angajoкânga sinningminit tuppakkame, parngnanaersimaviublo upkuangit upkuêrsimajut tækkogamigit, saviksoane amuvâ, ingminiglo kappidlaromavlune, кellaksorsimajut кemânasugigamigit.

28 Paulusele nipliadlalerpoк oкarlunelo: Illingnik pidlarniarnak, ilûnata ovanêgapta.

29 Nenneroamigle кaitauкojivoк, ittersârlunelo, sajulerdlunelo Paulusib Silasiblo ittiganginut pâmakpoк.

30 Annitilugiglo oкautivak: Nâlegâkka, sumik piniartuksauvêk, piulijauкovlunga?

31 Oкarpuk: Nâlekamut Jêsuse Kristusemut okperit, tagva piulijauniarpotit iglomioкattitillo.

32 Nâlekablo oкausinginik oкautivâk, iglomioкattingillo illûnaita.

33 Ingminullo pitipak, unuab stundingane tâpsomane, killingillo ubvarpait; baptitaulilarmelo tagvainaк, illanne illûnaita illagilugit.

34 Iglominullo ittertipak, nerritilugiglo, кuviasulerporlo iglomioкattine illagivlugit, Gûdemut okpilerame.

35 Kaulermallo aulatsijut iglugasæksuit kivgangit tillivait, oкarlutiglo: Inûk tâpkoa aularlik.

36 Parngnanaersimaviublo angajoкângata oкautsit makkoa oкautigivait Paulusemut: Aulatsijut tilliklilauкput tamaunga, кellarutjârtauкovlutik. Mânna annileritik, aularlutiglo ullapirsauteкarlutik.

37 Paulusible oкautivait: Issaкadlalauкpâtiguk inuit tækkoane, kiglisiniaranuglo, Rômiôgalloartoguk, parngnanaersima-

vingmullo pitilunuk, mânnalo sagvangitome aularkovâtigûk? Aukagle, nangminek annititsartorlittiguk!

38 Okautsit makkoa iglugasaksuit kivgangita okautigivait aulatsijunut; tussaramiglo Rômiôjungnik sivôralerput,

39 Kaivullo mannigôtomik okautivlugik annitipakit, tuksialâniglo, iglugasæksoarnit aularkovlugik.

40 Tagva parngnanaersimavingmit annivuk, pullâriartorlutiglo Lîdiab iglunganut; kattangutigêllo tækkolauramikit manigulaitalo, aularpuk.

KAPITEL XVII.

Paulusib okâlaninganik Tessôlanikame, Bêreame Atênemelo.

AMFIPOLIS apkotigigamikko Apolônialo, Tessalônikamut pivuk; tagvane Jûdit illinniarvekalaukput.

2 Paulusib ittervigivait illutsimitut, okâlavigivlugillo Sabattine pingasune aglait attuarlugit.

3 Tukkekartipaillo tâpkonunga, unertuivlune, Kristusemik âniatitaujariakalauktomik, tokkungajunillo makkitsariakalauktomik; Jêsuselo tâmna (okarpok) okautigijara, Kristuseongmat.

4 Illangillo okpilerput, Pauluse Silaselo illagilerdlugik; Grîchittauk Gûdemik nâlektut unnudlalaukput, arnattauk angajokaunersat ikkitôlungitut.

*5 **Jûdille** okpingitut ningarosulerput, angutillo illangit illuluktorsuit kassêtut ingmingnut kattitipait, illeratsâdlarkovlugit pikkablâtilaitalo iglugasæksoarmiut, Jasonib iglungata sillatânut pivut, pinasuarpullo tâpkoa âtsomavlugik inuit akkorngænnut.

6 Nenninginamikigle, Jason okpertullo illangit aularupait iglugasæksuit angajokânginut, nipliadlarlutiglo: Inûk ipkua sillaksûb inunginik tamainik asserorterijuk tamaungarivuk.

7 Tâpkoa Jasonib ingminut ittertilaukpak; tâpkoalo illûnatik attaniviksûb perkojangit mallingilait, okarlutik, taipsoma assiagôk attaniviongmat, Jêsusegôk.

8 Uimajârtidlarpaille inuit, iglugasæksuillo angajokângit, tamattominga tussartut.

9 Jasoniblo illagijangitalo akkiorningit tussaramigit, aularkovait.

*10 **Unnuamele** kattangutigêt Pauluse Silaselo erinesârdlugik aulartipakit Berêamut. Tagvunga pigamik, Jûdit illinniarvingænnut itterpuk.

11 Tâpkoa ajunginerojut Tessalônikamiunit; okautsillo illaliorpait kunnutuidlutik, uvlullo tamaita attuarpait kennerdlutik taimaingmangâta (Paulusib okausingititut).

12 Tâpkonangat unnuktut tagva okpilerput, ikkitôngituttauk Grîchit angajokaunersat angutillo arnallo.

13 Jûdille Tussalônikamiut tussaumaleramik, Gûdib okausingit Berêametauk okâlatigijaungmatta Paulusemut, kaivut, tagvanelotauk inuit pikkablâtilugit.

14 Kattangutigêlle tagva tuavidlutik Pauluse aulartipât, immânut ailerkovlugo, Silasele Timôteuselo tagvanêlerpuk.

15 Paulusible kannilârtingita âpât Atênemut. Okarkongmagillo Silasemut Timôteusemullo, tuavilutik tikkerkovlugik tâpsomunga, uttilerivut.

*16 **Atênemele** Paulusib utakkileramigik, illungertudlalerpok anernermigut, iglugasæksoarmiut tautukamigit Gûdeungitunik angijomik nâlektut.

17 Illinniarvingmelo Jûdit Gûdemiglo nâlektut okâlavigigalloarpait, niuvervingmelo uvlut tamaita tagvunga pijut.

18 Epikurêerillo illangit Stoikerillo Filosôfit (illisimanersiortit) akkerartorpât; illangillo okarput: Kannekadlartok una kanok okausekarkâ? Illangille okarivut: Sorlo Gûdinik tækkorngartanik okâlajomajok; okautsinik tussarnertunik Jêsusemik makkitokaromârtomiglo okautilaungmagit.

19 Tiguvâllo, kiglisiniarvingmullo âpât okarlutiglo: Tukkisititaujungnaralloarpitâ ajokertûtsemik nutâmik ajokertûserijarnîk?

20 Siutiptingnut tussarngartanik pigavit; tagva tussaromadlarpogut tamattominga, kanok tukkekarmangât.

21 Atênemiulle illûnatik, tækkorngartattauk tagvanêtut, nutânik kissênik okausekaromavlutik tussaromavlutiglo kajungilâlaukput.

*22 **Paulusele** kiglisinniarviub kerkane nangerpok okarlunelo: Illipse angutit Atênemiojose, tukkisilerpapse illûnaine okperluluadlarapse Gûdeungitunik.

23 Tamâne arvertarama, tuksiarvise nautsertulaukpakka, Altârelo naipipara aglalik imâk: Gûdemut nellonartomut. Tuksiarvigijase tâmna, nellojase okautigivara mânna illipsingnut.

24 Gûde sillaksoarmik pingortitsijok pinginiglo tamainik, Nâlegaugame kilangmullo nunamullo, kattimaviksoarne aggangnut sennamajune innekangilak;

25 Inuit agganginuttauk kivgartortaujariakangilak, sumik ajoksartotut; nangminek tamaita inôtingmagit anernekalertilaitalo, piksanginiglo tamainik tunnitjivigingmagit.

26 Inugasæksuillo kinguvângokattigêt tamaita pingortilaukpait aungmit attautsemit, nunaksoak illûnât inukalertilugo, sivorngagullo issumasimatigivait nelliuningita sivitujariangit, kanorlo kanningitigijomut nunakariangit;

27 Nâlekamik кenneriarкovlugit, missigilermangârmitsuk nagvârmangârmitsuglo; ungasingigalloarmattigut tamapta:
28 Tâpsomane inôgapta aulavlutalo ipogut; taimaktauк oкarivut Poêtit illangit illipsingnêtut: Tâpsoma illagivâtigut.
29 Tagva illaкarapta Gûdemik, issumajuksaungilagut Gûdioniub adsigingmago inungoaк Goldeojoк, Silbereojorlônêt, ujaraujorlônêt, inub issumaminut sennajanga.
30 Nelliutune inuit nellojôtillugit Gûdib kamagingitsertulauкpait; mânnale inuit illûnaita nunalingne tamaine кaккialerкovait;
31 Uvlormik taisimalaurame, sillaкsoarmiunik idluarsaivlune erкartuijomârvingminik angutikut piniarкojamigut, illûnaita okpertitsomavlugit, toккungajunit tuppaktinamiuk.
*32 **Toккungajunit** makkinermik tussaramik, illangit mittautекarput, illangille oкarput: Tamattominga ama tussaromavaptigit.
33 Paulusib tâva кemmakpait.
34 Angutille illangita najugârivât, okpilerlutiglo; taipkoa illangat Dionîsiuse, kiglisiniarpaktut illangat, arnarlo Damarisemik attilik; assingitalo illagivait.

KAPITEL XVIII.

Paulusib Korintemêninganik. Efêsuse apкotigilugo ingerganinganik Jerusalemut, utterninganiglo Antiochiamut Siriamêtomut. —
Paulusib ajoкertuijartorlune ingerganersoangita pingajuœnnik, Antiochiamit Asiarârsungmut Europamullo. (Kap. 18, 23 — Kap. 21.) Apollusib Efêsusemêninganik

KINGORNGAGUT Pauluse Atênemit aularpoк Korintemullo pivlune.
2 Jûdemiglo tagvane naipitsivoк, Akvilamik attilingmik; tâmna Pontuseme inûlertoк Italiamit tikkeкammertoк nulliane Priszilla aiparællugo, attaniviksûb Klaudiusib Jûdit illûnaita aularкolaungmagit Rômemit.
3 Tâpkungnunga itterpoк; adsigêngniglo sennagamik, najorpak sennavlunelo; itsaliorteovulle.
4 Sabbatinelo tamaine illinniarvingme ajoкertuivoк, Jûdillo Grîchillo кaiblarlugillo tukkisitipait.
5 Silasele Timôteuselo Mazedôniamit pingmanik, Pauluse Anernermut kajungersartauvoк, Jûdinut kigligiutjerкovlugo Jêsusemik Kristuseojomik.
6 Akkerartormattale mittautекalarmiglo, annorâne aulatidlarlugit oкautivait: Ause niaкupsingnut pile, uvanga passi-

jæksaungilanga; mânnamit passijæksaunanga nellojunut ainiarpunga.

*7 **Tagvangallo** aularpoк, angutib Justusemik attiggub iglunganut itterlune, Gûdemik opigosuktub, tâpsoma iglunga illinniarviub tungânêtoк.

8 Krispusele, illinniarviub angajoкânga, iglomioкattingillo illûnatik okperput Nâlekamut; Korintemiullo unuktut nâlektut okpilerivut baptitaulerlutiglo.

9 Nâlekable Pauluse oкautivâ tækkotitjutikut unnuame: Sivôranak, oкarille nippangernaglo;

10 Illagigapkit, inungmut attautsemullônêt idluitullivioniatsangilatit; iglugasæksoarne tamakkonane unuktunik inuкottekârama.

11 Tagvanêporle jâremik attautsemik taкkiniglo pingasojortunik, ajoкertorlugillo Gûdib oкausinginik.

*12 **Gallionele** attanerusiongmat Achajame, Jûdit illagêklutik perajaludlarput Paulusemut, aularupâllo kiglisiniarviub iksivautangata sânganut,

13 Oкarlutiglo: Oma inuit kajungertipait, Gûdemik kivgartoгkovlugit peгkojat nâlengnagit.

14 Pauluse oкaromalermat, Gallion oкarpoк Jûdinut: Jûdiojose! idluitomik pikpat, ajortullinermiglônêt, tussarajarpapse nâmaktomik;

15 Appersûtiongmalle ajoкertûtsemik, atterniglo, peгkojipsingniglo, issumapsingnik piniaritse, taimaitomik eгkartuijomanginama.

16 Aulartipaillo kiglisiniarviub iksivautanganit.

17 Tagva Grîchit illûnatik Sostenese, illinniarviub angajoкânga tiguvât, annaudlalâllo kiglisiniarviub iksivautangata sângane; Gallioniblo kammagingilait.

*18 **Paulusele** akkunit sulle tagvanêlauкpoк; kingorngagut кattangutigêt soraerutiksamik oкautivait, Sîriamullo umiaкtoromavlune Priszillalo Akvilalo illagællugik; nujanelo (Paulusib) kipjarpait Keпкrêame, oкautsine malliklugit, taimak oкarsimagame.

19 Efêsusemullo pivoк, tagvungalo кemmakpak; nangminerle illinniarvingmut itterpoк Jûdillo oкâlaviгivait.

20 Innangmatsuk najortaujomavlutik akkunêrnersamik, кippilukporle.

21 Soraerutiksamiglo oкautivait oкarlunelo: Aularviksiorvingme tikkiniartome Jerusalemêtsariaкarpunga; tikkitsomârivapse, Gûdib peгkokpanga. Efêsusemillo aularpoк.

22 Zesarêamullo pivlune, (Jerusalemullo) timuarpoк, illagêktullo salutinamigit, Antiochiamut attersârpoк.

23 Tagvanelo uvlerкârdlune attausiungitunik, aularpoк nuna

Galâtsia arvertarvigilugo, Frîgialo kingorlerêktidlugik, okpertullo illûnaita nakkoksitipait.

*24 **Jûdele** Efêsusemut tikkipok, Apollusemik attilik, Aleksandriame inûlertok angut okaloriktok, aglangniglo illisimatsiartok.

25 Tâmna Nâlekab ajokertûtânik illanganik ajokertortaulaukpok, anernekarlunelo illungertortomik okâlavok, ajokertuiloriklune Nâlegak okautigilugo, Johannesible baptijutâ kaujimajatuarivlugo.

26 Tâmna sivôranane okâlalerpok illinniarvingme. Akvilable Priszillablo tussaramikko, ingmingnut pitipâk ajokertorluarlugolo Gûdib ajokertûtânik.

27 Achajamulle aijomangmat, kattangutigêt aglaklutik okpertut perkovait illaliortaukovlugo; tagvungalo pigame, okpilertut (Gûdib) saimarsautânut angijomik ikkajorpait.

28 Jûdit pitsartunermut okausiksaerutigamigit, illûnatik tussâtilugit aglangnik kaujitipait Jêsusemik Kristuseojomik.

KAPITEL XIX.

Paulusib piniarninginik Efêsuseme. Demêtriusib piniarnerlunginik.

APOLLUSE Korintemêtillugo, Paulusib nunat timerdlît arvertarvigivait, Efêsusemullo pivlune, naipitsivorlo illinniartut illanginik.

2 Tâpkununga okarpok: Okpililaurapse, Anernek ajunginek pivisiûk? Tâpkoa okautivât: Tussalaungilagullônêt, Anernernermik ajunginermik pitakarmat.

3 Okautivaillo: Kanok tagva baptitauvisê? Okautivât; Johannesib baptijutânut.

4 Paulusele okarpok: Johannese baptisilaukpok baptijumut kakkialerkojijutiksamut, inuit okaudlugit, okperkovlugit kingorliksanganut, tagva Jêsusemut Kristuseojomut.

5 Tamanna tussaramitsuk, baptitaulerput Nâlekab Jêsusib attinganut.

6 Paulusiblo pattingmingmagit aggangminut, Anernerub ajunginerub tikkivigivait; okâlalerpullo tækkorngartat okausinginut, okâlalilarmiglo pijomârtuksanik.

7 Angutillo tâpkoa 12 olaukput.

8 Illinniarvingmullo itterpok, okâlavlunelo sivôranane takkinik pingasunik, kajungersarlugillo ajokertorpait Gûdib nâlegauvinganik.

9 Illangille mangaidlarmatta okpingimattalo, ajokertûtsemiglo tamattominga okausiluklutik inugiartorsoarnut, Paulusib

кemakpait, illinniartullo avitipait tâpkonangat, uvlullo tamaita oкâlavoк angutib Tirannusemik attiggub ajoкertuivingane.

10 Taimaglo pijoкarpoк Jârik magguk nâvlugik, illûnatiglo Asiamêtut Nâlekab Jêsusib oкausinginik tussarput, Jûdillo Grîchillo.

11 Gûdelo tattamnartullidlarpoк mikkingitunik Paulusib aggangitigut.

12 Imâk aglât pivut: Kidjijârnermik allarutiksat, kakkigutillo timinganut aktortitat кannimajunut illivait, pijungnaerpullo, anernerillo ajortut annivut tâpkonangat.

*13 **Jûdille** illangit arvertarajuktut angakut (eгкsinatik) Nâlekab Jêsusib attinga tailugo anerniâluktalingnut oкarput: Jêsuse, Paulusib oкautigijanga pivlugo, annerкovapse.

14 Tâpkoale 7 olauкput, Jûdiojub Skêvab ajoкertuijoкsûb erningit, taimailiortut.

15 Anernerle ajortoк kiovoк oкarlunelo: Jêsuse illitarivara, Pauluselo nellunginivara; illipsele kinauvisê?

16 Inûblo anernermik ajortomik illumiggub oppadlarpait sâlagilugillo, angijomik ochotilugit; кemmâjariaкarpullo iglomit taipsomangat annoraijartauvlutik killiadlaraulutiglo.

17 Tamanna tussaumajaulerpoк illûnainut Efêsusemêtunut, Jûdinullo Grîchinullo; illûnatiglo eгкsinermik illumertitaulerput. Nâlekablo Jêsusib attinga angijomik nakkorijaulerpoк.

18 Okpertuttauк unuktut unnipkâriartorput kigligiksarlutik piniarnerilauкtamingnik.

19 Unnuktullo angakôlauкtut aglaкottitik tikkiupait, egidlugillo ikkomamut, inuit illûnatik tækkoænne; akkingillo kittinamigit, nagvârput akkeкariaкalaungmatta 50,000 inik kênaujanik.

20 Taimak angitigijomik Nâlekab oкausingit aglivalliavut sâlaкalerlutiglo.

*21 **Tamanna** nâmaksingmat, Pauluse annernermigut issumasivoк ingergajomavlune Mazedôniakut Achajakullo, Jerusalemullo aijomavlune, oкarporlo: Taikanêlauкârdlunga Rômemiktauк tækkojariaкarpunga.

22 Mazedôniamut tâva ajoкertueкattingne magguk Timôteuselo Erastuselo tillivak; nangminerle Asiame noккarpoк uvlut illanginik.

*23 **Taipsomanele** perajaludlartoкalerpoк mikkingitomik ajoкertûseк tamanna pitjutigællugo:

24 (Efêsusemiut) illangat, Silberemik sennaje, Demêtriusemik attilik, Dianamut tuksiarvingoaliorpoк Silberinik, sennaкattinelo ikkingitunik perкutiksarsitipait.

25 Tâpsoma taipkoa assingillo taimaitomik sennajut kattersorpait oкarlunelo: Angutaujose nellungilase, niorvgotivut tamanna akluitigigaptigo;

26 Tækkovluselo tussarluselo, Efêsusemetuinaungitoк, Asia-

mele illûnânekasak Paulusib ôma inuit unnuktut kajungersainerminut allaitingmagit, oкarlunelo: Gûdeungilagôк aggangnut sennamajut.

27 Niorvgutivulle tamanna soraituinarajangilaк nachogijauvlune, Gûdiojoкsûble Dianab Tempelinga piungitônasugijaunajarivoк, nâlegaviksôningalotauк nungutaunajarivoк, Asiamiut illûnatik sillaкsoarmiullo tuksiarvigijangat.

28 Tamanna tussaramitsuk, ningarosuvaksoadlalerput, nipliadlarlutiglo oкarput: Efêsusemiut Dianangat angijoкsôvoк.

29 Iglugasæksoarmiullo illûnatik perajaludlalerput; tækkunârvingmullo aulajâdlaкattigêklutik tessigoarlugik Gajuselo Aristarchuselo Mazedôniamioк, Paulusib ingergaкattîgik.

30 Paulusible inuit aivigijomangmagit, illinniartut innerterpât.

31 Asiame angajoкaujuttauк illangita, Paulusib illanârijingita, tilliklervigivât innertilâllo, tækkunârvingmut aiкonnago.

32 Nipliajoкsuit illangit imâk, assingit imâk adsigêngitomik, illûnamatsiatik uimajâdlarput, unnunnersallo nellovlutik, suna pivlugo tagvunga kattersormangârmik.

33 Inuillo illangita Aleksandere tessigoarpât, Jûdit ajæktudlarmatsuk. Aleksanderible aggangminut nullorarpait, inuit sângænne akkioromavlune.

34 Jûdiojorle tukkisileramitsuk, attautsikut niplivaksoadlarput illûnatik stundik magguk nâlugik: Efêsusemiut Dianangat angijoкsôvoк.

35 Angajoкâкsûble inuit nippangertinamigit, oкarpoк: Illipse angutit Efêsusemiojose! inuit neliata tamana кaujimangipaûk, iglugasæksoarmiut Efêsusemiut Gûdiojoкsoaк Diana opigingmatsuk, adsingoangalo кilangmit kattaktoк?

36 Tamanna akkerartortaujungnangimat, nippangertuksaugalloarpose uimajâraselo.

37 Inuit ukкua tamaunga pitilauкpasse, kattimavingnit tiglingningitut, Gûdipsingniglônêt mittauteкangitut.

38 Demêtriusele sennaкattingillo oкausiksaкarunik, kinalônêt pivlugo, кiglisiniarviksaкarmat erкartuijoкalarmelo, passitiksamingnik oкarlit ingmingnut.

39 Assianigle apperкuteкarupse, кattimatillugit кiglisiniartunut oкautigisiuк.

40 Passijaunajarniptingnik perajaludlarneк uvlomenitaк pivlugo sivôrajuksaugapta, sumik patsitiksaкarata perajaludlalaurapta. Taimaglo oкarêrame, aularкovait кattimajut.

KAPITEL XX.

Paulusib piniarninginik Mazedôniame Asiamelo. Окausinginik kingorlerpânik illagêt Efêsusemiut angajoкânginut.

PERAJALUDLARUNGNAERMATTA, Paulusib illinniartut кaiкolerpait, soraerutiksamik oкautivlugit, tagvangallo aularpoк, Mazedôniamut aijomavlune.

2 Nunallo taipkoa arvertarvigigamigit, кaiblarкâlauramigillo oкautsinut unnuktunut, Grîchit nunangænnut pivoк, tagvanêlerdlunelo taккinik pingasunik.

3 Jûdille unnangmingmatsuk, Sîriamut umiaкtoromatillugo, issumaksarsiorкârdlune кajusilerpoк utterniarnerminik Mazedôniakut.

4 Asia tikkilugole illaulauкput tâpsomunga Sopater Berêamioк; Tessalônikamiugle Aristarchuse Sekunduselo; Gajuselo Derbemioк, Timôteuselo; Asiamiugle Tichikuse Trofimuselo.

5 Tâpkoa sivorlerivavut, uttaккivâtigullo Trôaseme.

6 Uvagulle umiaкtorpogut Filippimit sêrnarsauteкangitunik кaккôjartorviub uvlungita kingorngatigut, uvlullo tellimangænne tikkipavut Trôaseme, tagvanelo piniarveкarpogut uvlunik 7 nik.

*7 **Wochible** uvlungita sivorlerpângænne illinniartut kattimalermatta кaккôjaк avgorlugo, Paulusib oкâlavigivait, aккagotsomagame; soraerane oкâlavoк unnuab кetterarninga tikkidlugo.

8 Iglullo кollerpângænne, кattimavigilauкtangænne, nenneroaкalauкpoк unnuktunik.

9 Inôsuktorlo Eutichusemik attilik, igalâb sângane iksivajoк, akpaivlune sinnilertoк, Pauluse akkunit, oкâlatillugo, sinningnermut ochogame, ijukкarpoк iglut кollerêngita pingajuænnit, toккungatillugolo кiviktauvoк.

10 Paulusele attersârpoк, кollangerdlugolo, erкilâllo oкarlune: Uimajârase; tarninga illuanêngmat.

11 Ama majorarlune кaккôjaк avgorpâ nerrilarmelo, oкâlavigivaillo ama akkunit uvlub кaulerninga tikkidlugo. Taimaiкârdlune aularpoк.

12 Inôsuktorlo ômardlune кaipât, mikkijôngitomiglo manigortaulerdlutik.

*13 **Uvagulle** umiaкsoakut sivorliovogut Assusemut aularlula, tagvangat Pauluse ikkimaкattikumavlugo; taimak perкojilaungmat, nunakut pissugomagame nangminек.

14 Assuseme tikkinamitigut ikkivigivâtigut, Mitilênemullo pivogut.

15 Tagvangallo umiaкtorpogut, кaungmallo Kiosib akkia-

nut pivogut; каungmingmallo Samosemut tikkipogut, Trogilliumelo nokkarpogut, uvlublo aipangane Milêtusemut pivogut.
16 Pauluse issumasimagame Efêsuse kângeromavlugo, Asiame akkunit itsomanane; tuavidlune Pentekostib uvlungane Jerusalemêtsomagame, ajornangipat.
*17 **Milêtusemit** tilliklerpok Efêsusemut каikovlugit illagêktut angajokângit.
18 Tikkinamitsuglo okautivait: Kaujimavapsinga, каnok illiormangârma nelliutome illûnâne, najulaurapse, uvlormit taimangat, Asiamut tikkitainarama;
19 Nâlegarlo kivgartulaukpara angijomik nellopkotijunga, kugviolarmalo unuktunik, kappiasuktitaularmalo Jûdinut, unangmiklertunut uvamnik;
20 (Kaujimavapsingalo) angigutilaunginapse idluartomik sumiglônêt okâlatigijæksamnik ajokertûtigijæksamniglo illipsingnut kattimmatilluse iglupsingnelo.
21 Jûdillo Grîchillo okautilaukpakka, sâgiarkovlugit Gûdemut, okperkovlugillo Nâlegaptingnut Jêsuse Kristusemut.
22 Mânnalo ahâk, anernerme kellaksorsimajunga Jerusalemut aivunga, nellolarmalo, sumut taikane tikkitaulârmangârma;
23 Tamattominga kissianik Anernek ajunginek iglugasæksoarne tamaine kigligiutsingmat okarlune: Kellarutillo kappianarnerillo uttakkingmanga taikane.
24 Tamakkoale tamaita sivôragingilakka, inôseralo nangminek ivleringilara, kuviasuklunga nunamênera nâniaromavlugo, kivgartorneralo Nâlekamut Jêsusemut perkojaumanera, okautigivlugo Gûdib saimarsautâ okautsinut tussarnertunut.
25 Mânnalo ahak, nellungilanga, kênara tækkoniarungnaerapsiuk, illûnase arvertarvigilauktakka okâlavigijakkalo Gûdib nâlegauvianik.
26 Tamanna pivlugo uvlome kigligiksarvigivapse, passitiksakanginama illûnapse ause pitjutigællugo,
27 Angigutilaunginapse, okâlavlungale Gûdib perkojanginik tamainik.
28 Tagva mânna udsertoritse illipsingnik illagêktuniglo illûnainik, Anernerub ajunginerub ajokertuijungortilaungmasse tâpkoninga, Gûdib illagêktitangit pairilugit aungminut pissiarilauktangit.
29 Tamanna nellunginapko, amarkut kêsuktorsuit kingunamne akkunapsingnut pijomârmatta, illagêllo kênginiangilait.
30 Illipsingnittauk angutit sakkeromârput, ajokertusiâlungnik okartut, illinniartut kajumiksarniardlugit nangminermingnut.
31 Tamanna pivlugo pigâritse erkailuselo, soraernanga illûnase каibladlalaurapse jârine pingasune uvlôtillugolo unnuamelo, kugviorlunga.

32 Mânnalo кattangutikka, Gûdemut sapputijauкovapse, oкautsemullo saimarsautânik, pitsartuneкartomut aglisiktitsungnarluse, tunnitjivigivluselo kingormgutijæksapsingnik, ivsornaititaujomârtut illagivlugit.

33 Silberemik Goldemiglônêt pigijapsingnik annorâpsingniglônêt кennulaungilanga.

34 Kaujimavapsingale, aggamnut tâpkonunga pinialaurama attoriaкalauкtamnik illamalo piksanginik.

35 Nangminек кaujitilauкpapse tamainik, taimak sennajuksaugapta, sangêtut ikkajorlugit, Nâlekablo Jêsusib oкausingit erкarlugit, oкarmat: Tunnijineк piloringnarnersauvoк pilitaunermit.

*36 **Taimaglo** oкarêrame sêrкortulerpoк tuksiarкattigællugillo tamaita.

37 Illûnatik tâva кeavaksoadlalerput, Pauluselo кongasingagut erкilerpât kunnilâllo.

38 Tamanna oкausек kiksautigiluarpât, kêname tækkojaujungnaerninganik oкarmat; umiaкsoarmullo кannilârpât.

KAPITEL XXI.

Paulusib ingerganinganik Milêtusemit Jerusalemut, pititauninganiglo pàrngnanaersimavingmut.

TAIPKOA кemaklugit umiaкtorapta, oккomikpogut Kôse tikkilugo, uvlublo aipangane Rôdusemut pivogut, tagvangallo Pataramut.

2 Tagvanelo umiaкsoarmik naipitsigapta Fenîziamut ikâromajomik, tagvunga ikkivogut aularlutalo.

3 Zipruse allakkaraptigo, saumikliutivlugo Sîriamut umiaкtorpogut, Tîrusemullo pivluta; umiaкsoaк tagvane ussingijartuksaungmat.

4 Tagvanelo illinniartut naipinaptigik, uvlilauкpogut tagva uvlunik 7 nik; tâpkoa Pauluse oкautivât, Anernerub ajunginerub кaujitilaungmagit, Jerusalemut majorarкonnago.

5 Uvlullo tâpkoa nângmatta, aularpogut ingergavluta illûnatiglo кannilârpâtigut, nulliatiglo кittorngatiglo illagællugit iglugasæksuit sillatânut; sêrкortorpogullo immab kiglingane tuksiarlutalo.

6 Soraerutiksamiglo oкarêrapta, umiaкsoarmut ikkivogut, tâpkoale angergarivut iglomingnut.

7 Uvagulle umiaкtornivut nâniardlugo Tîrusemit Ptolemaisemut pivogut, кattangutigêllo salutipavut, uvlormiglo attautsemik uvlivogut tâpkonane.

*8 **Uvlub** aipangane aularpogut, Paulusemêtogut, Zesarêa-

mullo pivogut, Filippusiblo Evangelistib (imaipoк: oкautsinik tussarnertunik oкâlajib), 7 it ipkua illangata iglunganut itterpogut, tâpsomanêlerdlutalo.

9 Tâmna pannekarpoк sittamanik, uigasungnik, nellautsitiksanik tâpkoa oкarput.

10 Tagvanelo uvlilaurapta unuktunik, nellautaijoк attersârpoк Jûdêamit, Agabusemik attilik.

11 Tikkinamitigullo Paulusib tapserutâ tiguvâ, agganelo ittiganelo кellaksorlugit oкarpoк: Anernek ajunginek tamattominga oкarpoк: Jûdit mattoma tapserutib innua taimak кellaкsoromârpât Jerusaleme pitiniarlugolo nellojut agganginut.

12 Tamannale tussaraptigo, innertilerpavut, tagvanêtullo, majorarкonnago.

13 Paulusele кiovoк: Kanoк illioгкisê, кugviudlarapse, ômatiga sêklugô? pijarêrsimagama кellaksortauniarlunga kissianeungitoк, toккotaulungale Jerusamele Nâlekab Jêsusib attinga pivlugo.

14 Innertertaujomangimalle, soraerpogut oкarlutalo: Nâlekab pijomanga pile!

*15 **Uvlut** tâpkoa kingorngatigut oppalungaijarêrapta, Jerusalemut majorarpogut.

16 Illinniartuttauк illangita illagivâtigut Zesarêamit, âpâtigullo Mnasonemik attilingmut, Ziprusemiôjomut; illinniartoк tâmna itôlauкpoк; sinniktarкojauvogullo tâpsomane.

17 Jerusalemut pigapta, кattangutigêt illaliorpâtigut кuviasuklutik.

18 Uvluble aipangane Jakôbusemut pullâriartorpogut Pauluse illagællugo; angajoкâllo illûnatik tagvunga pigivut.

19 Salutijarêlauramigillo, tâpsoma unipkautigilerpait malliktigêktidlugit, кanoк Gûde pinialaungmat nellojune tâpsoma kivgartorninganut.

20 Tamattominga tussaramik, Nâlegaк nakkorivât, oкautivâllo: Kattangut, tautukpotit Jûdinik tausendioкattartunik okpilertunik, illûnatiglo illungertorlutik perкojat malliktauкovait.

21 Tussaumavâtille, Jûdit illûnaita nellojut akkorngænnêtut ajoкertorangne, Môsesib perкojangit nâleкonnagit, oкalauravillo кittorngangit kippijauкonagit, illutsillo taipkoa attornagit.

22 Kanoк tagva mânna illingajariaкarкâ? kattimajariaкarput ila ipkoa unnugiartoкsuit; tikkisimanernik tussarniaramik.

23 Tamanna pivlugo oкausivut illingnut mallilaukit.

24 Angutekarpoк sittamanik ovane, tâpkoa malligæksaкarput angernerilauktamingnik. Tâpkoa illingnut pikit, illagilugillo sujungaititaulerit, akkilerlutillo niaкungita nujangit sallijauкovlugit, illûnatiglo tukkisilerкovlugit sæglojutaunernik, igvilletauк nangminek perкojat mallikangne.

25 Okpertut nellojunit pijut aglagvigilauraptigik, kajusimavogullo attoriaĸanginininginik tamakkoninga; tunnergutinigle Gudeungitunut kissênik, aungmiglo ippimajomiglo nerrerĸonnagit, arnaniarĸonnagillo anguniarĸonnagillônêt.

26 Tagva Paulusib angutit tâpkoa ingminut pivait, ĸaungmallo sujungailijauĸattigivait; kattimaviksoarmullo itterĸattarpoĸ, uvlut sujungaivît nâniardlugit tækkojaujomavlune; tunnergutiksatik ingmigolingatilugit tunnijaulerĸârtinnagit.

*27 **Uvlulle** 7 it nâkasalermatta, Jûdit Asiamit pijut tækkovât kattimaviksoarme, inuillo illûnatik perajaluktidlalerpait (Pauluse) tiguvlugo, nipliadlarlutiglo:

28 Illipse angutit Israêlitiojose ikkajortigut! tagva inuk illûnâne ajoĸertuijoĸ kigliluktomik inuĸattiptingnik perĸojaniglo kattimaviksoarmiglo ôminga; Grîchittauĸ ittertinivait kattimaviksoarmut, iglolo tâmna ivsornaitoĸ ivsornartilauĸpâ.

29 Trôfimuse Efêsusemioĸ sivorngagut tækkolauramitsuk illagijanga iglugasæksoarne; taimna Paulusemut aipaunasugivât kattimaviksoarmut.

30 Iglugasæksoarmiullo illûnatik aulajâdlaraulerput, inuillo tagvunga aĸpangerdlutik kattilerput; Paulusele tiguvât tessigoalâllo kattimaviksoarmit; tagvainarlo upkuangit pallangaertaulerput.

*31 **Toĸĸoniaromangmatsugle**, sorsuktuksat angajoĸâviksoangata tussaumalerpait, Jerusalemiut illûnatik pikkablâlermatta.

32 Tagvainarlo sorsuktuksat, angajoĸâllo hundertinut illagællugit aĸpangervigivait. Angajoĸâviksoarmigle sorsuktuksaniglo tækkogamik, Pauluse annaulidlarungnaerpât.

33 Angajoĸaviksûb tikkinamiuk, tiguvâ ĸellaumgujanullo magguinut ĸellaksortauĸolerpâ, appersularmelo, kinaungmangât, sumiglo pilaungmangât?

34 Inuille akkorngænne nipliadartoĸalerpoĸ illanginik imâk, assinginik imak; nâmaktomigle tukkisijungnanginamigit nippersoarnut, sorsuktuksat igloĸarvingænnut âtauĸovâ.

35 Majorarvingmullo pingmat, sorsuktuksat akkigariaĸalerpât, inuit sorsugomangmatsuk.

36 Inugasæksuit mallikamitsuk; nipliadlarlutiglo: Pêrtaule!

37 Pauluse sorsuktuksat igloĸarvingænnut âtaugame, angajoĸâviksoarmut oĸarpoĸ: Oĸarĸojomangilarma illingnût? Tâpsomale oĸautivâ: Grîchit oĸausingit attorungnarpigît?

38 Egiptenemiôngilatît imna, uvlut tamakkoa sivorngatigut pikkablâtitsilauĸtoĸ inuartut 4000 it inuĸajuitomut aulartilugît?

39 Paulusele oĸarpoĸ: Jûdiovunga Tarsusemioĸ, Zilîziame iglugasæksuit ĸaujijaumariktut inuĸattigivânga; ĸennuvigivagit oĸarlanga inungnut.

40 Perĸungmago, Pauluse nangerdlune majorarvingme,

inuit aggangminut nullorarpait. Nippangermattalo, окautivait Ebrêeritut окarlunelo;

KAPITEL XXII.

Paulusib akkiorninganik.

ILLIPSE angutit кattangutigêt, angajoкâllo, akkiornikka illipsingnut tussâsigik.

2 Ebrêeritut окarvigingmagit, tussaramitsuk, nippangiluarput. Окarporlo:

3 Jûdiovunga, Tarsuseme inûlertunga Zilîziamêtome, tamânele, iglugasæksoarne tamakkonane, inugoijaulauкpunga Gamaliêlib ittigangita sângænne, ajoкertortautsiarlunga sivorlipta perкojanginik, Gûdemiglo kivgartorasugællunga, sorlo illipse illûnase uvlome;

4 Okpertullo taimak unangmilauкpakka, toккomut pititsomavlugit. Kellaksulauкpakka, pitilaitalo parngnanaersimavingmut, angutillo arnallo.

5 Sorlo ajoкertuinerojubtauк angajoкâllo illûnatik kigligiutingmanga; tâpkonangat aglangnik pilauкpunga, Damaskusemullo aivlunga tâvanêtut, кellaksorкârdlugit âtsomagapkit Jerusalemut pidlartauкovlugit.

6 Ingergatillungale, Damaskuse кaglilerlugo, uvlub кetterarningane, кaumajoкsûb кilangmit tagvainaк кaumaksarpânga,

7 Nunamullo ochovunga, nippemiglo tussarpunga, окartomik uvamnut: Saul, Saul, sôg unangmivingâ?

8 Kiovarale: Nâlegaк kinauvêt? Окautivângalo: Jêsuseovunga Nazaremioк, unangmijat.

9 Ingergaкattimale кaumajoк tækkogalloarpât erкsivlutiglo; uvamnulle окartub окausingit tussangilait.

10 Окarpungale: Nâlegaк sumik piniartuksauvîk? Nâlekab окautivânga: Makkilerit, ainiarlutillo Damaskusemut; tagvane окautjaulârpotit tamainik piniaræksarnik.

11 Kaumajuble tâpsoma кaumajoкsôninganut tautugungnanginama, ingergaкattima agganginut tessiortaulerpunga Damaskusemullo pivlunga.

12 Tagvanele angutекalauкpoк Gûdemik opigosuktomik perкojaniglo nâletsiarlune, Ananîasemik attilik, Jûdit illûnatik tagvanêtut piloriktoкotigijangat.

13 Tâpsoma pullârpânga nangerdlunelo sennimne, окautilungalo: Saul, кattangutiga, tautulerit. Tagvainarlo tækkovara.

14 Окarporle: Atâtagijapta Gûdingata annerivâtit pijomajanganik кaujititauкovlutit idluartotuamiglo tækkoкovlutit, nippemiglo tussarкovlutit, кanninganit.

15 Kigligiutsijoкottiginiarmattit inungnut illûnainut tækkojarniglo tussartarniglo.

16 Mânnalo sôg tuavingikêt? nikkovilerit baptitaulerlutillo, ajornernillo ubvartaulerit, Nâlekablo attinga tuksiarvigileruk.

17 Jerusalemullo utterama, tuksiartillungalo kattimaviksoarme, uvamnik ikpigijungnailauкpunga, (Jêsuselo) tækkolauкpara.

18 Tagva oкautivânga: Tuavitit, aularsârlutillo Jerusalemit, kigligiutsinitit uvamnik okperiniangimagit.

19 Oкarpungalo: Nâlegaк, nangminek каujimavânga, parngnanaersimavingmut pitilaurapkit unatadlalaitalo okpertut illingnut, illinniarvingne tamaine;

20 Kigligiutsijoкottivîllo Stefanusib aunga kovijaungmat, nangilauкpungatauк senniane, toкkotauningalo idluaringmilugo, toкkotsijullo annorângit udsertulauкpakka.

21 Oкautivângalo: Ailerit, tillijomagapkit ungasiktomut nellojunut.

*22 **Oкauserle** tamanna tikkidlugo nâlekpât, nipliadlalerpullo oкarlutiglo: Inuk taimaitoк pêrtaule nunamit; idlualungilaк inôninga ôma.

23 Niplialermattale annorâtiglo pêdlarlugit, sannîllo кongmut egingmagit,

24 Angajoкâviksûb âtauкolerpâ sorsuktuksat igloкarvingænnut, issaкajauкolugolo kiglisiniartauкovâ, tukkisijomagame, suna pivlugo taimak nipliujormangâtsuk.

25 Kellaksormatsugle aklunânut, Paulusib zenturio sennimineêtoк oкautivâ: Illipsingne idluaralloarкâ, inuk Rômioк kiglisiniartauкârtinnago issaкadlarlugô?

26 Zenturiub tamanna tussaramiuk, angajoкâviksoarmut oкariartorpoк oкarlunelo: Udjertulerit piniartarnik, inuk una Rômiôngmat.

27 Tagva angajoкâviksûb tikkipâ, oкautivlugolo: Oкautinga, Rômiôvêt? Oкarporle: Ahaila.

28 Angajoкâviksoarlo kiovoк: Kênaujavaksoarnik akkilêrкolunga illagilerpânga (Rômiut). Paulusele oкarpoк: Uvangale inûlernimnit Rômiovunga.

29 Tuavilutik tâva kiglisiniartuksangita allarlugo кemmakpât. Angajoкâviksoarlo tussarame Rômiôngmat, sivôrâlerpoк, кellaksortauкolauramiuk.

30 Uvlub aipangane tussaromamarilerame, sôg passijaungmangât Jûdinut, кellarutjârtauкovâ, ajoкertuijoкsuillo kiglisiniartuksallo illûnaita каiкolerpait, Pauluselo saккertipâ, pitilugolo tâpkoa akkorngænnut.

KAPITEL XXIII.

Paulusib kiglisiniartauninganik Jûdit aulatsijokotinginut. Tillikliutigijauninganiglo Zesarêamut.

PAULUSIBLE kiglisiniartut tækkonârpait okarlunelo: Illipse angutit kattangutigêt, idluartomik issumakarlunga Gûdib sângane arvertalaukpunga, uvlok tamanna tikkidlugo.

2 Ajokertuinerojuble Ananîasib kanneroktaukovâ sennianêtunut.

3 Tagva Paulusib okautivâ: Gûdib annaulidlaromârpâtit, karmaujotit mingoarsimajok: perkojat malliklugit iksivavlutit erkartorpingâ? perkojallo nâlengnagit kanneroktaukovingâ?

4 Nangertulle senniane okarput: Gûdib ajokertuinerojunga suadlarpiûk?

5 Pauluselo okarpok: Nagliktakka kattangutigêt, kaujimalaungilara ajokertuinerongmangât. Aglaksimangmat: Inukottivit angajokauneroningænnut okauserluktuksaungilatit.

6 Paulusible kaujimagamigit, illangit Sadduzêeriongmatta, illangillo Farisêeriongmatta, niplialerpok kiglisiniartut akkorngænne. Illipse angutit kattangutigêt, Farisêeriovunga, Farisêeriblo ernerivânga; erkartortauvunga nerriukkama tokkungajut makkitsomârninginik.

7 Taimagle okarmat, Farisêerillo Sadduzêerillo akkerartulerput, inugiartoksuillo maggoilivut.

8 Sadduzêerit makkiviksakangitomik, Engelekangitomiglo Annernekangitomiglo okarmatta; Farisêerille tamangnik kigligiutjivut.

9 Nipliajoksôlerput tagva; aglangniglo illisimajut Farisêerekunit nikovidlutik akkerartulerpait, okarlutiglo: Inungme tâpsomane idluitomik nagvângilagut, anernerille Engelillônêt illangata okarviginerpago, akkerartorungnangilagut Gûdemut.

10 Angijomik pikablâdlalermatta, angajokâviksoak sivorâlerpok, Pauluse alliktortauniarasugællugo tâpkonunga, sorsuktuksallo attersârkovait, aksârnigaukolâllo tâpkonangat, pitilugolo sorsuktuksat igloKarvingænnut.

*11 **Uvluble** aipangane unnuame Nâlegak Paulusib senniane nangerpok, okarlunelo: Pauluse manigorit; sorlo Jerusaleme kigligiutsilauravit uvamnik, taimaktauk kigligiutsijariakarivotit Rômeme.

12 Kaulermalle Jûdit illangit kattilerput, angerkattigêlerlutiglo nerrijomanginermik imeromanginermiglo Paulusemik tokkotsilaukâratik.

13 Taipkoale taimaitomik angerkattigêktut unnunnersaulaukput 40 init.

14 Tâpkoa ajokertuijoksoarnut angajokânullo okariartor-

put: Soккoserungnangitomik angerкâttigêlauкpogut êsijomanata sumiglônêt Paulusemik toккotserкârtinnata.

15 Mânna tagga kiglisiniartut illagællugit angajoкâviksoarmut oкaritse, кaupat taimna âtautitserкovlugo (Paulusemik) illipsingnut, sorlo piluartomik kiglisiniaromavlugo, uvagulle opalungaersimavogut toккotsomavlugo tikkerкârtinnago illipsingnut.

16 Paulusible ujorungata kajusimaneк tamanna tussaramiuk, parngnailerpoк, ailunelo sorsuktuksat igloкarvingænnut oкautigivâlo Paulusemut.

17 Paulusible zenturiut illangat кaiкovâ oкautilâllo: Inôsuktoк una pititsuk angajoкâviksoarmut, oкausiksaкarmat tâpsomunga.

18 Tâpsoma tagva neksarpâ pitilâllo angajoкâviksoarmut oкarlunelo: Paulusib кellaksorsimajub кaiкovânga, кenuvigivlungalo, inôsuktoк una illingnut pitilugo, oкausiksaкarmat illingnut.

19 Angajòкâviksûb tagva aggangitigut tiguvâ, iglerterupâlo, apperivâlo: Sumik oкautsomavingâ?

20 Oкarporle: Jûdit kajusimavut tuksiarvigijomavlutit, кaupat Paulusemik âtauкojerкovlutit kiglisiniartut sângænnut, sorlo piluartomik kiglisiniaromavlugo.

21 Igville nâlengniarnagit, taipkoa akkorngænne anguteкarmat unnunnersanik 40 init, tâpsominga pinasuartunik, taipkoa angerкattigêlauкput nerrijomanginermik immeromanginermiglo, Paulusemik toккotsilauкâratik, mânnalo opalungaersimavut, utaккivlutiglo angerniarnernik.

22 Tagva angajoкâviksûb inôsuktoк aularкolerpâ, perкolâllo, inungmut attautsemullônêt oкarкonnago, tamattominga nellojungnaertinamiuk.

*23 **Zenturiungniglo** maggungnik кaiкojivoк, oкautivlugiglo: Sorsuktuksanik 200 inik opalungaijaititik, stundeme 3 me unnuame, Zesarêamut aijuksanik, horsetalingniglo 70 nik, pittiksilingniglo 200 inik;

24 Nergjutsoarmigtauк Paulusib attoræksanganik âdlugolo sapputijaulerlune Fêliksemut attanerusermut.

25 Aglakkivoк taipsomunga imâк:

26 Klaudiusib Lîsiasib кuviasuкovâ attanerusек nakkornerpângojoк Fêlikse!

27 Angut una Jûdit tigulauкpât, taipkonungalo toккotaukasalauкpoк, uvangale sorsuktuksat illagivlugit aкsâriartorpakka tâpsominga, Rômiôjoк tukkisilerapko.

28 Patsitiksanginnik tussaromagama, kiglisiniarvingænnut âlauкpara.

29 Sunaubva tukkisivunga, perкojanginik appersûtit pivlu-

git passijaungmat; patsitiksaкangilarle ômunga toккotaujutiksamik кellaksortautiksamiglônêt.

30 Tussaumaleramalo, Jûdit illangita angigutjivlutik pinasuarmatsuk toккotsomavlugo, katsungailunga illingnut tillikliutivara, passiklertuttauк oкarкolauкpakka sângne, sumik patsitiksaкarmangâta tâpsomunga. Inôtsiarpagit!

*31 **Sorsuktuksat** tagva, sorlo perкojaugamik, Pauluse tiguvât, aularutivâllo Antipatrisemut unnuame.

32 Kaungmalle aiкolerpait horsetaggit sorsuktuksat, (nangminerle) utterput sorsuktuksat igloкarvingænnut.

33 Taipkoale Zesarêamut pigamik, aglait tunivait attanerusermut, Pauluselotauк saккertipât tâpsomunga.

34 Attanerusiub aglait attuaramigit, appersorpoк, nunat neliænnit pingmangât? Tussaramelo, Zilîziamit pingmat, oкarpoк:

35 Kiglisiniaromavagit, passiklertut illingnik tamaunga pingmikpatta. Ittertitauкovâlo Herôdesib igloкsoanganut kiglisiniarviojomut.

KAPITEL XXIV.

Paulusib kiglisiniartauninganik Fêliksemut. Oкâlaninganik sângane. Uttertitauninganik parngnanaersimavingmut.

UVLUT tellimat kingorngatigut ajoкertuinerojoк Ananîase, angajoкât oкaloriktorlo Tertullusemik attilik illagilugit attersârpoк; tâpkoa attanerusiub sângane saккijâlerput, Pauluse pivlugo.

2 Kaiкojaungmalle, Tertulluse passiklilerpoк oкarlunelo:

3 Attaneк nakkornerpângojotit Fêlikse! ullapirsauteкarapta inôtsiaraptalo attanionerne idluartotuinarnik inuit ukkua pitsiarangne, sillatujoкsôgavit, tamakkoninga tamainik кujagitsainarpaptigit.

4 Akkunêrtinnagle кennuvigivagit, anikitoârsungmik oкausiptingnik nâleksâlaurit, saimajoкsôgavit.

5 Angut una tukkisilauкpavut uivêtoкsoaк, sillaкsoarme illûnâne Jûdit tamaita pikablâtilauкpait, Nazaremiut ajoкertusikullunginik ajoкertuinersat illangat.

6 Kattimaviksoarmiktauк ivjornartitsinasualauкtoк; tâmna tigulauкpavut, eгкartortauкojomavlugolo perкojarijaptingnut.

7 Angajoкâviksûble Lisiasib pitsartunersoarmut aкsâriartorpâtigut tâpsominga.

8 Passijingillo illingnut aiкovait; tâpkonangat nangmineк, pijomaguvit, kiglisiniarlutit tukkisijungnarpotit tamainik, suna pivlugo passidlarmangâptigo.

9 Jûdilletauк oкausekarivut, oкarlutiglo taimak illingangmat.

*10 **Paulusele,** attanerusiub ijingmingmago oкarкovlugo, kiolerpoк: Kaujimagapkit, jârinik unuktunik erкartuijôgavit inungnut ukkununga, sivôrananga akkiorvigijomavakka.

11 Nellojungnaertitaujungnaravit, uvlut unnunnersaungimatta 12 init, taimangat, takpaunga Jerusalemut tikkisimagama, tuksiariartorlunga.

12 Kattimaviksoarmelônêt tâpkoa naipilaungilânga oкartillunga inungmut attautsemullônêt, inungniglônêt pikablâdlartitsitillunga, illinniarvingne iglugasæksoarnelônêt.

13 Kigligiutsijungnangilattauк sâmne mânna passikleruti-mingnik uvamnik.

14 Angigutijomangilagille, ajoкertûseк imna, ajoкertûsekullungmik taijangat, attorlugo, atâtagilauкtama Gûdingat imâk nâlekapko, tamaita perкojane nellautaijunelo aglaksimajut okperivlugit;

15 Gûdelo okperivlugo nerriungneкarpunga tâpkoa nangmineк nerriugijangænnik, pijomârtome makkiviksaкaromârmat toкkungajunut, idluartunullo idluangitunullo.

16 Tamattomanele idluartomik issumaкarasuarpunga illûnâne Gûdemullo inungnullo.

17 (Mânnale), jârit attauseungitut nângmatta, inuкattima tujûsianginik tunnergutiniglo (Gûdemut) âtsilunga tikkigama;

18 Tagva taipkoa naipipânga sujungailijautillunga kattimaviksoarme, perajaluktoкartinnago pikablâjoкartinnagolo.

19 Taipkoale Jûdiojut illangit Asiamit pijut mânêtuksaugalloarivut sângne, kigligiutjilutik, passitiksaкarunik uvamnut.

20 Ukkualônêt nangmineк oкarlit, sumik idluangitomik mallugingmangârma, kiglisiniartut sângænne nangertillunga;

21 Oкausek una kissiat pingikunitsuk, oкalaurama akkorngænne nangerdlunga: Toкkungajut makkitsomârningit pivlugit erкartortauvunga illipsingnut uvlome.

*22 **Fêliksib** tamanna tussaramiuk, taimaituinarкovâ mânna, ajoкertûseк кaujimatsiaramiuk, oкarporlo: Angajoкâviksoaк Lisias tamaungarpat, passiklernise apperкutigijomavara.

23 Zenturiole oкautivâ, Paulusemik udjertorкovlugo, кellaksornagole, illangitalo nelîllônêt innerternagit, pullâromanajarpatsuk, kivgartoromavlugolônêt.

*24 **Uvlulle** illangit nângmatta Fêlikse tikkilerpoк nulliane Drusilla Jûdiojoк illagællugo, Pauluselo кaiкolerpâ, tussalâllo, oкâlatillugo okpernermik Kristusemut.

25 Paulusele oкâlangmat idluarnermiglo, ikliguktailinermiglo, erкartuijoкaromârtomiglo, Fêlikse коaкsârpoк oкarlunelo: Mânna aularit; ullapingikuma кaiкojomagivagit.

26 Nerriukporletauк Paulusemut kênaujanik tunnitjivioni-

arasugællune, aularкoguniuk; tamanna pivlugo кaiкoкattarpâ, oкausekarvigivlugo.

27 Jârigle magguk nângmanik, Portiusib Festusib Fêlikse simmerpâ. Fêliksible, nertortaujomagame Jûdinut, Pauluse кellaksorsimatillugo кemmakpâ.

KAPITEL XXV.

Attanivingmut pititaujomagame Paulusib oкarninganik. Saккijârtitauninganik Agrippasemut.

FESTUSELE nunamut tamattomunga (Jûdêamut) tikkisimagame, uvlut pingasut kingorngatigut Zesarêamit majorarpoк Jerusalemut

2 Tagva ajoкertuijoкsuit Jûdillo angajoкângita tikkipât, Pauluse pivlugo tuksiarvigivât.

3 Kennuvigivlugolo tussartaujomavlutik taimna pivlugo, кaiкojerкovlugo taipsominga Jerusalemut, pinasuarpâllo apкome ingergatillugo toккotsomavlugo.

4 Tagva Fêstuse kiovoк, Pauluse udjertortauniarmat Zesarêame, nangminerlo кillamik taunungarniarmigame.

5 Illapse nelît mânna, oкarpoк, sappingitut, taunungaкattaulit, angullo taimna unersiornerlôtigilitsuk, idluitomik pilauкpat.

6 Tâpkonanele uvlunit 10 init unnunnersanik uvlerкârlune, Zesarêamut attersârpoк, uvlublo aipangane kiglisiniarviub iksivautanganut ingilerpoк, Pauluselo aijauкovâ.

7 Tâmnale tikkingmat, Jûdit Jerusalemit attersâlauкtut illumavât, passiklerlutiglo unnuktunik oкumaitoкsoarniglo Paulusemut, tangeкangigalloartunik.

8 Imâgle akkiorvigivait: Idluitomik pilaungilanga Jûdit perкojanginullônêt, kattimaviksoarmullônêt, attanivingmullônêt.

9 Festusible nertortaujomavlune Jûdinut, Pauluse kiovâ oкarlunelo: Jerusalemut pijomavêt, taikane erкartortaujomavlutit uvamnut tamakkoa pivlugît?

10 Paulusele oкarpoк: Attaniviksûb kiglisiniarvingata sânganut pijuksauvunga, tagvane kiglisiniartaujariaкarpunga; Jûdinut idluitomik pilaunginama, sorlo igvit nangminek кaujimatsiaramga.

11 Idluitullilaurumale, toккotaujutiksamiglônêt pilauruma, кunnulungilanga toккotaulunga; passiklerutingille uvamnik sullilungipatta, tâpkonunga tunnijaujungnangitunga; attanniving-mut pijomavunga.

12 Tagva Festusib kiglisiniartut oкarкattigilauкârdlugit kiovâ: Attanivingmut pijomagavit, attanivingmut piniarpotit.

*13 **Uvlut** illangit nângmatta attanek Agrippase Bernizelo Zesarêamut pivuk, Festuse tækkorngiordlugo.

14 Uvluniglo unnuktunik tagvanêngmanik, Festusib attanek unipkaupâ Paulusemik, okarlunelo: Angut ovanêpok Fêliksib kemmaktanga kellaksorsimajok.

15 Jerusalemêtillunga ajokertuijoksuit Jûdillo angajokângita unersiornerlôtigijartorpât uvamnut, kennuvlutik, erkartortaukovlugo.

16 Taipkoa kiovakka: Rômiut illusekangilat, inuk tokkotaunermut pitilugo, passijaujok akkiorungnarkârtinnago passijaunine pivlugo passijime tækkoænne.

17 Tamaungale tâpkoa pingmatta, nokkalaungilanga, kaungmallo kiglisiniarviub iksivautanganut ingipunga, angullo tâmna aijaukolaukpara.

18 Passiklertulle illumagamitsuk, tâpsomunga, illingajomik patsitiksakangilat pijariakarasugijamnik.

19 Apperkutekarpulle tâpsomunga okpernikullungminik, tokkungajomiglo Jêsusemigôk, Paulusib ômartomik okautigijanganik.

20 Apperkutingalle tamanna tukkisinginapko, apperivara, Jerusalemut aijomamangât, taikanelo erkartortaujomavlune tamattominga.

21 Paulusible attanniviksûb okausinga nâlegomagamiuk okarmat, tagvanêkovara, attannivingmut pititsomavlugo.

22 Agrippasele Festusemut okarpok: Angut tâmna nangminek tussaromavara. Okarporle: Kaupat tussarniarpat.

*23 **Uvluble** aipangane Agrippase Bernizelo tikkingmanik ânanausavaksoadlarlutik, kiglisiniarvingmut itterput, aulatsijut, angajokaunerojullo iglugasæksoarne illagivlugit. Festuselo perkojingmat, Pauluse aijauvok.

24 Festuselo okarpok: Attannek Agrippase, angutaujoselo illipse illûnase, ovane uvaptingnut illaujose, tagga tâmna tækkovase, Jûdit illûnatik okautigijangat uvamnut, Jerusalemelo mânelo, nipliadlarlutik, inôjungnaertuksaujok.

25 Uvangale tukkisilerapko, tokkotaujutiksamik pilaungimat, nangminerlotauk attanivingmut pijomangmat, issumasivunga tillijomavlugo.

26 Attanivingmulle sumik tukkilingmik aglagutiksakanginama tâmna pivlugo; illipsingnut sakkertaukovara, illingnulle piluartomik attanek Agrippase! (tussartaukovlugo) aglagutiksakaromavlunga kiglisiniartaukârtillugo.

27 Tamanna idluarasuginginapko kellaksorsimajok âtautilugo, passijauningalo tainago.

KAPITEL XXVI.

Agrippasemut Paulusib kiglisiniartauninganik akkiorninganiglo.

AGRIPPASELE Paulusemut окарок: Nangminек окатuinariaкarpotit. Tagva Paulusib aggane issaklugit, akkiorlugit ingminik окâlalerpок:

2 Tamanna angijomik кuviagivara attanек Agrippase, uvlome tussâtillutit akkiortuksaugama, tamaita Jûdit passiklerningit uvamnik pivlugit;

3 Taimailuarpunga, Jûdit illusingit apperкutingillo кaujimagangne. Tamanna pivlugo tuksiarvigivagit, кenuêrsârlutit tussarкovlutit uvamnik.

4 Kiglinganit inôtsima illusingit inuкattima akkorngænne Jerusaleme Jûdit illûnatik кaujimagalloarpait;

5 Illitarsilauкtut uvamnik kiglinganit, kigligiutsijomagunik. Farisêereolaurama; tâpkoa illusекarpakput pijariaкortutitsinerpângojunik illaptingnit Gûdemik kivgartortunit tamainit.

6 Mânnalo nangerpunga erкartortauvlunga, neriukkama Gûdib angerneilauкtanginik atâtagijaptingnut;

7 Tamakkoa kinguvârêt 12 iojut illapta nerriugivait katsungaitomik, Gûde kivgartorlugo, uvlôtillugo unnuamelo soraeratik. Neriungnек tamanna pitjutigællugo, nagliktara attanек Agrippase, Jûdinut passijauvunga.

8 Sôg tamanna okperijaksaungitotut-inasugijauvâ illipsingne, Gûdib tokкungajut tuppaktitsungnarmagit?

9 Uvangatauк issumaкalaurivunga Jêsusib Nazaremiub attinga angijomik akkerartoræksarilugo.

10 Taimailiulauкpungalo Jerusaleme, okpertut unnuktut parngnanaersimavingmut pitilugit, tamattominga ajoкertuijoкsoarnut perкojaulaurama; tokкotæksauvlutiglo erкartortaungmatta, ikkajulauкpunga.

11 Illinniarvingnelo illûnaine kappiasuktекattalauкpakka, mittautigijaunartomiglo окarкovlugit aksorôtilauкtakka, issumaerutijotut pinasuarlugit, tækkorngartattauк iglugasæksoanginut unangmilauкpakka.

12 Taimailiorlunga Damaskusemut ingergatillunga, ajoкertuijoкsoarnut perкojauvlunga ajugautitaularmalo;

13 Nagliktara attanек, uvlок кetterarmat, apкomêtillunga, кaumajок кilangmit pijок tækkovara, seккerngub кaumaninganit кaumaluartок, tamattoma кaumaksarpânga ingergaкattikkalo.

14 Nunamulle illûnata ochogapta, nippemik uvamnut окartomik tussarpunga, Ebrêeritut окartomik: Saul, Saul, sôg

unangmivingâ? Kapput tukkarlugo ajoksaleromârpotit (akkerartorlunga).

15 Okarpungale: Nâlegak, kinauvêt? Okarpok: Jêsuseovunga unangmijat; makkilutille ittigangnut tuttît;

16 Tamanna pivlugo illingnut tækkotipunga, kivgartortitsomagapkit, okâlakovlutillo tækkojarnik, tækkotitsomajamniglo sulle illingnut.

17 Sapputijomavagillo inungnit, nellojunillo; tâpkonunga mânna tillivagit,

18 Ijingit uititaulerkovlugit, tâktomit sâgiarkovlugit kaumajomut, Sâtanasiblo pitsartuninganit Gûdemut; ajorninginit issumangnarungnaertomik kingormgutijæksamiglo pititaukovlugit, ivjornaititaujut illagivlugit, okpernermut uvamnut.

19 Tamna pivlugo, attanek Agrippase, tækkolauktamnik kilangmit pijomik okpingilaungitunga;

20 Okâlavlungale sivorlermik Damaskusemêtunut Jerusalemêtunullo, illûnainullo nuname Jûdêamêtunut, taimaktauk nellojunut, kakkialerkovlugit sâgiarkovlugillo Gûdemut kakkialernerublo piniarkojanginik idluartunik piniarkovlugit.

21 Tamanna pivlugo Jûdit tigudlarpânga kattimaviksoarme, tokkonasuardlungalo.

22 Gûdible piulingmanga, ovanêpunga sulle uvlome, kigligiutjivungalo angijullo mikkijullo tussâtillugit, assianiglo okâlananga nellautaijullo Môsesiblo pijokaromârtomik okautigilauktanginik kissênik:

23 Tagva Kristusib âniatitaujariakarninganik, sivorlioninganiglo makkitsomârtunit tokkungajunit, kigligiutjininganiglo kaumajomik inungnut nellojunullo.

*24 **Taimagle** nangminerminik akkiormat, Festuse nipperkortovlune okarpok: Pauluse, illisimaidlarpotit: illisimanivît sillaitipâtit.

25 Okarporle: Erdlingnartok Festuse, issumaerutingilanga; okarpungale okautsinik okpernartunik sillatujuniglo.

26 Attanek (Agrippase) nangminek tamakkoninga kaujimangmat, tâpsomunga sivôrananga okarpunga; nellojônasuginginapko tamakkoninga tamainik; sagvangitome tamakkoa pingimatta.

27 Attanek Agrippase, nellautaijut okperivigît? Kaujimavagit, okperijatit.

28 Agrippasele Paulusemut okarpok: Kajumiktikasakparma Kristusemiôniardlunga.

29 Paulusele okarpok: Taimaimangârpit, taimaingimangârpillônêt, Gûdib sângane tussuvunga, kissiviungitok illûnatigle uvlome tussartut uvamnik uvaptun-erkovlugit, kellarutikka makkoa kissêta pinagit.

*30 **Taimak** окalaungmat attanek nikovipok, attaneruserlo, Bernizelo iksivakattingillo.
31 Iglerterpullo окarkattigêklutik: Angut una tokkotaujutiksamik kellaksortautiksamiglônêt pilaungilak.
32 Agrippasele Festusemut окarpok: Angut una aularkojæksaulauktôgalloak, attaniviksoarmut pijomalaungipat.

KAPITEL XXVII.

Paulusib umiaktorninganik nangianartomik. Umiangijarkattauninganiglo Maltame.

ITALIAMULLE umiaktortaunivut kajusimajutaungmat, Pauluse assingillo kellaksorsimajut zenturiomut pitipait Juliusemik attelingmut, attaniviksûb sorsuktuksangita illangænnut.
2 Adramitemiulle umiaksoangænnut ikkigapta, allivarpogut Asiab senniagut umiaktoromavluta. Aristarchusiblo Tessalônikamit Mazedôniamêtomit pijub illagivâtigut.
3 Uvlublo aipangane Sidonemut pivogut. Juliuselo Paulusemik pitsiadlarame, angervigivâ itterninganik illanârijanginut, nerrititaukovlugolo.
4 Tagvangat allivarapta, Ziprusib senniagut umiaktorpogut, annore aggornarmat.
5 Zilîziablo Pamfîliablo immangangne umiaktorluta, Miramut Lisiamêtomut tikkipogut.
6 Tagvanelo zenturio umiaksoarmik naipitsivok, Aleksandriamit pijomik, Italiamut aularniartomik; tâpsomunga ikkerkovâtigut.
7 Sukkaitomigle umiaktorapta, uvlunelo unnuktune Gnidusemut kêta pigapta, annore aggoraptigo, Krêta sennerkodlugo torârpogut Salmonemut.
8 Tâmnalo serlak kângerdlugo umiakovigiktomik taijamut tikkipogut; iglugasæksuit Lasêamik attigit tâpsoma kannitanganêput.
9 Akkunêdlalaurapta, umiaktornerlo mânna nangiarnalermat, nerrititailiviglo kângiutilermat, Paulusib kaiblarpait,
10 Окautivlugillo: Illipse angutit, umiaktornek tamanna nangiarnarasugilerpara, umiaksoarlo ussingillo kissêtaungitut, inôsivulletauk pivlugit.
11 Zenturiuble umiaksûb inua angajokârlo okperinersarivak Paulusib окausinginit.
12 Umiakoviglo idluangimat okkêviginiarlugo, unnunnersat tagvangat aularkojilerput, ôktoromavlutiglo Fenizemut okkêjartoromavlutik; tamadja umiakovik Krêtamêtok uarngnamut attuarningarmullo sangmijok.

13 Kavangarnilermalle, nâmaksinasugivut pijomajamingnik, kissatiglo amuvlugit, Krêta sennerkopât.
14 Annikitomigle kingorngagut ullajujaksûb tikkitâlâjub tikkipait, attuarnermik taijaujub.
15 Umiaksoarlo pijaudlarmat, annorersoarmullo ajulerapta, sâptautituinalerpavut.
16 Kikkertârsuk tikkileraptigo, Klaudamik attilik, umiarâmik amuarluta sappikasakpogut.
17 Kaккinaptigo, ikkajorutiksaliorluta, umiaksoak nimerdlugo atsungerpavut; sioraksoarmut ikkarriniarasugællugo, tingergautat kattaktidlugit sâvipogut.
18 Akkunaksoarmullo kappiasuktitaudlalerapta, uvlub aipangane (umiaksoak) ussingiardlugo illanginik egiorkarpait.
19 Uvluglo pingajuangne umiaksûb perkutingit egiorkarpavut aggaptingnut.
20 Uvlunigle unuktunik sekkinekaranelo uvloriakangimat, akkunaksoarlo mikkingimat, inôsiptingnik kollalerpogut.
21 Nerrekammerungnaermattalo, Pauluse akkorngænnit nikovipok okarlunelo: Illipse angutit, nâlelaurupsinga Krêta kemmangnago, nangianartub tikkinajalaungilâtigut assiojinatalo.
22 Mânnale kaiblarpapse, nangiarase, attauserlônêt tokkoniangimat, umiaksoak kissime asserulârpok.
23 Unnuame tamattomane Gûdib perkutigijima kivgartortamalo Engelinga sennimne nangilaungmat,
24 Okarlunelo: Pauluse nangiarnak, attanniviksûb sânganut pititaujuksauvotit; ahâglo umiaktorkattitit tamaita Gûdib tunnilaukpait illingnut.
25 Taimaimat, illipse angutit, sivôraniarase; Gûde okperigapko, taimaitsomârmat okautjauniptut.
26 Kikkertamulle ikkarituksauvogut.
27 Unnualle 14 ioningænne ketterartillugo, Adriab immaksoangane umiaktortilluta, umiaktortut nuna tikkinasugivât.
28 Nausairkallo ningitinamitsuk, ittininga 20 inik issakterpât, sivuvallârsukkamiglo ama nausaikut ningitinamitsuk, ittininga issakterpât 15 nik.
29 Illimasuleramik ikkarriniarnermingnik, kissaksuit sittamat umiaksûb akkoanit ningitipait, killanârlutiglo uvlub kaulerninganik.
30 Kippalulle umiaksoak kemmagasuaramitsuk, umiarâk ningitipât immânut, okatuinarlutiglo kissaksuit umiaksûb sivuanit ningititsomavlugit.
31 Tagva Paulusib zenturio sorsuktuksallo okautivait: Ukkua umiaksoarmêngipatta, inôniatsangilase.
32 Tagva sorsuktuksat umiarâb pitôtangit kiblorpait immânut singisimalertilugo.
33 Kaulermallo Paulusib nerrekolerpait tamaita, okarlu-

nelo: Uvlome uvlut 14 olerput, nerriungnermut nerrimaringinapse nerrimâlaunginapselo.

34 Tamanna pivlugo каiblarpapse, nerrititse nakkokserkovluse; nujak attauserlônêt kattangniangimat niakupsingnit.

35 Taimaglo окarêrame, каkkôjamik tigusivlune Gûde kujagivâ illûnatik tækkoænne, avgolâllo, nerrilerlunelo.

36 Tagva illûnatik maksualerput nerrilermilutiglo.

37 Uvagulle tamapta umiaktorkattigêktogut 276 olaukpogut.

38 Kâgungnaeramiglo umiaksoak окigligiarpât, каkkôjaksat immânut egidlugit.

39 Kaungmalle nuna illitaringilât, kangerdlugle tækkovât, sikjanga imnaungitok; tagvunga umiaksoak uertsârtitsomalerpât, ajornangipat.

40 Kissaksuit amuaramigit, sâviput, akkûtiblo kellarutinga kellarûtjâramitsuk, tingergautak senningajok amuvât, sikjak torârasuarlugo.

41 Ikkattok tikkipât, avamigut ittinilik, tagvunga umiaksoak ikkarrippok, sivua tâva aporpok, aulajungnaerdlune akkoale maggit pitsartuninginut serkomitaulerpok.

42 Sorsuktuksalle kajusivut kellaksorsimajut tokkotsomavlugit, tâpkoa neliallônêt puivjorlune kemmâkonnago.

43 Zenturiuble Pauluse piulijomagamiuk, kajusimaningat serkomipâ, puivjorungnartut sivorliovlutik imânut missiklutik tikkinasuarkovait nunamut.

44 Assingille (piulivlutik) illangit sâtujanut, illangillo umiaksûb serkomakunginut. Taimailioramik illûnatik nunamut pivlutik piulijaulerput.

KAPITEL XXVIII.

Paulusib tattamnartitsininganik Maltame, tikkininganiglo Rômemut. Okâlaninganiglo Jêsusemik Rômeme.

PIULIJAULERAPTALO tussarpogut, kikkertak Maltamik attekarmat.

2 Maltamiulle mikkingitomik pitsiarpâtigut, tamapta pullârkovâtigut, ikkomamik ikkitsivlutik, sillaluksûb tikkingmattigut, kêujanalarmelo.

3 Paulusele akkerkunik kattersigame, illivlugillo ikkomamut, ônarkejârnermut kuglugiak sakkijârpok nimardlortilunelo agganginut.

4 Maltamiulle tækkogamitsuk kuglugiak aggangine nivingajok, okarkattigêkput: Inuk una inuartôngmat nellonangilak, kiglungnerub inôkongimago, imaksoarmit piulijaugalloardlune.

5 Kuglugiarle ikkomamut кepsaliktûtivâ idluitomut pijaunane.

6 Utaккilerpulle publerniarasugællugo, tagvainarlônêt toкkoniarasugællugo. Akkunille utaккivlugo, idluitomulle pijaungimat tækkogamitsuk, assianik issumaкalerput, oкalarmiglo: Gûdeojoк una!

7 Kikkertarmiulle angajoкângat, Publiusemik attilik tamattoma erкâne nunaкutteкarpoк; tâpsoma illaliorpâtigut, illanâкarlunelo siniktarкovâtigut uvlunik pingasunik.

8 Publiusible atâtanga кannimalauкpoк ôlingnartomut, aungmiglo annarartoк; tâpsomunga Pauluse itterpoк, tuksialarmelo (Gûdemut), aggangminullo pattingmilugo âкikpâ.

9 Taimailingmago, ôma assingit кannimajut кikkertamêtut кaigivuttauк, âкiktaulerivullo.

10 Tâpkoalo angijomik opigivâtigut; aularaptalo taккoaksaptingnik tunnitjivigivâtigut.

*11 **Taккit** pingasut nângmatta, umiaкsoarmut Aleksandriamit pijomut aularpogut, кikkertame tamâne okkêlauкtomut. Nellunaikutalik Kastoremiglo Polluksemiglo.

12 Sirakusamullo pigapta, tagvane pingasunik uvlivogut.

13 Tagvangallo avalakkapta, Regionemut pivogut; кaungmat кavangarnilermat, uvlub aipangane Puteolimut pivogut.

14 Tagvane кattangutigênik naipitsivogut, tâpkonungalo uvlerкojauvogut uvlunik 7 nik; Rômemut tâva aularpogut.

15 Tagvangallo кattangutigêt tussaumaleramitigut, pachrearpâtigut, Appiferelo Tretaberelo tikkidlugik. Paulusib tækkogamigit, Gûde кujagivâ, кuviasulilarmelo.

*16 **Rômemulle** pigapta, Zenturiub кellaksorsimajut pitipait angajoкâviksoarmut; Paulusele ingmigut perкojauvoк, sorsuktuksamut attautsemut udsertortauкovlugo.

17 Uvlulle pingasôlermatta, Paulusib Jûdit angajoкângit кaiкovait. Kattimangmatta, oкautivait: Illipse angutit кattangutigêt, idluitomik pilaungigalloartunga inuкattiptingnut, atâtagijapta illusinginullônêt; taimaitunga кellaksorsimavlunga Jerusalemit tunnijaulauкpunga Rômiut agganginut.

18 Tâpkoa aularкojomalauralloarpânga кiglisiniaraminga, toккotaujutiksaкangimat uvamne.

19 Jûdille tamattominga akkerartormatta attanivingmut pijomavlunga oкariaкalauкpunga; uneкsiornerlûteкariartornangale pivunga inuкattimnik.

20 Tamanna pivlugo tamaunga кaiкovapse, tækkojomavluse oкautsomalapselo. Israêlitit nerriungningat pivlugo кellaksorsimagama кellaumgujanut ukkununga.

21 Oкautivâlle: Aglangniglônêt pingitogut Jûdêamit; tikkitoкalaungilarlônêt кattangutigênit, idluitomik кigligiutsijomik oкauseкartomiglônêt pivlutit.

22 Illingnille tussaromavogut, каноk issumaкarmangârpit. Tussaumagapta tamattominga ajoкertûtsemik illûnâne akkerartortaugapse.

23 Uvlormiglo taingmatsuk, (nelliutingmat) unnuktut pullârpât sinniktarviane; tâpkoninga ajoкertuivlune oкâlavoк Gûdib nâlegauvianik, ajoкertorlugillo Jêsusemik, Môsesib peгkojanginit nellautaijunillo, uvlâmit unnungmut.

24 Illangille oкauserijanginik okpilerput, illangille okpingilait.

25 Ingmingnulle illanârênginamik apterput, Pauluse imâk oкarmat: Anernek ajunginek oкalauralloarpoк nellautaijokut Jesaiasekut atâtagijaptingnut,

26 Oкarlunelo: Inungnut ukkununga ainiarit oкautivlugit: Siutipsingnut tussaromârpasse, tukkisinagolo; ijipsingnullo tækkojomârpasse illitarinagolo.

27 Inuit ukkua ômatingit mangaidlarmatta, siutimingnullo tussânerludlarput sikkungilarmiglo; ijimingnut tækkoкonagit, siutimingnullo tussarкonnagit, ômatimingnullo tukkiserкonnagit, sâgiarкonnagillo ikkajortaujungnarlutik uvamnut.

28 Tagva mânna nellojungnaeritse, tamanna Gûdib saimarsautâ tillikliutigijaungmat nellojunut; taipkoa tussagôromârpât.

29 Taimak oкarmat, Jûdit aularput, ingmingnut unuktunik apersûtivlutik.

*30 **Pauluselo** jâringnik maggungnik iglogijamine attartortaminêlauкpoк, nangminek akkilerlugo sinniktarvik, pullârtinelo tamaita illaliorpait;

31 Gûdib nâlegauvinganik oкâlavlune, Nâlekamiglo Jêsusemik ajoкertuivoк (inungnik) sivôranane innertertaunanelo.